

gent:

Het Gentse duurzaamheidsrapport 2020

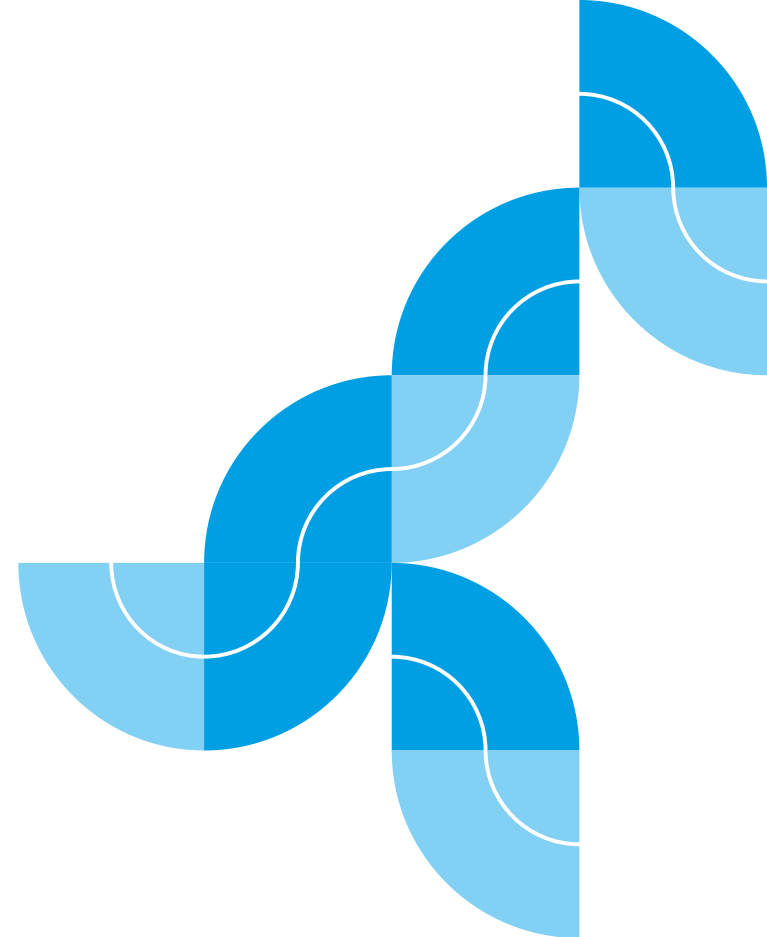
Voorwoord burgemeester

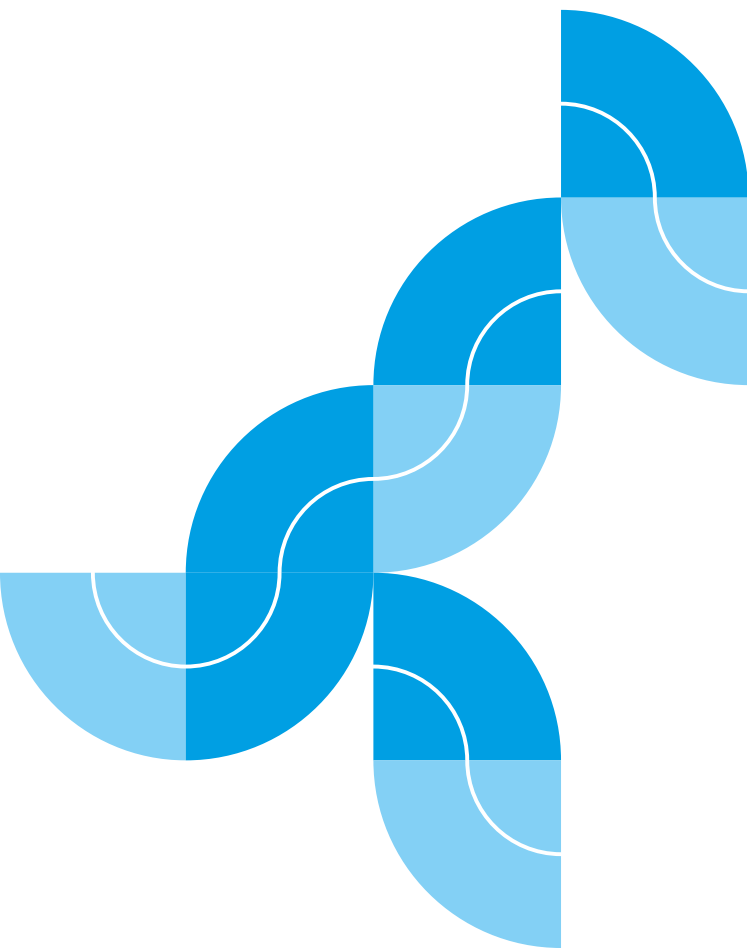
Zuid-Afrikanen hebben een bijzonder mooi woord voor duurzaamheid: volhoudbaarheid. Het drukt perfect uit hoe we duurzaamheid invullen in Gent: we maken keuzes die lang vol te houden zijn voor onze stad, voor onze bewoners en voor onze planeet.

Daarom staan de 17 duurzaamheidsdoelstellingen van de Verenigde Naties hoog op de agenda van Stad Gent, het is een leidraad in ons beleid. Die 17 doelstellingen vertellen wat we in 2030 moeten bereiken om de houdbaarheidsdatum van onze planeet te verlengen. Het is in de steden dat we het verschil kunnen maken en waar we de vele uitdagingen op het terrein aanpakken.

Net dat is de kracht van de stad: dicht bij de mensen en dus dicht bij de oplossingen die een verschil maken. Wij zorgen samen met vele partners voor meer groen in de stad, voor degelijk onderwijs, voor ondersteuning van kwetsbare kinderen, voor betaalbare en hernieuwbare energie. We zijn een voorloper in lokale voedselstrategie. We stimuleren korte-keten-landbouw en voeren een doorgedreven strijd tegen voedselverspilling. De voorbeelden zijn legio van hoe we in Gent timmeren aan de volhoudbaarheid van onze stad. We willen van Gent een nog betere stad maken, niet alleen voor ons, maar vooral ook voor de volgende generaties Gentenaars.

Mathias De Clercq

Inleiding

Voor jou ligt het Gentse duurzaamheidsrapport 2020. Het is een opstartrapport, waarbij volledigheid en cijfers centraal staan, en waarbij we voor elk van de 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen een stand van zaken voor Gent geven. Dit duurzaamheidsrapport start een gesprek met jullie over duurzaamheid en hoe we de komende zes jaar een versnelling hoger kunnen schakelen om de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen te bereiken. We kijken ernaar uit om dit proces samen vorm te geven en gaan voor ambitieuze resultaten.

Het rapport toont de cijfers die we voor handen hebben en schetst daarbij de nodige context.

Uiteraard zijn hier keuzes gemaakt. We probeerden tegelijk zo volledig mogelijk te zijn in ons overzicht per duurzame ontwikkelingsdoelstelling. De cijfers die we weergeven zijn telkens de meest recent beschikbare data.

Het doel van dit rapport en van toekomstige rapporten is om het beleid te ondersteunen, het beleid mee voor te bereiden en debatten te voeren. Het eerste rapport (2020) is daarom opgevat als een startpunt om gesprekken aan te gaan. We kunnen per duurzame ontwikkelingsdoelstelling zien wat goed loopt en wat minder goed loopt.

Vanaf volgend jaar (2021) publiceren we jaarlijks een duurzaamheidsrapport, waarin we telkens een 6-tal duurzame ontwikkelingsdoelstellingen in de kijker zetten. Daarbij zoomen we verder in op het gevoerde beleid, op de cijfers en op inspirerende duurzame projecten van Gentse bodem.

Welke projecten we in de kijker zetten, dat bepalen jullie. Het is te zeggen, we gaan in overleg met verschillende stakeholders in de stad om de meest innovatieve, creatieve en inspirerende duurzame projecten te selecteren. Werken aan duurzaamheid doen we namelijk allemaal samen: overheid, privé, middenveld, de onderwijs- en onderzoeksinstituten en de burgers. In de overleggen met stakeholders gebruiken we dit rapport als gesprekstarter.

De duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

In september 2015 stelde de algemene vergadering van de Verenigde Naties de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of *Sustainable Development Goals* op. Afgekort wordt dit de SDG's (fonetisch: esdeeegees). Het is een groot plan om de mensheid te bevrijden van armoede en de planeet terug op de koers richting duurzaamheid te plaatsen. De deadline is 2030.

We hebben dus nog 10 jaar. Tegen dan moeten we zo veel als mogelijk van de doelstellingen behalen. In dit eerste Gentse duurzaamheidsrapport stellen we de 17 doelstellingen voor. Elke doelstelling heeft zijn eigen focus.

Deze 17 doelen reflecteren de drie dimensies van duurzame ontwikkeling: het economische, het sociale en het ecologische aspect. Ze zijn geformuleerd voor alle landen in de wereld en dus niet enkel voor het Globale Zuiden. Iedereen kan er aan meewerken: bedrijven, staten, het middenveld, actieve burgers en ... steden.

Dit jaar, anno 2020, bestaan de SDG's 5 jaar en kijken we hoe ver we staan in Gent. Wat loopt goed? Waar zijn we sterk in? Wat verdient meer aandacht? En hoe zorgen we ervoor dat we op koers blijven en de doelstellingen zo goed als mogelijk bereiken?

De rol van steden

De duurzame ontwikkelingsdoelstellingen zijn mondiaal. Maar dat betekent niet dat wij er als stad niet aan kunnen meewerken. Integendeel, als lokaal bestuur zijn wij het overheidsniveau dat het dichtst bij de bevolking staat, de rol van steden is cruciaal. We zetten hiermee lokale schouders onder mondiale doelstellingen. Stad Gent wil de vinger aan de pols houden en zelfs een stapje verder gaan door ook andere steden proberen te inspireren. Dit rapport dienen we in bij de Verenigde

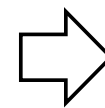
Naties, als een *Voluntary Local Review*. Hierdoor tillen we het rapport direct over de stadsmuren heen.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen bereik je als lokaal bestuur niet alleen. Bestrijden van armoede, waterbeheer, een veerkrachtige infrastructuur, transparante instellingen, ... deze uitdagingen pakken we met verschillende overheidsniveaus of organisaties aan. Samenwerking en overleg zijn noodzakelijk naast een heldere kijk op het hele (lokale) beleid. Lokale besturen hebben niet alle hefboomen in de hand, maar de nabijheid tot burgers, bedrijven en kennisinstellingen zijn één van onze grootste troeven. Dat voordeel van lokale besturen vind je in de hele wereld. Daarom zijn ze een cruciale schakel in de uitvoering van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen.

Een jaarlijks duurzaamheidsrapport

Stad Gent heeft de ambitie om gedurende deze legislatuur (2019-2025) een jaarlijks duurzaamheidsrapport te publiceren. Na dit opstartrapport lichten we elk jaar een deel van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen uit. We baseren ons hiervoor op de vijf grote SDG-thema's: mensen, planeet, welvaart, vrede en partnerschap.¹ Of ook wel de 5 'P's' genoemd (*People, Planet, Prosperity, Partnerships & Peace*), zoals te zien in de illustratie. In 2021 staat *People* in de kijker, in 2022 zoomen we in op *Prosperity* en in 2023 gaat de focus van het rapport naar *Planet*. De thema's *Partnerships & Peace* nemen we elk jaar mee, omdat ze centraal staan in het bereiken van de doelen. Dit rapport en de ambitie om projecten in de kijker te zetten, brengt belanghebbenden samen (en dat linken we meteen aan onze ambities rond sterke publieke diensten). We zetten verder in op partnerschappen, zowel lokaal als (intern)nationaal, vanuit de overtuiging dat we een duurzame transitie niet alleen maken als overheid, maar dat het een verhaal is van iedereen die onze stad mee vorm geeft.

¹ Verenigde Naties (2015, 21 oktober). *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. Geraadpleegd via <https://www.SDG's.be/nl/bronnen/publicaties>

Een opstartrapport en een slotrapport

We starten in dit eerste duurzaamheidsrapport met een presentatie van alle SDG's. Elke SDG heeft zijn eigen focus en (sub)doelstellingen. In bijlage kan je telkens de officiële teksten van de Verenigde Naties vinden. Per SDG geven we een introductie, cijfermateriaal, tonen we evoluties en delen we inzichten.

We volgen de cijfers jaarlijks op om op het einde van de legislatuur een slotrapport te publiceren en te bekijken hoe de cijfers evolueren.

Methodologie

We baseerden ons voor dit rapport op de omgevingsanalyse uit 2018. De omgevingsanalyse is een overzicht van de verschillende beleidsthema's met cijfers, inzichten en evoluties die Gent als omgeving schetsen. Dit is een stand van zaken die we elke 6 jaar hernemen – een referentiewerk voor Gent.

Voor sommige SDG's is er veel cijfermateriaal beschikbaar, voor andere niet. Daarnaast laat niet elk thema zich even gemakkelijk kwantificeren of is er geen traditie in monitoring. Zo zijn voor sommige thema's enkel cijfers voorhanden uit 2017 (het gaat in dit geval meestal om surveyindicatoren die pas in 2021 een update krijgen). Voor andere thema's zijn meer recente cijfers beschikbaar.

We verwijzen graag door naar gent.buurtmonitor.be. Dit is het Gentcijfers-platform, dat de laatste jaren gegroeid is en een toegankelijk dashboard kreeg (gent.buurtmonitor.be/dashboard). De (omgevings)data van een stad digitaliseren, aantrekkelijk visualiseren en publiek maken, is een toenemende trend. Ook andere steden, de Vlaamse en de federale overheid nemen gelijkaardige initiatieven.

Het belang van de SDG's voor Gent

Stad Gent omarmt de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen, sinds ze in 2015 vorm kregen. We waren onder andere één van de SDG-pilootgemeenten bij de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten (VVSG) en waren een SDG-voice.²

Die ambassadeursrol neemt Stad Gent ook deze legislatuur op. De SDG's waren een belangrijke bron van inspiratie bij de voorbereiding van het meerjarenplan 2020-2025 en gaven vorm aan de doelstellingen. Ook bij de evaluatie van ons beleid, geven ze richting. Voor de beleidsvelden internationale solidariteit en internationale samenwerking verwijzen we in de respectieve beleidsnota's expliciet naar de SDG's. Daarnaast werkte Stad Gent de voorbije jaren mee aan internationale publicaties over de lokale inzet voor de SDG's (bv OESO, Eurocities, Austrian Städtenbund, Barillo Food Centre) en nam deel als spreker op Belgische en internationale fora (bv. VVSG-studiedagen, VN-conferentie in New York (2018), Kanazawa (2019)). Op deze manier groeit onze kennis en maken we de lokale praktijk doelmatiger.

Stad Gent onderschrijft allerhande statements over de SDG's, opgemaakt door internationale netwerken en organisaties. Enkele illustraties zijn het VVSG-charter (2017), Belgisch charter (2016), ICLEI Baskisch charter (2018).

Stad Gent volgt de beleidsontwikkelingen over de rol en het belang van de SDG's voor het Europees beleid op (bv. reflectiepaper over een duurzaam Europa van de EU-commissie (juni 2019), de Green Deal van de nieuwe EU-commissie (2020-2027)) en past ze toe in haar eigen beleidsontwikkelingen.

Het belang van de SDG's in turbulente tijden

Vandaag kunnen we niet anders dan stilstaan bij de impact van de coronacrisis op onze stad, haar inwoners, de bedrijven, de verenigingen, het onderwijs, ... Het is een bizarre periode die veel van onze infrastructuur en weefsels vergt en duidelijk maakt dat de verschillende dimensies van duurzaamheid (sociaal, ecologisch, economisch) sterk verbonden zijn. Het legt stedelijke pijnpunten bloot, waarbij vooral de kwetsbare groepen in onze stad extra aandacht vragen en krijgen.

De rode draad van de Agenda 2030 en de SDG's krijgt meer dan ooit zijn volle betekenis: "to leave no one behind".

---

² Sinds 2017 selecteert het FIDO in samenwerking met The Shift jaarlijks 6 tot 8 Belgische SDG voices. SDG Voices zijn ambassadeurs die de SDG's in België moeten uitdragen. Ze informeren over SDG's, vertalen de SDG's naar concrete en inspirerende acties en initiatieven, en zetten zo de burger aan om zelf de handen uit de mouwen te steken.

Tegelijk staan we versteld van de overweldigende solidariteit en creativiteit van heel wat burgers, basiswerkingen, bedrijven en zorginstellingen.

Eenvoudige oplossingen bestaan vandaag niet, maar het is mede aan de steden om ervoor te zorgen dat het huidige kantelmoment ten goede uitdraait. En dat we straks met een betere wereld en stad verdergaan, waarbij niemand achterblijft.

De huidige crisis dwingt ons om keuzes te maken, ook voor de langere termijn. Ook hier zijn de duurzame ontwikkelingsdoelen een krachtig kompas.

Onderwijs

Universiteitsstad, studentenstad en centrumfunctie voor onderwijs

Cultuur en toerisme

Cultuurstad, monumentenstad, muziekstad, feeststad
'Ghent is Europe's best kept secret' (Lonely planet)

264.000

inwoners

168

nationaliteiten

Demografische groei

met druk op ruimte

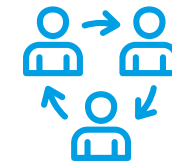
mobiliteitsplan

fietsstad & lage-emissiezone in 2020

groeierende economie

een lokale consumentenmarkt en een performante haven

bestuurlijk pionier in beleidsparticipatie

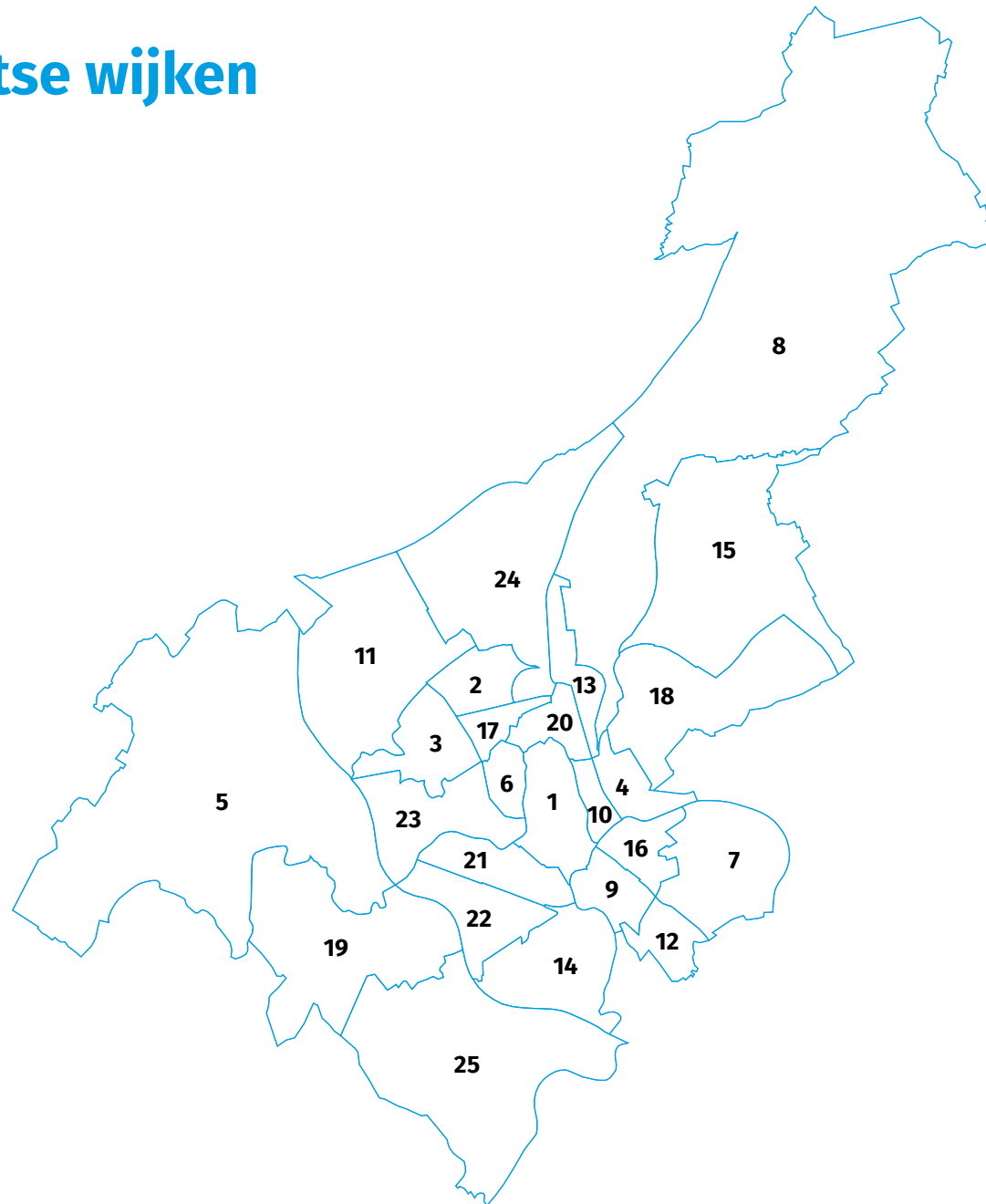

Welzijn

Gent heeft een centrumfunctie voor zorg
(ziekenhuizen en psychiatrische zorgcentra)

Gentse wijken

- 1 Binnenstad
- 2 Bloemekenswijk
- 3 Brugse Poort - Rooigem
- 4 Dampoort
- 5 Drongen
- 6 Elisabethbegijnhof - Prinsenhof - Papegaai - Sint-Michiels
- 7 Gentbrugge
- 8 Kanaaldorpen en -zone
- 9 Ledeborg
- 10 Macharius - Heirnis
- 11 Mariakerke
- 12 Moscou - Vogelhoek
- 13 Muide - Meulestede - Afrikalaan
- 14 Nieuw Gent - UZ
- 15 Oostakker
- 16 Oud Gentbrugge
- 17 Rabot - Blaisantvest
- 18 Sint-Amandsberg
- 19 Sint-Denijs-Westrem - Afsnee
- 20 Sluizeken - Tolhuis - Ham
- 21 Stationsbuurt-Noord
- 22 Stationsbuurt-Zuid
- 23 Watersportbaan - Ekkergem
- 24 Wondelgem
- 25 Zwijnaarde

Het strategisch meerjarenplan 2020-2025

Het strategisch meerjarenplan is de uitwerking van het bestuursakkoord dat de vier meerderheidspartijen – OpenVLD, Groen, sp.a en CD&V – afsloten eind 2018. In het akkoord staat dat de nieuwe coalitie Gent met ambitie en durf wil besturen. Ambitie om als stad voorop te lopen in verschillende beleidsdomeinen. Durf om moedige keuzes te maken voor de uitdagingen die op ons afkomen.

Aan de basis van dit document ligt een gegrond debat en een doordacht traject. Vertrekkend vanuit het bestuursakkoord, schreef het college in februari 2019 een missie voor de stad:

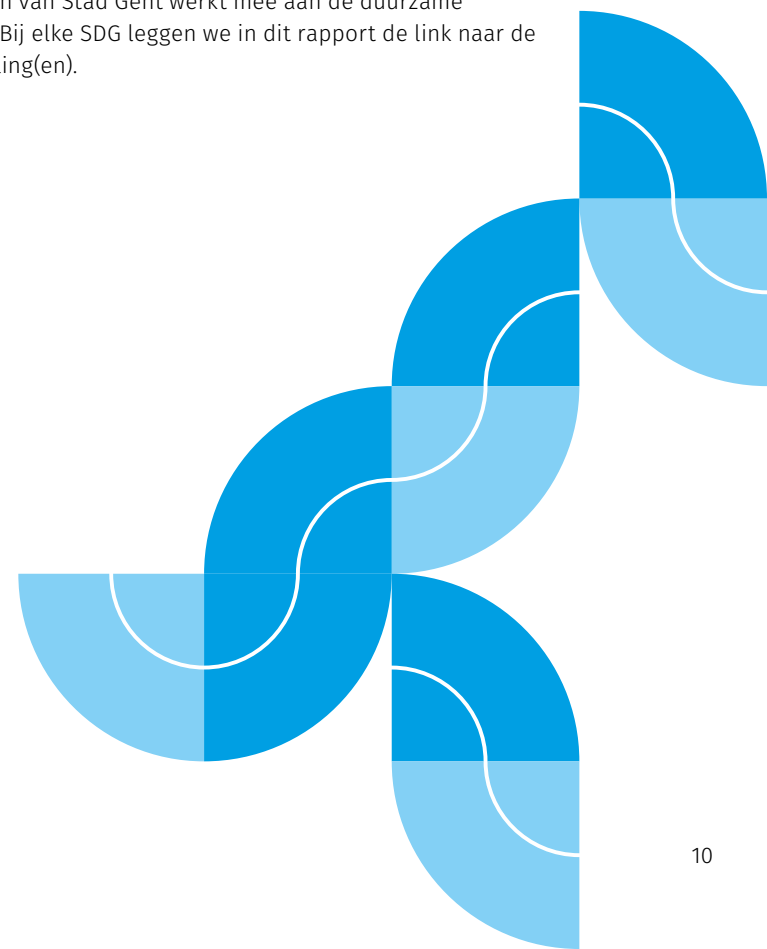
Gent is een fiere stad waar mensen graag wonen, werken en genieten. Een stad die ademt en laat ademen. Iedereen is er even veel anders en even veel Gentenaar. Kinderen krijgen hier ruimte om te groeien. Mensen krijgen de kans om hun talenten te ontplooiën. In Gent ondernemen en experimenteren we. Met de blik gericht op de wereld.

Wij creëren de stad samen. En maken voor de volgende generaties de omslag naar een nog beter Gent.

Uit deze missie vloeien 20 strategische doelstellingen voort om Gent voor te bereiden op de toekomst. Die doelstellingen bundelen we onder 4 thema's:

- > Stad die toekomstgericht ontwikkelt
- > Stad van kansen
- > Stad waar we samenleven
- > Stad voor en door Gentenaars

Het strategisch meerjarenplan van Stad Gent werkt mee aan de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen. Bij elke SDG leggen we in dit rapport de link naar de Gentse strategische doelstelling(en).

Inhoudstafel

Voorwoord burgemeester	2
Inleiding	3
De duurzame ontwikkelingsdoelstellingen	4
Infografiek Gent	8
Gentse wijken	9
Het strategisch meerjarenplan 2020-2025	10
Inhoudstafel	11
Grafieken	16
Tabellen	17
De Gentse context per duurzame ontwikkelingsdoelstelling	18
SDG 1 – Beëindig armoede overal en in al haar vormen	19
Extreme armoede (1.1)	21
Armoederisico (1.2)	21
Sociale beschermingssystemen (1.3)	23
Gelijke rechten (1.4)	24
Weerbaarheid (1.5)	25
Ongelijke impact van extreme gebeurtenissen (1.5)	25
SDG 2 – Beëindig honger, bereik voedselzekerheid en verbeterde voeding en promoot duurzame landbouw	26
Beëindig honger (2.1)	28
Veilig, voedzaam en voldoende voedsel (2.1) en Duurzame voedselproductie (2.4)	28
Wanvoeding (2.2)	28
Eerlijke verloning (2.3)	29
Genetische diversiteit (2.5)	29

SDG 3 – Verzeker een goede gezondheid en promoot welvaart voor alle leeftijden	30
Kinder- en moedersterfte (3.1 & 3.2)	32
Preventie en epidemieën (3.3)	32
Mentale gezondheid en welzijn (3.4)	33
Misbruik van verslavende middelen (3.5)	34
Verkeersslachtoffers (3.6)	35
Seksuele gezondheidszorg en gezinsplanning (3.7)	35
Toegang tot gezondheidszorg (3.8)	36
Sterfte door vervuiling (3.9)	37
SDG 4 – Verzeker gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en bevorder levenslang leren voor iedereen	38
Kwalitatief doorlopen van de schoolloopbaan (4.1)	40
Toegankelijke en kwaliteitsvolle kinderopvang (4.2)	41
Betaalbaar en toegankelijk onderwijs, inclusief hoger onderwijs (4.3)	41
Technische en beroepsvaardigheden die aansluiten op de arbeidsmarkt (4.4)	42
Ongelijkheid in onderwijs naar gender, herkomst en mensen met een handicap (4.5)	42
Functionele geletterdheid (4.6)	44
Aanleren van kennis en vaardigheden omtrent duurzame ontwikkeling (4.7)	44
SDG 5 – Bereik gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes	45
Discriminatie van vrouwen (5.1)	47
Geweld tegen vrouwen (vrouwenhandel, (seksuele) uitbuiting) (5.2)	47
Schadelijke praktijken tegen vrouwen (kindhuwelijk, gedwongen huwelijk, genitale verminking) (5.3)	47
Erkennen van onbetaalde zorg en thuiswerk (5.4)	48
Volwaardige maatschappelijke participatie voor vrouwen (5.5)	48
Toegang tot (seksuele en reproductieve) gezondheidszorg (5.6)	51
SDG 6 – Verzeker toegang tot duurzaam beheer van water en sanitatie voor iedereen	52
Toegang tot drinkwater (6.1)	54
Toegang tot sanitaire voorzieningen en hygiëne (6.2)	54
Waterkwaliteit, waterverontreiniging, hergebruik van (afval)water (6.3)	54
Efficiënt watergebruik, duurzame waterwinning, minder waterschaarste (6.4)	55
Bovenlokaal (grensoverschrijdend) waterbeheer (6.5)	55
Bescherming/ herstel water-ecosystemen (6.6)	55

SDG 7 – Verzeker toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen	56
Toegang tot energiediensten (7.1)	58
Hernieuwbare energie (7.2)	58
Energie-efficiëntie (7.3)	60
SDG 8 – Bevorder aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen	61
Economische groei (BBP) (8.1) en Economische productiviteit (diversificatie, technologische modernisatie, innovatie, ...) (8.2)	64
Ondersteunen productieve activiteiten, creatie waardige jobs, ondernemerschap, innovatie, micro-ondernemingen en kmo's (8.3)	65
Ontkoppeling economische groei en achteruitgang milieu, meer hulpbronnen (8.4)	68
Productieve tewerkstelling, waardig werk (man/vrouw, jong, handicap), gelijk loon voor gelijk werk (8.5)	68
NEET-jongeren (8.6)	69
Gedwongen arbeid, moderne slavernij, mensensmokkel, kinderarbeid, kindsoldaten (8.7)	70
Arbeidsrechten, veilige en gezonde werkomgeving (vrouw, migrant, precair) (8.8)	71
Beleid voor duurzaam toerisme (jobcreatie & lokaal) (8.9)	71
Steun aan plaatselijke financiële instellingen (8.10)	71
SDG 9 – Bouw veerkrachtige infrastructuur, bevorder inclusieve en duurzame industrialisering en stimuleer innovatie	72
Infrastructuur (kwalitatief, betrouwbaar, duurzaam, veerkrachtig, regionaal en grensoverschrijdend, betaalbaar, billijk) (9.1)	74
Inclusieve en duurzame industrialisering (in werk, in bbp) (9.2)	74
Toegang van kleinschalige industrie en ondernemingen tot financiële diensten, waardeketens en markten (9.3)	76
Moderne infrastructuur, duurzame industrieën (hulpbronnen, milieuvriendelijke technologie) (9.4)	76
Innovatie en wetenschappelijk onderzoek in functie van de technologische capaciteit van industriesectoren (ontwikkelingslanden) (9.5)	76
SDG 10 – Dring ongelijkheid in en tussen landen terug	78
Inkomenstoename van onderste 40% van de bevolking (10.1)	80
Sociale inclusie, economische inclusie, politieke inclusie (10.2)	80
Gelijke kans, ongelijkheid, discriminatie (wetten, beleid, praktijk) (10.3)	83
Beleid naar grotere gelijkheid inzake fiscaliteit, loon, sociale bescherming (10.4)	83
Regulering en monitoring van globale financiële markten (10.5)	84
Vertegenwoordiging van ontwikkelingslanden in globale besluitvorming in functie van 'betere' instellingen (10.6)	84
Verantwoorde migratie en mobiliteit van mensen (ordelijk, veilig, regelmatig, verantwoord), migratiebeleidslijnen (gepland, degelijk beheerd) (10.7)	84

SDG 11 – Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam	85
Toegang tot huisvesting, toegang tot basisdiensten (11.1)	89
Toegang tot vervoerssystemen, openbaar vervoer (precair, vrouwen, kinderen, handicap, ouderen), verkeersveiligheid (11.2)	93
Inclusieve en duurzame stadsontwikkeling (planning en beheer) (11.3)	96
Bescherming cultureel erfgoed, bescherming natuurlijk erfgoed (11.4)	96
Rampriscobeheer (in slachtoffers, in economische impact, beschermen van precaireren) (11.5)	98
Milieu-impact van steden, luchtkwaliteit, afvalbeheer (11.6)	98
Toegang tot veilige, inclusieve en groene publiek ruimte (in het bijzonder voor vrouwen, kinderen, ouderen en personen met een beperking) (11.7)	100
SDG 12 – Verzeker duurzame consumptie- en productiepatronen	104
Duurzame consumptiepatronen, duurzame productiepatronen (12.1)	106
Natuurlijke hulpbronnen (duurzaam beheer, efficiënt gebruik) (12.2)	106
Voedselverspilling (winkel, consumenten, productieketen, distributieketen) (12.3)	106
Milieuvriendelijk chemicaliënbeheer, afvalbeheer, uitstoot in lucht-water-bodem, (negatieve) impact op mens (gezondheid) en milieu (12.4)	106
Afalproductie, afvalrecyclage, hergebruik (12.5)	107
Duurzame praktijken in bedrijven (12.6)	108
Duurzame praktijken bij overheidsopdrachten (12.7)	108
Bewustwording van duurzame ontwikkeling en levensstijlen (12.8)	109
SDG 13 – Neem dringend actie om de klimaatverandering en haar impact te bestrijden	110
Veerkracht en aanpassingsvermogen van de omgeving (voor klimaatimpact) (13.1)	112
Klimaatfocus geïntegreerd in nationaal beleid (planning & uitvoering) (13.2)	113
Klimaateducatie, klimaatbewustwording, klimaatmitigatie, klimaatadaptatie, klimaatcommunicatie, impactvermindering (mensen & instituten) (13.3)	114
SDG 14 – Behoud en maak duurzaam gebruik van de oceanen, de zeeën en de maritieme hulpbronnen	118
Vervuiling van de zee, oorzaak (van zeevervuiling) op het land (14.1)	119
Duurzaam beheer/bescherming zee- en kust-ecosystemen (14.2)	119
Verzuring oceanen (verhoogde wetenschappelijke samenwerking) (14.3)	119
Reguleren visvangst (overbevissing, illegale visserij, ongereguleerde visserij, destructieve visserij), duurzaam herstel visvoorraden (14.4)	119
Behoud/beheer kust- en zeegebied (14.5)	119
Dysfunctionele of disproportionele visserijsubsidies (mondiaal) (14.6)	119
Economisch voordeel (voor kleine eilandstaten en minst ontwikkelde landen) (duurzaam gebruik maritieme rijkdom, duurzaam beheer visserij, duurzaam beheer aquacultuur, duurzaam aqua-toerisme) (14.7)	119

SDG 15 – Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming en landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe	121
Zoetwaterecosysteem en -diensten (behoud, herstel, gebruik) (15.1)	123
Bosbehoud, bosbeheer, bosherstel, (mondiale) (her)bebossing (15.2)	126
Woestijnvorming, aangetast land, gedegradeerde bodem (door droogte, overstroming), neutrale landdegradatie (15.3)	126
Behoud/bescherming bergecosysteem, bergbiodiversiteit (15.4)	126
Behoud/bescherming natuurlijke leefgebieden, biodiversiteit, bedreigde soorten (15.5)	127
Gebruik van genetische hulpbronnen (eerlijke, billijke verdeling van de voordelen) (15.6)	127
Stroperij, handel in planten- en diersoorten, illegale producten (afgeleid van planten- en diersoorten) (15.7)	127
Invasieve uitheemse soorten (beheersen, controle) (15.8)	127
Ecosysteem- en biodiversiteitsdenken geïntegreerd in beleid (planning & uitvoering) (15.9)	127
SDG 16 – Bevorder vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzeker toegang tot justitie voor iedereen en creëer op alle niveaus doeltreffende, verantwoordelijke en open instellingen	128
Geweld, sterfte door geweld (16.1)	131
Kindermisbruik, kinderafbuiting, kinderhandel, geweld tegen kinderen (16.2)	131
Rechtsregels, gelijke toegang tot rechtssysteem (16.3)	131
Ongewettigde financiële stromen, onwettige wapenering, teruggave gestolen goederen, georganiseerde misdaad (16.4)	132
Corruptie, omkoperij (16.5)	132
Verantwoordelijke instellingen (doeltreffend, transparant, alle niveaus) (16.6)	132
Representatieve besluitvorming (ontvankelijk, inclusief, participatief, alle niveaus) (16.7)	133
Gelijkwaardige deelname van ontwikkelingslanden in mondiaal bestuur (16.8)	134
Wettelijke identiteit, illegalen, universele geboorteregistratie (16.9)	135
Toegang tot informatie, fundamentele vrijheden, grondrechten (16.10)	135
SDG 17 – Versterk de implementatiemiddelen en revitaliseer het wereldwijd partnerschap voor duurzame ontwikkeling	137
Bijkomende financiële middelen (17.3)	139
Versterken van de Noord-Zuid- en de Zuid-Zuid-samenwerking in functie van kennisdeling (17.6)	139
Doeltreffende partnerschappen (17.17)	139
Uitleiding	141
Bibliografie	142
Bijlages	147

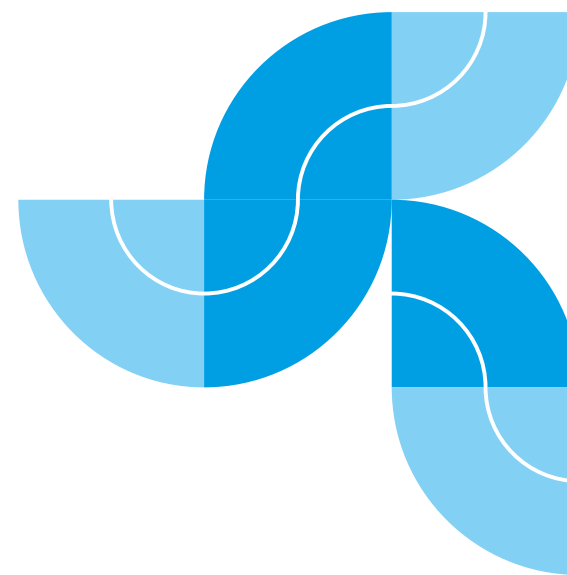
Grafieken

Grafiek 1	<i>Financiële armoede: totaal en per leeftijdsgroep, 2018, België</i>	21
Grafiek 2	<i>Cumulatie criteria kansarmoede, 2016, Gent</i>	23
Grafiek 3	<i>Percentage in preventieve mondzorg en huisartscontact, 2017, Gent, wijkniveau</i>	36
Grafiek 4	<i>Taal tussen moeder en kind bij borelingen, Gent, 2019</i>	44
Grafiek 5	<i>Diversiteit stadspersoneel (gender), 2009, 2016, Gent</i>	50
Grafiek 6	<i>Energie-armoede huishoudens: budgetmeters – 2011, 2014, 2016, Gent aantal per 1.000 woningen</i>	58
Grafiek 7	<i>Netto-jobcreatie, 2008-2015 (2008=100), Gent, met benchmark</i>	65
Grafiek 8	<i>Evolutie aantal vestigingen, 2005-2016, Gent, met benchmark</i>	65
Grafiek 9	<i>Nettogroei van de ondernemingen, t.o.v. totaal aantal ondernemingen, 2008-2016, Gent, met benchmark</i>	66
Grafiek 10	<i>Gevraagd opleidingsniveau bij vacatures (VDAB), 1999-2019, Gent</i>	69
Grafiek 11	<i>Geregistreeerde criminaliteit – inbreuk op vreemdelingenwetgeving, mensenhandel en huisjesmelkerij, 2017-2019, Gent</i>	70
Grafiek 12	<i>Arbeidsplaatsen naar hoofdsector, loontrekkenden en zelfstandigen, 2015, Gent</i>	75
Grafiek 13	<i>Demografische vooruitzichten, bevolkingsgroei, 2000-2035, Gent</i>	88
Grafiek 14	<i>Demografische vooruitzichten, bevolkingsgroei, 2000-2028, Gent</i>	88
Grafiek 15	<i>Migratiesaldo volgens leeftijd, 2018, Gent</i>	89
Grafiek 16	<i>Demografische vooruitzichten, Procentuele groei huishoudtypes 2016 t.o.v. 2009, Gent</i>	90
Grafiek 17	<i>Gentse woningmarkt: verdeling huishoudens over (sociaal) huurders en eigenaars, 2018, Gent</i>	91
Grafiek 18	<i>Gewicht (in ton) opgehaald sluikstort en zwerfvuil door IVAGO en DBSE, 2013-2018, Gent</i>	98
Grafiek 19	<i>Aandeel Gentenaars (in %) dat aangeeft maandelijks hinder te ondervinden van lawaai, 2017</i>	99
Grafiek 20	<i>Totaal aantal geregistreeerde criminaliteit, 2017-2019, Gent</i>	101
Grafiek 21	<i>Aandeel Gentenaars (in %) met duurzaam consumptiegedrag inzake voeding, 2017</i>	106
Grafiek 22	<i>Restafval, in kg/inwoner, 2014-2019, Gent</i>	107
Grafiek 23	<i>Ingezameld hergebruik (Ateljee), in kg/inwoner, 2018, Gent</i>	108
Grafiek 24	<i>Hittekaart Gent, 2012</i>	112
Grafiek 25	<i>CO₂-monitoring (kton CO₂), Emission Trading System (ETS) bedrijven en sectoren Covenant of Mayors, 2007-2017, Gent</i>	115
Grafiek 26	<i>CO₂-monitoring (kton CO₂), 2017, Gent</i>	116
Grafiek 27	<i>CO₂-uitstoot, Trendlijn tot 2030, Gent</i>	117
Grafiek 28	<i>Aandeel Gentenaars (in %) dat vertrouwen heeft in de overheid, 2017</i>	133
Grafiek 29	<i>Aandeel Gentenaars dat tevreden is over de spreiding van informatie door het stadsbestuur, 2008-2017</i>	134

Tabellen

Tabel 1	<i>Armoedegrens (2018), leefloon (2020) en aanvullende financiële hulp (2020) naar gezinssamenstelling, Gent, 2020</i>	24
Tabel 2	<i>Verkeersongevallen, 2017-2019, Gent</i>	35
Tabel 3	<i>Aandeel spijbelende scholieren in de tweede graad van het secundair onderwijs, schooljaar 2018-2019, Gent</i>	40
Tabel 4	<i>Onderwijskansarmoede-indicator (OKI) basisonderwijs en secundair onderwijs, naar vestigingsplaats, schooljaren 2010-2011 tot 2018-2019, Gent</i>	43
Tabel 5	<i>De productie van hernieuwbare energie en de energievraag, 2007-2019, Gent</i>	59
Tabel 6	<i>Analyse basiscriteria energiebesparende maatregelen in de Gentse woningen - 2017</i>	60
Tabel 7	<i>Demografische vooruitzichten, huishoudens naar omvang, 2017-2027, Gent</i>	90
Tabel 8	<i>Leeftijd van het Gentse gebouwenpatrimonium, 2018, Gent</i>	91
Tabel 9	<i>Verkeersinbreuken, 2017-2019, Gent</i>	95
Tabel 10	<i>Meest voorkomende misdrijven, 2017-2019, Gent</i>	101
Tabel 11	<i>Meest voorkomende vormen van vermogensdelicten, 2017-2019, Gent</i>	102
Tabel 12	<i>Vandalisme, 2017-2019, Gent</i>	102
Tabel 13	<i>Misdrijven tegen de lichamelijke integriteit, 2017-2019, Gent</i>	103
Tabel 14	<i>CO₂-monitoring (kton CO₂), naar bron van uitstoot, 2007-2017, Gent</i>	115
Tabel 15	<i>CO₂-monitoring (kton CO₂), naar bron van uitstoot, met graaddagencorrectie, 2007-2017, Gent</i>	116

De Gentse context per duurzame ontwikkelingsdoelstelling

In wat volgt bekijken we elke duurzame ontwikkelingsdoelstelling (SDG) in detail.

- > We geven per SDG de onderliggende thema's met een korte samenvatting weer.
- > We leggen de link met het Gentse strategisch meerjarenplan 2020-2025: welke doelstellingen uit dat plan werken mee aan het bereiken van de SDG?
- > Daarna volgen de beschikbare cijfers en context voor Gent, per thema. We leggen daarbij de focus op omgevingsindicatoren en minder op beleidsmaatregelen.
- > Waar nuttig, leggen we die link met andere SDG's. Elke SDG is verbonden met één of meerdere SDG's. Werken aan SDG 1 rond armoedebestrijding, levert ook een bijdrage aan vele andere SDG's (voedsel, gezondheid, huisvesting, ongelijkheid, enzovoort). Het is belangrijk om deze onderlinge verbondenheid van de SDG's niet uit het oog te verliezen.
- > In de bijlage vind je de integrale VN-teksten. De subdoelstellingen staan vermeld per SDG.

1 GEEN ARMOEDE

SDG 1 - Beëindig armoede overal en in al haar vormen

Thema's SDG 1

Leeswijzer: In bijlage vind je de officiële Nederlandstalige vertaling van de VN-teksten per SDG. Hierna vind je de lijst van de onderliggende thema's.

Extreme armoede (1.1)

Armoederisico (1.2)

Sociale beschermingssystemen (1.3)

Gelijke rechten (1.4)

Weerbaarheid (1.5)

Ongelijke impact van extreme gebeurtenissen (1.5)

SDG 1 in 't kort

Deze SDG wil in eerste instantie alle extreme armoede uitroeien. Armoede moet gehalveerd worden tegen 2030. We hebben het in dit hoofdstuk dan ook over het armoederisico. Dit gaat gepaard met de uitbouw van sterke sociale beschermingssystemen en toegankelijkheid tot basisdiensten en economische middelen. Armoedebestrijding heeft te maken met de realisatie van gelijke rechten en richt zich op alle levensdomeinen. Daarnaast zetten we in op de weerbaarheid van mensen in kwetsbare situaties en op het beperken van de impact van economische, sociale en ecologische rampen, vooral voor mensen die zich in kwetsbare situaties bevinden.

In het Gentse meerjarenplan 20-25 vinden we de volgende doelstellingen die hiernaar verwijzen:

- 'Minder armoede in Gent door een proactief en integraal armoedebeleid'** door o.a.:
- > Daklozen ondersteunen naar re-integratie
  - > Het versterken en afstemmen van het armoedebeleid doorheen alle beleidsdomeinen en het bewustzijn over armoede verhogen
  - > Alle gezinnen met minderjarige kinderen én alle jongeren in armoede krijgen een passende hulpverlening
  - > Garanderen van integrale hulpverlening op maat voor de kwetsbare bevolking en de groeiende problematieken
  - > Verzekeren dat mensen kunnen voorzien in hun basisbehoeften en hun belangrijkste rechten uitputten

Staat van de stad

Extreme armoede (1.1)

Deze doelstelling is voor Gent minder relevant (grens ligt op 1.25 dollar per dag).

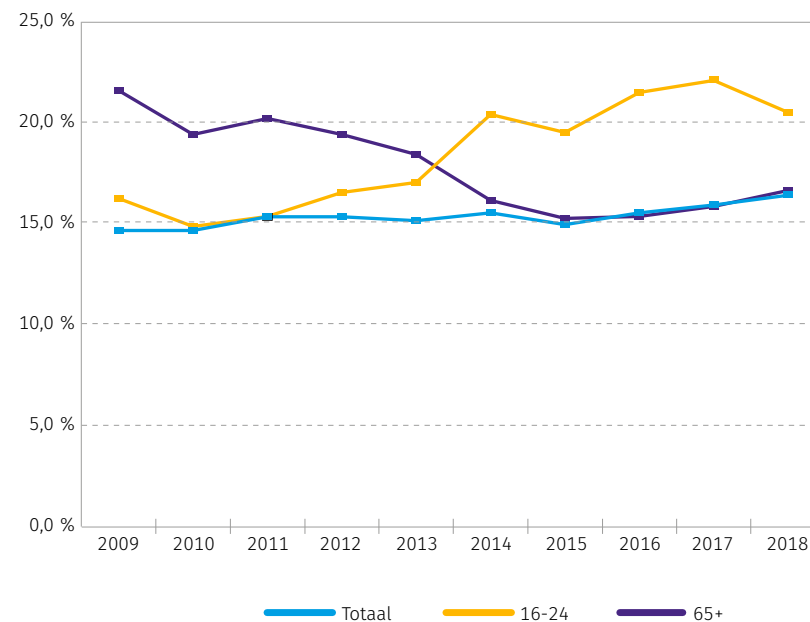
Armoederisico (1.2)

De Europese armoedegrens bepaalt dat mensen die met minder dan 60% van het gemiddelde inkomen moeten rondkomen, leven met een verhoogd armoederisico. Dit noemen we 'monetaire of financiële armoede'. Maar armoede is niet alleen een kwestie van inkomen. *"Mensen in armoede kunnen deze kloof niet op eigen krachten overbruggen. Armoede en sociale uitsluiting kunnen zowel de oorzaak als het gevolg zijn van onvoldoende toegang tot inkomen, werk, opleiding, gezondheid, huisvesting, maatschappelijke participatie."*³ Voor de berekening van het aantal Gentenaars in financiële armoede, gebruiken we het armoederisico.

Hiervoor beschikken we over Belgische indicatoren die we toepassen op de Gentse situatie. In een stedelijke context is een Belgisch cijfer altijd een onderschatting van de reële situatie. Het armoederisico voor de Belgische bevolking is 16,4%.⁴ 16,4% heeft een inkomen dat minder is dan 60% van het gemiddeld inkomen. Als we dit percentage toepassen op Gent gaat het naar schatting om zo'n 42.500 personen. Ook voor het risico op armoede en sociale uitsluiting gaat men uit van het Belgisch percentage van 20%, wat naar schatting neerkomt op 52.000 Gentenaars.

Hoewel de laatste jaren beide percentages vrij stabiel bleven, was het armoederisico in het laatste jaar van de metingen (2018) nog nooit zo hoog. Daarnaast zien we een andere evolutie: het armoederisico bij jongeren neemt toe, terwijl dat bij ouderen afneemt.

Grafiek 1 Financiële armoede: totaal en per leeftijdsgroep, 2018, België

Op Belgisch niveau is het risico op financiële armoede voor kinderen en jongeren hoger dan voor volwassenen: 17,8% versus 15,5%. Daaruit valt af te leiden dat in Gent 8.823 Gentse kinderen in financiële armoede leven en 10.706 kinderen (21,6% van de 0-17-jarigen) met een risico op armoede en sociale uitsluiting.⁵

³ Armoede en sociale uitsluiting (2020) via Kenniscentrum WWZ, <http://www.kenniscentrumwwz.be/armoede-en-sociale-uitsluiting>

⁴ Bral, L., Jacques, A., Laenen, S., & Vanderhasselt, A. (2018). Stadsmonitor 2017 - Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden. Brussel: Agentschap voor Binnenlands Bestuur.

⁵ Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium (ADS) (2016). SILC (Statistics on income and living conditions): Statistische gegevens betreffende inkomen en levensomstandigheden.

De gezinskenmerken maken ook een en ander duidelijk:⁶

17% van de kinderen leeft in een gezin waarin ouder(s) niet werken; uitgesplitst betekent dat:

- > 39% leeft in een eenoudergezin waarvan de ouder niet werkt
- > 9% in een tweeloudergezin waarvan beide ouders niet werken

Armoederisico verschilt naargelang de leeftijd, de herkomst en het type gezin van het individu, maar ook naargelang de werksituatie en de eigendomssituatie. Hier beschrijven we enkel de verschillen naargelang de demografische kenmerken.

Alleenstaanden lopen anderhalf keer meer kans op armoede. Voor alleenstaande ouders is die kans twee tot drie keer hoger.

Bij mensen die buiten België geboren zijn, ligt het armoederisico drie keer hoger dan bij personen die in België geboren zijn. Verder opgesplitst levert dit volgend risico per bevolkingsgroep:

- > Armoederisico voor personen geboren buiten de EU-28: 46,3%
- > Geboren in de EU (buiten België): 19,4%
- > Geboren in België 11,5%⁷

Ook ouderen lopen een verhoogd armoederisico: 16,6%. Geschat gaat het over 7.200 Gentenaren ouder dan 65 jaar.

Kinderarmoede

Kinderarmoede meten we aan de hand van de kansarmoede-index van Kind & Gezin. Het is een indicator die rekening houdt met het complexe begrip van armoede en het geheel van onderling verbonden vormen van uitsluiting op verschillende domeinen van het individuele en sociale leven. Het meet het aantal geboortes in kansarme gezinnen. In 2019 was dat 22,0%, wat hoger is dan het Vlaamse gemiddelde.⁸ De schatting voor Gent is dat ongeveer 10.000 van de 50.486 Gentse kinderen (19,9%) in armoede leven.

⁶ Stuyck K. & Jacques, A., e.a. (2014). Katern Stadsmonitor 2014 - Gezinnen in de stad: de gezins- en kindvriendelijkheid van onze centrumsteden in kaart.

⁷ Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium (ADS) (2016). SILC (Statistics on income and living conditions): Statistische gegevens betreffende inkomen en levensomstandigheden.

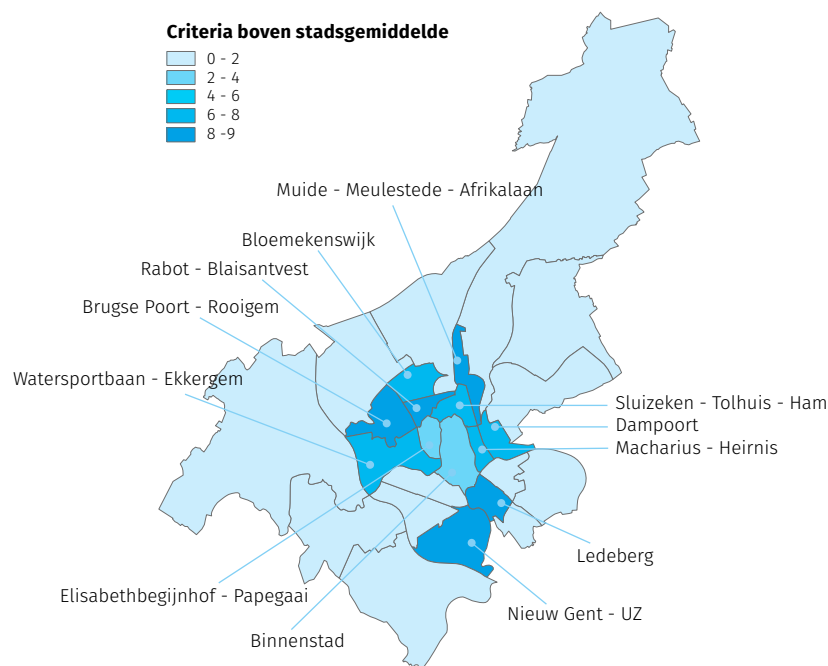
⁸ Kind en Gezin (2020), geraadpleegd via <https://www.kindengezin.be/cijfers-en-rapporten/cijfers/kansarmoede/gemeentelijk-niveau>

Verschillen tussen de Gentse wijken

Tussen de Gentse wijken zijn er grote verschillen op het vlak van armoede:

- > De kansarmoede is het grootst in Nieuw Gent-UZ, Muide-Meulestede-Afrikalaan en Rabot-Blaisantvest.
- > Daarna volgen Brugse Poort-Rooigem en Sluizeken-Tolhuis-Ham.
- > Verder scoren de Bloemekenswijk, Ledeberg en Watersportbaan-Ekkerghem boven het stadsgemiddelde.

Grafiek 2 Cumulatie criteria kansarmoede, 2016, Gent

Bronnen: Statbel, IMA Atlas, VDAB, OCMW Gent, Stad Gent, Kind en Gezin, verwerking Stad Gent

Alle cijfers wijzen in dezelfde richting: één op vijf Gentenaars leeft in een situatie van armoede en sociale uitsluiting.

Daarnaast ondervindt zo'n 13% van de Gentenaars betalingsmoeilijkheden.⁹

Dak- en thuislozen

Dak- en thuisloosheid is een extreme vorm van armoede en sociale uitsluiting.

Over het aantal dak- en thuislozen in Gent zijn geen officiële cijfers beschikbaar. Het OCMW begeleidt jaarlijks een 500-tal langdurig (>3 maanden) Gentse daklozen met wettig verblijf. Het merendeel hiervan (78%) zijn mannen, en 75% kampt met een meervoudige problematiek. Over kortdurende/acute dakloosheid heeft OCMW geen cijfers. Er bestaat een zekere mobiliteit tussen steden onderling, en tussen stad en omliggende plattelandsgemeenten. Stad Gent en een resem partners voeren in mei 2020 een officiële telling (point-in-time telling).

CAW Oost-Vlaanderen begeleidde in 2019 1.180 dak- en thuislozen (het betreft hier zowel mensen met als zonder wettig verblijf). Hiervan verbleven er 872 in de Gentse opvangcentra: 51,2% mannen en 48,8% vrouwen, waaronder 280 vergezellende kinderen. Met 631 dak- en thuislozen ging het CAW aan de slag in hun woonomgeving. In deze vorm van ambulante woonbegeleiding bereikte het CAW 52% mannen en 48% vrouwen.

Sociale beschermingsystemen (1.3)

Mensen in nood hebben recht op extra sociale bescherming. We bespreken hier enkele maatregelen in het kader van armoedebestrijding.

Gentenaars die een te laag of geen inkomen hebben, kunnen een basisinkomen krijgen. Dit is het leefloon of equivalent leefloon. 3% van alle Gentenaars of

⁹ Bral, L., Jacques, A., Laenen, S., & Vanderhasselt, A. (2018). Stadsmonitor 2017 - Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden. Brussel: Agentschap voor Binnenlands Bestuur.

7.774 personen ontvangen een (equivalent) leefloon. Personen die een leefloon ontvangen, krijgen ook begeleiding naar een opleiding en/of een job.¹⁰

De verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering verzekert toegang tot gezondheidszorg. Deze indicator gebruiken we ook bij het in kaart brengen van het armoederisico (geen berekening op lokaal niveau). In 2009 had 16,4% van de Gentse bevolking recht op die tegemoetkoming. In 2014 was dit gestegen tot 18,5%, om in 2017 toe te nemen tot 20,2%.¹¹

We zien dat meer dan 1 op 4 van de Gentse 65-plussers recht heeft op verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. 6,5% van de 65-plussers ontvangt een inkomensgarantie voor ouderen (IGO) of een gewaarborgd inkomen voor bejaarden (GIB). Beide cijfers bleven constant de voorbije jaren. Financiële kwetsbaarheid blijft ook bij ouderen een belangrijk aandachtspunt.¹²

Een op de vijf Gentenaars leeft in een situatie van armoede en sociale uitsluiting. Daarbij volstaat het huidige leefloon niet om mensen uit de armoede te helpen.^{13 14}

Tabel 1 Armoedegrens (2018), leefloon (2020) en aanvullende financiële hulp (2020) naar gezinssamenstelling, Gent, 2020^{11 12}

	Armoedegrens	Leefloon	Aanvullende financiële hulp (incl. leefloon)	Aanvullende financiële hulp
Alleenstaande	1184,3 €	958,9 €	1073,9 €	115 €
Samenwonende	592,2 €	639,3 €	743,3 €	104 €
Samenwonende met minstens één kind ten laste	-	1295,9 €	1357,9 €	62 €
2 volwassenen en 1 kind	1776,4 €		-	-

Bron armoedegrens: EU-SILC 2018
Leefloon: bedragen 2020, Bron: POD Maatschappelijke Integratie

Gelijke rechten (1.4)

Zie SDG 5 'gendergelijkheid' en SDG 10 'ongelijkheid verminderen' voor meer informatie over dit thema.

10 Het equivalent leefloon is financiële steun voor personen die geen recht hebben op een leefloon, maar die zich wel in een vergelijkbare noodsituatie bevinden.

11 Intermutualistisch agentschap (IMA) (2020). Beleidsrelevante statistieken en indicatoren, Geraadpleegd via <http://atlas.aim-ima.be/databanken>

12 Stad Gent. (2020d). Gent, leeftijdsvriendelijke stad. Geraadpleegd via <https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/BN%20Leeftijdsvriendelijke%20stad.pdf>

13 De aanvullende financiële hulp die in dit schema staat geeft een voorbeeld weer van wat er in een gezinssituatie mogelijks uitbetaald wordt aan AFH (dit is de mediaan van de berekende AFH met een uitkomst > 0). Het is niet zo dat er in elk huishouden AFH wordt uitgekeerd. De aanvullende financiële hulp is berekend op maat van het huishouden. Indien een huishouden bv. een lage huishuur betaalt dan zal de AFH lager liggen of is het heel goed mogelijk dat er geen AFH uitbetaald wordt, omgekeerd, indien het huishouden hoge kosten heeft door bv. verschillende kinderen die les volgen in het secundair onderwijs en bovendien een hoge huishuur heeft, dan kan de AFH hoog liggen.

14 Naast de AFH voorziet de Stad Gent nog vele andere specifieke tussenkomsten voor mensen in armoede. Deze dienen vaak om te ondersteunen bij specifieke kosten zoals hoge medische kosten, het betalen van de huurwaarborg, ...

Weerbaarheid (1.5)

OCMW-hulp

Elke stad of gemeente in België heeft een OCMW dat instaat voor het verzekeren van het welzijn van elke burger. Het OCMW staat open voor alle Gentenaars. Iedereen heeft recht op goede huisvesting, gezondheidszorg of voldoende financiële middelen. Het OCMW biedt ondersteuning bij elk van deze onderdelen en zet daarom in op het verhogen van de weerbaarheid van kwetsbare Gentenaars.

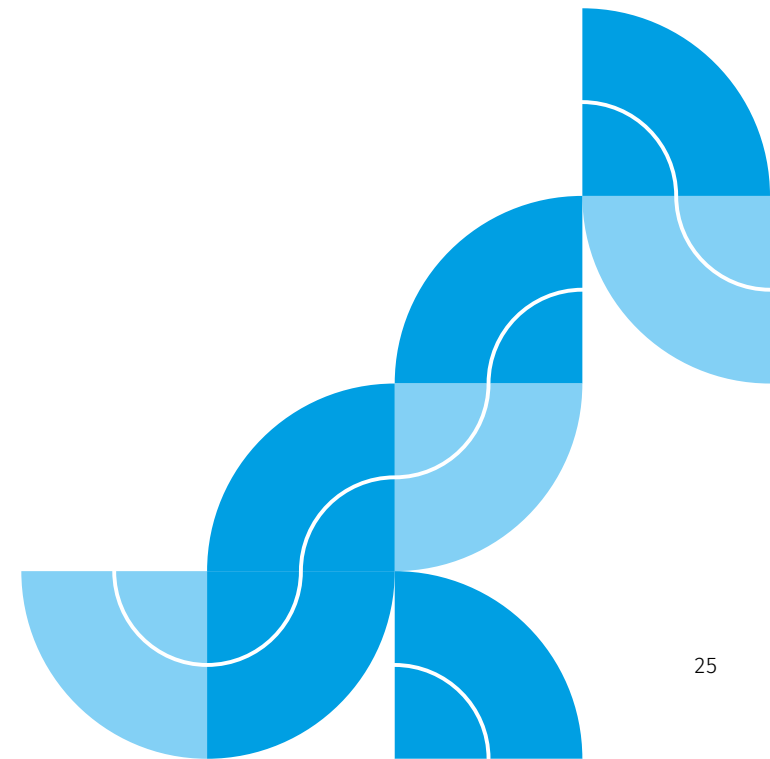
In totaal begeleidde OCMW Gent 28.997 unieke personen in 2019. Dit is 10,9% van de Gentse bevolking of 14.105 huishoudens. Deze personen/huishoudens konden rekenen op financiële, administratieve, psychologische en juridische ondersteuning. Daarmee bereikt het OCMW ongeveer zeven op de tien mensen in financiële armoede.

Ongelijke impact van extreme gebeurtenissen (1.5)

Sommigen hebben minder toegang tot het sociale opvangnet omdat ze officieel niet als burgers (wonende in België) worden gezien. Het gaat hier om mensen zonder wettig verblijf, zoals bijvoorbeeld vluchtelingen die niet via het reguliere systeem naar België kwamen. Deze mensen zijn door hun kwetsbare positie extra hulpbehoevend, maar hebben geen evenredige toegang tot gezondheidszorg.

Mensen zonder wettig verblijf

In Gent verblijven heel wat mensen zonder wettig verblijf, maar over hen bestaan er geen harde cijfers. Stad Gent vermoedt dat er 3.250 mensen zonder wettig verblijf aanwezig waren in Gent op 1 januari 2019. (Dit cijfer is gebaseerd op een onderzoek, vertrekkende vanuit een combinatie van gegevens van medische kaarten, een lokale, brede bevraging en internationaal literatuuronderzoek). Transitmigratie en mensen in preciaire verblijfstatuten namen we niet op in dit cijfer. Het aantal minderjarigen zonder wettig verblijf schatten we op 1.000. Binnen die cijfers is ongeveer de helft EU-burger en de helft niet-EU-burger.

2 GEEN
HONGER

SDG 2 - Beëindig honger, bereik voedselzekerheid en verbeterde voeding en promoot duurzame landbouw

Thema's SDG 2

Leeswijzer: In bijlage vind je de officiële Nederlandstalige vertaling van de VN-teksten per SDG. Hierna vind je de lijst van de onderliggende thema's.

Beëindig honger (2.1)

**Veilig, voedzaam en voldoende voedsel (2.1) en
Duurzame voedselproductie (2.4)**

Wanvoeding (2.2)

Eerlijke verloning (2.3)

Genetische diversiteit (2.5)

SDG 2 in 't kort

Deze SDG wil een einde maken aan honger voor iedereen. Dit betekent dat iedereen toegang heeft tot betaalbare en gezonde voeding, ook wel voedselzekerheid genoemd. Gezonde voeding, hier benoemd als het thema 'wanvoeding' zet in op het tegengaan van ondervoeding maar heeft ook aandacht voor de gevolgen van ongezonde voeding (spatronen). Door het gebruik van nieuwe landbouwtechnieken verbouwen we gezond en kwalitatief voedsel op een duurzame manier. De eerlijke verloning voor kleinschalige voedselproducten is een thema dat eerder voor het nationale en internationale niveau van toepassing is. Tegelijk richt deze SDG zich op het in stand houden van de genetische diversiteit van zaden, cultuurgewassen en gefokte en gedomesticeerde dieren.

In het Gentse meerjarenplan 20-25 vinden we de volgende doelstellingen die hiernaar verwijzen:

Minder armoede in Gent door een proactief en integraal armoedebeleid door o. a:

- > Verzekeren dat mensen kunnen voorzien in hun basisbehoeften en hun belangrijkste rechten uitputten

Gent blijft koploper in een gedurfd en sociaal klimaatbeleid door o. a:

- > Verlagen van de klimaatvoetafdruk van voeding

Staat van de stad

Beëindig honger (2.1)

Honger is in Gent nog niet beëindigd.

In 2018 werd 98.168 keer voedselondersteuning verleend door de verschillende KRAS-werkingen, waarvan 5.000 warme maaltijden in De Sloep-Onze Thuis. De vraag naar voedselondersteuning steeg het voorbije jaar met 20% en blijft toenemen.¹⁵ Verschillende armoedeorganisaties signaleerden dat lege brooddozen op school ook in Gent voorkomen. KRAS betaalde in 2018 meer dan 500 facturen van gezinnen en schoolgroepen, goed voor zo'n 6.000 schoolmaaltijden.¹⁶

Het project Foodsavers herverdeelt voedseloverschotten onder sociale restaurants en sociale kruideniers. In 2019, twee jaar na de start, herverdeelde het 1.000 ton voedseloverschotten, ofwel 530.821 maaltijden of voedselpakketten. Op die manier bereikte dit Gentse project al zo'n 57.000 Gentenaars in armoede. Tegelijk leidt Foodsavers mensen op in de logistieke sector, wat dan weer linkt aan SDG 1, 'armoede'.

Veilig, voedzaam en voldoende voedsel (2.1) en duurzame voedselproductie (2.4)

Naar schatting komt 3.900 kiloton Gentse CO₂ voort uit consumptie. Voeding heeft daarbinnen een prominente rol: een koolstofvoetafdruk van 2,8 ton CO₂ per inwoner per jaar. Ongeveer 40% daarvan komt van vlees, zuivel en vis.

Stad Gent zet in op verschillende projecten die het voedselsysteem op een structurele manier verduurzamen, onder de noemer 'Gent en Garde'. Met deze duurzame voedselstrategie won de Stad Gent in 2019 de Global Climate Action Award van de Verenigde Naties. Gent is de eerste Belgische stad die deze internationale award wint.

Wanvoeding (2.2)

Wanvoeding of 'malnutritie' kent twee kanten: ondervoeding en obesitas. Wanvoeding komt zowel voor bij personen met een te laag, normaal of een te hoog BMI. Wanvoeding is meestal het gevolg van eenzijdige voeding (bv. Junkfood), maar ook vegetariërs kunnen lijden aan wanvoeding.

Over ondervoeding in Gent hebben we geen cijfers, maar het is daarom niet onbestaande.

De Vlaming consumeert nog te weinig groenten, fruit en water, en te veel gesuikerde alcoholische dranken, suikers en vetten. 60% van de 12-18-jarigen drinkt energiedranken.¹⁷

Ook over obesitas zijn er enkel cijfers voor België. Kinderen die opgroeien in steden hebben een hoger gemiddeld BMI dan Vlaamse kinderen. Bijgevolg, de cijfers op Belgisch niveau gebruiken voor de Gentse situatie is een indicatie en tegelijk een onderschatting van de Gentse realiteit.

De gemiddelde Vlaming is te dik, en wordt alsmaar dikker. Volgens de laatste resultaten van de Gezondheidsenquête (2013) heeft de Vlaming een BMI van 25,3. 48% van de Vlamingen heeft overgewicht. Het gaat om 54% van de mannen en 42% van de vrouwen: een significant verschil. 13% van de Vlamingen is zwaarlijvig. Overgewicht en zwaarlijvigheid komen alsmaar vaker voor.

¹⁵ Kras Gent (2019). Activiteitenverslag 2018. Geraadpleegd via https://www.krasgent.be/assets/files/kras_jaarverslag-2018.pdf

¹⁶ *Ibid.*

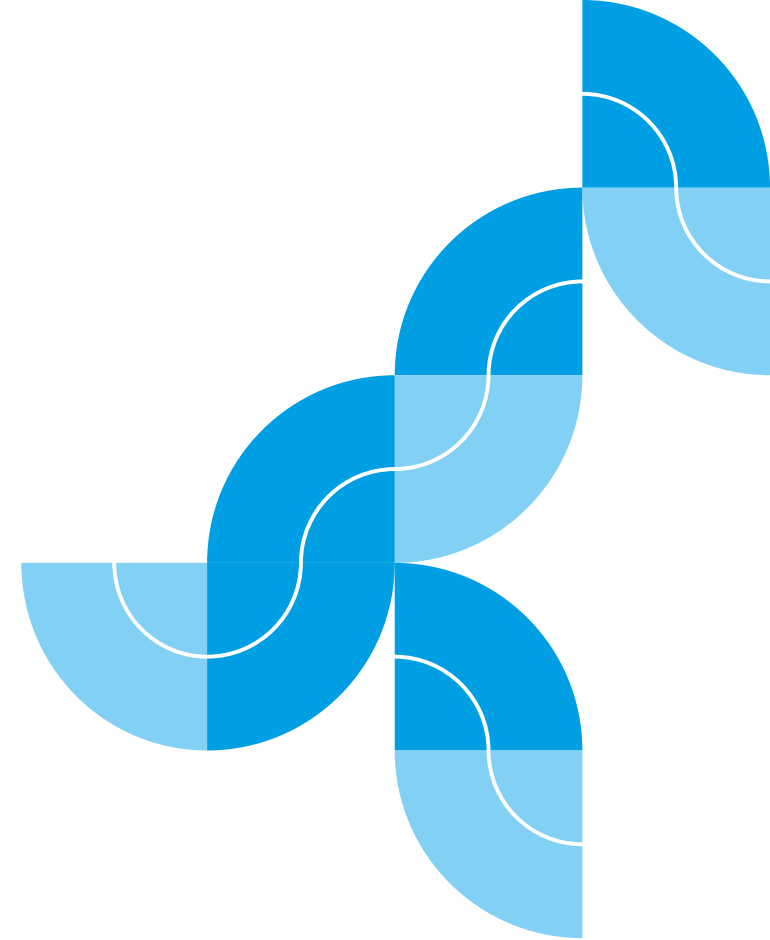
¹⁷ De Ridder K, Bel S, Brocatus L, Lebacqz T, Ost C & Teppers E., (2016), Samenvatting van de resultaten. In: Tafforeau J. (ed.) Voedselconsumptiepeiling 2014-2015. WIV-ISP, Brussel, 2016.

Eerlijke verloning (2.3)

We beschikken over onvoldoende data voor Gent om een representatief beeld te schetsen.

Genetische diversiteit (2.5)

We beschikken over onvoldoende data voor Gent om een representatief beeld te schetsen.

3 GOEDE
GEZONDHEID
EN WELZIJN

SDG 3 – Verzeker een goede gezondheid en promoot welvaart voor alle leeftijden

Thema's SDG 3

Leeswijzer: In bijlage vind je de officiële Nederlandstalige vertaling van de VN-teksten per SDG. Hierna vind je de lijst van de onderliggende thema's.

Kinder- en moedersterfte (3.1 & 3.2)

Preventie en epidemieën (3.3)

Mentale gezondheid en welzijn (3.4)

Misbruik van verslavende middelen (3.5)

Verkeersslachtoffers (3.6)

Seksuele gezondheidszorg en gezinsplanning (3.7)

Toegang tot gezondheidszorg (3.8)

Sterfte door vervuiling (3.9)

SDG 3 in 't kort

SDG 3 stelt dat de kinder- en moedersterfte (wereldwijd) sterk moeten dalen. Hetzelfde geldt voor het drank- en druggebruik. Informatie over besmettelijke ziektes wordt noodzakelijk geacht om de verspreiding ervan tegen te gaan. Een stelling die door de coronacrisis aan relevantie wint. Ook moet het aantal doden ten gevolge van vervuiling sterk naar omlaag. En dit geldt ook voor het aantal verkeersslachtoffers. De Verenigde Naties willen mentale gezondheid en welzijn meer onder de aandacht brengen. We moeten zorgen voor een universele ziekteverzekering, met bescherming tegen financiële risico's en er moet toegang zijn tot kwaliteitsvolle essentiële gezondheidszorgdiensten.

*In het Gentse meerjarenplan 20-25 vinden we de volgende doelstellingen die hiernaar verwijzen: **Gent toont iedere Gentenaar de weg naar meer welzijn, een betere gezondheid en zorg door o.a.:***

- > Betere toegang tot kwaliteitsvolle zorg- en welzijnsvoorzieningen
- > Elke Gentenaar krijgt alle kansen op een gezond leven en welzijn
- > Verhogen van de ondersteuning op maat voor specifieke (welzijns)noden van kwetsbare Gentenaars
- > Verkleinen van de sociale ongelijkheid in gezondheid, met verhoogde aandacht voor mentaal welbevinden

In Gent werken we samen aan een gezonde en schone leefomgeving door o.a.:

- > Vermijden en oplossen van milieuverontreiniging met een (gezondheids)risico
- > Verbeteren van de luchtkwaliteit binnen het grondgebied van de stad

Iedereen kan zich duurzaam, vlot en veilig verplaatsen in Gent door o.a.:

- > Verhogen van de selectieve bereikbaarheid van het gemotoriseerd verkeer

Staat van de stad

Kinder- en moedersterfte (3.1 & 3.2)

Gentse cijfers zijn niet beschikbaar. We baseren ons hier op Belgische en Vlaamse cijfers.

In 2016 bedroeg in België de kindersterfte (of zuigelingensterfte, overlijdens onder de 1 jaar) 3,2 per duizend levendgeborenen, wat overeenkomt met het EU 15 gemiddelde. De kindersterfte daalde de afgelopen decennia in België sterk.¹⁸

Voor de perinatale sterfte (doodgeborenen en overlijden van vroeg geboren kind binnen de 8 dagen) hebben we cijfers voor Vlaanderen. We zien in Vlaanderen in 2017 een lichte stijging van de perinatale sterfte naar 6,3 per duizend. Dit is mogelijks te wijten aan een betere registratie van (late) zwangerschapsafbrekingen om medische redenen. De vroeg-neonatale sterfte (1,2 per duizend) blijft zeer laag.¹⁹

De moedersterfte in 2016 bedraagt 3,7 per 100.000 levendgeborenen.²⁰ In 2017 registreerden we 4 gevallen van moedersterfte, een zeer laag cijfer dus. Dit is wellicht een gevolg van een goede opvolging van de moeders tijdens de zwangerschap en de bevalling.²¹

Preventie en epidemieën (3.3)

Vaccinatiegraad

Hier volgen Vlaamse cijfers.

België beveelt een aantal vaccinaties aan bij jonge kinderen en bood deze gratis aan: polio, DTP, Hi, HBV, meningokokken C en het mazelen-bof-rubellavaccin. De vaccinatiegraad voor aanbevolen, gratis vaccins bij jonge kinderen is anno 2016 stabiel en blijft hoog: 92,9-96,2%. Voor de eerste dosis van het mazelen-bof-rubellavaccin is de doelstelling van 95% gevaccineerden behaald, waardoor de eliminatie van mazelen in België wordt bereikt. Op de leeftijd van 10 jaar wordt een herhaling aangeraden van het MBR vaccin (MBR2), hier bereiken we de door de WGO vooropgestelde drempel van een vaccinatiegraad van 95% niet.²² Voor de rotavirusvaccinatie, aanbevolen, maar niet gratis, ligt de vaccinatiegraad lager (89,7%).²³

Daarnaast voert Vlaanderen ook een preventiebeleid rond kanker, meer bepaald darm-, borst- en baarmoederhalskanker. Preventie loont: het aantal gevorderde dikkedarmkankers in Vlaanderen ligt voor het eerst lager dan voor de start van het bevolkingsonderzoek in 2013. Ook komen er minder vergevorderde borstkankers voor bij vrouwen die zich regelmatig laten screenen in vergelijking met vrouwen die nooit deelnemen. Dat de deelname aan het Bevolkingsonderzoek Baarmoederhalskanker daalt bij jonge vrouwen (25-29 jaar) is daarentegen wel een aandachtspunt.²⁴

Preventie is belangrijk, maar ook de mate waarin de bevolking gezondheidsinformatie kan inschatten en lezen (health literacy). Onderzoek toont aan dat 1 op 3 Vlamingen onvoldoende gezondheidsvaardigheden heeft. Dat

18 Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu (2019, 19 december). Zuigelingensterfte. Geraadpleegd op 15 april 2020, via <https://www.gezondbelgie.be/nl/gezondheidstoestand/sterfte-en-doodsoorzaken/zuigelingensterfte>

19 R. Devlieger, E. Martens, R. Goemaes, H. Cammu (2018). Perinatale activiteiten in Vlaanderen 2017, Studiecentrum voor Perinatale Epidemiologie (SPE), Brussel.

20 Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium (ADS) (2019). Moedersterfte [Dataset]. Geraadpleegd van <https://statbel.fgov.be/nl/themes/bevolking/sterfte-en-levensverwachting/moedersterfte#news>

21 R. Devlieger, E. Martens, R. Goemaes, H. Cammu (2018). Perinatale activiteiten in Vlaanderen 2017, Studiecentrum voor Perinatale Epidemiologie (SPE), Brussel.

22 Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid, Afdeling Toezicht Volksgezondheid, Team infectieziekten. (2017). Studie van de vaccinatiegraad in Vlaanderen 2016. Geraadpleegd van <https://www.zorg-en-gezondheid.be/sites/default/files/atoms/files/Vaccinatiegraadstudie%202016.pdf>

23 *Ibid.*

24 Jaarrapport Bevolkingsonderzoeken naar kanker 2019. Centrum voor Kankeropsporing - Belgian Cancer Registry, Brugge 2019.

betekent dat zij het moeilijker hebben om met gezondheidsinformatie om te gaan, medicatieschema's te volgen, te beslissen wanneer zij een arts nodig hebben of preventief zorg te dragen voor de eigen gezondheid of die van anderen.²⁵

Mentale gezondheid en welzijn (3.4)

Niet alleen fysieke gezondheid is belangrijk, ook psychisch welbevinden is van belang.

De gezondheidsenquête 2018 geeft aan dat 12% van de Belgen erg ontevreden is over hun leven, 33% heeft psychische problemen die getuigen van een ongemak en 14% heeft een optimale levensenergie.²⁶

Voor de Gentse situatie kijken we naar de mate waarin Gentenaars professionele zorg zoeken voor hun mentaal welbevinden, het gebruik van psychofarmaca en ook suicide en suicidepogingen.²⁷

Professionele hulp en gebruik van psychofarmaca

In 2019 meldden 1.403 Gentenaren zich aan bij een eerstelijnspsycholoog, dit is 5 per duizend inwoners.²⁸ Sinds 2013 zien we een stijging van 4 per duizend Gentenaars naar 5.

In 2016 werden ongeveer 6.500 Gentenaars opgenomen in een Gentse psychiatrische instelling.²⁹

Zo'n 11% van de Gentenaren gebruikt antidepressiva.³⁰ Dit cijfer is stabiel sinds 2008. Er is een verschuiving in de termijn van gebruik sinds 2008: meer patiënten nemen langer dan een jaar antidepressiva.

Suicide en suicidepogingen

België heeft één van de hoogste sterftecijfers door zelfdoding van Europa. In 2016 hebben in Gent 430 personen één of meerdere suicidepogingen ondernomen, in totaal 452 pogingen.³¹

Jongeren vormen bij suicidepogingen de hoogste risicogroep.³² Een andere risicogroep zijn alleenstaande gescheiden mensen en alleenwonenden.³³ Vlaamse holebi's en/of transgenders zijn kwetsbaar: één op vijf Vlaamse holebi's ondernam een poging tot zelfdoding, bij de transgenders is dit twee op vijf.³⁴

-
- 25 Avalosse e. a. (2016). Health Literacy: Gezondheidsvaardigheden en informatiebronnen [online publicatie, gelezen 20 maart 2018, https://www.cm.be/media/CM-267-Gezondheidsvaardigheden_tcm47-29109.PDF]
- 26 Gislé L, Driessens S, Demarest S, Van der Heyden J. Geestelijke gezondheid: gezondheidsenquête 2018. Brussel, België: Sciensano; Rapportnummer: D/2020/14. 440/4. Beschikbaar op: www.gezondheidsenquête.be
- 27 Suicide willen we hiermee niet eenzijdig linken aan psychische stoornissen of depressieve gevoelens. Elke zelfdoding is anders, met achterliggende complexe redenen. Door de sterke link tussen psychische stoornissen en suicidaliteit, kiezen we ervoor om dit hier te bespreken.
- 28 Een eerstelijnspsycholoog, een psycholoog als een andere, werkt samen met huisartsen of in wijkgezondheidscentra en geeft advies en kortdurende hulp. In de loop van één à twee gesprekken brengt de eerstelijnspsycholoog de klacht en/of problemen helder in kaart, en bekijkt met jou wat je kan doen om ze te overwinnen. Als meer ondersteuning nodig is, word je doorverwezen naar andere hulpverleners.
- 29 Health Belgium (2018), databestand op maat: MPG 2008-2016: Aantal psychiatrische opnames van Gentenaars in de Belgische PZ en PAAZ, Brussel.
- 30 *Intermutualistisch agentschap (IMA) (2020): beleidsrelevante statistieken en indicatoren, Geraadpleegd via <http://atlas.aim-ima.be/databanken>*
- 31 Eenheid voor Zelfmoordonderzoek UGent (2017). De epidemiologie van suicidepogingen in Gent: Jaarverslag 2016, [online publicatie], <https://www.eenheidzelfmoordonderzoek.be/pdf/17112017-143418-Jaarverslag%20Groot%20Gent%202016.pdf>
- 32 Vlaams Expertisecentrum Suicidepreventie (Vlesp) (2015). *Communicatiefiche Zelfmoord bij jongeren*.
- 33 Vlaams Expertisecentrum Suicidepreventie (Vlesp) (2017). Epidemiologisch Rapport: 2017. De Vlaamse suicidecijfers in een nationale en internationale context. UGent, Gent.
- 34 Missiaen J, en Seynaeve H. (2016). Onderzoek naar het psychisch welzijn van Vlaamse holebi's en/of transgender personen, Risico- en beschermende factoren in kaart gebracht voor lifetimeprevalentie van suicidepogingen, UGent, Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen, Masterproef Academiejaar 2015 – 2016; Promotor: Prof. Dr. Gwendolyn Portzky.

Misbruik van verslavende middelen (3.5)

Roken

Belgische en Vlaamse cijfers tonen aan dat het aantal rokers daalt: van één op vier dagelijkse rokers in 2013 naar één op vijf in 2017. 17% van de rokers rookt dagelijks, 73% heeft spijt er mee begonnen te zijn en 65% wil stoppen.³⁵

Alcohol³⁶

Alcohol is in België (net als cafeïne en nicotine) een maatschappelijk geaccepteerd verslavend middel.

Op Belgisch niveau merken we een daling van de bevolking die alcohol drinkt (77%) en die dagelijks alcohol drinkt (10%). 6% van de bevolking is een problematische drinker. Het profiel van alcoholgebruik varieert met de leeftijd. Jongeren (15-24 jaar) die alcohol drinken, concentreren het gebruik op één of twee dagen tijdens de week, wellicht als ze uitgaan. Ze drinken op deze gelegenheden bijna evenveel als de ouderen die hun alcoholgebruik spreiden over de ganse week, met een matiger consumptie per dag of per gelegenheid. 45% van de jonge gebruikers (15-24 jaar) is een vroegtijdige gebruiker (eerste gebruik vóór de leeftijd van 16 jaar).

Een bevraging uit 2017 bij (ook Gentse) studenten geeft aan dat de helft een verhoogd risico of probleemgebruik vertoont. 11% doet wekelijks of vaker aan binge drinking, 15% zegt zich wekelijks of vaker in te drinken voor het uitgaan en 10% speelt wekelijks of vaker drinkspelletjes.³⁷

Drugs³⁸

Druggebruik in België is laag, maar het gebruik van cannabis en andere psychoactieve middelen steeg aanzienlijk tussen 2013 en 2018.

Ruim een vijfde van de Belgische bevolking (22,6%) van 15 tot 64 jaar probeerde ooit cannabis (15% in 2013).

In 2018 vertoonden drie op honderd mensen (15-64 jaar) problematisch cannabisgebruik.³⁹

9% van de mensen (15-64 jaar) geeft aan dat ze ooit een andere drug dan cannabis gebruikten (3,6% in 2013).

Cocaïne (1,5%) en ecstasy (1,2%) zijn na cannabis de meest gebruikte drugs.

Druggebruik komt vaker voor bij jongeren van 15 tot 24 jaar en bij mannen (15-34 jaar) uit alle lagen van de bevolking.

35 Stichting Kanker (2017). Rookgedrag in België 2017, GfK in opdracht van Stichting tegen Kanker.

36 L. Gislé, S. Demarest, S. Drieskens. Gezondheidsenquête 2018. Gebruik van alcohol. Brussel, België: Sciensano; Rapportnummer: D/2019/14. 440/56. Beschikbaar op: www.gezondheidsenquête.be

37 Van Damme J., e.a. (2017). In hogere sferen?, volume 4: een onderzoek naar het middelengebruik bij Vlaamse studenten Vereniging voor Alcohol en andere Drugproblemen (VAD), Brussel, 2018.

38 L. Gislé, S. Drieskens. Gezondheidsenquête 2018. Druggebruik. Brussel, België: Sciensano; Rapportnummer: D/2019/14. 440/59. Beschikbaar op: www.gezondheidsenquête.be

39 Problematisch cannabisgebruik = gebruik in de ochtend, alleen gebruiken, gebruik dat problemen veroorzaakt, gebruik niet kunnen minderen of stoppen ondanks opmerkingen van naasten.

Verkeersslachtoffers (3.6)

Het Vlaamse Gewest gaat net onder het Europese gemiddelde wat betreft het gemiddeld aantal dodelijke verkeersslachtoffers. Bij jongeren (bij de mannen zijn dat de 15-34-jarigen; bij vrouwen 15-24-jarigen) zijn vervoersongevallen en suïcide de belangrijkste doodsoorzaken.

Verkeersleefbaarheid en verkeersveiligheid

Met het circulatieplan wil Stad Gent de leefbaarheid in de stad verbeteren. Het circulatieplan – ingevoerd in april 2017 – zorgde voor minder doorgaand verkeer in de binnenstad en heeft een positieve impact op de verkeersleefbaarheid in de binnenstad:

- > In de woonstraten in het centrum daalde het gemotoriseerd verkeer gemiddeld met 36%.
- > Op de hoofdontsluitingswegen vanaf de R40 nam het gemotoriseerd verkeer af met 17%.

Ongevallen

In de periode 2017-2019 daalde het aantal ongevallen met lichamelijk letsel en het aantal gewonden. Al vallen er in 2019 meer doden te betreuren dan in 2017 en 2018.⁴⁰

Tabel 2 Verkeersongevallen, 2017-2019, Gent

	2017	2018	2019
Aantal ongevallen met enkel stoffelijke schade	3378*	3853	3646
Aantal ongevallen met lichamelijk letsel	1259	1227	1221
Aantal ongevallen met dodelijke slachtoffers	2	3	7
Aantal gewonden	1515	1484	1439

Bron: Federale Politie – Politiezone Gent

Seksuele gezondheidszorg en gezinsplanning (3.7)

Uit onderzoek blijkt dat in België 1 op de 4 zwangerschappen ongepland is. Zwangerschapsafbreking wordt verplicht geregistreerd in België en vindt meestal plaats in abortuscentra (circa 84%). De overige gebeuren in ziekenhuizen. In absolute aantallen daalt het aantal abortussen doorheen de jaren. 9% van de abortuscliënten is minder dan 20 jaar oud. België behoort bij de groep Europese landen met de laagste abortuscijfers bij tieners. 1% van de zwangerschapsafbrekingen bij tieners gebeurde bij 10-15-jarigen.⁴¹

Bij 2,7% van de bevallingen waren de moeders tienermeisjes, voor Gent schat men het aantal op 90 tienermoeders per jaar.⁴² De mobiele tienermoederwerking van vzw Lejo ondersteunt tienermoeders binnen Gent en omgeving, op vraag van de tienermoeder zelf. In 2017 begeleidde vzw Lejo 71 meisjes.

40 Twee bronnen: *: databestand van Politie Zone Gent

Andere cijfers: registraties federale politie/DRI 2020-2017 = registraties zonder autosnelwegen.

41 Buysse, A. e. a. (Red.). (2013). Sexpert: seksuele gezondheid in Vlaanderen. Gent: Academia en <https://www.sensoa.be/abortus-en-ongepande-zwangerschap-belgie-feiten-en-cijfers>

42 Kind en Gezin (2017) via Oost-Vlaanderen in cijfers, geraadpleegd via <https://oostvlaanderen.incijfers.be/>

Toegang tot gezondheidszorg (3.8)

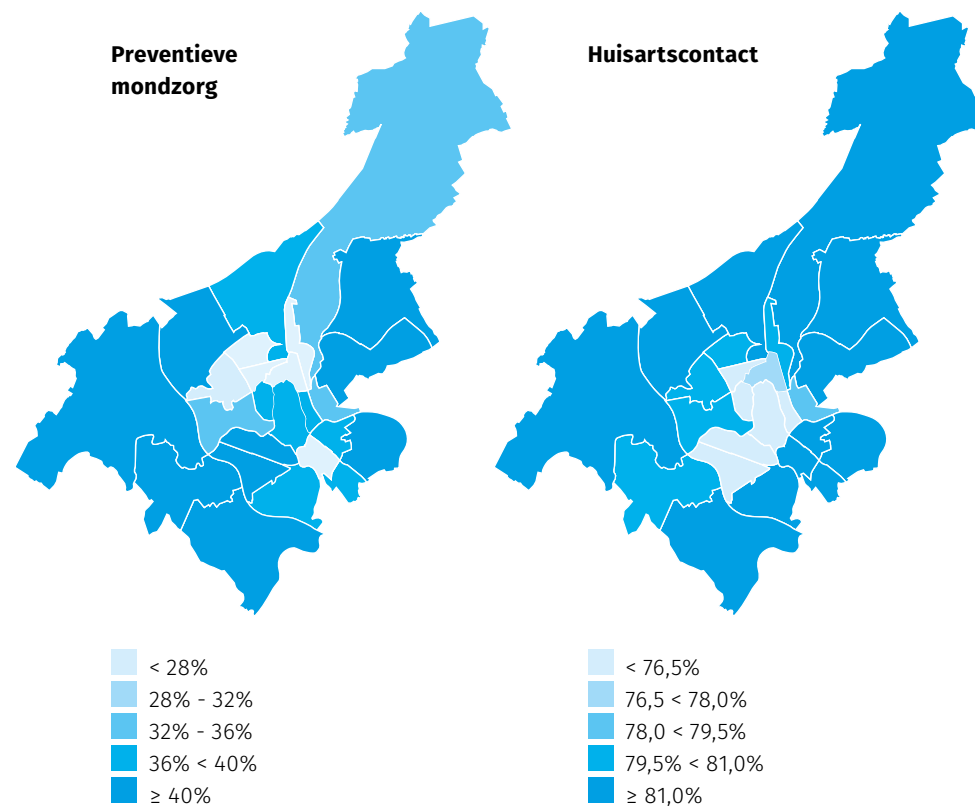
We bespreken hier enkel de eerstelijnsgezondheidszorg: huisartsen, tandartsen, ... Het is zorg die rechtstreeks toegankelijk is. De huisarts is de centrale figuur binnen de eerste lijn.

Tandarts en huisarts

72% van de Gentenaars kiest voor een vaste huisarts (en een globaal medisch dossier) en dat percentage is de voorbije jaren duidelijk gestegen.⁴³ Volgens de RIZIV-norm van 1 huisarts per 1.100 inwoners is er in negen Gentse wijken een tekort aan huisartsen.

Hoewel een jaarlijkse preventieve consultatie bij de tandarts bijna volledig wordt terugbetaald, gaat slechts 55,8% van de Gentenaars jaarlijks naar de tandarts.⁴⁴

Grafiek 3 Percentage in preventieve mondzorg en huisartscontact, 2017, Gent, wijkniveau

⁴³ Inter mutualistisch agentschap (IMA) (2020): beleidsrelevante statistieken en indicatoren, geraadpleegd via <http://atlas.aim-ima.be/databanken>

⁴⁴ *Ibid.*

Bron: voor beide kaarten: IMA-atlas

Eerstelijnspsychologen en ambulante zorg

De eerstelijnspsychologen (kortdurende behandelingen) hebben een belangrijke meerwaarde voor patiënten en hulpverleners. In 2017 deed de psychologische dienst van OCMW Gent 595 kortdurende begeleidingen, in drie ziekenhuizen samen werden 220 patiënten begeleid. Het aanbod is evenwel te klein voor de vraag en te versnipperd.

De MOBIL-teams (Mobiele Ondersteuning en Behandeling in de Leefomgeving), die voor langdurige zorg aan huis instaan, zijn overbevraagd. De middelen zijn ontoereikend om de grote vraag naar hulp te honoreren.

Ook binnen de geestelijke gezondheidszorg kampen de ambulante diensten met lange wachttijden.

Sterfte door vervuiling (3.9)

Geen cijfers, zie SDG 11 – Duurzame steden en gemeenten, luchtkwaliteit (11.7).

4 KWALITEITS- ONDERWIJS

SDG 4 – Verzeker gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en bevorder levenslang leren voor iedereen

Thema's SDG 4

Leeswijzer: In bijlage vind je de officiële Nederlandstalige vertaling van de VN-teksten per SDG. Hierna vind je de lijst van de onderliggende thema's.

Kwalitatief doorlopen van de schoolloopbaan (4.1)

Toegankelijke en kwaliteitsvolle kinderopvang (4.2)

Betaalbaar en toegankelijk onderwijs, inclusief hoger onderwijs (4.3)

Technische en beroepsvaardigheden die aansluiten op de arbeidsmarkt (4.4)

Ongelijkheid in onderwijs naar gender, herkomst en mensen met een handicap (4.5)

Functionele geletterdheid (4.6)

Aanleren van kennis en vaardigheden omtrent duurzame ontwikkeling (4.7)

SDG 4 in 't kort

Deze SDG wil voor iedereen de toegang tot leren en onderwijs verzekeren. Dit start al in de vroege kindertijd door toegang tot een kwalitatieve ontwikkeling, zorg en opvoeding. Het gaat om gelijkwaardige onderwijskansen in lager, secundair en hoger onderwijs, ongeacht gender, herkomst of handicap. Het onderwijs dat wordt aangeboden moet afgestemd zijn op de arbeidsmarkt. Doorheen de tijd is er aandacht voor functionele geletterdheid, alsook voor kennis en vaardigheden omtrent duurzaamheid.

In het Gentse meerjarenplan 20-25 vinden we de volgende doelstellingen die hiernaar verwijzen:

Iedere Gentenaar kan zijn talenten ontplooiën door kinderopvang en onderwijs door o.a.:

- > Versterken van de kwalitatieve en toegankelijke kinderopvang tot 3 jaar
- > Versterken van het Stedelijk Onderwijs Gent
- > Verruimen van de stad als brede leer- en leefomgeving
- > Versterken van de actoren in opgroeien, leren en onderwijs
- > Sterker inzetten op de kansen en uitdagingen die de aanwezigheid van studenten en hoger onderwijsinstellingen met zich meebrengen

Meer Gentenaars aan het werk met een Gents arbeidspact door o.a.:

- > Beter laten aansluiten van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt nu en in de toekomst
- > Meer mensen bereiken en behouden de hoogst haalbare trap naar werk

Staat van de stad

Kwalitatief doorlopen van de schoolloopbaan (4.1)

Kleuterparticipatie

Uit onderzoek (2016) voor Vlaanderen blijkt dat deelname aan het onderwijs op vroege leeftijd de kans op schoolse achterstand verkleint en de kans op gekwalificeerd uitstromen vergroot. Jong naar school gaan heeft ook positieve effecten op sociaal gedrag, zelfregulatie en leermogelijkheden.⁴⁵

Vlaanderen is met 97% koploper in kleuterparticipatie in Europa (2018). Kleuters van vijf moeten tijdens het voorafgaande schooljaar ten minste 250 halve dagen aanwezig zijn, om op zesjarige leeftijd rechtstreeks naar het gewoon lager onderwijs te gaan. In Gent neemt het aandeel leerlingen met onvoldoende halve dagen toe van 5% in het schooljaar 2010-2011 naar 6% in het schooljaar 2018-2019. Het Vlaamse niveau komt op 5,1% voor het schooljaar 2018-2019

Spijbelen en schoolse vertraging in het basisonderwijs en secundair onderwijs

Spijbelen vergroot de kans op schoolse vertraging (zittenblijven) en vroegtijdig schoolverlaten.

In het basisonderwijs (vestigingsplaats Gent) zien we een lichte maar constante stijging van het aantal leerplichtige leerlingen met tien of meer problematische afwezigheden: van 6,5% in 2013-2014 naar 8,8% in 2018-2019.⁴⁶

In het gewoon secundair onderwijs neemt in diezelfde periode het spijbelen overal toe; ook hier zijn de verschillen tussen de onderwijsvormen heel groot: in de tweede

graad van het algemeen secundair onderwijs spijbelt 3,5% van de leerlingen, in het beroepsonderwijs spijbelt de helft van de leerlingen.

Tabel 3 Aandeel spijbelende scholieren (in %) in de tweede graad van het secundair onderwijs, schooljaar 2018-2019, Gent

ASO	TSO	KSO	BSO
3,5%	17,9%	11,8%	54,8%

Bron: AgoDi, Onderwijs en Vorming Vlaanderen

Schoolse vertraging liep in het Gentse gewoon lager onderwijs over de jaren heen terug van 24,9% (2012-2013) naar 20,1% (2018-2019) in het lager onderwijs (1 of meer jaren vertraging). Schoolvordering in het secundair onderwijs (1 of meer jaren schoolse vertraging) staat in 2018-2019 voor het ASO op 14%, voor TSO op 54%, voor KSO op 42% en voor BSO op 61%. Bijna de helft van de leerlingen in Gentse secundaire scholen zijn geen Gentenaar. Het is dan ook een bijzondere vaststelling dat schoolse vertraging onder Gentse leerlingen beduidend vaker voorkomt dan onder niet-Gentse leerlingen.

Ongekwalificeerde uitstroom

Ongekwalificeerde uitstroom of vroegtijdige schoolverlaters zijn scholieren die het secundair onderwijs verlaten zonder geldige kwalificatie. Cijfers tonen aan dat deze oud-leerlingen minder snel aansluiting vinden op de arbeidsmarkt. Voor het schooljaar 2018-2019 zijn dat voor Gent 669 leerlingen die zonder kwalificatie het secundair onderwijs verlaten, of 16,2% van alle schoolverlaters. Dit cijfer is hoger dan het cijfer op Vlaams niveau.⁴⁷

⁴⁵ Vlaanderen (2016). Actieplan kleuterparticipatie: Elke dag kleuteronderwijs telt, Vlaanderen is onderwijs & vorming, Brussel. Vlaanderen (2017), Voortgangstoets Vlaanderen.

⁴⁶ Diensten Data & Analyse van de 5 Vlaamse Provincies (2020). Provincies in Cijfers. Geraadpleegd via <https://provincies.incijfers.be/dashboard>

⁴⁷ Onderwijs Vlaanderen. (2020b). Gemeenterapporten over vroegtijdig schoolverlaten voor het secundair onderwijs. Geraadpleegd via <http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/gemeenterapporten-over-vroegtijdig-schoolverlaten-voor-het-secundair-onderwijs>

Kwaliteit van onderwijs (relevante en doeltreffende leerresultaten)

Een indicator voor onderwijskwaliteit is te vinden in de kwaliteit van het Nederlands in het lager onderwijs. In Vlaanderen haalt 97% van de 10-jarigen het basisoniveau. In vergelijking met tien jaar geleden daalt het gemiddelde niveau, zowel bij de sterk- als de zwak-presteerders. Er is een duidelijke samenhang tussen zowel de *thuistaal* als de *socio-economische thuissituatie* van leerlingen enerzijds en de prestaties van begrijpend lezen anderzijds. Wie thuis geen of minder Nederlands spreekt of uit een kwetsbare thuissituatie komt, doet het minder goed. Het onderzoek geeft ook aan dat Vlaamse scholen duidelijk minder tijd besteden aan taal en lezen dan scholen in andere landen. De resultaten liggen niet in lijn met de peilingsproeven voor de eindtermen ‘lezen’ in het zesde leerjaar lager onderwijs: 91% van de leerlingen behaalde de eindtermen.

Hoewel Vlaamse 15-jarigen internationaal nog altijd goed scoren voor lezen, wiskunde en wetenschappen, dalen hun resultaten gestaag. Bovendien haalt bijna 1 op de 5 leerlingen niet het niveau dat nodig is om goed te functioneren in de maatschappij. Dat blijkt uit het 3-jaarlijkse PISA-onderzoek (2018).

Een aandachtspunt zijn de relatief grote verschillen tussen de resultaten van de Vlaamse leerlingen. Nergens is de ongelijkheid tussen de hoogst en laagst presterende leerlingen zo groot als in Vlaanderen. Meer dan in andere landen wordt het verschil in score mee verklaard door de *sociaal-economische thuissituatie en thuistaal*: kansarme leerlingen en leerlingen die thuis geen Nederlands spreken, scoren beduidend slechter.

De socio-economische samenstelling van een school heeft een impact op de prestaties van leerlingen: hoe groter de proportie kansarme leerlingen op een school, hoe lager de gemiddelde prestaties. Leerlingen beïnvloeden elkaar: zo maken bijvoorbeeld leerlingen met een migratie-achtergrond met vrienden zonder migratie-achtergrond meer kans op doorstromen naar het hoger onderwijs.

Thuis taal niet-Nederlands onder Gentse leerlingen en scholieren bespreken we samen met andere onderwijskansenindicatoren (OKI) verder, zie 4.5.

Toegankelijke en kwaliteitsvolle kinderopvang (4.2)

De dekkingsgraad in kinderopvang zegt iets over beschikbaarheid. Er zijn 4.609 plaatsen in de Gentse kinderdagverblijven en bij onthaalouders. Ten opzichte van 2014 kwamen er 148 plaatsen bij. De stijgende trend was vooral tussen 2006 en 2011 te merken. In 2006 was de dekkingsgraad 38%, in 2013 45% en in 2018 51%. De prognose is dat het aantal geboortes tot 2021 (en dus het aantal 0-2-jarigen) tot 2023 (licht) blijft stijgen.⁴⁸ 23% van de gezinnen met een lage sociaal-economische status, maakt gebruik van de kinderopvang versus 68% van de gezinnen met een hoge status. Beschikbaarheid is één aspect, betaalbaarheid een ander. 3% van de Gentenaars had problemen om de uitgaven voor kinderopvang tijdig te betalen.⁴⁹

Betaalbaar en toegankelijk onderwijs, inclusief hoger onderwijs (4.3)

Betaalbaar onderwijs

Je kind inschrijven in het basisonderwijs is gratis. Voor andere uitgaven kan de school een bijdrage vragen aan de ouders. Daarvoor bestaan regels: Vlaamse basisscholen werken met de *maximumfactuur*.

Je kind inschrijven in het secundair onderwijs is gratis. Voor andere uitgaven is er een bijdrage van de ouders. Hier is geen maximumfactuur. Dat leidt tot grote schommelingen tussen scholen en onderwijsvormen.

Vanuit een internationaal perspectief is het hoger onderwijs in België erg betaalbaar én toegankelijk.

Schooltoeslag (nieuw) en studietoelage

Vanaf het schooljaar 2019-2020 is de schooltoeslag voor kinderen in het kleuter-, lager en secundair onderwijs geïntegreerd in het Groeipakket (kindergeld). Je schooltoeslag wordt automatisch berekend en uitbetaald door je uitbetaler Groeipakket. Ouders moeten dus geen aanvragen meer indienen.

48 Stad Gent (2020). Gent In Cijfers. Geraadpleegd via <https://gent.buurtmonitor.be/>

49 Bral, L., Jacques, A., Laenen, S., & Vanderhasselt, A. (2018). Stadsmonitor 2017 - Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden. Brussel: Agentschap voor Binnenlands Bestuur.

De studietoelage is een financiële steun van de Vlaamse overheid die studenten (onder een aantal voorwaarden) kunnen ontvangen om studies mee te betalen.

Leefloonstudenten

10% van de jongeren van 18 en 19 jaar krijgt een leefloon. Bij 20-24-jarigen is dat nog meer dan 7%.⁵⁰ In 2017 waren er 815 Gentse leefloonstudenten van 18 jaar en ouder. Zij studeren, hebben zelf geen inkomen en krijgen geen steun van hun ouders. De helft volgt secundair onderwijs, de andere helft hoger of volwassenonderwijs. 11% van alle gerechtigden op het leefloon zijn studenten.

Hoger onderwijs

In Gent studeert bijna een derde van alle Vlaamse studenten. Het aantal studenten aan de Gentse hogescholen en universiteit steeg van 66.714 in 2010 naar 77.470 in het academiejaar 2018-2019.⁵¹ Ook het aantal inschrijvingen steeg: van 62.323 in 2008-2009 naar 90.777 in 2018-2019. Er zijn meer inschrijvingen dan studenten omdat één persoon zich voor meerdere opleidingen kan inschrijven.

Wat opvalt is dat er zich meer vrouwen inschrijven in het hoger onderwijs (54%) dan mannen (46%). Vrouwelijke schoolverlaters doen het beter dan hun mannelijke collega's:

- > 61% van de ongekwalificeerde en laaggeschoolde schoolverlaters in Gent is een man.
- > 60% van alle hooggeschoolde schoolverlaters is een vrouw.

Vrouwen halen vaker een diploma hoger onderwijs en vinden gemiddeld makkelijker werk.⁵²

Technische en beroepsvaardigheden die aansluiten op de arbeidsmarkt (4.4)

Van de 3.706 schoolverlaters uit het secundair onderwijs in 2018 was 11% na een jaar nog werkzoekend. Er is een groot verschil tussen de laaggeschoolde (34% nog werkzoekend), de middengeschoolde (13%) en de hooggeschoolde schoolverlaters (4%).

Voor de Gentse vroegtijdige schoolverlaters (ongekwalificeerde uitstroom) is 1 op 3 na 1 jaar nog op zoek naar werk.

In 2019 is 9,3% van de 15-24-jarige Belgen niet in opleiding of zonder werk (NEET- Not in Education Employment or Training). Voor Gent schat men die groep op 12,1%.⁵³

Ongelijkheid in onderwijs naar gender, herkomst en mensen met een handicap (4.5)

Onderwijsongelijkheid spitst zich in Vlaanderen toe op onderwijskansarmoede-indicatoren en thuistaal niet-Nederlands.

Onderwijskansarmoede

De onderwijskansarmoede-indicator (OKI) schat het aantal kansarme leerlingen in het onderwijs in. Vier elementen zijn voor die kansarmoede bepalend:

- > De moeder van de leerling heeft een laag opleidingsniveau (maximaal lager secundair onderwijs)

50 OCMW Gent (2018). Jaaroverzicht 2017.

51 Departement Onderwijs Vlaanderen: databestand DHO op vraag van Stad Gent.

52 VDAB, 2019.

53 Aandeel NEET-jongeren (Not in Employment, Education or Training) naar geslacht in de Europese Unie, 2000-2016 - Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium EAK, Eurostat LFS (Bewerking Steun-punt Werk/ Departement WSE).

- > De thuistaal is niet-Nederlands, met andere woorden: de gezinstaal is niet de onderwijstaal
- > De leerling krijgt een schooltoelage
- > De leerling woont in een buurt waar veel 15-jarigen minstens twee jaar schoolse vertraging hebben

De gemiddelde onderwijskansarmoede in de kleuter- en lagere scholen zit de laatste jaren in een stijgende lijn en evolueert van gemiddelde OKI van 1,47 in schooljaar 2011-2012 naar 1,56 in 2018-2019. Er is vooral een stijging te zien bij schooltoelage (34,5% van de leerlingen in 2018-2019) en thuistaal niet-Nederlands (34% in 2018-2019).

Ook in het secundair onderwijs zien we een stijgend aantal leerlingen met schooltoelage en thuistaal niet-Nederlands: dat laatste van 16% in schooljaar 2011-2012 naar 24% (in 2018-2019) over acht schooljaren.

De OKI varieert sterk tussen de verschillende onderwijsvormen. Vooral in het BSO is er een veel hogere gemiddelde kansarmoede. In alle onderwijsvormen is er de laatste jaren een licht stijgende trend, maar ook die is in het BSO meer uitgesproken. In het deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO) ligt de OKI nog hoger en blijft die stijgen.

Tabel 4 Onderwijskansarmoede-indicator (OKI) basisonderwijs en secundair onderwijs, naar vestigingsplaats, schooljaren 2010-2011 tot 2018-2019, Gent

basisonderwijs	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Gemiddelde OKI	1,47	1,51	1,48	1,51	1,53	1,54	1,56	1,54	1,56
secundair onderwijs	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
aso	0,58	0,6	0,59	0,59	0,61	0,63	0,65	0,63	0,65
bso	1,92	1,95	2	2,07	2,09	2,17	2,21	2,17	2,21
kso	0,76	0,76	0,69	0,67	0,67	0,77	0,75	0,77	0,75
tso	1,1	1,17	1,13	1,18	1,22	1,27	1,33	1,27	1,33
deeltijds beroepssecundair onderwijs	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
dbso	1,92	2,01	1,96	1,9	1,91	1,95	2,04	1,95	2,04

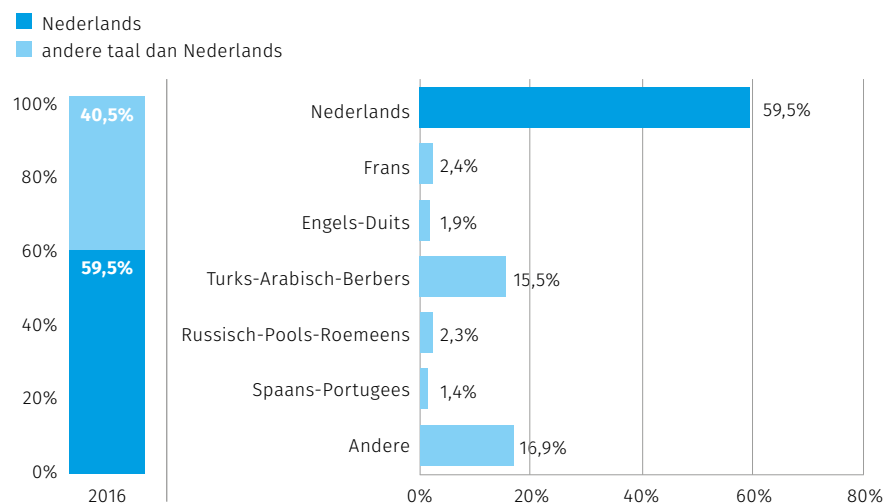
Bron: AgoDi, Onderwijs en Vorming Vlaanderen

Thuis taal niet Nederlands

Eén van de belangrijkste indicatoren van onderwijskansarmoede is de thuistaal. Thuistaal niet-Nederlands heeft een invloed op de schoolloopbaan: zo zien we nog steeds dat kinderen met een andere thuistaal dan het Nederlands vaker in niet ASO richtingen zitten, vaker schoolse achterstand hebben (zowel in het lager als secundair onderwijs) en vaker spijbelen. Cijfers tonen eveneens aan dat spijbelen meer voorkomt bij jongens dan bij meisjes. We spreken van een onderwijskloof. Meer gedetailleerde cijfers vind je in SDG 10 Ongelijkheden.

41,2% van de borelingen in Gent in 2019, heeft een moeder die geen Nederlands met hen spreekt.

Grafiek 4 Taal tussen moeder en kind bij borelingen, Gent, 2019

Bron: Kind&Gezin

Spreken thuis geen Nederlands⁵⁴

- > 35% van de kleuters op Gentse scholen
- > 31% van de leerlingen in het lager onderwijs
- > 31% van de in Gent wonende leerlingen in het secundair onderwijs

Jongeren met een buitenlandse nationaliteit verlaten veel vaker het secundair onderwijs zonder diploma⁵⁵

- > 10% van de leerlingen met een Belgische nationaliteit
- > 24% van de leerlingen met een EU-nationaliteit
- > 38% van de leerlingen met een niet-EU-nationaliteit

Jongeren met een niet-Nederlandse thuistaal verlaten veel vaker het secundair onderwijs zonder diploma:

- > 7% bij de personen met het Nederlands als thuistaal
- > 22% bij de personen met een niet-Nederlandse thuistaal

Functionele geletterdheid (4.6)

We beschikken over onvoldoende data voor Gent om een representatief beeld te schetsen.

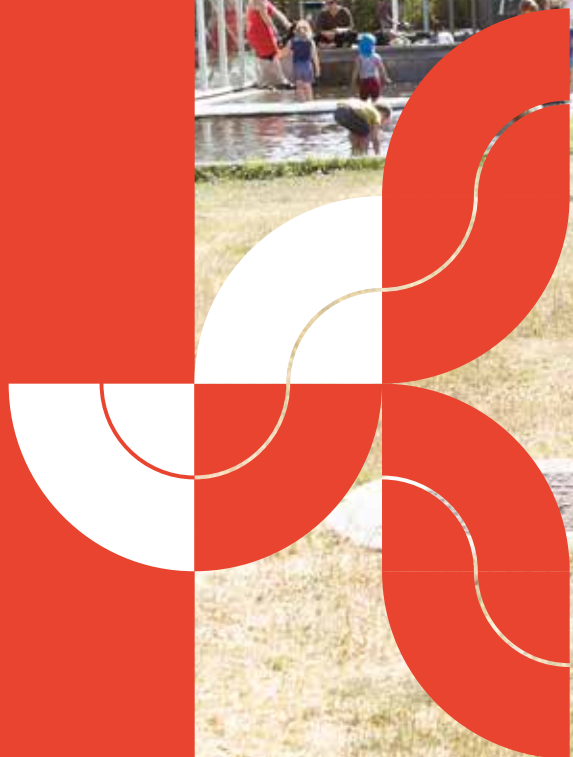
Aanleren van kennis en vaardigheden omtrent duurzame ontwikkeling (4.7)

We beschikken over onvoldoende data voor Gent om een representatief beeld te schetsen.

⁵⁴ Stuyck, K., Doyen, G., Feys, Y., Noppe, J., Jacques, A., Buysschaert, P. (2018), Survey Samenleven in Diversiteit 2017. Brussel: Agentschap Binnenlands Bestuur.

⁵⁵ Onderwijs Vlaanderen (2020). Dataloop: aan de slag met cijfers over onderwijs [Dataset]. Geraadpleegd via <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/dataloop-aan-de-slag-met-cijfers-over-onderwijs>

5 GENDER-
GELIJKHEID

SDG 5 - Bereik gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes

Thema's SDG 5

Leeswijzer: In bijlage vind je de officiële Nederlandstalige vertaling van de VN-teksten per SDG. Hierna vind je de lijst van de onderliggende thema's.

Discriminatie van vrouwen (5.1)

Geweld tegen vrouwen (vrouwenhandel, (seksuele) uitbuiting) (5.2)

Schadelijke praktijken tegen vrouwen (kindhuwelijk, gedwongen huwelijk, genitale verminking) (5.3)

Erkennen van onbetaalde zorg en thuiswerk (5.4)

Volwaardige maatschappelijke participatie voor vrouwen (5.5)

Toegang tot (seksuele en reproductieve) gezondheidszorg (5.6)

SDG 5 in 't kort

SDG 5 focust op gender. De kern van de SDG is het bereiken van gendergelijkheid en empowerment van alle vrouwen en meisjes. Eerst en vooral wil de SDG alle vormen van discriminatie van vrouwen en geweld tegen vrouwen wereldwijd uitbannen. Daarnaast beoogt de SDG de volledige en actieve deelname van vrouwen aan het politieke, economische en publieke leven. Dit gaat gepaard met de erkenning van onbetaalde zorg en thuiswerk. Dit doel kunnen we alleen bereiken als vrouwen gelijke toegang hebben tot gezondheidszorg, onderwijs en economische middelen.

In het Gentse meerjarenplan 20-25 vinden we de volgende doelstellingen die hiernaar verwijzen:

In Gent is superdiversiteit het nieuwe normaal door o.a.:

- > Verhogen gelijke kansen voor doelgroepen met een verhoogd risico op maatschappelijke kwetsbaarheid

Een veilig Gent dankzij nabije en alerte veiligheidsdiensten door o.a.:

- > Verruimen van een evenwichtig en gedragen driesporenbeleid: voorkomen, herstellen en handhaven
- > Versterken en vernieuwen van een nabije en alerte veiligheidszorg

Staat van de stad

Voor cijfers over gendergelijkheid baseren we ons op de gendergelijkheidsindex (cijfers van Eurostat). Verschillen tussen mannen en vrouwen geven we weer op een schaal van 1 (volledige ongelijkheid) tot 100 (volledige gelijkheid) en dit voor volgende domeinen: werk, geld, kennis, tijd, macht en gezondheid.⁵⁶

In de gendergelijkheidsindex 2019 scoort België 71,1 op 100. Deze score ligt boven het EU-28-gemiddelde. België staat op de 8ste plaats, maar daalde sinds 2005 in de indexrangschikking. Daar waar mogelijk geven we Gentse cijfers mee.

Discriminatie van vrouwen (5.1)

We beschikken over onvoldoende data voor Gent om een representatief beeld te schetsen.

Geweld tegen vrouwen (vrouwenhandel, (seksuele) uitbuiting) (5.2)

Enkel cijfers uit politionele rapporten zijn beschikbaar. Het gaat dus over geregistreerde feiten op Gents grondgebied (dus niet over Gentenaars) en we weten niet in welke mate deze officiële cijfers een onderregistratie zijn van de feitelijke situatie.

De politionele rapporten van 2019 geven aan dat 544 feiten van intrafamiliaal, fysiek geweld binnen het koppel zijn gemeld, 12 feiten van seksueel geweld binnen het koppel, 4 feiten van seksueel geweld tegen afstammelingen en 1 feit

van seksueel geweld tegen andere leden.⁵⁷ De aard van het intrafamiliaal geweld betreft hoofdzakelijk fysiek (49%) en psychisch (38%) geweld. Dit geregistreerde, intrafamiliaal geweld vormt een fractie van een veel omvangrijkere problematiek. Slachtoffers zouden gemiddeld pas aangifte doen na de 7de slag, wat veelal resulteert in een melding van familiale twist. Pas bij een 4de melding van familiale twist, wordt een PV opgemaakt.⁵⁸

Vanuit de Veiligheidsmonitor 2018 halen we volgende data:

Het algemeen onveiligheidsgevoel ligt bij vrouwen significant hoger dan bij mannen: 8% voelt zich vaak tot altijd onveilig (4% bij mannen), 18% voelt zich nooit onveilig (39% bij mannen). 3,5% van de bevroegde Gentenaars was de laatste 12 maanden slachtoffer van zedenfeiten. Proportioneel melden meer vrouwen dan mannen dat ze slachtoffer werden van zedenfeiten. Deze relatie vinden we niet terug voor andere persoonlijke delicten zoals slachtofferschap van lichamelijk geweld.⁵⁹

Schadelijke praktijken tegen vrouwen (kindhuwelijk, gedwongen huwelijk, genitale verminking) (5.3)

De score van België voor het domein geweld is 29,7, wat iets hoger is dan het EU-gemiddelde.

In België kreeg 44% van de vrouwen sinds de leeftijd van 15 jaar te maken met fysiek of seksueel geweld. Dit niveau ligt hoger dan het EU28-gemiddelde van 37%.⁶⁰

Kindhuwelijken en gedwongen huwelijken zijn bij wet verboden in België, over gedwongen huwelijken zijn er geen cijfers. Een studie uit 2013 over gedwongen

56 Europees instituut voor Gelijkheid (2019): Gendergelijkheidsindex 2019: België, Vilnius, Litouwen.

57 Federale Politie (2020): Ophelderingsbarometer, pleegplaats: politiezone Gent.

58 Stad Gent - Dienst Data en Informatie (2018). Omgevingsanalyse 2018 – technische versie.

59 Federale Politie (2019): Veiligheidsrapport 2018, Tabellenrapport, Finaal rapport – PZ Gent, Brussel.

60 Europees instituut voor Gelijkheid (2019): Gendergelijkheidsindex 2019: België, Vilnius, Litouwen.

huwelijken in het Hoofdstedelijk Gewest in Brussel toonde aan dat het heel moeilijk is om betrouwbare cijfers te genereren.⁶¹

Vrouwelijke genitale verminking (VGV) komt voor bij een minderheidsgroep, maar komt steeds meer voor in België en Gent door inkomende migratie uit gebieden met een hoge prevalentie VGV: Syrische en Iraakse families, maar daarnaast ook families uit Oost-Afrika zoals Somalië en Eritrea. Prevalentie VGV is bij deze groep 4%.⁶² Migratie heeft een invloed op VGV, zowel op attitudes ten aanzien van de praktijk alsook op het uitvoeren ervan. Heel wat landen, waaronder België, hebben een specifieke strafwet tegen VGV.

Erkennen van onbetaalde zorg en thuiswerk (5.4)

De grootste uitdagingen liggen in het domein tijd, dat met 9 punten daalde. Dit is grotendeels te wijten aan de ongelijke verdeling van tijd tussen vrouwen en mannen voor zowel zorg als voor sociale activiteiten.

Vrouwen dragen nog steeds het grootste deel van de zorg voor het gezin: 43% van de vrouwen en 29% van de mannen besteedt ten minste 1 uur per dag aan zorgtaken. De verschillen zijn groter bij koppels met kinderen (87% van de vrouwen en 68% van de mannen) en mensen in de leeftijdsgroep van 25-49 jaar (68% van de vrouwen en 46% van de mannen).⁶³ Niet enkel binnen het gezin, maar ook voor andere (gezinnen) dragen vrouwen sneller zorg. Uit de Stadsmonitor 2017, dat cijfers geeft voor de 13 Vlaamse centrumsteden, blijkt dat vrouwen meer mantelzorg geven dan mannen.

Ongeveer 41% van de vrouwen werkt parttime, tegenover 11% van de mannen. Gemiddeld werken vrouwen 33 uur en mannen 40 uur per week.⁶⁴

De ongelijkheid in de tijdsverdeling thuis strekt zich ook uit tot sociale activiteiten. Mannen nemen iets meer dan vrouwen deel aan sportieve, culturele en recreatieve activiteiten buitenshuis. Participatie in vrijwillige of charitatieve activiteiten is algemeen hoger voor mannen en lager bij mannen met een laag opleidingsniveau.⁶⁵

Volwaardige maatschappelijke participatie voor vrouwen (5.5)

Gendergelijkheid is in de domeinen werk en kennis in een iets sneller tempo vooruitgegaan dan in de EU28. Nochtans haalt België niet de EU doelstelling wat betreft arbeidsparticipatie van vrouwen en mannen. Op het domein kennis is het niveau van gendergelijkheid in België zeer hoog door een relatief lage mate van segregatie in studiegebieden. De score van België in het domein kennis is 71,3 punten.⁶⁶

Onderwijs

Gendersegregatie in studiegebieden blijft een uitdaging. De genderkloof in het hoger onderwijs op het gebied van onderwijs, gezondheid en welzijn, geesteswetenschappen en kunst nam toe. 56% van de vrouwelijke studenten, vergeleken met 31% van de mannelijke studenten, is geconcentreerd in deze gebieden, die traditioneel als 'vrouwelijk' worden beschouwd.⁶⁷

Ook aan de Gentse hogeronderwijsinstellingen zien we dit. De Gentse hogeronderwijsinstellingen tellen in het academiejaar 2019-2020 57% vrouwelijke

61 Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen. (2012). Gedwongen huwelijken. Geraadpleegd via https://igvm-iefh.belgium.be/nl/publicaties/gedwongen_huwelijken_in_het_brussels_hoofdstedelijk_gewest

62 Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en leefmilieu (2018). Schatting van de prevalentie van in België wonende meisjes en vrouwen die vrouwelijke genitale verminking ondergingen of het risico lopen om verminkt te worden, 2018. Geraadpleegd via https://gams.be/wp-content/uploads/2019/02/VGV_Prevalentiestudie-04-02-19.pdf

63 Europees instituut voor Gelijkheid (2019): Gendergelijkheidsindex 2019: België, Vilnius, Litouwen

64 *Ibid.*

65 *Ibid.*

66 *Ibid.*

67 *Ibid.*

studenten. Het merendeel is geconcentreerd in de richtingen onderwijs, gezondheid en welzijn, geesteswetenschappen en kunst: daar is het aandeel aan vrouwelijke studenten 72%.⁶⁸

Inkomen

De score in België op het domein geld is hoog (88,3) en we gaan naar meer gendergelijkheid. De score is de op een na hoogste voor het domein geld in de EU28. Gendergelijkheid nam toe zowel op het gebied van loon en inkomen als, in mindere mate, op het gebied van de verdeling van welvaart en het armoederisico.⁶⁹

Het gemiddelde maandloon van vrouwen en mannen steeg, maar het maandloon van vrouwen ligt nog steeds meer dan 6% lager dan dat van mannen. Deze kloof wordt kleiner. Vrouwen verdienen gemiddeld 94 cent voor iedere euro die een man verdient. De genderkloof is groter tussen vrouwen en mannen bij koppels met kinderen.⁷⁰ Vlaamse cijfers tonen aan dat de loonkloof hoger is in de private sector dan in de overheidssector.⁷¹

Vrouwen blijken minder aan de slag in sectoren met hogere lonen (energie, de chemische industrie, de informaticabranche en de metallurgie). Omgekeerd zijn vrouwen oververtegenwoordigd in minder goed betaalde sectoren (de maatschappelijke dienstverlening, overige diensten aan personen en de kleinhandel).⁷²

Vrouwen zijn oververtegenwoordigd in lagere functies, mannen in hogere. Bij de meer uitvoerende beroepsgroepen zoals elementaire beroepen (onder meer schoonmakers en ongeschoold personeel), administratief personeel en

dienstverlenend personeel, ligt het aandeel vrouwen boven de 60%. Bijna 7 op de 10 van de leidinggevendenden (managers) in Vlaanderen zijn mannen. Bij de 50-plussers is dat 3 op de 4. Het aandeel vrouwelijke en mannelijke managers is over het afgelopen decennium weinig gewijzigd.⁷³

Arbeidsparticipatie

- > De arbeidsparticipatie van vrouwen (2064 jaar) is 66% vergeleken met 74% voor mannen. De totale arbeidsparticipatie is 70% en België bereikte zijn nationale Europa 2020 strategiedoelstelling (EU2020) (73%) nog niet.⁷⁴
- > Het aantal werknemers in voltijdsequivalenten (VTE) steeg tussen 2005 en 2017 van 35% naar 38% voor vrouwen en daalde van 55% naar 53% voor mannen, waardoor de genderkloof afneemt. De genderkloof krimpt naarmate het opleidingsniveau stijgt.⁷⁵
- > Gendersegregatie op de arbeidsmarkt is een realiteit voor zowel vrouwen als mannen. Ongeveer 40% van de vrouwen in vergelijking met 11% van de mannen is werkzaam in het onderwijs, de gezondheidszorg en het maatschappelijk werk. Ongeveer zes keer zoveel mannen (34%) als vrouwen (6%) zijn werkzaam in de wetenschap, technologie, techniek en wiskunde.⁷⁶
- > Voor Gent geeft het Steunpunt Werk de jongste cijfers (2017). Deze tonen aan dat zowel de activiteitsgraad, de werkzaamheidsgraad als de werkloosheidsgraad voor vrouwen lager liggen dan voor mannen. M. a. w. ze nemen minder deel aan de arbeidsmarkt.
  - o De activiteitsgraad bedraagt in Gent 73,7%. Voor vrouwen ligt dit lager (70%) en voor mannen hoger (77%).⁷⁷

68 Onderwijs Vlaanderen. (2020). Dataloep: aan de slag met cijfers over onderwijs [Dataset]. Geraadpleegd via <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/dataloep-aan-de-slag-met-cijfers-over-onderwijs>

69 Europees instituut voor Gelijkheid (2019): Gendergelijkheidsindex 2019: België, Vilnius, Litouwen.

70 *Ibid.*

71 Vlaamse Overheid (2017): Vlaamse gendermonitor 2016, Brussel, België

72 *Ibid.*

73 *Ibid.*

74 Europees instituut voor Gelijkheid (2019): Gendergelijkheidsindex 2019: België, Vilnius, Litouwen.

75 *Ibid.*

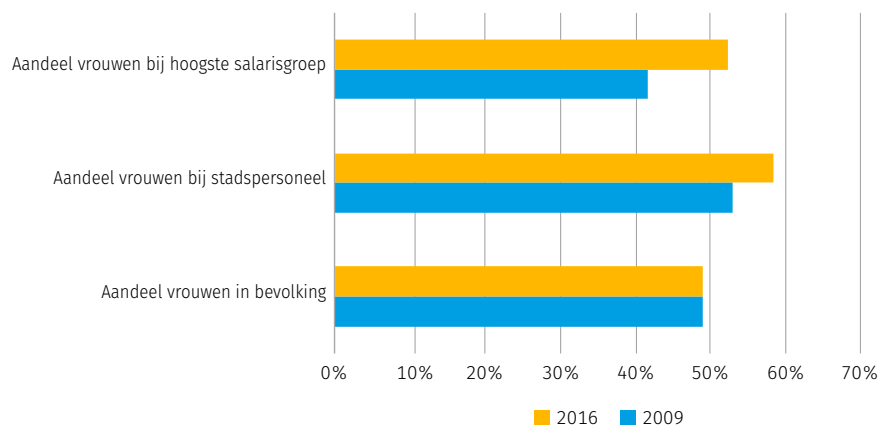
76 *Ibid.*

77 Sels, L., Vansteenkiste, S., & Knipprath, H. (2017). Toekomstverkenningen arbeidsmarkt 2050 (Werk.Rapport 2017 nr.1). Leuven: Steunpunt Werk, HIVA - KU Leuven.

- o De werkzaamheidsgraad bedraagt in Gent 65%. Voor vrouwen is dit 62,4% en voor mannen 68%.
- o De werkloosheidsgraad bedraagt in Gent 11,4%: voor vrouwen bedraagt dit 10,7% en voor mannen 12%.

De genderkloof in de arbeidsparticipatie neemt toe naarmate we het aantal gewerkte uren in aanmerking nemen. De voltijdsequivalente arbeidsparticipatie van vrouwen ligt op ongeveer 37%, vergeleken met 52% voor mannen.

Grafiek 5 Diversiteit stadspersoneel (gender), 2009, 2016, Gent

Bron: Stadsmonitor 2017

78 Vertaald naar de Gentse situatie gaat het over: college, gemeenteraad en managementteam.

79 Stad Gent (2020). Cijfers bestuursondersteuning

Macht

De grootste verbetering is te zien in het domein macht, voornamelijk omdat in de economische sector meer vrouwen besluitvormingsposities innemen. Het blijft echter het domein met de laagste score voor België.

De score van België in het domein macht is 55,2, een toename van 15,4 punten sinds 2005. De vooruitgang komt door aanzienlijke verbetering in de subdomeinen economische en sociale macht.

- > In het subdomein politieke macht heeft België in 2002 een wettelijk quotum voor kandidaten van 50% ingevoerd. Daardoor steeg het aantal vrouwen in het parlement (van 23% naar 39% tussen 1999 en 2014).⁷⁸
- > Het aandeel vrouwelijke parlementariërs steeg tussen 2005 en 2018 van 35% tot 40%, terwijl onder ministers het aandeel vrouwen daalde van 26% tot 22%. Van de regionale assemblees maken vrouwen 40% uit.
- > Voor Stad Gent is er, zowel in de huidige als vorige legislatuur, een evenredige verdeling naar gender: er zijn evenveel vrouwen als mannen in de gemeenteraad (voor 2019-2024 respectievelijk 26 mannen en 27 vrouwen). Voor het college is er eveneens een evenredige verdeling van mannen en vrouwen in de huidige legislatuur: 5 mannen en 6 vrouwen. Sinds 2001 is er een evenredige verdeling naar gender voor het schepencollege, in de legislaturen voor 2001 lag het aandeel vrouwen veel lager, tussen 0% en 18%.⁷⁹ In het subdomein economische macht zien we de meeste verbetering. België voerde een wettelijk quotum van 33% vrouwen in raden van bestuur van ondernemingen in. Daardoor steeg het aandeel vrouwen in de raden van bestuur van de grootste beursgenoteerde ondernemingen (van 6% naar 31%).
- > België kent in het subdomein sociale macht een aanzienlijk snellere vooruitgang dan de EU als geheel. Vrouwen maken 32% van de bestuursleden van publieke omroeporganisaties en de helft van de bestuursleden van onderzoekfinancieringsorganisaties uit.

Toegang tot (seksuele en reproductieve) gezondheidszorg (5.6)

De situatie in het domein gezondheid bleef stabiel (86,3 punten).

De levensverwachting nam toe voor zowel vrouwen als mannen. Vrouwen leven gemiddeld vijf jaar langer dan mannen, maar beide hebben hetzelfde aantal gezonde levensjaren. In 2018 bedroeg de levensverwachting van Gentse vrouwen 84 jaar en van Gentse mannen 80 jaar.⁸⁰

In Gent voelt 73% van de Gentenaren zich gezond (Stadsmonitor 2017). Uit de Stadsmonitor 2017 blijkt dat mannen zich iets gezonder voelen dan vrouwen (73% versus 70%).⁸¹ Naarmate het opleidingsniveau toeneemt, neemt de genderkloof in subjectief ervaren gezondheid af. De genderkloof in subjectief ervaren gezondheid is groter bij alleenstaande vrouwen en mannen dan bij andere gezinsvormen.⁸²

Gezondheidsgerelateerd gedrag verschilt naargelang gender. De helft van de mannen rookt en/of drinkt te veel in vergelijking met ongeveer een derde van de vrouwen. Aan de andere kant leven iets meer mannen dan vrouwen gezond (lichaamsbeweging en/of groenten en fruit eten).⁸³

Voor cijfers over seksuele en reproductieve gezondheidszorg, zie SDG 3.7 'Seksuele gezondheidszorg en gezinsplanning'

80 Statistiek Vlaanderen (2018). Vlaamse gemeentelijke demografische vooruitzichten 2018-2035. Geraadpleegd via <https://www.statistiekvlaanderen.be/vlaamse-gemeentelijke-demografische-vooruitzichten--2018-2035>

81 Bral, L., Jacques, A., Laenen, S., & Vanderhasselt, A. (2018). Stadsmonitor 2017 - Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden. Brussel: Agentschap voor Binnenlands Bestuur.

82 J. Tafforeau, S. Drieskens, R. Charafeddine, J. Van der Heyden. Gezondheidsenquête 2018: Subjectieve gezondheid. Brussel, België: Sciensano. Rapportnummer: D/2019/14. 440/35.

83 *Ibid.*

6 SCHOON WATER
EN SANITAIR

SDG 6 – Verzeker toegang tot duurzaam beheer van water en sanitatie voor iedereen

Thema's SDG 6

Leeswijzer: In bijlage vind je de officiële Nederlandstalige vertaling van de VN-teksten per SDG. Hierna vind je de lijst van de onderliggende thema's.

Toegang tot drinkwater (6.1)

Toegang tot sanitaire voorzieningen en hygiëne (6.2)

Waterkwaliteit, waterverontreiniging, hergebruik van (afval)water (6.3)

Efficiënt watergebruik, duurzame waterwinning, minder waterschaarste (6.4)

Bovenlokaal (grensoverschrijdend) waterbeheer (6.5)

Bescherming / herstel water-ecosystemen (6.6)

SDG 6 in 't kort

Deze zesde SDG gaat over toegang tot schoon drinkwater voor iedereen, een thema dat van toepassing is op het internationale niveau, en gebruik van schoon en goed sanitair. We gooien nog steeds te veel afval weg in water. Om de kwaliteit van water te verbeteren moet deze vervuiling stoppen en afvalwater moet vaker gezuiverd worden. Ook moeten alle landen in 2030 een goed werkend waterbeheer systeem hebben en inzetten op duurzame waterwinning om waterschaarste in te perken.

In het Gentse meerjarenplan 20-25 vinden we de volgende doelstellingen die hiernaar verwijzen:

In Gent werken we samen aan een gezonde en schone leefomgeving door o.a.:

- > Verhogen van de milieukwaliteit van het watersysteem
- > Publiek sanitair

Meer groen, natuur en water maken een aangenaam en klimaatrobuust Gent door o.a.:

- > Optimaliseren van een waterbeleid

Toegang tot drinkwater (6.1)

We beschikken over onvoldoende data voor Gent om een representatief beeld te schetsen.

Toegang tot sanitaire voorzieningen en hygiëne (6.2)

Het comfort van de woningen neemt jaar na jaar toe. 89% van de Gentenaars heeft een middelmatig comfort met warm stromend water, centrale verwarming en een lig-, zitbad of douche.⁸⁴

In 2017 behoort gemiddeld 9% van de inwoners in de centrumsteden tot een gezin met betalingsmoeilijkheden van energie en water. Voor Gent is dit 7%.⁸⁵

Waterkwaliteit, waterverontreiniging, hergebruik van (afval)water (6.3)

Kwaliteit Gentse waterlopen

De waterkwaliteit van de Gentse binnenwateren ging in de afgelopen jaren sterk vooruit. Dit komt grotendeels dankzij de aansluiting van lozingspunten op het openbare rioleringsnetwerk met aansluiting op waterzuiveringsinstallaties. Toch is de waterkwaliteit van de Gentse binnenwateren nog steeds matig. Overstortwerking, overblijvende niet-aangesloten lozingspunten en historische vervuiling van de waterbodem zijn de grootste vervuilingbronnen van het oppervlaktewater in de Gentse waterlopen.⁸⁶

Meer over de Gentse waterlopen in SDG 15 ‘Leven op het land’

Zuiveringsgraad

Gent blijft inzetten op het inperken van restlozingen van afvalwater in de oppervlaktewateren. Onder andere door het rioleringsstelsel verder uit te bouwen en te renoveren. Gent werkt ook aan de verwijdering van lozingspunten. Een groot gedeelte van de lozingspunten is al aangesloten op het openbare rioleringsnet (95% grondgebied Stad Gent), met een zuiveringsgraad van 89% (VMM 2016). Er blijven nog een beperkt aantal collectieve maar ook heel wat individuele lozingspunten aanwezig op de waterlopen van de binnenstad.⁸⁷

Waterbodempkwaliteit

De waterbodems van de Gentse binnenwateren zijn door historische vervuiling over het algemeen verontreinigd tot sterk verontreinigd.⁸⁸ Gent streeft naar een basiskwaliteit voor alle waterbodems: maximaal voorkomen van verontreiniging van waterbodems, minimale aanvoer van zwevende stoffen.

84 Bral, L., Jacques, A., Laenen, S., & Vanderhasselt, A. (2018). Stadsmonitor 2017 - Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden. Brussel: Agentschap voor Binnenlands Bestuur.

85 *Ibid.*

86 De Vlaamse Waterweg NV en Stad Gent. (2018). Beleidsvisie “Water in de stad”. Geraadpleegd via https://www.vlaamsewaterweg.be/sites/default/files/download/15061_tk_010_gezamenlijke_visienota_layout_2019.pdf

87 *Ibid.*

88 VMM. (2016). Geoloket waterkwaliteit. Geraadpleegd via <https://www.vmm.be/data/waterkwaliteit>

Efficiënt watergebruik, duurzame watergewinning, minder waterschaarste (6.4)

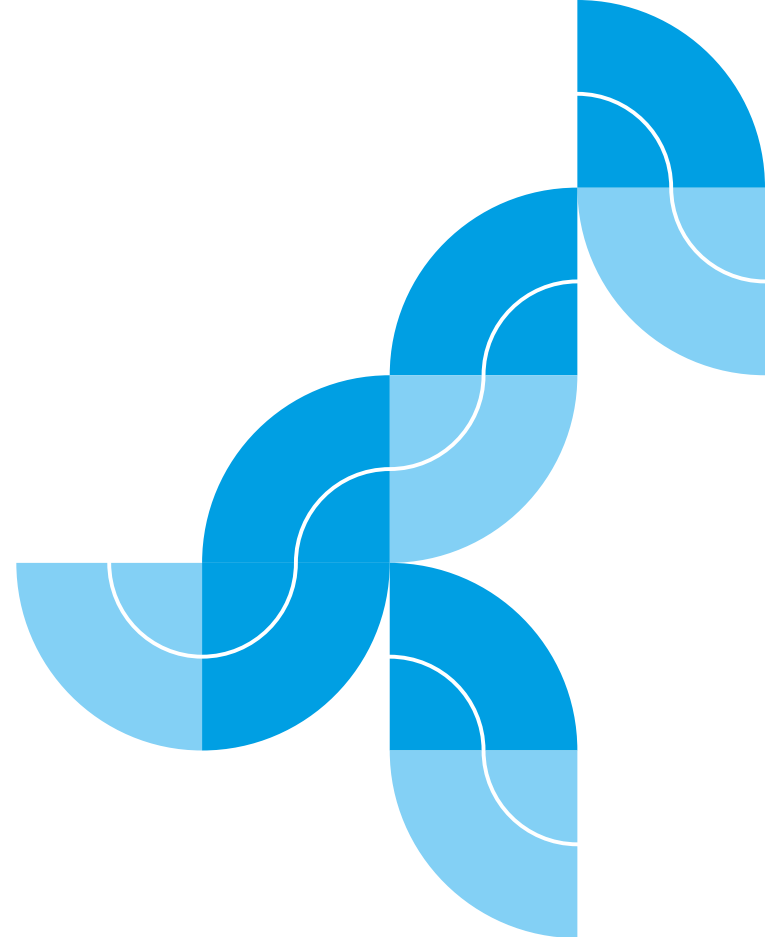
Het waterverbruik in 2019 in Gent (incl. deelgemeentes) bedroeg in totaal 15.166.862,89 m³.⁸⁹ Per inwoner gaat het dus om 57.536 liter, wat lager is dan het gemiddeld waterverbruik in België, dat 59.478 liter per inwoner bedraagt.⁹⁰

Bovenlokaal (grensoverschrijdend) waterbeheer (6.5)

De Vlaamse Waterweg nv is o.a. voor Gent de waterwegbeheerder. Samen met Stad Gent werken zij aan de waterwegen op verschillende niveaus: de veiligheid, de waterhuishouding, het functioneel en recreatief gebruik, de commerciële invulling en het medegebruik door de burgers, de belevingswaarde, hun rol in een klimaatrobuuste stad en de beeldwaarde van de waterwegen.⁹¹

Bescherming/herstel water-ecosystemen (6.6)

Zie SDG 15 'Leven op het land'

⁸⁹ Farys, 2020

⁹⁰ Federaal Planbureau. (2019, 8 november). Waterverbruik. Geraadpleegd via https://www.indicators.be/nl/i/G06_WAT/Waterverbruik

⁹¹ De Vlaamse Waterweg NV en Stad Gent. (2018). Beleidsvisie "Water in de stad". Geraadpleegd via https://www.vlaamsewaterweg.be/sites/default/files/download/15061_tk_010_gezamenlijke_visienota_layout_2019.pdf

7 BETAALBARE EN DUURZAME ENERGIE

SDG 7 – Verzeker toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen

Thema's SDG 7

Leeswijzer: In bijlage vind je de officiële Nederlandstalige vertaling van de VN-teksten per SDG. Hierna vind je de lijst van de onderliggende thema's.

Toegang tot energiediensten (7.1)

Hernieuwbare energie (7.2)

Energie-efficiëntie (7.3)

SDG 7 in 't kort

In 2030 moet iedereen toegang hebben tot betaalbare, betrouwbare en duurzame energie. Duurzame energie kunnen we halen uit natuurlijke bronnen zoals water, wind en zon. Om dit doel te bereiken, moeten we deze bronnen beter onderzoeken, evenals de technologie waarmee we duurzame energie kunnen opwekken. Ook de energie-efficiëntie moet verdubbelen tegen 2030.

In het Gentse meerjarenplan 20-25 vinden we de volgende doelstellingen die hiernaar verwijzen:

Gent verruimt het woonaanbod en maakt bestaande woningen kwaliteitsvoller en energiezuiniger door o.a.:

> Verhogen van de woonkwaliteit en de energiezuinigheid van de Gentse woningen

Gent blijft koploper in een gedurfd en sociaal klimaatbeleid door o.a.:

> Verhogen van de lokale productie van hernieuwbare energie

Staat van de stad

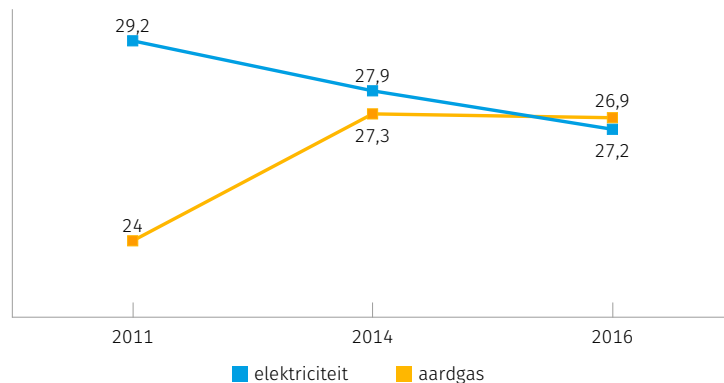
Toegang tot energiediensten (7.1)

We verwijzen hier ook naar ‘SDG 1 - Armoede’

In 2017 had 14,5% van de gezinnen in Gent een energiefactuur die te hoog was in vergelijking met het beschikbaar inkomen (na aftrek van de woonlasten).⁹² Twee indicatoren in verband met energiearmoede geven een beter zicht op de situatie in Gent. De eerste indicator is dat er meer afsluitingen zijn van gas en elektriciteit:

- > Aardgas: afsluiting van 11,6 woningen per 1.000 in 2011 naar 15,3 in 2016
- > Elektriciteit: afsluiting van 4,3 woningen per 1.000 in 2011 naar 6,8 in 2016

Grafiek 6 Energie-armoede huishoudens: budgetmeters – 2011, 2014, 2016, Gent aantal per 1.000 woningen

Bron: Stadsmonitor 2017

Een tweede indicator is het aantal budgetmeters per duizend woningen.⁹³ Dat percentage blijft over de voorbije drie jaren voor aardgas quasi gelijk. Voor elektriciteit neemt het af, maar het totale aantal budgetmeters in Gent blijft evenwel stijgen. Op 31 december 2016 waren er 3.136 budgetmeters elektriciteit geactiveerd, voor gas waren dat er 2.439.

Huurders – zowel op de private als op de sociale huurmarkt – worden meer dan eigenaars getroffen door energiearmoede. Ze hebben beperkte mogelijkheden om iets te veranderen aan de keuze van energiebronnen of om de energieprestaties van hun woning of hun belangrijkste installaties te verbeteren.⁹⁴

Ook opvallend is dat huishoudens met kinderen vaker betalingsproblemen hebben voor elektriciteit, gas, water en stookolie dan voor de kost van hun woning.⁹⁵

Hoewel mensen in armoede relatief weinig energie consumeren, zijn zij het die net gebaat zouden zijn bij meer efficiënte (verwarmings)installaties en beter geïsoleerde woningen (die energiekosten drukken). Sommige maatregelen die gericht zijn op meer energie-efficiëntie, zoals hogere energieprijzen, treffen mensen in armoede hard. Maatregelen zoals subsidies en belastingverminderingen dragen bij tot een mattheuseffect: ze komen in erg beperkte mate ten goede van mensen in armoede, we verwijzen hier dan ook graag naar SDG 1 - armoede.⁹⁶

Hernieuwbare energie (7.2)

De cijfers van hernieuwbare energie omvatten de opbrengsten van windenergie, energie uit zonnepanelen, energie uit afvalverbranding (fractie biomassa) en warmte-opbrengsten van zonneboilers en warmtepompen. Deze cijfers heeft VITO ter beschikking gesteld (Vlaams niveau). We zetten deze cijfers af ten opzichte van

92 Delbeke, B., Meyer, S., Coene, J. (2017). Barometer Energiearmoede, derde editie 2017, Brussel: Koning Boudewijnstichting.

93 Met een budgetmeter betaalt men vooraf voor het verbruik van elektriciteit of aardgas. Het systeem werkt met een oplaadbare kaart, zoals een prepaidkaart voor een gsm. Nadat de kaart in de budgetmeter is ingebracht, kan men dat bedrag voor elektriciteit of aardgas gebruiken. Voor elke meter is er een aparte oplaadkaart.

94 Vranken, J., Huybrechts, F., Meyer, S. (2011). Energiearmoede in België, Antwerpen en Brussel: Oases en CEES.

95 Bral, L., Jacques, A., Laenen, S., & Vanderhasselt, A. (2018). Stadsmonitor 2017 - Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden. Brussel: Agentschap voor Binnenlands Bestuur.

96 Goedemé, T., Coene, J. en Hubeau, B. (2017). Energie en armoede, in: *Armoede, energie en wonen: creatieve ideeën voor een toekomst zonder energiearmoede*, p. 7-12, Antwerpen: Universiteit Antwerpen.

de totale energievraag van de huishoudens (elektriciteit en verwarming), waar in het Gentse klimaatplan een ambitie van 15% werd vooropgesteld. Dit noemen we 'zelfvoorzieningsgraad'. Deze zelfvoorzieningsgraad steeg in 2017 fors tot 16,5% door de indiensttreding van 14 windturbines in de haven (Darsen 2, Arcelor en Stora Enso). Ook op het vlak van zonnepaneelsystemen en zonneboilers noteren we een stijging.⁹⁷

De hoeveelheid geproduceerde hernieuwbare energie nam de afgelopen jaren fors toe, vooral uit zon en wind. De installatie van zonnepanelen neemt de laatste jaren gestaag

toe, na een steile groei in 2011-2012 door de subsidiëring. De installatie van nieuwe windmolens verloopt schoksgewijs: in 2011-2014 kwamen er geen nieuwe windmolens, in 2015 steeg het aantal fors door extra windmolens in de haven. Door hun relatieve belang nemen we sinds 2013 ook zonneboilers en warmtepompen in de berekening op.

Ondanks de stijgende trend zijn hernieuwbare energiesystemen beperkt aanwezig in de Gentse woningen: 10% heeft zonnepanelen (Vlaamse gemiddelde 17%) en 4% heeft zonnecollectoren (Vlaams gemiddelde 6%).⁹⁸

Tabel 5 De productie van hernieuwbare energie en de energievraag, 2007-2019, Gent

	2007	2009	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh
Windenergie op land	60.901	62.507	69.626	69.778	82.539	79.801	105.037	102.572	178.644
PV <10kW (bij particulieren)	101	1.767	8.735	14.662	16.527	17.640	18.294	20.154	22.789
PV >10kW (grote installaties)	0	1.251	18.303	28.609	32.877	35.504	37.065	35.667	35.254
Energie uit afvalverbranding	10.018	10.471	10.490	8.447	10.536	11.049	10.914	11.138	9.707
Totale hernieuwbare energie - elektriciteit	71.020	75.996	107.154	121.496	142.479	143.994	171.310	169.531	246.394
Zonneboilers			780	902	1.390	1.709	2.109	2.464	3.475
Warmtepompen			1.030	1.678	2.479	3.279	5.034	7.112	6.180
Totale hernieuwbare energie - warmte			1.810	2.580	3.868	4.988	7.143	9.576	9.655
TOTALE HERNIEUWBARE ENERGIE	71.020	75.996	108.964	124.076	146.347	148.982	178.453	179.107	256.049
Totale energievraag huishoudens	1.844.569	1.806.860	1.621.218	1.701.423	1.748.679	1.477.920	1.538.302	1.608.747	1.549.884
<i>Graad zelfvoorzienendheid t.o.v. huishoudens</i>	3,85%	4,21%	6,61%	7,14%	8,37%	10,08%	11,60%	11,13%	16,52%

Bron: Vito & Ivago

97 Stad Gent - Dienst Milieu en Klimaat (2019): CO₂-monitor 2017.

98 Bral, L., Jacques, A., Laenen, S., & Vanderhasselt, A. (2018). Stadsmonitor 2017 - Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden. Brussel: Agentschap voor Binnenlands Bestuur.

Energie-efficiëntie (7.3)

Een dienst of een product is energie-efficiënt als er voor de productie en het gebruik ervan niet meer energie wordt gebruikt dan nodig is. Naarmate een proces minder energie vraagt om hetzelfde doel te bereiken wordt het als efficiënter beoordeeld. Voor dit thema hebben we het over één aspect van energie-efficiëntie: het verwarmen van een woning met minder energie, na energiebesparende maatregelen.

Veel woningen in Gent zijn in een slechte energetische staat (zie ook SDG 11.1 'Toegang tot huisvesting, toegang tot basisdiensten'): ze hebben geen geïsoleerde daken, vloeren of gevels, dubbele beglazing en/of condensatieketel.⁹⁹ Ondanks de relatief grote daling van de CO₂-uitstoot bij de huishoudens is er nog een lange weg te gaan. De Stad Gent liet in 2016 een onderzoek uitvoeren naar de energetische staat van de Gentse woningen. 1.298 woningen werden ter plaatse gescreend op drie basiscriteria: aanwezigheid van een condensatieketel, minimum 15 centimeter dakisolatie, hoogrendementsbeglazing.

Tabel 6 Analyse basiscriteria energiebesparende maatregelen in de Gentse woningen - 2017

	WOONEENHEDEN PERCENTAGE	WOONEENHEDEN AANTAL
Geen van de 3 criteria aanwezig	16,50%	20.918
1 van de 3 criteria aanwezig	33,10%	41.963
2 van de 3 criteria aanwezig	31,70%	40.188
3 van de 3 criteria aanwezig	18,80%	23.834
Totaal	100%	126.776

Bron: E20

⁹⁹ E20 (2017), Energetische staat woningen stad Gent, eindrapport, p. 52.

De sociale woningen werden niet gescreend omdat de energetische waarde daarvan gekend is. Eind 2013 had WoninGent haar patrimonium geïnventariseerd. Daaruit bleek dat een derde van de woningen nood heeft aan een grondige renovatie en nog eens een derde aan een ingrijpende deelrenovatie binnen de volgende tien jaar.

De energetische staat van Gentse kantoren, horeca, gebouwen voor handel, onderwijs en gezondheidszorg, is minder goed in kaart gebracht.

8 WAARDIG WERK
EN ECONOMISCHE
GROEI

SDG 8 – Bevorder aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen

Thema's SDG 8

Leeswijzer: In bijlage vind je de officiële Nederlandstalige vertaling van de VN-teksten per SDG. Hierna vind je de lijst van de onderliggende thema's.

Economische groei (BBP) (8.1) en Economische productiviteit (diversificatie, technologische modernisatie, innovatie, ...) (8.2)

Ondersteunen productieve activiteiten, creatie waardige jobs, ondernemerschap, innovatie, micro-ondernemingen en kmo's (8.3)

Ontkoppeling economische groei en achteruitgang milieu, meer hulpbronnen (8.4)

Productieve tewerkstelling, waardig werk (man/vrouw, jong, handicap), gelijk loon voor gelijk werk (8.5)

NEET-jongeren (8.6)

SDG 8 in 't kort

In SDG 8 staat waardig werk voor iedereen centraal. Dit betekent dat iedereen die kan werken de mogelijkheid moet hebben om te kunnen werken, onder goede en veilige werkomstandigheden. Hierbij gaat er extra aandacht naar jongeren en personen met een handicap. Werk moet economische groei stimuleren zonder het milieu aan te tasten. Ook duurzaam toerisme is een onderdeel van een gezonde economische groei.

Zo moeten landen binnen hun beleid meer aandacht besteden aan ondernemerschap, creativiteit en innovatie. Plaatselijke financiële instituties moeten versterkt worden zodat iedereen toegang krijgt tot banken, verzekeringen en andere financiële diensten.

Daarnaast moeten landen actie ondernemen om moderne slavernij, mensenhandel en gedwongen arbeid, inclusief kinderarbeid en kindsoldaten, tegen te gaan.

In het Gentse meerjarenplan 20-25 vinden we de volgende doelstellingen die hiernaar verwijzen:

Een divers en duurzaam economisch weefsel door o.a.:

- > Faciliteren van ondernemerschap in de start- en groeifase
- > Opschalen van de economie van de toekomst
- > Stimuleren van een bruisend en divers handel- en horecaweefsel

Gedwongen arbeid, moderne slavernij, mensensmokkel, kinderarbeid, kindsoldaten (8.7)

Arbeidsrechten, veilige en gezonde werkomgeving (vrouw, migrant, precair) (8.8)

Beleid voor duurzaam toerisme (jobcreatie & lokaal) (8.9)

Steun aan plaatselijke financiële instellingen (8.10)

Meer Gentenaars aan het werk met een Gents arbeidspact door o.a.:

- > Beter laten aansluiten van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt nu en in de toekomst
- > Meer mensen bereiken en behouden de hoogst haalbare trap naar werk
- > Realiseren van banengroei en kwaliteitsvolle loopbanen in de sociale economie

Beleef de stad op het ritme van de Gentenaars door o.a.:

- > Het verbeteren van het evenwicht tussen het unieke toeristisch aanbod en draagkracht/draagvlak van Gent/de Gentenaars

Staat van de stad

Economische groei (BBP) (8.1) en Economische productiviteit (diversificatie, technologische modernisatie, innovatie, ...) (8.2)

Gent is een woon- én werkstad. Met een groeiende bevolking is er ook een gelijklopende nood aan bijkomend werk. We verwachten dat er tegen 2030 30.000 arbeidsplaatsen moeten bijkomen. Als deze trend zich verderzet, moet er ook plaats voor 2.500 nieuwe starters per jaar komen. Tegen 2035 is er, buiten de zeehaven, een behoefte aan 150 tot 200 hectare met een economische bestemming. Het beschikbaar aanbod is ruw berekend 168 hectare: 129 hectare binnen bedrijventerreinen, 30 hectare binnen zones voor wetenschapspark/kennisbedrijvigheid en 9 hectare binnen zones voor kantoren.

Na de mondiale financiële crisis van 2008-2009 en de overheidsschuldencrisis in het eurogebied van 2012-2013, vond er internationaal, ook in het eurogebied en België, een gestage economische heropleving plaats. De mondiale bbp-groei bereikte in 2017 haar hoogste peil sinds 2011 met 3,7%.¹⁰⁰ Voor de groep van geavanceerde economieën was die bbp-groei 2,3%, voor het eurogebied 2,2% en voor België 1,7%. Ook de rendabiliteit verbeterde de voorbije jaren aanzienlijk en het ondernemersvertrouwen bereikte begin 2018 haar hoogste niveau in zeven jaar.¹⁰¹

De Gentse economie werd anno 2019 gekenmerkt door een solide groei en een veerkrachtig ondernemingsweefsel. De stad kan bogen op een relatief gediversifieerde economische structuur met een belangrijk aandeel industrie, een resem van gereputeerde kennis- en onderwijsinstellingen, een gekwalificeerde arbeidspool, een aantrekkelijke en veeleisende lokale consumentenmarkt en een goed ontsloten en performante haven.

De coronacrisis, die startte in maart 2020, zet deze projecties en analyses onder druk. Op 8 april 2020 luidden de eerste schattingen dat de Belgische economie in 2020 mogelijk krimp met 8%.¹⁰²

Forse banencreatie in Gent, beperkte productiviteitswinsten

De Gentse economie kende tussen 2005 en 2015 een robuuste jaarlijkse economische groei (3,71%), die systematisch hoger lag dan die van België, Vlaanderen (3,04%), het gemiddelde voor de 13 Vlaamse centrumsteden (2,99%) en andere grote steden zoals Antwerpen (2,22%) en Brussel (2,22%).¹⁰³

Tussen 2009 en 2015 was er in Gent een forse netto-jobcreatie en dat resulteerde in een relatief hoge jobratio. Hoewel de werkloosheid op zowel korte als lange termijn nog steeds relatief hoog blijft, ligt het aandeel laaggeschoolde werkzoekenden lager dan het gemiddelde van de Vlaamse centrumsteden en Antwerpen.

100 Groei naar volume t.o.v. het voorgaande jaar.

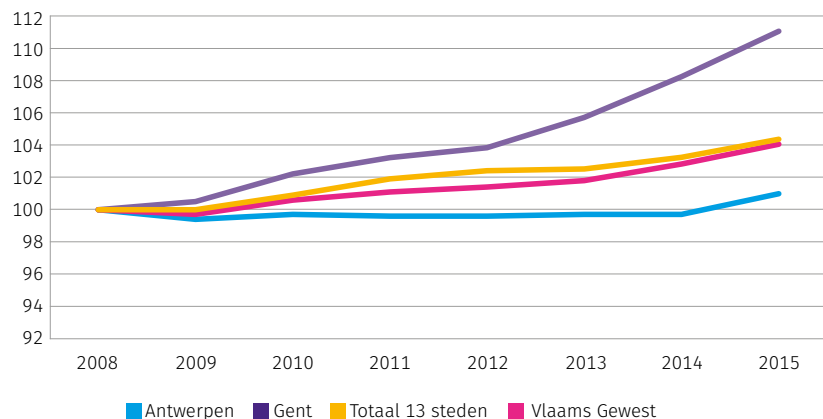
101 Federaal Planbureau (2018b). Economische begroting 2018, Brussel, 8 februari 2018.

102 Decock, S. (2020, 8 april). Belgische economie krimpt met 8 procent in 2020. De Standaard. Geraadpleegd via https://www.standaard.be/cnt/dmf20200408_04916751

103 Groei in termen van bruto toegevoegde waarde tegen lopende prijzen.

Grafiek 7 Netto-jobcreatie, 2008-2015 (2008=100), Gent, met benchmark

Bron: Stadsmonitor 2017

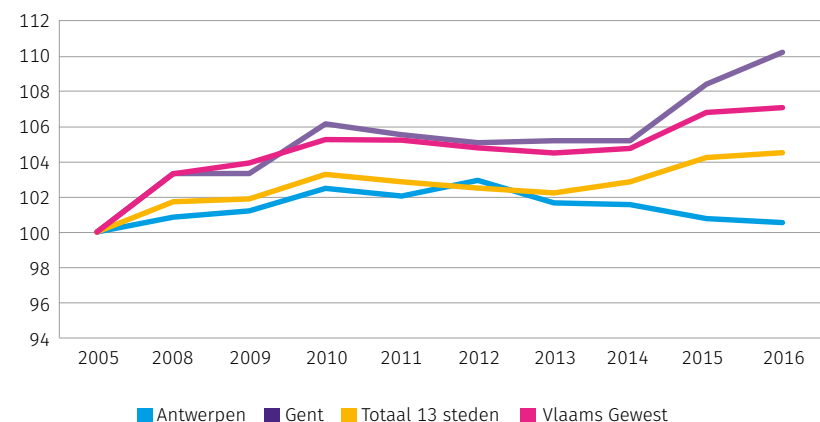
Gent heeft een meer arbeidsintensieve economie: er is relatief veel arbeid nodig om een euro toegevoegde waarde te creëren.¹⁰⁴ Dat heeft te maken met de sectoren die meer in Gent te vinden zijn dan elders in Vlaanderen: textiel en kleding, voeding, metaal en automobiel. Gent is minder gespecialiseerd in kapitaalintensieve sectoren zoals chemie, farma en de vervaardiging van informaticaproducten.¹⁰⁵

Ondersteunen productieve activiteiten, creatie waardige jobs, ondernemerschap, innovatie, micro-ondernemingen en kmo's (8.3)

Ondernemerschap

De Gentse economie kent een gezonde ondernemingsdynamiek. Er is een robuuste groei in het aantal vestigingen met personeel: in 2018 waren er 8.056 vestigingen op Gents grondgebied, een stijging van ongeveer 10% ten opzichte van 2005. De overlevingsgraad na vijf jaar van startende ondernemingen, volgt het gemiddelde van de centrumsteden en bleef stabiel sinds 2013. Dit alles wijst op een dynamisch en veerkrachtig ondernemingsweefsel in Gent.

Grafiek 8 Evolutie aantal vestigingen, 2005-2016, Gent, met benchmark

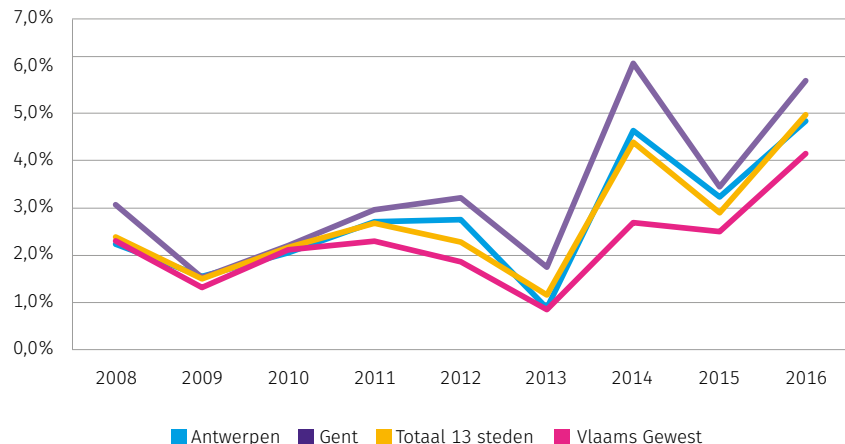

Bron: Stadsmonitor 2017

¹⁰⁴ Arbeidsintensieve sectoren zijn sectoren waar relatief veel arbeid nodig is om een euro toegevoegde waarde te creëren. Het zijn m.a.w. sectoren met een relatief lage kapitaal-arbeidsratio. Sectoren zoals de textiel- en kledingssector, voedingssector, metaal en automobiel-sector zijn typische voorbeelden waarin Gent en Oost-Vlaanderen een relatieve concentratie kennen t.o.v. de rest van Vlaanderen. Daartegenover staan eerder kapitaalsintensieve sectoren zoals chemie, farma, vervaardiging van informaticaproducten, ... waarin Gent en Oost-Vlaanderen relatief minder gespecialiseerd zijn (cf. Provincie Oost-Vlaanderen, 2017a).

¹⁰⁵ Provincie Oost-Vlaanderen (2017a). Sociaal-economische situatieschets van Oost-Vlaanderen, Gent, 19 mei 2017.

Grafiek 9 Nettogroei van de ondernemingen, t.o.v. totaal aantal ondernemingen, 2008-2016, Gent, met benchmark

Bron: Stadsmonitor 2017

Het Ondersteuningspunt Ondernemers Gent (OOG) is het centraal aanspreekpunt voor ondernemers van de Stad Gent. Het is zowel een digitaal als een fysiek loket met dienstverlening gericht naar (pre)starters, gevestigde Gentse ondernemers en kandidaat-investeerders.

Het OOG werd opgericht begin 2010, sindsdien en t.e.m. 31 december 2019 registreerde het OOG 24.006 cases. Het OOG kende de laatste 3 jaar een sterk stijgende trend, voornamelijk toe te schrijven aan de invoering van de centralisatie van de loketten en dus de gestage uitbouw van het OOG als uniek aanspreekpunt voor ondernemers van de Stad Gent. Het OOG behandelt zo'n 13 cases per werkdag. Ongeveer de helft van de vragen komen binnen per mail en website, een vierde via telefoon en een vierde via het fysieke loket. In de klanttevredenheidsenquête van 2018 scoort het OOG 95% op klanttevredenheid en 92,5% op dienstverlening.¹⁰⁶

Gent is Vlaams koploper als het gaat over het stimuleren van ondernemerschap bij jongeren en studenten. De Stad Gent is stichter en trekkend lid van Gentrepreneur die per jaar meer dan 1.000 coaching gesprekken heeft, meer dan 20 events organiseert en in academiejaar 2018/2019 300 student-ondernemers heeft geregistreerd.¹⁰⁷

Creatieve sectoren en innovatie¹⁰⁸

Een drijvende factor voor innovatie is creativiteit. Het aandeel van de creatieve sectoren is vaak een indicator voor de creatieve capaciteit van een land of regio. De creatieve sector (kerndefinitie) in Gent omvat 4,25% van de werkzame personen in Gent. Gent presteert opvallend goed op vlak van het aandeel zelfstandigen in de creatieve sectoren met een aandeel van 13,52% tegenover 8,71% voor de 13 centrumsteden. Het gemiddelde voor het Vlaamse Gewest bedraagt 8,83%.

Gent presteert minder goed op vlak van het aandeel werknemers tewerkgesteld in de creatieve sectoren (2,90%) tegenover bijvoorbeeld Antwerpen (3,54%).¹⁰⁹

¹⁰⁶ Stad Gent (2020f). Voor een sterk ondernemersklimaat en een economie van de toekomst - Beleidsnota Economie (voorontwerp). Geraadpleegd via <https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/Voorontwerp%20Beleidsnota%20Economie%202020-2025.pdf>

¹⁰⁷ *Ibid.*

¹⁰⁸ De creatieve sectoren omvatten de creatief zakelijke dienstverlening (reclame, architectuur, design), de media- en entertainmentindustrie (muziek, audiovisueel, gaming, geschreven media en nieuwe media) en de kunsten en cultureel erfgoed (podiumkunsten, beeldende kunst en cultureel erfgoed).

¹⁰⁹ Vlaio, Vlaams Agentschap, EWI, Flanders D.C. (2019): "De Creatieve Sector in Vlaanderen", online te raadplegen via: <https://creatievesector.be/>.

Gazellen, HGO's¹¹⁰ en Deloitte

Het maandblad Trends geeft bedrijven die sterk groeien in aantal werknemers, omzet en toegevoegde waarde de eretitel 'gazellen'. In 2019¹¹¹ en 2020¹¹² telde Gent 52 van de 225 gazellen en is daarmee verantwoordelijk voor meer dan een vijfde van de Oost-Vlaamse gazellen.

In vergelijking met een aantal andere centrumsteden telt Gent relatief veel Hoge Groei Ondernemingen op het vlak van tewerkstelling en toegevoegde waarde, maar minder op dat van omzetgroei.

Het consultancy bedrijf Deloitte rangschikt elk jaar per land vijftig technologiebedrijven (hardware, communicatie, *cleantech* en *life sciences*) die een sterke omzetgroei noteerden. In de Belgische lijst van 2019 staan niet minder dan acht Gentse techbedrijven.¹¹³

Scale-ups en start-ups

Cijfers over inbreng van durfkapitaal bevestigen de sterke positie van het Gentse scale-up-landschap. De Gentse scale-up technologiebedrijven konden in 2016 78 miljoen en in 2017 93 miljoen kapitaal aantrekken van *venture capital*, meer dan gelijk welke andere Belgische stad.¹¹⁴ Ook het aantal deals lag in Gent hoger dan elders.

Daarnaast vinden Gentse start-ups ook iets gemakkelijker de weg naar een overname dan die van andere Belgische regio's. Een hoge graad van *founder exits*, overnames en beursintroductions wijst op een gezond ecosysteem waarbij technologiebedrijven na de scale-up-fase een matuur (meestal internationaal opererend) bedrijf kunnen worden.

Stad Gent en Datascouts startten in 2018 een data-analyse project in verband met de doorgroei van start-up naar scale-up. In dat onderzoek identificeerden we 57 scale-ups die de voorbije jaren meer dan 1 mio euro *venture capital* ophaalden. Daarmee scoren we in België min of meer gelijk met Brussel en zitten we op Europees niveau bij de subtop.¹¹⁵

Voorbeeldbedrijven

In het verleden haalde Gent goede plaatsen bij diverse rankings, bijvoorbeeld de *FDI European Cities and Regions of the Future Ranking* in 2018¹¹⁶ en de *Innovation Cities Index 2016–2017*.¹¹⁷ Beiden geven aan dat er in Gent een ondernemend ecosysteem met internationale allure is, dankzij het aanwezige talent, de centrale ligging en de beleids- en ondersteuningsmaatregelen. Gent blijft in Vlaanderen leider wat betreft het aantal opstartende (digitale) technologiebedrijven.¹¹⁸ In september 2016 riep de Amerikaanse technologiewebsite *Venture Beat* Gent uit tot het Belgische epicentrum voor start-ups. Gent heeft ook de sterkste concentratie Belgische groeibedrijven. Verder doet Gent het goed met uitbreidingsinvesteringen van de sterkhouders in de haven. Ook de *biotech cluster* blijft buitenlandse investeringen aantrekken.¹¹⁹

Sociale economie

In Gent werken 1.557 mensen in een maatwerkbedrijf, bij een arbeidzorginitiatief of in de lokale diensteneconomie. Begin 2018 voldeden 746 mensen aan alle criteria om in de sociale economie te werken, maar voor hen was geen plaats. Dit wijst op een nood aan groei in arbeidsplaatsen binnen de sociale economie.

110 Hoge Groei Onderneming = deze onderneming kent over een periode van drie jaar een gemiddelde jaarlijkse groei van 20% of meer. De onderneming moet bij het begin van de periode minstens tien werknemers hebben.

111 Trends (2019). Trends gazellen 2019, geraadpleegd via <https://trends.knack.be/economie/ondernemen/gazellen-oost-vlaanderen-categorie-kleine-bedrijven/game-normal-1440447.html>

112 Trends (2020). Trends gazellen 2020, geraadpleegd via <https://trends.knack.be/economie/bedrijven/rangschikking-oost-vlaamse-gazellen-categorie-kleine-bedrijven/game-normal-1578511.html>
<https://trends.knack.be/economie/bedrijven/rangschikking-oost-vlaamse-gazellen-categorie-grote-bedrijven/game-normal-1578521.html>

113 Deloitte (2020). Deloitte's Technology Fast 50: connected companies, global growth, geraadpleegd via <https://www2.deloitte.com/be/en/pages/technology/topics/fast50.html>

114 Eigen berekeningen gebaseerd op cijfers aangeleverd door SIRRIS en startups.be.

115 Stad Gent - Dienst Economie

116 fDi Intelligence | A service from The Financial Times (2018), FDI European Cities and Regions of the Future 2018/2019, February/march. Geraadpleegd van <https://www.fdiintelligence.com/content/download/70984/2026095/file/fDi%20European%20Cities%20and%20Regions%20of%20the%20Future%202018:19>

117 Gent staat op plaats 101. 2ThinkNow, 2017.

118 Volgens een presentatie van startups.be op basis van de database <https://data.startups.be> beschikt Gent op datum van Tech Startup Day (8 maart 2018) over meer startups dan Antwerpen en Brussel-Stad.

119 Flanders Investment and Trade. (2020). Invest resultaten. Geraadpleegd van <https://www.flandersinvestmentandtrade.com/>

Horeca

Winkels en horecazaken zorgen voor een bruisende dynamiek in een stad. De meer dan 5.000 handelszaken vormen een belangrijke economische sector die in Gent tewerkstelling biedt aan meer dan 11.000 mensen.¹²⁰

Ontkoppeling economische groei en achteruitgang milieu, meer hulpbronnen (8.4)

Zie SDG 12 'duurzame productie en consumptie' voor meer informatie over dit thema.

Productieve tewerkstelling, waardig werk (man/vrouw, jong, handicap), gelijk loon voor gelijk werk (8.5)

Bij productieve tewerkstelling in Gent bekijken we drie indicatoren: jobratio, jobcreatie en inkomende pendel. We geven bij dit thema ook zicht op de verschillende groepen, maar belichten dit niet vanuit waardig werk en gelijk loon voor gelijk werk. Ook fair trade komt hier niet aan bod. We verwijzen naar SDG 5 en SDG 17 voor deze thema's.

Jobratio¹²¹

De cijfers voor 2017:¹²²

- > Gent: 111,5 jobs per 100 inwoners
- > De 13 centrumsteden: gemiddeld 98,3 jobs per 100 inwoners
- > Vlaamse Gewest: 71,1 jobs per 100 inwoners (15-64 jaar)¹²³

Hoewel het aantal Gentse inwoners op arbeidsleeftijd stijgt, blijft de jobratio positief dankzij de creatie van bijkomende arbeidsplaatsen.

Jobcreatie

De cijfers voor 2017:¹²⁴

- > Gent: +2,7%
- > De 13 centrumsteden: +2,2% (Gent staat op de vijfde plaats)
- > Vlaamse Gewest: +2,3%

Inkomende pendel

In vergelijking met 2010 kwamen er in 2016 9,7% meer loontrekkenden van buiten Gent in de stad werken. Het aantal Gentenaars dat in Gent woont en werkt, nam ook toe met 14,8%. De uitgaande pendel – Gentenaars die buiten Gent werken – daalde met 2,2%.

120 Stad Gent. (2020f). Voor een sterk ondernemersklimaat en een economie van de toekomst - Beleidsnota Economie (voorontwerp). Geraadpleegd via <https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/Voorontwerp%20Beleidsnota%20Economie%202020-2025.pdf>

121 Jobratio = het aantal jobs per 100 inwoners op arbeidsleeftijd (20-64 jaar)

122 Bral, L., Jacques, A., Laenen, S., & Vanderhasselt, A. (2018). Stadsmonitor 2017 - Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden. Brussel: Agentschap voor Binnenlands Bestuur.

123 Arvastat (2020). Jobratio Vlaams Gewest, 2020.

124 Bral, L., Jacques, A., Laenen, S., & Vanderhasselt, A. (2018). Stadsmonitor 2017 - Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden. Brussel: Agentschap voor Binnenlands Bestuur.

De Gentse arbeidsreserve

Gent kent een relatieve lage werkzaamheidsgraad, gecombineerd met een relatief hoge werkloosheidsgraad.

De werkzaamheidsgraad cijfers voor 2017:¹²⁵

- > Gent: 69,7%
- > De 13 centrumsteden: 67,8%
- > Vlaamse Gewest: 73,5%

De Werkloosheidsgraad¹²⁶ cijfers van 2019 (jaargemiddelde)¹²⁷

- > Gent: 12.559 niet-werkende werkzoekenden = een werkloosheidsgraad van 9,67%
- > Antwerpen: 12,86%
- > Vlaamse Gewest: 5,95%

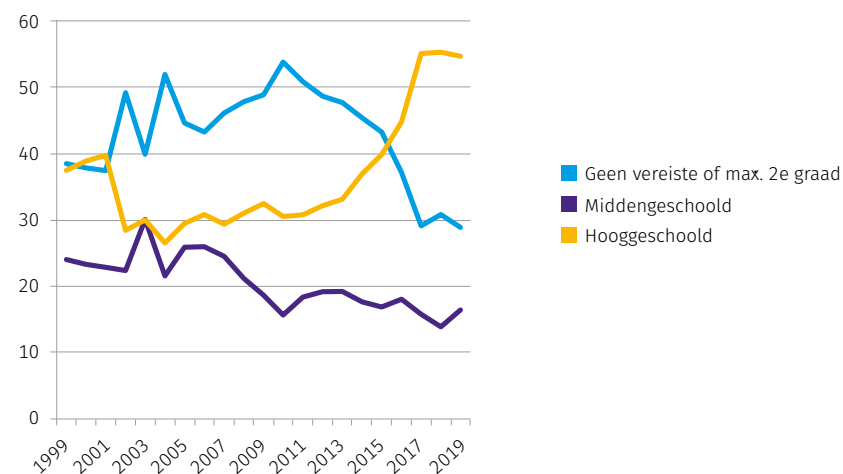
Bij de start van 2020 staan de werkloosheidsindicatoren voor Gent op het laagste niveau in 15 jaar.¹²⁸

NEET-jongeren¹²⁹ (8.6)

Schoolverlaters die zonder enige kwalificatie op de arbeidsmarkt komen, hebben het moeilijk om een eerste job te vinden. Meer dan 40% van de Gentse (ongekwalificeerde) schoolverlaters is een jaar na het schoolverlaten nog steeds op zoek naar werk. Voor Vlaanderen is dit 34%.

Voor de huidige werknemers dreigt dan weer kwalificatieveroudering. De man of vrouw van 50, die we vandaag als ‘oudere werknemer’ bestempelen, is in de toekomst veeleer *mid career*. Een loopbaanlange focus op her- en bijscholing is één van de belangrijkste instrumenten van remediëring van kwalificatieveroudering.¹³⁰

Grafiek 10 Gevraagd opleidingsniveau bij vacatures (VDAB), 1999-2019, Gent

Bron: VDAB Studiedienst

¹²⁵ Arvastat (2020). Arvastat. Geraadpleegd van <https://arvastat.vdab.be/>

¹²⁶ Werkloosheidsgraad = procent niet-werkende werkzoekenden in verhouding tot het totaal aantal werkenden én niet-werkende werkzoekenden

¹²⁷ VAR

¹²⁸ Stad Gent. (2020g). Werk en sociale economie - Beleidsnota (voorontwerp). Geraadpleegd via <https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/Voorontwerp%20Beleidsnota%20Werk%20en%20Sociale%20Economie%202020-2025.pdf>

¹²⁹ NEET-jongeren zijn jongeren tussen 15 en 24 jaar die geen opleiding, onderwijs of vorming volgen en niet aan het werk zijn.

¹³⁰ Sels, L., Vansteenkiste, S., & Knipprath, H. (2017). Toekomstverkenningen arbeidsmarkt 2050 (Werk.Rapport 2017 nr.1). Leuven: Steunpunt Werk, HIVA - KU Leuven.

Verder daalt de vraag naar laag- en middengeschoolde werknemers. In 2011 was 51% van de Gentse niet-werkende werkzoekenden laaggeschoold, in 2018 nog steeds 48,09%.¹³¹ In Gent valt ook op dat het aandeel kortgeschoolden het hoogst is bij de niet-werkende werkzoekenden jonger dan 25, namelijk 59,38%.¹³²

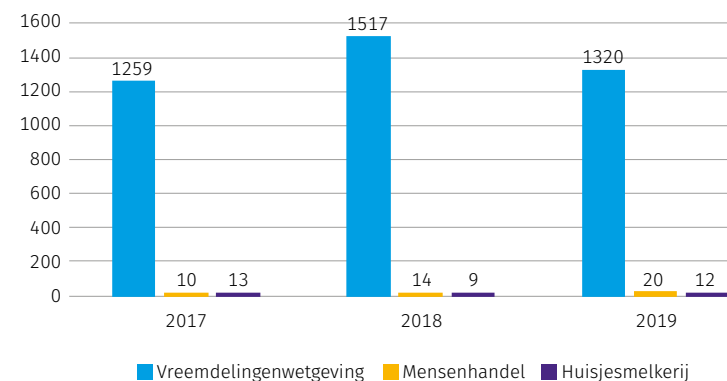
We spreken van een mismatch op de arbeidsmarkt. De mismatch zit voornamelijk op het niveau van de beschikbare en gevraagde competenties. De helft van de Gentse werkzoekenden is kortgeschoold. En de helft van de Gentse werkzoekenden probeert al langer dan een jaar een goede job te vinden.

Gedwongen arbeid, moderne slavernij, mensensmokkel, kinderarbeid, kindsoldaten (8.7)

Aan de hand van de criminaliteitsbarometer hebben we zicht op het aantal geregistreerde misdrijven op het niveau van vreemdelingenwetgeving, mensenhandel en huisjesmelkerij.¹³³

De inbreuken op de vreemdelingenwetgeving bestaan hoofdzakelijk uit illegale transmigratie, nl. 96% in 2018 of 1.363 feiten. Wat betreft mensenhandel werden in 2019 14 politionele registraties gedaan (5 meer dan in 2018). Dit ging voornamelijk om mensenhandel met het oog op uitbuiting van werknemers en mensenhandel met het oog op exploitatie van ontucht.¹³⁴ De politie doet ook registraties rond tewerkstelling van kinderen, maar hiervoor waren geen politionele registraties in 2018 en 2019.

Grafiek 11 Geregisteerde criminaliteit – inbreuk op vreemdelingenwetgeving, mensenhandel en huisjesmelkerij, 2017-2019, Gent

Bron: Federale Politie – Politiezone Gent

Veldwerkers vermoeden dat de meest kwetsbaren als eersten in het grijze wooncircuit verzeild geraken. Een informeel netwerk regelt opvang of een woning. Omdat het gaat over niet-officiële bewoning komen deze situaties niet voor in de statistieken en resultaten van survey-onderzoek, en blijft dit onder de radar van officiële instanties.¹³⁵ Het jaarverslag van de wooninspectie (2015) geeft het land van herkomst van de bewoners weer. De bewoners van de geïnspecteerde woonentiteiten zijn in 29% van de gevallen vreemdelingen van buiten de EU, in 34% van de gevallen betreft het EU-burgers, waarvan 60% Bulgaren, Polen of Roemenen. Veldwerkers stellen vast dat sommige malafide verhuurders huurders inschakelen om het pand onder te verhuren om de eigen aansprakelijkheid af te wentelen. De wooninspectie treft bij acties vaak dezelfde bewoners aan, wat wijst op het moeilijk doorbreken van de vicieuze cirkel aan de onderkant van het wonen.

¹³¹ Arvastat (2020). Arvastat. Geraadpleegd via <https://arvastat.vdab.be/>

¹³² *Ibid.*

¹³³ Federale Politie – Politiezone Gent

¹³⁴ Eigen registraties ISLP-PZ Gent.

¹³⁵ Vlaamse Woonraad (2017): Advies onderste segment private huurmarkt, Brussel, België.

In Gent is het opdelen van woningen niet toegelaten, maar toch gebeurt dit in de praktijk. De woning wordt dan opgedeeld in kamers en meerdere gezinnen nemen er hun intrek in. Verder is er sprake van uitzonderlijke uitwassen zoals verhuur van bedden/kamers in shiften (per dag of per nacht). Uit de acties van de wooninspectie lijkt de kwetsbaarheid (en afhankelijkheidspositie) van betrokkenen toe te nemen (waarbij vreemdelingen een extra kwetsbare doelgroep vormen).¹³⁶

Arbeidsrechten, veilige en gezonde werkomgeving (vrouw, migrant, precair) (8.8)

In 2019 waren er in Gent 64 politionele registraties voor het niet aangeven van arbeid en zwartwerk. Er waren geen registraties voor het in gevaar brengen van de gezondheid of veiligheid van een werknemer ten gevolge van de uitvoering van verboden werken of bij gebrek aan geschikte maatregelen.¹³⁷

Beleid voor duurzaam toerisme (jobcreatie & lokaal) (8.9)

Gent is bij buitenlandse toeristen steeds meer bekend. Dat blijkt uit een grootschalig reputatie onderzoek uitgevoerd in opdracht van Toerisme Vlaanderen in 11 Europese landen, Japan en de Verenigde Staten.¹³⁸ Vooral in onze buurlanden blijkt Vlaanderen een bekend merk. Deze grotere bekendheid vertaalt zich in een toenemend aantal bezoekers in Gent en dus ook inkomsten. Deze lokale stijging is in lijn met een continue wereldwijde groei in toeristenstromen.¹³⁹

Wat vindt de Gentenaar van al die toeristen? Die staan positief:¹⁴⁰

- > 84% vindt dat Gent een toeristische bestemming moet blijven
- > 71% stelt dat toerisme belangrijk mag blijven in Gent
- > 67% vindt dat de voordelen van toerisme sterker doorwegen dan de nadelen

Het aantal toeristische overnachtingen per jaar in Gent is sinds 1990 bijna continu gestegen. In 2018 waren er 1.160.864 overnachtingen per jaar, in 2005 was het aantal toeristische overnachtingen maar half zo groot, ongeveer 600.000 (FOD Economie 2019).¹⁴¹

De toeristische intensiteit (toeristen per inwoner) in Gent is 4,5. Dit is min of meer gelijk met andere Belgische kunststeden, met uitzondering van Brugge waar de toeristische intensiteit 4x hoger ligt.

In 2017 waren er 996 jobs in de hotels (een verdubbeling t.o.v. het jaar 2000). Per 3 hotelkamers was er 1 VTE tewerkgesteld. Verblijfstoeristen besteden gemiddeld €163 per 24 uur in Gent en de citytaks (overnachtingstaks per hotelkamer) brengt per hotelkamer per jaar €1.253 op.¹⁴² Toerisme zorgt dus voor tewerkstelling en inkomsten voor Gent en de Gentenaar.

Steun aan plaatselijke financiële instellingen (8.10)

Deze doelstelling is voor Gent minder relevant.

136 *Ibid.*

137 Federale Politie (2020) Nationaal Veiligheidsplan 2016-2019: Prioritaire gerechtelijke fenomenen, Politiezone Gent, Brussel.

138 Toerisme Vlaanderen (2017b). Reputation Study Flanders 2017. Mature Markets – Europe + US & Japan, <https://www.toerismevlaanderen.be/reputatieonderzoek>

139 World Tourism Organization. (2017). Tourism Highlights. Geraadpleegd via <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419029>

140 Toerisme Vlaanderen (2017a), Bewonersonderzoek Vlaanderen: Antwerpen, Brugge, Gent en Mechelen: onderzoek naar de draagkracht voor toerisme, Brussel.

141 Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium (ADS) (2019): Toerismecijfers 2018.

142 RSZ (2019) en Hotelrapport (2017).

9 INDUSTRIE,
INNOVATIE EN
INFRASTRUCTUUR

SDG 9 – Bouw veerkrachtige infrastructuur, bevorder inclusieve en duurzame industrialisering en stimuleer innovatie

Thema's SDG 9

Leeswijzer: In bijlage vind je de officiële Nederlandstalige vertaling van de VN-teksten per SDG. Hierna vind je de lijst van de onderliggende thema's.

Infrastructuur (kwalitatief, betrouwbaar, duurzaam, veerkrachtig, regionaal en grensoverschrijdend, betaalbaar, billijk) (9.1)

Inclusieve en duurzame industrialisering (in werk, in bbp) (9.2)

Toegang van kleinschalige industrie en ondernemingen tot financiële diensten, waardeketens en markten (9.3)

Moderne infrastructuur, duurzame industrieën (hulpbronnen, milieuvriendelijke technologie) (9.4)

Innovatie en wetenschappelijk onderzoek in functie van de technologische capaciteit van industriële sectoren (ontwikkelingslanden) (9.5)

SDG 9 in 't kort

SDG 9 gaat over het ontwikkelen van kwalitatieve, betrouwbare, duurzame en veerkrachtige infrastructuur. Daarnaast moet de infrastructuur in het algemeen opgewaardeerd worden met een verhoogde efficiëntie en duurzame technologie. Dit kunnen we bereiken dankzij doorgedreven wetenschappelijk onderzoek en het inzetten op innovatie. Daarnaast speelt de toegang tot internet een sleutelrol in de uitwerking van deze doelstelling.

In het Gentse meerjarenplan 20-25 vinden we de volgende doelstellingen die hiernaar verwijzen:

Een divers en duurzaam economisch weefsel door o.a.:

> Opschalen van de economie van de toekomst

We maken Gent samen met haar burgers en partners door o.a.:

> Een scherpgesteld imago, meer experimenteer- en innovatieruimte en kracht, een versterkte Gentse (stads)regionale en internationale positie, zorgen dat Gent haar ambities beter en verbindend kan realiseren

Gent blijft een aangename stad door een slim ruimtegebruik door o.a.:

> Kwalitatief (her)inrichten, onderhouden en functioneren van het stedelijk patrimonium wegen, bruggen en waterlopen

Staat van de stad

Infrastructuur (kwalitatief, betrouwbaar, duurzaam, veerkrachtig, regionaal en grensoverschrijdend, betaalbaar, billijk) (9.1)

We beschikken over onvoldoende data voor Gent om een representatief beeld te schetsen.

Inclusieve en duurzame industrialisering (in werk, in bbp) (9.2)

De Gentse economie is gediversifieerder dan andere Vlaamse centrumsteden. Zo speelt de industrie hier nog een belangrijke rol, dankzij North Sea Port.

Stijgende productiviteit in de industriële sector

Het aandeel van de Gentse industrie in de werkgelegenheid daalt: van 21% in 2006, naar 19% in 2010, naar 18% in 2018. Dat is geen gevolg van een dalende productie, maar van een stijgende productiviteit. In de afgelopen 20 jaar steeg die met 45,9%.¹⁴³ De digitalisering en automatisering zorgen voor verschuivingen in de sectorale verdeling van de werkgelegenheid. De repetitieve, laaggeschoolde jobs zijn in grote mate geautomatiseerd en de resterende jobs worden steeds complexer. Gevolg is dat de industrie steeds meer op zoek is naar hogere, technische profielen, maar net die zijn moeilijk te vinden.

De tertiaire en quartaire sector zijn de motor van de werkgelegenheidsgroei

Bij de commerciële diensten (tertiaire sector) groeien vooral de arbeidsintensieve diensten, bijvoorbeeld poetsjobs via dienstenchequebedrijven. Aan de andere kant daalde de tewerkstelling in het krediet- en verzekeringswezen door automatisering en digitalisering. In de gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (quartaire sector) steeg in Vlaanderen het aantal loontrekkers tussen 1995 en 2016 met gemiddeld 3,3% per jaar. Het aantal werknemers verdubbelde in die periode van ongeveer 157.000 naar zo'n 310.000. Door de bevolkingsaan groei, de vergrijzing en de stijgende zorgconsumptie, voorspelt men voor de periode 2017-2022 een groei van 2,7% per jaar. Omdat de productiviteit in deze sector maar beperkt kan toenemen, leidt dit dus tot bijkomende tewerkstelling.¹⁴⁴

Een gediversifieerde economische structuur met een stevige industriële basis

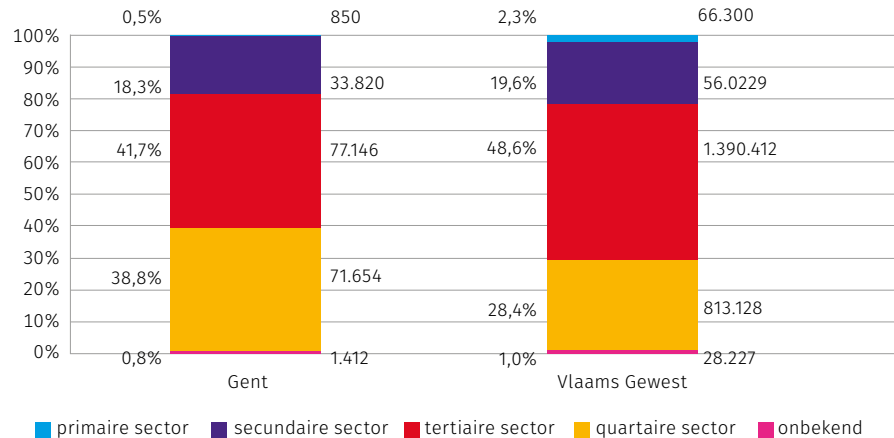
Gent onderscheidt zich van de andere Vlaamse steden door een relatief gediversifieerde economische structuur. De concentratie van economische activiteiten is er hoger dan het gemiddelde voor het Vlaamse Gewest. Gent kent een relatief lage specialisatiegraad van economische activiteiten: hoe lager die specialisatiegraad, hoe minder kwetsbaar de economie is.¹⁴⁵

¹⁴³ Vlaamse Overheid, Departement WSE (2016). *De Vlaamse arbeidsmarkt na 2020. Analyses door de studiedienst van het departement WSE* (maart 2016). Geraadpleegd via <https://www.vlaanderen.be/publicaties/de-vlaamse-arbeidsmarkt-na-2020-analyse-door-de-studiedienst-van-het-departement-wse>

¹⁴⁴ Bral, L., Jacques, A., Laenen, S., & Vanderhasselt, A. (2018). *Stadsmonitor 2017 - Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden*. Brussel: Agentschap voor Binnenlands Bestuur.

¹⁴⁵ Economische specialisatie = een indicator uit de Stadsmonitor die de verhouding aangeeft tussen enerzijds de bezoldigde werkgelegenheid in de tien belangrijkste economische bedrijfstakken van elke stad en anderzijds de totale bezoldigde werkgelegenheid in de stad. Dit toont aan in welke sectoren de meeste werkgelegenheid geconcentreerd is.

Grafiek 12 Arbeidsplaatsen naar hoofdsector, loontrekkenden en zelfstandigen, 2015, Gent

Bron: Steunpunt werk

Het belang van de primaire sector in Gent neemt, in lijn met de Vlaamse trend, af.¹⁴⁶ In 2000 telde Gent nog 282 landbouwbedrijven, in 2012 daalde dat naar 154, waarvan 94 in beroepslandbouw (61%) en 60 in de hobbylandbouw (39%).

Ondanks de daling van het aantal landbouwondernemingen, neemt de gemiddelde oppervlakte cultuurgrond per bedrijf toe: van ongeveer 11 ha in 2000, naar 13 ha in 2005, naar 18 ha in 2012.¹⁴⁷

Een specifiek kenmerk van de Gentse economie is het relatief groot belang van de industrie. Die secundaire sector zorgt voor 18% van de Gentse jobs. Samen

met Antwerpen is Gent verantwoordelijk voor bijna de helft van de industriële tewerkstelling in de Vlaamse steden. Ter vergelijking: Antwerpen (286.730) en Gent (184.882) zijn samen goed voor ongeveer een zesde van alle jobs in het Vlaamse Gewest (2.858.295).

Een belangrijke reden voor de industriële activiteit in Gent is de aanwezigheid van de haven. De industrie is sterk verweven met andere sectoren en heeft dus een relatief groot multiplicatoreffect: een toename in industriële activiteit leidt tot een meer dan evenredige toename van de totale economie.¹⁴⁸

North Sea Port - Duurzame haven¹⁴⁹

North Sea Port is het 60 kilometer lange grensoverschrijdende havengebied dat zich uitstrekt van het Nederlandse Vlissingen aan de Noordzee tot in Gent, 32 kilometer landinwaarts in België. North Sea Port creëert toegevoegde waarde van meer dan 14 miljard euro en biedt werkgelegenheid aan bijna 100.000 mensen, en is een belangrijke speler op de Europese markt. De haven streeft er naar een proactieve rol te spelen op het vlak van energietransitie en industriële symbiose.

North Sea Port heeft een sterk uitgebouwd industrieel weefsel. Goederen worden niet alleen doorgevoerd, maar ook verwerkt tot (tussen)producten. Deze industriële cluster met een grote diversiteit aan bedrijven creëert, in combinatie met de logistieke verbindingen binnen North Sea Port, toegevoegde waarde in de regio, maar dit gaat evenzeer gepaard met een forse CO₂-footprint van 22 mio ton (gelijk verdeeld tussen Vlaanderen en Nederland). Vanuit het oogpunt van duurzame bestendiging en duurzame groei in toegevoegde waarde en in lijn met de klimaatdoelstellingen van Parijs, moet deze CO₂-uitstoot voor 2050 bijna volledig tot nul gereduceerd worden. In de regio is dit door de industrie vertaald in concrete acties en projecten zoals onder andere verwoord in de Roadmap van Smart Delta Resources (SDR).

¹⁴⁶ Lierman S.; Vandekerckhove B.; Huyghebaert B.; Wellens C.; De Pau J.; de Graaf P.; Rogge E.; Dessein J.; Kerselaers E. & Prové Ch., (2015), Visie op landbouw in de stedelijke omgeving van Gent 2030 en de ruimtelijke vertaling ervan, SumResearch, ILVO & Paul de Graaf Ontwerp & Onderzoek i.o. van Stad Gent, Gent, januari 2015.

¹⁴⁷ *Ibid.*

¹⁴⁸ Ronsse, Stijn en Van de Cloot, Ivan (2017), De maakindustrie van de toekomst in België, Itinera Institute, Brussel, 7 september 2017 Rosiers J. (2015), Uitgaansonderzoek 2015, Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen (VAD), Brussel, 2016.

¹⁴⁹ North Sea Port (2020): tekst aangeleverd door North Sea Port.

Tevens zet North Sea Port in op verduurzaming van de verschillende transportmodaliteiten (Bijvoorbeeld de plaatsing van diverse walstroomkasten en korting op havengelden voor schonere schepen). Ook faciliteert North Sea Port waar mogelijk bunker- en laadinfrastructuur voor nieuwe, alternatieve brandstoffen (LNG). Om deze inzet te bekrachtigen heeft North Sea Port in 2019 de Nederlandse Green Deal 'Zeevaart, binnenvaart en havens' ondertekend. Tot slot zet North Sea Port stevig in op pijpleidinginfrastructuur als duurzame transportmodaliteit.

Toegang van kleinschalige industrie en ondernemingen tot financiële diensten, waardeketens en markten (9.3)

We beschikken over onvoldoende data voor Gent om een representatief beeld te schetsen.

Moderne infrastructuur, duurzame industrieën (hulpbronnen, milieuvriendelijke technologie) (9.4)

We beschikken over onvoldoende data voor Gent om een representatief beeld te schetsen.

Innovatie en wetenschappelijk onderzoek in functie van de technologische capaciteit van industriesectoren (ontwikkelingslanden) (9.5)

Innovatie en duurzaamheid

De Gentse economische ambities worden gelinkt aan de maatschappelijke uitdagingen op vlak van duurzaamheid die gedefinieerd worden bij de SDG's van de VN en aan de strategische vooruitzichten die het Europese en Vlaamse beleid inspireren. Er wordt actief verbinding gezocht tussen verschillende sectoren (landbouw, industrie, retail, marktdiensten, gezondheidszorg, ...), verschillende technologieën (ICT, biotech, cleantech, ...) en verschillende actoren (publiek, privé, middenveld, onderwijs- en kennisinstellingen, ...).¹⁵⁰

Voorbeelden daarvan:

- > Reeds in 2005 richtten de UGent, de Stad Gent, het Havenbedrijf Gent en de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij Oost-Vlaanderen 'Ghent Bio-Energy Valley' op; de naam werd later gewijzigd in 'Flanders Biobased Valley'.
- > In 2014 richtten de Stad, de HoGent en de Provincie Oost-Vlaanderen het designplatform 'Ministry of Makers' op om innovatie te stimuleren via onder meer *design thinking* en kruisbestuivingen tussen de creatieve en de 'klassieke' sectoren. Dit werd in 2019 uitgebreid met UGent.
- > In diezelfde geest werd in 2016 de 'Cleantech Cluster regio Gent' opgericht door de Stad Gent, het Havenbedrijf Gent, de UGent, de Provincie Oost-Vlaanderen, de POM Oost-Vlaanderen en i-Cleantech Vlaanderen. Doel is een structurele samenwerking opzetten voor een sectoroverschrijdende aanpak op het vlak van energie, materialen, water en mobiliteit. Zo is er de CCU hub die op komst is in samenwerking met Nederland.¹⁵¹

¹⁵⁰ Stad Gent (2020f). Voor een sterk ondernemersklimaat en een economie van de toekomst - Beleidsnota Economie (voorontwerp). Geraadpleegd via <https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/Voorontwerp%20Beleidsnota%20Economie%202020-2025.pdf>

¹⁵¹ Carbon Capture & Utilization Hub.

- > Capture in samenwerking met UGent met focus op water, CO₂ en plastics.¹⁵² Daarnaast zijn er ook al internationale projecten binnengehaald, zoals Plasticity, Urbcon en Stapsteen.^{153 154 155}
- > Stad Gent trad in 2019, samen met een aantal kern actoren in het Gentse healthcare en health tech ecosysteem toe tot BlueHealth Innovation Center en tot het samenwerkingsverband MedTeG (MedTech Gent). Op die manier werkt Stad Gent structureel samen met imec, UGent, UZ Gent, MedTech Flanders en BHIC om de healthtech in Gent te verankeren en te versterken. Binnen BHIC zijn ook Stad Antwerpen, Stad Genk + Antwerpse en Limburgse kennisinstellingen en zorginstellingen partner, naast een aantal grote bedrijven in de gezondheids- en technologiesector. 15% van de alle startups en scale-ups in het Gentse ecosysteem bieden een HealthTech product en/of service aan. 60% van de HealthTech bedrijven in Gent zijn al een scale-up.¹⁵⁶
- > Een groot deel van de economische zone in het zuiden van Gent behoort tot de topregio's in Europa op het vlak van kenniseconomie en hightech economie. Meer dan 100 startups en scale-ups in o.a. life sciences, MedTech, AI, ... zijn er gevestigd. Dit onder de noemer 'Tech Lane Ghent'. Het technologiepark Ardoyen of ook wel Campus A genoemd huisvest bijvoorbeeld enkele wereldleiders op het vlak van bio-tech. Op Eiland Zwijnaarde komt de hoofdzetel van het VIB, en onder andere ook een accelerator rond clean-tech. Met 3.400 werknemers staat Tech Lane Ghent (Campus Ardoyen en Eiland Zwijnaarde) nu op de 11e plaats van Europese 'deep tech Science Parks' (gebaseerd op aantal werknemers). Na de geplande uitbreidingen zou Tech Lane Ghent tot op de 4e plaats in deze lijst kunnen klimmen.¹⁵⁷

- > Stad Gent werd in 2019 stichtend lid van AI4Growth, een Vlaamse community van stakeholders in het domein van Artificiële intelligentie. Andere leden van AI4growth zijn bedrijven die AI technologie ontwikkelen of toepassen en experts en talenten uit de academische en bedrijfs wereld.

Wetenschappelijk onderzoek

Innovatie steunt op de aanwezigheid van kennis en talent. Het aandeel buitenlandse doctoraatsstudenten is vaak een indicator voor de aantrekkelijkheid van regionale onderzoekssystemen. In 2015-2016 waren er 4.815 doctoraatsstudenten, waarvan 1.960 buitenlanders, meer dan een verdubbeling t.o.v. het academiejaar 2010-2011 (971 buitenlandse doctoraatsstudenten). Het aandeel buitenlanders in het totaal aantal Gentse doctoraatsstudenten is 41%.

Brains ten over

Gent is gekend als een grote studentenstad: er waren in 2018-2019 77.470 studenten aan de universiteit en in de hogescholen. Voor elke 100 inwoners lopen er in Gent 28 studenten rond.¹⁵⁸ Ook academisch doet Gent het internationaal goed: de UGent stond in 2017 als beste Belgische universiteit op plaats 69 in de *Academic Ranking of World Universities*, beter bekend als de *Shanghai ranking*.¹⁵⁹

152 Capture, dat startte in 2015, is een interdisciplinaire samenwerking tussen verschillende professoren van de Universiteit Gent.

153 PlastiCity zoekt nieuwe oplossingen voor het ophalen, sorteren en verwerken van plastic afval.

154 Het URBCON project legt haar focus op beton, gezien dit het meest gebruikte bouw materiaal is. Het algemene doel is bijproducten/afvalproducten te gebruiken.

155 Het project Stapsteen naar een circulaire stad wil het gebruik van Carbstoneproducten, gemaakt met lokale grondstoffen, demonstreren in de stad Gent.

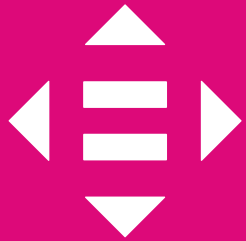
156 Stad Gent (2020f). Voor een sterk ondernemersklimaat en een economie van de toekomst - Beleidsnota Economie (voorontwerp). Geraadpleegd via <https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/Voorontwerp%20Beleidsnota%20Economie%202020-2025.pdf>

157 *Ibid.*

158 Ter vergelijking: Leuven heeft minder studenten dan Gent in aantal maar de verhouding in de stad is anders: voor elke 100 Leuvenaars zijn er 62 studenten.

159 Academic Ranking of World Universities 2017. In deze ranking staat KU Leuven trouwens op plaats 90, UIA en VUB staan tussen 201 en 300.

10 ONGELIJKHEID
VERMINDEREN

SDG 10 – Dring ongelijkheid in en tussen landen terug

Thema's SDG 10

Leeswijzer: In bijlage vind je de officiële Nederlandstalige vertaling van de VN-teksten per SDG. Hierna vind je de lijst van de onderliggende thema's.

Inkomenstoename van onderste 40% van de bevolking (10.1)

Sociale inclusie, economische inclusie, politieke inclusie (10.2)

Gelijke kans, ongelijkheid, discriminatie (wetten, beleid, praktijk) (10.3)

Beleid naar grotere gelijkheid inzake fiscaliteit, loon, sociale bescherming (10.4)

Regulering en monitoring van globale financiële markten (10.5)

Vertegenwoordiging van ontwikkelingslanden in globale besluitvorming in functie van 'betere' instellingen (10.6)

Verantwoorde migratie en mobiliteit van mensen (ordelijk, veilig, regelmatig, verantwoord), migratiebeleidslijnen (gepland, degelijk beheerd) (10.7)

SDG 10 in 't kort

SDG 10 wil dat landen meer aandacht besteden aan de inkomensgroei van arme mensen. Het inkomen van de armste 40% van de nationale populatie moet in 2030 dan ook sneller zijn gegroeid dan het nationale gemiddelde. Voor mondiale financiële instituties geldt dan dat er een betere regulatie en controle moet gelden.

Binnen dit doel krijgt migratie een plaats. Migratie en mobiliteit van mensen moet beter en veiliger georganiseerd worden. Dat wil ook zeggen dat er een einde zal komen aan discriminerende wetten en praktijken die ongelijkheid alleen maar groter maken. Iedereen moet gelijke kansen hebben en betrokken worden bij alle sociale, economische en politieke aspecten van de maatschappij.

In het Gentse meerjarenplan 20-25 vinden we de volgende doelstellingen die hiernaar verwijzen:

In Gent is superdiversiteit het nieuwe normaal door o.a.:

- > Verhogen gelijke kansen voor doelgroepen met een verhoogd risico op maatschappelijke kwetsbaarheid
- > Verhogen van de integrale toegankelijkheid van de stad voor al zijn gebruikers

Staat van de stad

Inkomenstoename van onderste 40% van de bevolking (10.1)

Het aantal Gentenaars in armoede steeg de voorbije jaren tot meer dan 40.000.¹⁶⁰

Werken wordt vaak gezien als de beste bescherming tegen armoede. Tegelijk schat men dat 4,7% van de werkenden een gezinsinkomen (inclusief de kinderbijslag) heeft dat onder de armoedegrens ligt.¹⁶¹ De schatting voor Gent is dat het om een 5.000-tal werkende armen gaat.

Een inkomen boven de armoedegrens is essentieel om menswaardig te leven: naar schatting moet 1 op 6 Gentenaars rondkomen met minder.

Via Aanvullende Financiële Hulp (AFH) (zie ook SDG 1 'Armoede') hebben 1.790 Gentse huishoudens een budget dat dicht bij de armoedegrens ligt. Het inkomen met AFH blijft altijd onder een netto minimumloon, zodat het financieel blijft lonen om te gaan werken.¹⁶²

Sociale inclusie, economische inclusie, politieke inclusie (10.2)

Iedereen anders, allemaal Gent

Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie heeft 10% van de bevolking een beperking. Omgerekend voor Gent zou dit om 26.000 inwoners gaan. Volgens

Statbel, het Belgische statistiekbureau, heeft 9% van de 15-64-jarigen in België een handicap of gezondheidsproblemen, waardoor ze sterk beperkt zijn in hun dagelijkse activiteiten. In Gent zou dit omgerekend om ruim 15.700 15-64-jarigen gaan.

Voor één op de duizend Vlamingen is de Vlaamse Gebarentaal hun eerste taal of moedertaal

Hoe ouder, hoe hoger de kans om minder mobiel te zijn. Ook de vergrijzing van onze stad stelt de toegankelijkheid van onze stad in vraag. Meer dan een kwart van de Gentenaars is 55-plus. Ongeveer één op zes inwoners is 65-plusser en 5,5% is 80-plus.

Daarnaast telt Gent meer dan 150 verschillende nationaliteiten. 34,3% van alle Gentenaars heeft een migratieachtergrond. Bij de minderjarigen is dit 51,8%.

Ook laagtaalvaardige mensen maken deel uit van die talige verscheidenheid. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat 15% van de volwassenen in Vlaanderen laagtaalvaardig is.

Uit de Gentse behoefteanalyse bij transpersonen uit 2017 blijkt dat Gent naar schatting 6.750 transpersonen telt. Het invoeren van genderinclusieve maatregelen, procedures en dienstverlening, betekent voor hen dat belangrijke drempels in hun dagelijks leven verdwijnen.

160 Schatting op basis van Belgische % 'At risk of Poverty' (EU-SILC), afgezet ten opzichte van bevolking. 2015 waren er naar schatting 37.500 Gentenaars in armoede (14,9%). In 2018 (meest recente cijfers) waren er dit 42.500 (16,4%).

161 POD Maatschappelijke Integratie (2017): Interfederale armoedemonitor, cijfers 2016

162 Stad Gent - Dienst Data en Informatie (2018). Omgevingsanalyse 2018. Geraadpleegd via https://d21buns5ku92am.cloudfront.net/62000/documents/36770-Omgevingsanalyse2018-NLweb3_1-08091d.pdf

Ongelijke start: kansarme geboortes

In 2019 vonden 22,0% van de geboorten in kansarme gezinnen plaats (zie ook SDG 1.2 'Armoederisico'). In Gent is er een grote discrepantie naargelang de afkomst van de moeder. Bij een gezin met een Belgische moeder wordt 8% in kansarmoede geboren, bij een gezin met een moeder van niet-Belgische afkomst loopt dit op tot 41%. Van 2010 tot 2015 steeg de kansarmoede aanzienlijk en die evolutie is ook te zien bij de groep met een niet-Belgische moeder: van 12% in 2010 naar 18% in 2013. Bij Belgische gezinnen ging het om een stijging van 3,5% naar 4,5%.

Oorzaken van de preciaire situatie van de Gentse gezinnen zijn hoofdzakelijk:¹⁶³

- > Te laag inkomen (87%)
- > Weinig of geen arbeid (82%)
- > Lage opleiding (83%)
- > Slechte huisvesting (55%)
- > Ontwikkeling van het kind (25%)
- > Slechte gezondheid (29%)

Inclusie in het onderwijs

We verwijzen hier ook naar SDG 4: Kwalitatief doorlopen van schoolloopbaan (4.1.) en Ongelijkheid in onderwijs naar gender, herkomst en mensen met een handicap (4.5.)

Evenredige arbeidsdeelname: werkzaamheidsgraden naar leeftijd en herkomst

We verwijzen hier ook naar 'SDG 8 - Waardig werk en economische groei'.

De evenredige arbeidsdeelname van de 50-64-jarigen meten we aan de hand van hun werkzaamheidsgraad en door vergelijking met de werkzaamheidsgraad van een referentiegroep (hier de 20-49-jarigen). De (leeftijds)kloof in deze werkzaamheid,

geeft inzicht in de mate waarin werkende 50-64-jarigen (hetzij als zelfstandige, hetzij als werknemer) aan de slag zijn en er in slagen om in een evenredige vertegenwoordiging actief deel te nemen aan het economische leven. Hoe kleiner de kloof, hoe kleiner het verschil in arbeidsmarktparticipatie tussen de 20-49-jarigen en de 50-64-jarigen. Een positieve kloof geeft aan dat de werkzaamheidsgraad bij de 20-49-jarigen hoger ligt dan bij de 50-64-jarigen. De leeftijds-kloof in werkzaamheid in Gent is tussen 2006 en 2016 gedaald van 22,8 naar 11,9. Voor Vlaanderen zien we eenzelfde evolutie, maar Gent scoort hierop beter met lagere leeftijds-kloven.¹⁶⁴

Ook de herkomstkloof in de werkzaamheidsgraad is berekend: deze indicator geeft aan in welke mate de inwoners (20-64 jaar) met een buitenlandse herkomst effectief aan het werk zijn. Een hoge werkzaamheid van personen met een buitenlandse herkomst is gunstig voor het arbeidsmarktperspectief en het wijst op een goede afstemming van de arbeidsmarkt en de samenleving. Er bestaat een duidelijk verschil tussen de werkzaamheidsgraad van personen van Belgische herkomst en personen van buitenlandse herkomst. In het Vlaamse Gewest is begin 2016 75% van de personen tussen 20 en 64 jaar aan het werk. Bij de personen van EU-herkomst gaat het om 60%, bij de personen van niet-EU-herkomst om 51%. De werkzaamheidsgraad van personen van Belgische herkomst ligt nagenoeg overal boven de 70%. De werkzaamheidsgraad van personen van niet-EU-herkomst ligt in Gent op 50% en is iets hoger dan het gemiddelde voor Vlaamse centrumsteden. De herkomstkloof – het verschil tussen de werkzaamheidsgraad van personen van Belgische herkomst en niet-EU-herkomst – ligt in 2016 in Gent op 25 procentpunten en is stabiel sinds 2006.¹⁶⁵ Dit stemt overeen met het gemiddelde van de 13 centrumsteden en is iets hoger dan het Vlaamse gemiddelde. De kloof is dus iets hoger in Gent dan gemiddeld in het Vlaamse Gewest.

Samenvattend kunnen we stellen dat er zowel naar leeftijd als naar herkomst nog steeds een ongelijke participatie is op de arbeidsmarkt. Naar herkomst is deze groter dan naar leeftijd.

¹⁶³ Kind en Gezin (2018). Geraadpleegd via <https://www.kindengezin.be/>

¹⁶⁴ Bral, L., Jacques, A., Laenen, S., & Vanderhasselt, A. (2018). Stadsmonitor 2017 - Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden. Brussel: Agentschap voor Binnenlands Bestuur.

¹⁶⁵ *Ibid.*

Afstemming arbeidsmarkt en samenleving en kansengroepen in het bijzonder

In welke mate zijn de inwoners (15-64 jaar) met een buitenlandse herkomst in Gent werkloos en kunnen we spreken over een kloof?

De herkomstkloof in de werkloosheid is het verschil in procentpunten tussen de werkloosheidsgraad van personen van Belgische herkomst en personen van niet-EU-herkomst.¹⁶⁶

In het Vlaamse Gewest is begin 2016 4% van de beroepsbevolking tussen 15 en 64 jaar werkloos. Bij de personen van EU-herkomst gaat het om 7%, bij de personen van niet EU-herkomst om 14%. De herkomstkloof – het verschil tussen de werkloosheidsgraad van personen van Belgische herkomst en niet-EU-herkomst – ligt in 2016 in Gent 9, 2 procentpunten en evenaart hiermee het Vlaams gemiddelde.¹⁶⁷ De herkomstkloof was in Gent in absolute waarden het grootst in 2010 (12 procentpunten) en daalde in de jaren daarna weer tot het niveau van 2009. Een trend die zowel in andere centrumsteden als voor het Vlaamse Gewest is terug te vinden.

Samenvattend kunnen we stellen dat er een duidelijk verschil is tussen de werkloosheidsgraad van personen van Belgische herkomst en personen van buitenlandse herkomst, ook in Gent.

Inclusie op de arbeidsmarkt: sociale economie

Naast de reguliere arbeidsmarkt, is er ook een aanbod aan sociale economie. Sociale economiebedrijven leveren diensten en werken tegelijkertijd aan een

versterkend traject met onze meest kwetsbaren. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om mensen met een verstandelijke beperking, een fysieke handicap of chronische gezondheidsproblemen. Op die manier herinnert de sociale economie ons aan het bredere plaatje: werkgelegenheidsbeleid gaat niet alleen om bedrijvigheid en jobcreatie. Het gaat ook om mensen en het recht op zelfontwikkeling. Een goede job is een sociale hefboom, een manier om volwaardig deel uit te maken van de samenleving.

Ook in Gent vindt een steeds grotere groep geen aansluiting bij de arbeidsmarkt of bij de begeleidingstrajecten. Momenteel zijn er in de sociale economie vacatures voor slechts 20 tot 25% van de werkzoekenden die in aanmerking komen. Veel mensen zijn wel actief als vrijwilliger: zo worden ze deel van een netwerk en hebben ze een zinvolle dagbesteding.¹⁶⁸

De Gentse sociale economie biedt in Gent momenteel kansen aan zo'n 1.500 mensen. De vraag naar werk binnen de sociale economie is echter groter dan het aanbod. Zo'n 300 mensen zijn door de VDAB geïndiceerd om te werken binnen de sociale economie, maar er zijn geen plaatsen.¹⁶⁹

Inclusie en vrijetijdsparticipatie

Mensen in armoede nemen systematisch minder deel aan het verenigingsleven en aan vrijetijdsactiviteiten zoals sport, cultuur en jeugdwerk. Jongeren en ouderen in armoede ervaren meer eenzaamheid omdat zij een kleiner of helemaal geen netwerk hebben.¹⁷⁰ De Uitpas is een Vlaamse vrijetijdskaart met een spaar- en voordelenprogramma. De Uitpas biedt kansen voor zowel bewoners, organisaties en lokale overheden.¹⁷¹

166 *Ibid.*

167 *Ibid.*

168 Stad Gent - Dienst Data en Informatie. (2018). Omgevingsanalyse 2018. Geraadpleegd via https://d21buns5ku92am.cloudfront.net/62000/documents/36770-Omgevingsanalyse2018-NLweb3_1-08091d.pdf

169 Stad Gent. (2020g). Werk en sociale economie - Beleidsnota (voorontwerp). Geraadpleegd via <https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/Voorontwerp%20Beleidsnota%20Werk%20en%20Sociale%20Economie%202020-2025.pdf>

170 Vettenburg, N., Elchardus, M., & Put, J., Pleysier, S., (Eds.) (2013). Jong in Antwerpen en Gent. Bevindingen uit de JOPmonitor Antwerpen-Gent. Leuven/Den Haag: Acco.

171 Vlaamse regering (2015): Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2019 - beleidsdocument, Brussel, België.

Tot op 1/03/2019 zijn er in totaal 46.794 Uitpas kaarten verkocht onder Gentenaars. 34% van de kaarthouders zijn mensen in armoede. De participatie van mensen in armoede in de Uitpas activiteiten blijft stijgen: ondertussen heeft 62% van de pashouders met een kansentstatuut minstens 1 keer het kansenttarief opgenomen. Begin 2017 was dit nog 38%.

Gelijke kans, ongelijkheid, discriminatie (wetten, beleid, praktijk) (10.3)

Discriminatie op de huurwoningmarkt: naar gelijke toegang tot huisvesting voor elke Gentenaar

We verwijzen hier ook naar SDG 11.

Eind 2014 – begin 2015 voerde Stad Gent een nulmeting uit naar discriminatie op de Gentse private huurmarkt. De meting toont aan dat personen met een andere etnische origine, mensen met een beperking, anderstaligen en mensen met een vervangingsinkomen discriminatie ervaren in hun zoektocht naar een geschikte woning.¹⁷²

Van maart tot juni 2015 kwam er een tweede meting bij 1.666 huurwoningen in Gent. Makelaars en eigenaars van huurwoningen waren op de hoogte dat ze getest werden. Die meting toont een vermindering van het aantal gevallen van discriminatie van mensen met een migratieachtergrond door de grote vastgoedspelers: de discriminatiegraad daalde van 26% naar 10%.¹⁷³

De meting toont verder aan dat bij een vastgoedkantoor het risico op discriminatie lager ligt dan wanneer een particuliere verhuurder zelf verhuurt.

Gelijke kansen Stad Gent: de werkvloer moet een afspiegeling zijn van de diverse samenleving van de stad.

Stad Gent heeft een diversiteitsactieplan en streeft daarmee naar een groep medewerkers die de samenleving weerspiegelt in al zijn diversiteit.¹⁷⁴

Momenteel is 17,7% van het stadspersoneel van buitenlandse herkomst. In de Gentse bevolking is dat 34,3%.

Tegen eind 2024 streven we ernaar om de 30% te behalen. Vooral de instroom van medewerkers van buitenlandse herkomst in leidinggevende functies is een aandachtspunt.

Diversiteit betekent ook een evenredige arbeidsparticipatie van personen met een arbeidsbeperking. Minstens 2% van alle medewerkers moet uit personen met een beperking bestaan. Voor de andere kansengroepen zijn er geen streefcijfers. Het evenwicht tussen mannen en vrouwen, kort- en langgeschoolde jongere en oudere medewerkers is goed. Toch blijven acties nodig om de verschillende groepen te blijven aantrekken en behouden.

Beleid naar grotere gelijkheid inzake fiscaliteit, loon, sociale bescherming (10.4)

Deze doelstelling is voor Gent minder relevant.

172 Verhaeghe, P. P. (2017). Juridische praktijktesten naar discriminatie op de private huurwoningmarkt in Gent: De proactieve fase.

173 *Ibid.*

174 Stad Gent (2017). Diversiteitsactieplan Stad Gent - OCMW Gent 2017-2020, Human resources Stad Gent & OCMW Gent.

Regulering en monitoring van globale financiële markten (10.5)

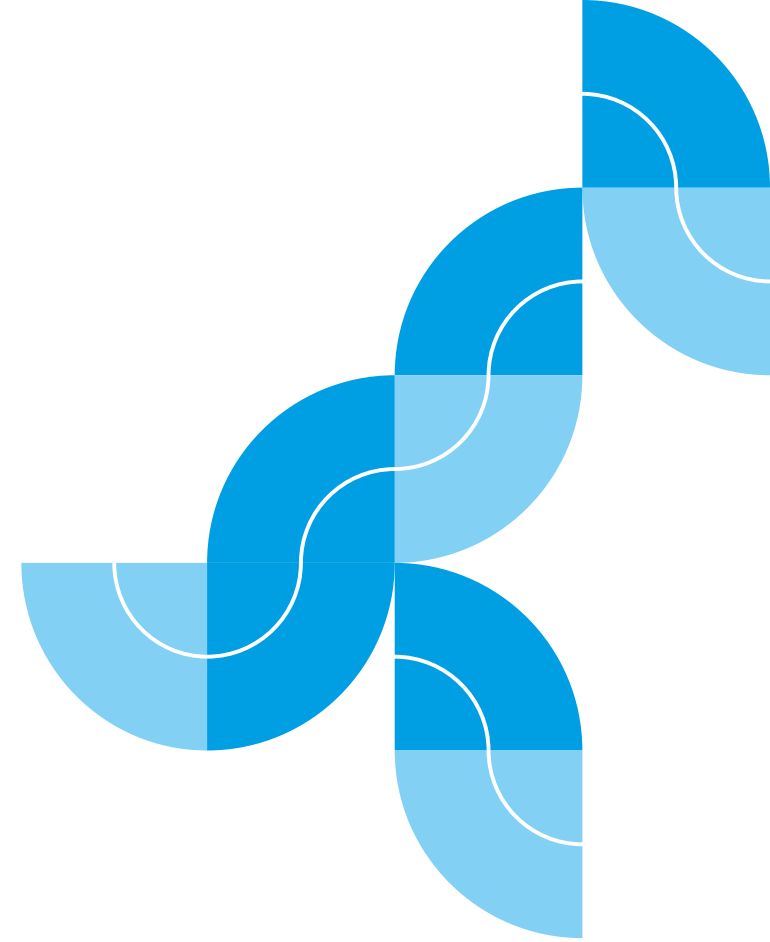
Deze doelstelling is voor Gent minder relevant.

Vertegenwoordiging van ontwikkelingslanden in globale besluitvorming in functie van 'betere' instellingen (10.6)

Deze doelstelling is voor Gent minder relevant.

Verantwoorde migratie en mobiliteit van mensen (ordelijk, veilig, regelmatig, verantwoord), migratiebeleidslijnen (gepland, degelijk beheerd) (10.7)

We beschikken over onvoldoende data voor Gent om een representatief beeld te schetsen.

11 DUURZAME
STEDEN EN
GEMEENSCHAPPEN

SDG 11 – Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam

Thema's SDG 11

Leeswijzer: In bijlage vind je de officiële Nederlandstalige vertaling van de VN-teksten per SDG. Hierna vind je de lijst van de onderliggende thema's.

Toegang tot huisvesting, toegang tot basisdiensten (11.1)

Toegang tot vervoerssystemen, openbaar vervoer (precair, vrouwen, kinderen, handicap, ouderen), verkeersveiligheid (11.2)

Inclusieve en duurzame stadsontwikkeling (planning en beheer) (11.3)

Bescherming cultureel erfgoed, bescherming natuurlijk erfgoed (11.4)

Ramprisisobeheer (in slachtoffers, in economische impact, beschermen van precaireren) (11.5)

Milieu-impact van steden, luchtkwaliteit, afvalbeheer (11.6)

Toegang tot publieke ruimte (veilig, inclusief, groen) (vrouw, kind, oudere, handicap) (11.7)

SDG 11 in 't kort

SDG 11 gaat expliciet over steden omdat de helft van de wereldbevolking, zo'n 3,5 miljard mensen, in een stad woont. Verwacht wordt dat dit alleen maar toeneemt. Deze doelstelling is uitgebreid en laat veel thema's aan bod komen zoals: wonen, basisvoorzieningen, urbanisatie, publiek transport en verkeersveiligheid, cultuur, rampen, luchtkwaliteit en afvalbeleid. We laten al deze thema's in dit hoofdstuk aan bod komen. Duurzame groei is dan ook de grootste uitdaging van de steden van de toekomst.

In het Gentse meerjarenplan 20-25 vinden we de volgende doelstellingen die hiernaar verwijzen:

Gent verruimt het woonaanbod en maakt bestaande woningen kwaliteitsvoller en energiezuiniger door o.a.:

- > Verhogen van de woonkwaliteit en energiezuinigheid van de Gentse woningen
- > Verhogen van het aanbod aan betaalbare woningen met sterke focus op Gentenaars met een laag inkomen, grote gezinnen en de huurmarkt
- > Verhogen van de netheid en inzetten op het circulair afvalbeleid voor alle gebruikers van de stad

Iedereen kan zich duurzaam, vlot en veilig verplaatsen in Gent door o.a.:

- > Verhogen van veilig stappen voor iedereen
- > Uitbouwen toonaangevende fietsstad voor iedereen
- > Vergroten van het aandeel toegankelijk collectief vervoer
- > Verhogen selectieve bereikbaarheid van het gemotoriseerd verkeer

- > Vrijwaren van de verkeersleefbaarheid via een selectief en kwalitatief parkeeraanbod

Gent blijft een aangename stad door een slim ruimtegebruik door o.a.:

- > Versterken eigenheid en authentieke stad
- > Versterken van het mensgericht plannen
- > Verhogen van de leefkwaliteit en ruimte-efficiëntie
- > Kwalitatief (her)inrichten, onderhouden en functioneren van het stedelijk patrimonium wegen, bruggen en waterlopen
- > Versterken van een efficiënt vergunnings-, controle en handhavingsbeleid voor werken en andere innames van publieke ruimte, afgestemd op de Minder Hinder principes
- > Samen bouwen, via ontwerp en overleg, aan een ruimtelijk en architecturaal kwalitatieve stad

In Gent werken we samen aan een gezonde en schone leefomgeving door o.a.:

- > Vermijden en oplossen van milieuverontreiniging met een (gezondheids)risico
- > Verbeteren van de luchtkwaliteit binnen het grondgebied van de stad
- > Verminderen van de geluidshinder in een leefbare en levendige stad
- > Verhogen van de netheid en inzetten op het circulair afvalbeleid voor alle gebruikers van de stad

Meer groen, natuur en water maken een aangenaam en klimaatrobuust Gent door o.a.:

- > Optimaliseren van een waterbeleid
- > Ontharden en vergroenen van het openbaar domein

Gent is een jonge en authentieke stad met een breed en versterkt vrijetijds- sport- en cultuurleven

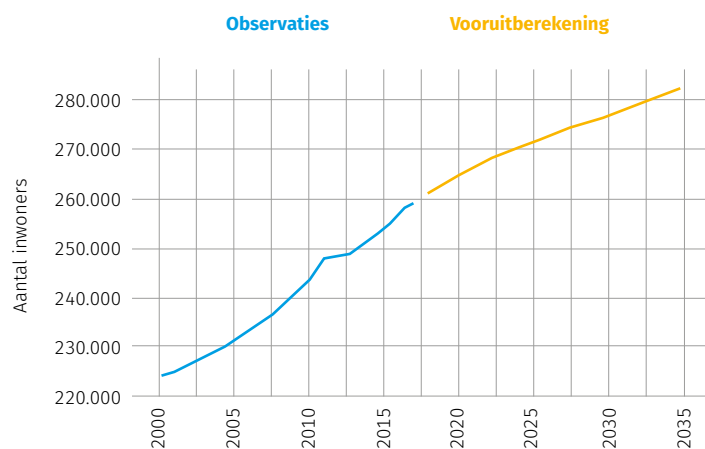
Beleef de stad op het ritme van de Gentenaars door o.a.:

- > Het verbeteren van het evenwicht tussen het unieke toeristisch aanbod en draagkracht/ draagvlak van Gent/de Gentenaars

Staat van de stad

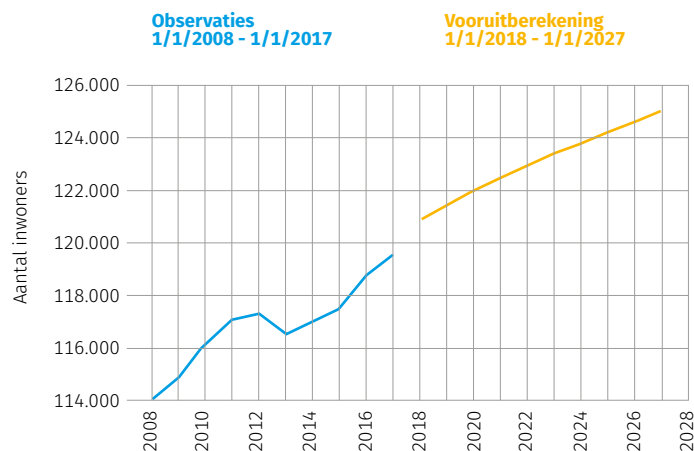
Gent groeit. Gent telt in 2020 263.608¹⁷⁵ geregistreerde inwoners (inclusief wachtregister) die samen ongeveer 119.816¹⁷⁶ huishoudens vormen. Gent zal nog verder groeien volgens bevolkingsprognoses.¹⁷⁷

Grafiek 13 Demografische vooruitzichten, bevolkingsgroei, 2000-2035, Gent¹⁷⁹

Bron: Statistiek Vlaanderen

Grafiek 14 Demografische vooruitzichten, bevolkingsgroei, 2000-2028, Gent¹⁷⁹

Bron: Statistiek Vlaanderen

Gent kende een gestage bevolkingsafname sinds de jaren '70. Van deze stadsvlucht (suburbanisatie) is in strikte zin geen sprake meer sinds 2000. Sindsdien is het Gents bevolkingsaantal met ca 40.000 toegenomen.¹⁷⁹

Toch kunnen we voor bepaalde groepen over een selectieve stadsvlucht spreken. Uit de verhuisbewegingen van dertigers en kleine kinderen kunnen we afleiden dat jonge gezinnen (dertigers en kinderen) vaak naar de rand van Gent zelf of naar de buurgemeenten rond Gent verhuizen. Statistiek Vlaanderen bevestigt deze suburbanisatie van de grote centrumsteden: men zoekt woonruimte in de randgebieden omdat daar meer groen en (betaalbare) leefruimte te vinden is.

¹⁷⁵ Stad Gent. (2020). Gent In Cijfers. Geraadpleegd via <https://gent.buurtmonitor.be/>

¹⁷⁶ *Ibid.*

¹⁷⁷ *Ibid.*

¹⁷⁸ Statistiek Vlaanderen. (2018). Vlaamse gemeentelijke demografische vooruitzichten 2018-2035. Geraadpleegd via <https://www.statistiekvlaanderen.be/vlaamse-gemeentelijke-demografische-vooruitzichten--2018-2035>

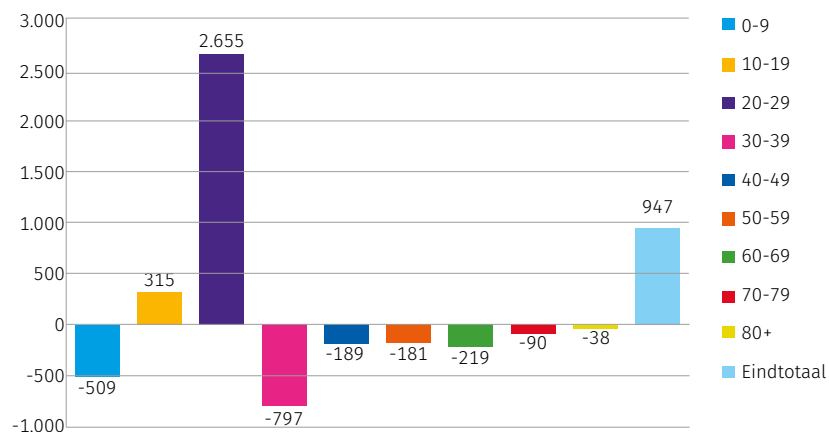
¹⁷⁹ Stad Gent - Dienst Data en Informatie (2018). Omgevingsanalyse 2018. Geraadpleegd via https://d21buns5ku92am.cloudfront.net/62000/documents/36770-Omgevingsanalyse2018-NLweb3_1-08091d.pdf

Naast de uitstroom van dertigers en kleine kinderen ondervindt Gent vooral een grote instroom van twintigers, zowel met een Belgische als met een niet-Belgische nationaliteit. Eén van de verklaringen is Gent als studentenstad. Tijdens hun studie kunnen de studenten zich doorgaans niet in Gent domiciliëren. Pas nadat ze afgestudeerd zijn en zelfstandig wonen, verschijnen ze in de statistieken. Bijna de helft van de nieuwe Gentenaars heeft tijdens de studies in Gent op kot gezeten.

We stellen verder vast dat het aandeel koppels met thuiswonende kinderen de afgelopen vijftien jaar stabiel bleef. Met andere woorden: de verhuizingen van dertigers en jonge kinderen hebben geen effect op het totale aandeel gezinnen met kinderen. Er zijn veel geboortes en (dus) een grote gezinsvorming in de stad.

Grafiek 15 Migratiesaldo volgens leeftijd, 2018, Gent

Bron: Bevolkingsregister Stad Gent

Toegang tot huisvesting, toegang tot basisdiensten (11.1)

Wonen in Gent

Omdat Gent blijft groeien staat de woningmarkt in Gent (en ook daarbuiten) onder druk. De relatieve aandelen van studenten, ouderen en grote gezinnen nemen toe. De koop- en huurprijzen stijgen. Wie in de stad wil wonen, vindt moeizaam een woning die aangepast is aan de noden, de gezinsgrootte en het inkomen. Er is verder de dreiging van selectieve stadsvlucht: gezinnen met een woonbudget vinden voor hetzelfde geld méér woning (met buitenruimte) in de rand van de stad of erbuiten. Dat verhoogt het risico op de aantasting van het stedelijke sociaal weefsel.

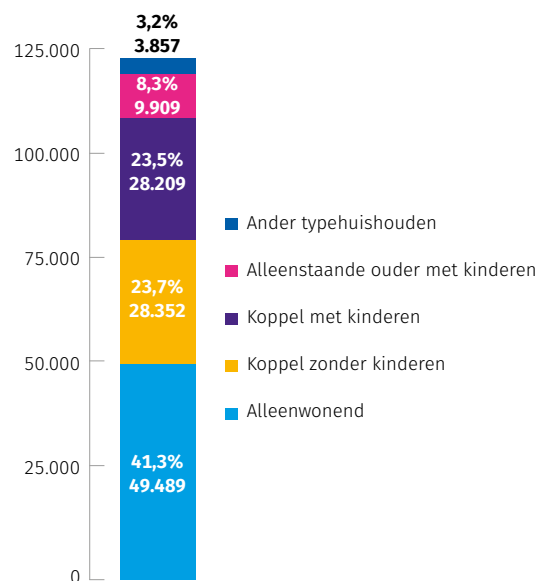
De betaalbaarheid van het wonen vormt voor steeds meer mensen een probleem. Niet alleen zitten de lagere inkomensgroepen 'gevangen' in woningen van ondermaatse kwaliteit, ook voor gezinnen uit de middenklasse biedt de Gentse huur- en koopmarkt beperkte mogelijkheden. Al lijken de globale cijfers over de evolutie van het aantal huishoudens en de geplande woonontwikkelingen in evenwicht, er is een mismatch tussen wat mensen nodig hebben en kunnen betalen (vraagzijde) en wat er te krijgen is (aanbodzijde).

Aan de vraagzijde

In de demografische prognoses wordt al snel duidelijk dat alle huishoudtypes groei doormaken (grafiek 16). Gezinnen worden niet kleiner.

De stijging is het sterkst voelbaar bij 4- en 5-persoonshuishoudens.

Grafiek 16 Demografische vooruitzichten, Procentuele groei huishoudtypes 2016 t.o.v. 2009, Gent

Bron: Statistiek Vlaanderen

Tabel 7 Demografische vooruitzichten, huishoudens naar omvang, 2017-2027, Gent

	Aantal		%	
	2017	2027	2017	2027
Gemiddelde omvang	2,13	2,16		
Totaal	119.546	125.053	100,0%	100,0%
1 persoon	50.356	52.226	42,1%	41,8%
2 personen	35.111	36.571	29,4%	29,2%
3 personen	13.883	14.215	11,6%	11,4%
4 personen	12.312	13.275	10,3%	10,6%
5 personen of meer	7.884	8.766	6,6%	7,0%

Bron: Statistiek Vlaanderen

Gent is met ca 75.000 studenten een studentenstad.¹⁸⁰ Uit het Gentse studentenonderzoek 2012 blijkt dat ongeveer 43,5% van de studenten 'op kot' zit. Indicatief komt dat neer op meer dan 32.000 kotstudenten in Gent. Door de grote instroom van jongeren was er in Gent, in tegenstelling tot andere Vlaamse steden en gemeenten, tot nog toe geen sprake van vergrijzing. Momenteel zitten we op een kantelpunt. Volgens de prognoses komt vanaf 2020 de vergrijzing in Gent op gang en zal deze golf de komende vijftien jaar onafwendbaar zijn. In de voorbije jaren steeg het aantal 65-plussers en op 1 januari 2019 telde Gent er 43.342.¹⁸¹

180 Onderwijs Vlaanderen. (2020). Dataloep: aan de slag met cijfers over onderwijs [Dataset]. Geraadpleegd van <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/dataloep-aan-de-slag-met-cijfers-over-onderwijs>

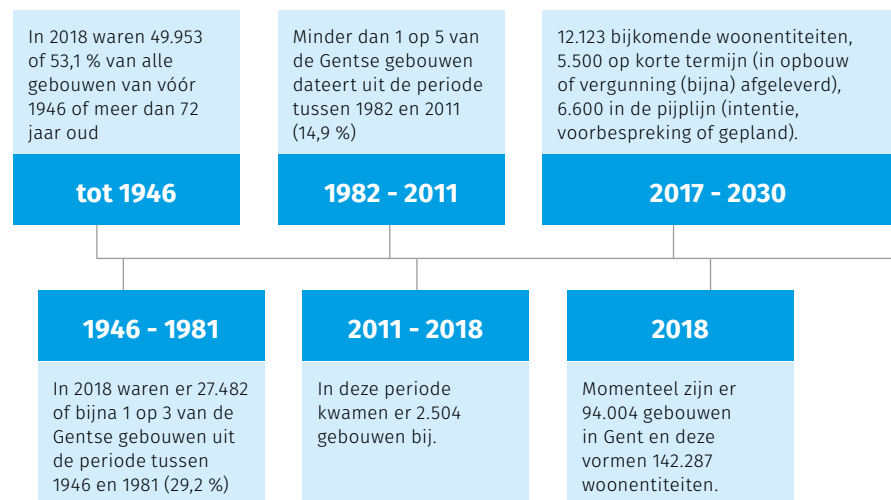
181 Stad Gent. (2020). Gent In Cijfers. Geraadpleegd via <https://gent.buurtmonitor.be/>

Aan de aanbodzijde

In 2018 telde de stad 142.287 wooneenheden in 94.004 gebouwen.¹⁸² Meer dan de helft van deze wooneenheden zijn eengezinswoningen (57,7%). De rest zijn flats (38,4%). Het aantal flats is in de voorbije 17 jaar veel meer toegenomen dan het aantal eengezinswoningen: vooral in het stadscentrum doet zich een 'verappartementisering' voor.

Momenteel is er een trend tot kleiner bouwen, met minder slaapkamers. Zo neemt het aandeel woningen met één of twee slaapkamers toe en dat met vier en meer slaapkamers af. De analyse van de Gentse omgevingsvergunningaanvragen bevestigt dat er relatief weinig plannen zijn voor de bouw van woningen voor grotere gezinnen. Dit terwijl huishoudens met vier en meer personen net tot de sterkste groeiers behoren.

Tabel 8 Leeftijd van het Gentse gebouwenpatrimonium, 2018, Gent

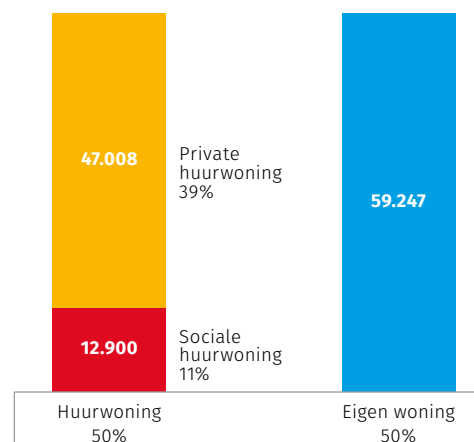
Bron: Kadaster & Dienst Stedenbouw en Ruimtelijke Planning 2017

Gent heeft een oud patrimonium, vooral in de 19^e eeuwse gordel.

Gent heeft een grote huurmarkt. Ongeveer 50% van alle woningen wordt verhuurd. Op de Gentse huurmarkt huurt 11% van de huishoudens een sociale huurwoning. Daarmee staat de stad (naast Genk en Antwerpen) in de top drie van Vlaamse steden waar sociaal wonen het meest is uitgebouwd.

In 2018 telde de stad 14.674 sociale huurwoningen (SHM, SVK en Vlaams Woningfonds), maar het effectieve aantal verhuurbare sociale huurwoningen ligt iets lager.¹⁸³ Een deel van de sociale huurwoningen staat leeg voor kortere (tussen twee verhuringen in) of langere tijd (bv. wachtend op grootschalige renovatie).

Grafiek 17 Gentse woningmarkt: verdeling huishoudens over (sociaal) huurders en eigenaars, 2018, Gent

Bron: Kadaster, Rijksregister en VMSW

¹⁸² Stad Gent (2020). Gent In Cijfers. Geraadpleegd van <https://gent.buurtmonitor.be/>

¹⁸³ Vlaanderen Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW). (2020). Woningen en gronden. Geraadpleegd via <https://www.vmsw.be/Home/Footer/Over-sociale-huisvesting/Statistieken/Woningen-en-gronden>

Het sociaal woonaanbod spoort niet met de sterk toenemende vraag. In 2018 stonden niet minder dan 11.582 unieke huishoudens met Gent als voorkeursgemeente aangemeld in het wachtregister voor een sociale huurwoning.¹⁸⁴ Met Gent als domiciliegemeente gaat het over 9.301 huishoudens of 9,1% van de Gentse huishoudens die kandideren bij één van de vijf maatschappijen werkzaam in Gent.

De Gentse huishoudens maken 30,5% uit van het Oost-Vlaamse wachtregister sociale huisvesting. Het wachten op een toewijs duurde in 2018 gemiddeld 1.219 dagen of 3,4 jaar. Grote gezinnen wachten nog langer omdat het aantal sociale huurwoningen voor dat gezinstype schaars is. Wie wacht op een sociale huurwoning kan niet anders dan op zoek te gaan naar een private huurwoning. Bijna 1 op 4 (23,2%) van de private huurders wacht op een sociale huurwoning.

De basiswoonkwaliteit waaraan een Vlaamse woning moet voldoen staat opgesomd in het decreet Vlaamse Wooncode (1997). Uit de woonsurvey 2018 blijkt dat bijna 28% van de private huurwoningen in Vlaanderen niet-conform is met de minimale kwaliteits- en veiligheidseisen.¹⁸⁵ Niet-conforme woningen mogen in Vlaanderen niet aangeboden worden op de huurmarkt. In Gent zijn ongeveer 13.000 woningen niet-conform. In de praktijk zijn vele niet-conforme woningen wel verhuurd en bewoond. Sommige zijn zo slecht dat ze ongeschikt of onbewoonbaar verklaard worden. Op 31 december 2018 waren er 1.182 ongeschikt of onbewoonbaar verklaarde panden (wooneenheden) in het register opgenomen.¹⁸⁶ Dit kan zowel een eengezinswoning, een studio, een appartement of een kamer zijn.

In Gent onderscheiden we vier categorieën van studentenhuisvesting. De hoofdmoot van de studenten woont nog steeds in de klassieke koten: de particuliere kleinschalige kamerwoning. Studenten hebben er elk een kamer of studio.

Daarnaast voorzien de hogeronderwijsinstellingen samen 3.000 woonunits voor studenten. Om tegemoet te komen aan de nood aan huisvesting voor studenten, kunnen private ontwikkelaars sinds 2010 ook grootschalige, collectieve verblijfsaccommodatie voor studenten bouwen. Zo zijn er al 3.000 units bijgekomen..

De Stad wil eengezinswoningen of appartementen op de private huurmarkt voorbehouden voor gezinnen. Beschikt een woning of een appartement over meer dan 1 slaapkamer dan is bewoning door studenten niet toegelaten.¹⁸⁷ In realiteit gebeurt het vaak dat studenten samen een gezinswoning huren.

Veel ouders kopen een gezinswoning of appartement voor hun eigen studerende kinderen. Uit een niet-representatieve bevraging blijkt dat 41% van de samenhuizende studenten de woning in eigendom hebben of van familie is.¹⁸⁸ Beide bewegingen zetten de huurmarkt voor gezinswoningen onder druk.

Over dalende betaalbaarheid

De betaalbaarheid van het wonen leiden we af uit wat inwoners betalen voor hun woning en plaatsen dit tegenover het te besteden inkomen.

---

184 Vlaanderen Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW). Geraadpleegd via <https://www.vmsw.be/Home/Footer/Over-sociale-huisvesting/Statistieken/Kandidaat-huurders-en-kopers>

185 Steunpunt Wonen (2019). Wonen in Vlaanderen anno 2018.

186 Stad Gent – Dienst Toezicht (2020): Leegstandsregister.

187 Stad Gent (2012). Nota samenhuizen; collegebesluit dd. 5 juli 2012.

188 Stad Gent (2017). Maak Gent negenduust keer wijzer, resultaten van de studentenenquête 2017, Stad Gent i.s.m. Arteveldehogeschool.

Sinds 2006 steeg de aankoopprijs van een Gentse woning met meer dan de helft, ongeacht het woningtype (eengezinswoning of flat). In 2018 lag de mediaan aankoopprijs voor een gesloten en halfopen woonhuis (2 of 3 gevels) op 262.000 euro.¹⁸⁹ Voor een open woning lag de mediaan aankoopprijs op 415.000 euro. De mediaan aankoopprijs voor een flat lag toen op 225.000 euro.

In 2018 lag de gemiddelde huurprijs voor een Gentse flat op 762 euro (nieuwe huurovereenkomst via bemiddeling vastgoedkantoor).¹⁹⁰ Nieuwbouwfats huren kost tussen de 750 euro en de 1.100 euro.¹⁹¹ Een rijhuis of een woning in halfopen bebouwing huur je gemiddeld voor respectievelijk 789 euro en 919 euro.

Mensen met een beperkt inkomen en zonder eigendom krijgen, onder bepaalde voorwaarden (Sociaal Huurbesluit), een sociale huurwoning toegewezen. Ze betalen dan een huurprijs in verhouding tot hun inkomen. Sinds 1 januari 2020 is er een nieuwe huurprijsberekening van toepassing. Alle sociale huurovereenkomsten zijn sinds kort tijdelijke huurovereenkomsten.

Woonnood

De verhouding tussen het aantal wooneenheden in de stad en het aantal (geregistreerde) huishoudens lijkt erop te wijzen dat Gent geen woonnood kent. Vanuit de invalshoek betaalbaarheid is er sprake van een mismatch tussen vraag en aanbod.

Een analyse van groepen van fiscale inkomens leidt voor Gent tot een aantal opvallende conclusies. Het grootste deel van de Gentse huurmarkt (de private) biedt een afdoend antwoord op de woonvraag van een klein deel van de populatie. Het kleinste deel van de Gentse huurmarkt (de sociale) biedt in principe een antwoord op de woonvraag van het grootste deel van de populatie. De sociale huurmarkt blijft

ontoereikend door een structureel tekort en door een gebrek aan gepaste sociale huurwoningen (grote gezinnen).

Door het structureel tekort en de onaangepastheid van de sociale huurwoningenmarkt zijn gezinnen die wachten op een sociale huurwoning aangewezen op de private huurmarkt. Door hun beperkte financiële draagkracht lopen ze daar het risico op een te hoge woonkost en een slechte(re) woningkwaliteit (in verhouding tot de huurprijs). Dat is de voedingsbodem voor betaalbaarheidsproblemen en gespannen relaties tussen huurder en verhuurder. In de praktijk zullen huurders met een laag inkomen méér dan de aanvaardbare woonkost aan het wonen moeten besteden en/of genoeg moeten nemen met de slechte woningkwaliteit in de lagere segmenten van de private huurmarkt. Private huurwoningen met ondermaatse kwaliteit komen talrijk voor in deze stad. Mensen uit de hoogste inkomensgroep kunnen binnen het aanbod op de private woningmarkt hun woonvragen zonder problemen beantwoorden.

Toegang tot vervoerssystemen, openbaar vervoer (precair, vrouwen, kinderen, handicap, ouderen), verkeersveiligheid (11.2)

Onderstaande cijfers hebben betrekking op de hoofdvervoerwijze van verplaatsing van thuis naar werk of school, tenzij anders vermeld.¹⁹² De meerderheid van deze informatie komt uit het mobiliteitsonderzoek dat na de invoering van het circulatieplan gebeurde. Aanvullende info komt uit de Stadsmonitor. We bekijken in eerste instantie hoe Gentenaars zich verplaatsen en in tweede instantie hoe het gesteld is met de verkeersveiligheid in Gent.

189 Stad Gent. (2020). Gent In Cijfers. Geraadpleegd via <https://gent.buurtmonitor.be/>

190 CIB Vlaanderen (2020). CIB-Huurbarometer. Geraadpleegd via <https://www.cib.be/actua>

191 Stad Gent - Dienst Data en Informatie (2018). Omgevingsanalyse 2018. Geraadpleegd via https://d21buns5ku92am.cloudfront.net/62000/documents/36770-Omgevingsanalyse2018-NLweb3_1-08091d.pdf

192 Een belangrijk deel van de cijfers hierna komt uit het Mobiliteitsonderzoek. De bevraging voor dit onderzoek gebeurde eind 2018.

Wanneer geen info beschikbaar was in het Mobiliteitsonderzoek, werd gebruik gemaakt van de Stadsmonitor. De bevraging voor dit onderzoek gebeurde in de periode mei-juni 2017, dus net na de invoering van het Circulatieplan.

Hoe verplaatsen Gentenaars zich?

Te voet

4% van de Gentenaars gaat hoofdzakelijk te voet naar het werk, 11% gaat te voet naar school. De centrumbewoners gaan het vaakst te voet.¹⁹³

Met het openbaar vervoer

Het gebruik van het openbaar vervoer door Gentenaars voor woon-werk verplaatsingen bedraagt ongeveer 18%.¹⁹⁴

- > Om te winkelen verplaatst 8% van de Gentenaars zich met de bus of tram. Voor winkelverplaatsingen van, naar en in de binnenstad ligt dat aandeel een stuk hoger, namelijk 23%.¹⁹⁵
- > Na de invoering van het circulatieplan steeg het aantal passagiers (dus ook niet-Gentenaars) vervoerd door De Lijn van en naar het gebied binnen de stadsring (R40) met 8%.
- > De helft van de Gentse gezinnen heeft minstens één abonnement voor het openbaar vervoer.
- > Na de invoering van het circulatieplan steeg de gemiddelde commerciële snelheid van bussen (tijdens de spits en door de binnenstad) met 6% en van trams met 5%.

Met de fiets

- > 33% gebruikt de fiets als hoofdvervoerswijze, 34% gebruikt de fiets om te gaan werken, 54% gebruikt de fiets om naar de les te gaan.¹⁹⁶
- > 84% van de Gentenaars heeft één of meerdere fietsen ter beschikking in het gezin.¹⁹⁷

- > Twee op drie studenten verplaatst zich binnen Gent met de fiets.
- > Voor vrijetijdsverplaatsingen gebruikt men vaker dan voorheen de fiets: 32% gebruikt de fiets voor verplaatsingen naar diensten (bv. dokter, bank, ...) en 31% voor boodschappen.¹⁹⁸
- > Het fietsverkeer steeg de laatste jaren verder, met een extra stijging van 25% na de invoering van het circulatieplan.
- > De fietsinfrastructuur werd de afgelopen jaren verder uitgebreid van 407 km in 2011 tot 487 km in 2019.
- > Het aantal plaatsen in openbare fietsenstallingen steeg tussen 2013 en 2019 met meer dan 145% tot ongeveer 21.000 plaatsen. De bezetting van de fietsenstallingen in de binnenstad is bijna 100%.
- > Globaal geeft 3 op 4 Gentenaars aan dat het stadscentrum goed bereikbaar is met de fiets.

Met de auto

- > De auto is met 42% nog steeds het dominante vervoersmiddel voor woonwerkverkeer. 11% rijdt met de auto (mee) om zich naar de les te begeven.¹⁹⁹
- > 21% van de Gentenaars heeft geen wagen in het gezin, toch heeft het gemiddelde gezin 1,1 wagen ter beschikking.²⁰⁰
- > Gent telde begin 2020 12.982 autodelers.²⁰¹ 5% van de Gentenaars is lid van een initiatief rond autodelen; voor heel Vlaanderen is dat gemiddeld 2%. Bovendien geeft 13% van de Gentenaars aan zijn/haar auto te delen of gemeenschappelijk te gebruiken. 22% is bereid dit te doen in de toekomst.
- > In 2019 waren er ongeveer 39.000 parkeerplaatsen binnen het gebied waar parkeren betalend is. 53% van de Gentenaars is tevreden met dat aanbod en die tevredenheid is sinds 2011 niet gewijzigd. Er zijn wel grote verschillen tussen de wijken.

193 Stad Gent - Mobiliteitsbedrijf. (2019). Mobiliteits- en verplaatsingsonderzoek bij de Gentenaars. Gent, België.

194 *Ibid.*

195 *Ibid.*

196 *Ibid.*

197 *Ibid.*

198 *Ibid.*

199 *Ibid.*

200 *Ibid.*

201 <https://autodelen.gent/>

- > Gent heeft 13 parkeergarages met in totaal bijna 9.000 plaatsen. De gemiddelde bezetting voor parkings Reep, Ramen, Savaanstraat, Sint-Pietersplein, Sint-Michiels en Vrijdagmarkt overdag is 49%, 's avonds is dit 43%.
- > Anno 2020 zijn er 2.240 plaatsen op de park-&-rides.

Verkeersveiligheid

Verkeershinder²⁰²

Er is over de tijd heen geen beduidende toename of afname van de ervaren verkeershinder.

- > Twee derde van de Gentenaars ondervindt hinder van onaangepaste snelheid van verkeer in hun buurt.
- > Bijna de helft van de Gentenaars ziet hinderlijk parkeren (bijvoorbeeld op het voetpad) als een probleem in de buurt.
- > Iets meer dan een derde van de Gentenaars vindt geluidshinder door het verkeer een probleem in de buurt.
- > 4 op 10 Gentenaars vindt dat agressief verkeersgedrag een probleem is in hun buurt.

Deze cijfers zijn afkomstig uit de Stadsmonitor 2017; de bevraging die input gaf voor deze indicatoren, vond plaats net voor en tijdens de invoering van het Gentse circulatieplan. Dit plan slaat voornamelijk op het gebied binnen de kleine stadsring en heeft als doel de verkeersleefbaarheid van de stad te verbeteren.

Verkeersinbreuken

Het totaal aantal verkeersinbreuken steeg licht de afgelopen twee jaar. Het aantal vaststellingen van verkeersinbreuken (exclusief snelheidsovertredingen) daalde licht tussen 2017 en 2019.

Snelheidsovertredingen stegen met 8%.

Tabel 9 Verkeersinbreuken, 2017-2019, Gent

	2017	2018	2019	2017 VS. 2019 AANTAL %	
Totaal excl. snelheid (Politiezone Gent)	57.815	59.043	53.195	-4.620	-8%
Parkeren	29.924	31.846	29.268	-656	-2%
Totaal snelheid (Politiezone Gent + GVC)	83.461	73.924	90.387	6.926	8%
Bemande camera's	18.770	24.974	49.310	30.540	163%
Onbemande camera's	64.691	48.950	41.077	-23.614	-37%
Totaal verkeersinbreuken (Politiezone Gent + GVC)	141.276	132.967	143.582	2.306	2%

GVC staat voor Centrum Groen dreef. Hun kerntaak is de verwerking van automatische vaststellingen door de digitale onbemande camera's.

Bron: Federale Politie – Politiezone Gent

202 Bral, L., Jacques, A., Laenen, S., & Vanderhasselt, A. (2018). Stadsmonitor 2017 - Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden. Brussel: Agentschap voor Binnenlands Bestuur.

Inclusieve en duurzame stadsontwikkeling (planning en beheer) (11.3)

Vlaanderen heeft qua ruimtelijke planning met horizon 2050 2 ijkpunten. Het “groenboek van het Beleidsplan Ruimte” (2012) wil een bron van inspiratie zijn en biedt stof tot nadenken. Het “Witboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen” (2016) is een beleidsverklaring van de Vlaamse Regering die de strategische krachtlijnen schetst voor de ruimtelijke ontwikkeling voor de volgende decennia. In dit beleidsplan zet Vlaanderen onder meer in op het stimuleren van lokaal initiatief.

Gent heeft eigen ijkpunten met het “Ruimtelijk Structuurplan Gent” (2003) en de “Structuurvisie 2030 – Ruimte voor Gent” (2018).

De uitgangspunten zijn de volgende:

- > Burgeruitdaging: ruimtelijke planning is een proces voor en met alle bewoners en alle gebruikers van de stad.
- > Leefkwaliteitsuitdaging: een stad als leefbare omgeving voor jong en oud met voldoende en goed gespreide groene ruimte.
- > Klimaatuitdaging: duurzame en klimaatrobuuste ruimtelijke ontwikkeling.
- > Demografische uitdaging: de groei en wijzigende samenstelling van de bevolking opvangen.
- > Mobiliteitsuitdaging: selectieve bereikbaarheid van stad en regio garanderen.
- > Economische uitdaging: de ruimtelijke gevolgen van de groeiende en veranderende economie opvangen.

Bescherming cultureel erfgoed, bescherming natuurlijk erfgoed (11.4)

Het culturele landschap in Gent is ruim, divers en toonaangevend. Zo zijn 29% van alle Vlaams erkende muziekorganisaties, 33% van alle Vlaamse sociaal-artistieke werkingen en 21% van de door Vlaanderen erkende theatergezelschappen in Gent gevestigd.²⁰³

Gent is een Vlaamse koploper in het aanbod aan cultuurevenementen: gemiddeld 336 per 10.000 inwoners in 2017. Er vonden zo'n 3.750 podiumvoorstellingen, 580 tentoonstellingen en 116 festivals plaats.²⁰⁴ Het diversiteitsaspect in het aanbod is minder gemakkelijk in cijfers om te zetten. Daarnaast duiken nieuwe initiatieven op die zich niet in categorieën laten becijferen.

Het Gentse cultuurleven haalt een niveau dat Europees en internationaal wordt opgemerkt. In de ‘Cultural and Creative Cities Monitor 2019’ van het Europese Directoraat-Generaal ‘Joint Research Centre’, gooit Gent hoge ogen. Onze stad staat op de 13de plaats in de lijst van 40 Europese steden met 250.000 tot 500.000 inwoners. Sinds 2009 draagt Gent de prestigieuze titel ‘UNESCO Creative City of Music’.

Cultural Vibrancy²⁰⁵

Gent staat op de eerste plaats in de ‘Cultural and Creative Cities Monitor 2019’ voor aantal theaters, voorstellingen en concerten.²⁰⁶

Het grote aanbod vertaalt zich ook in tewerkstelling: per 10.000 inwoners telde Gent in 2016 146 arbeidsplaatsen in de culturele en creatieve sector. In de 13 centrumsteden was dat gemiddeld 139, in Vlaanderen 73.²⁰⁷

203 CAMPO, Compagnie Cecilia, Les ballets C de la B, NTGent, Vooruit. (2015). Kunstenlandschapschets 2015 Gent. Geraadpleegd via <https://overlegkunsten.org/media/7509c8a0b82f8c1b135488cb52d3921a/Landschapstekening%20Gent.pdf>

204 Vlaamse overheid (2020). Uit Databank. Geraadpleegd via <https://www.uitdatabank.be/>

205 Cultural Vibrancy: de culturele rijkdom van een stad wordt bepaald aan de hand van de cultuur-infrastructuur en de capaciteit van de stad om een lokaal, nationaal en internationaal publiek aan te trekken voor/ door zijn culturele leven.

206 Montalto V., Jorge Tacao Moura C., Langedijk S., Saisana M. (2017). The Cultural and Creative Cities Monitor - 2017, European Commission, Edition. doi: 10.2760/031627.

207 Bral, L., Jacques, A., Laenen, S., & Vanderhasselt, A. (2018). Stadsmonitor 2017 - Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden. Brussel: Agentschap voor Binnenlands Bestuur.

Gent is een studentenstad en huisvest ook drie van de vier posthogeschoolopleidingen in de kunsten, het Hoger Instituut voor Schone Kunsten (HISK), de International Opera Academy en het Orpheus Instituut. Van ongeveer 78.000 studenten hoger onderwijs, kiest 10% voor een culturele of creatieve opleiding.

Bibliotheek

Gent telt 15 filialen in wijken en buurten. De Stedelijke Openbare Bibliotheek is de drukst bezochte cultuurinstelling van Gent. Terwijl in Vlaanderen de bibliotheekgang de jongste tien jaar daalde, stijgt dit in Gent.

De hoofdbibliotheek van Gent kreeg in 2017 een nieuw huis: De Krook. Dit kwam de bezoekersaantallen te goed: van 2.000 en 2.400 bezoekers per dag, naar 8.000 bezoekers per dag. Intussen telt De Krook na één jaar ongeveer 1.750.000 bezoeken.

Uniek aan De Krook is dat het drie partners heeft: de stadsbibliotheek, IMEC en UGent. Nieuwe partners versterken de unieke cocktail van ontmoeting, technologie, kennis, wetenschap, cultuur en innovatie.

Erfgoed, musea en tentoonstellingen

Gent heeft een sterk museumveld met 7 landelijk erkende musea op het totaal van 21 in Vlaanderen. Het indrukwekkende historisch patrimonium van Gent draagt bij tot haar imago als een van de belangrijkste cultuursteden van Vlaanderen. Het aantal bezoekers aan de Gentse musea en historische huizen gaat in stijgende lijn, maar is per instelling jaarlijks sterk variabel door tijdelijke tentoonstellingen. Qua monumenten trekken het Gravensteen en het Lam Gods de meeste bezoekers.

Bioscopen

In Gent is er naast drie bioscopen ook een filmzaal van de Universiteit Gent. In tegenstelling tot Vlaanderen daalt het bioscoopbezoek onder de Gentenaars niet.

Kunst en cultuur in de publieke ruimte

Ook buiten zijn theaters en concertzalen ademt Gent kunst en cultuur. Met het programma Kunst in de publieke ruimte en initiatieven zoals 123 Piano, het Lichtfestival en het festival Sorry Not Sorry brengt Gent kunst en cultuur letterlijk op straat.

Internationaal

Cultureel is Gent ook internationaal geconnecteerd. Onze stad is sinds jaren lid van EUROCITIES, en actief in het Culture Forum daarvan. Als muziekstad is Gent lid van het UNESCO Creative Cities Network. En als geboortestad van Keizer Karel maakt onze stad deel uit van de Europese Culturele Route Keizer Karel van de Raad van Europa. In 2011 stond Gent mee aan de wieg van het netwerk AVIAMA (Association des Villes Internationales Amies de la Marionette) dat wereldwijd steden verenigt met een traditie in het poppen- en figurentheater. Daarnaast zijn de Gentse musea zowel als vele andere cultuuractoren, individueel lid van internationale netwerken in hun discipline.

Impact corona

De coronacrisis treft de cultuursector hard. Musea, historische monumenten en bezienswaardigheden, concert- en theaterzalen, festivals, bioscopen, ze moesten allemaal de deuren sluiten in maart 2020. Het verlies aan inkomsten voor zowel organisatoren als artiesten, valt moeilijk te becijferen, maar is groot. Toch hield de cultuursector er de moed in. De bibliotheek organiseerde zich al snel op contactloos ontleneren. Het Gentse Van Eyckjaar werd verlengd tot het voorjaar 2021. En tal van digitale initiatieven schoten als paddenstoelen uit de grond. UitinGentTV –brengt sinds Pasen een rijk aanbod aan culturele voorstellingen van Gentse cultuurhuizen, theatergezelschappen en artiesten op TV in vijf Gentse woon-en zorgcentra. Het Gentse Kunstenoverleg zette #5 voor 12 op. Elke dag om 5 voor 12 post een Gents huis of artiest op Facebook een beetje cultuur. En in elke wijk of buurt is er wel een creatieve geest aan de slag, met stoeptekeningen, balkon- of straatconcertjes.

Rampriscobeheer (in slachtoffers, in economische impact, beschermen van precairen) (11.5)

Dit rapport schreven we midden in de coronacrisis van 2020. We trekken een aantal conclusies over de aanpak van Stad Gent.

Stad Gent zet tijdens de coronacrisis in op twee sporen: maatregelen op korte termijn om de meest acute noden te lenigen en structurele acties om de stad te laten heropleven na de crisis. De totale som die Gent daarvoor uittrekt bedraagt 25 miljoen euro. Een corona taskforce coördineert de verschillende acties en laat toe om snel te schakelen. Gent breidt de steun voor kwetsbare Gentenaars uit, zowel financieel als materieel. De opvang van kinderen en jongeren krijgt extra middelen. Een aantal gerichte ingrepen ondersteunen het bedrijfsleven, waarbij werkgelegenheid centraal staat. En het middenveld krijgt ademruimte om deze coronaperiode te overbruggen.

De stad zelf kreeg een makeover met zeer aanwezige communicatie in alle straten en pleinen: panelen, wegmarkeringen, tijdelijke graffiti, affiches. De communicatie sensibiliseert, verhoogt de veiligheid en steekt een hart onder de riem.

De interne stadsorganisatie stelt zich wendbaar op: dienstverlening breidt uit of krimpt waar nodig. De medewerkers van Stad Gent blijven zoveel mogelijk aan het werk en met de nodige flexibiliteit: in andere meer dringender jobs of van thuis. Ook tijdens deze crisis zien we talloze initiatieven ontstaan bij burgers. Stad Gent speelt hierin een rol door vraag en aanbod te matchen en alle initiatieven zoveel mogelijk zichtbaar te maken via het digitale vrijwilligersplatform.

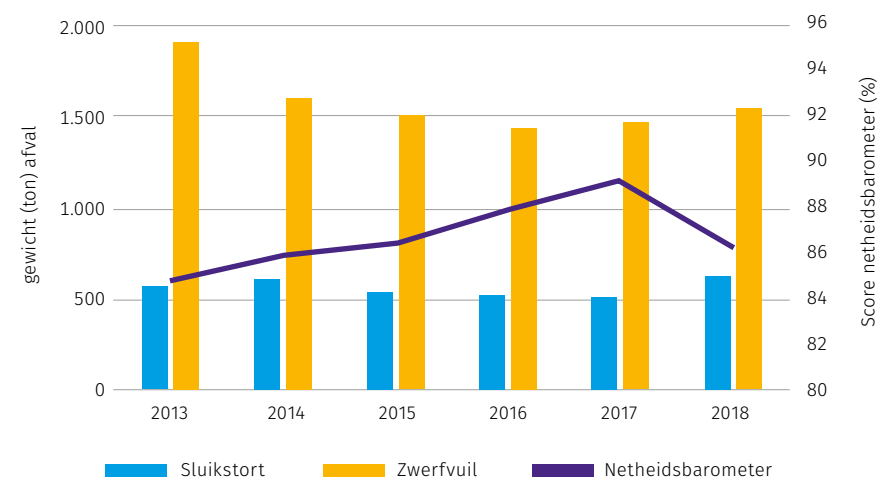
Milieu-impact van steden, luchtkwaliteit, afvalbeheer (11.6)

Netheid²⁰⁸

Over afval en afvalbeheer meer bij SDG 12 'duurzame consumptie en productie'

Aan de hand van de Netheidsbarometer beoordelen we maandelijks de netheid van de straten. Dit meetinstrument geeft straten een score op basis van hoeveel zwerfvuil en sluikestort er ligt, hoe vol de vuilnisbakken zijn, of er graffiti, leegstand of wildplak is. Hoe hoger de score, hoe properder de straat. In 2018 lag de gemiddelde score iets lager dan in 2017 (Figuur 1 – as rechterkant). De cijfers van sluikestort en zwerfvuil geven hetzelfde beeld. Voor beide fracties werden hogere tonnages opgehaald (Figuur 1 – as linkerkant).

Grafiek 18 Gewicht (in ton) opgehaald sluikestort en zwerfvuil door IVAGO en DBSE, 2013-2018, Gent. De score van de netheidsbarometer wordt eveneens weergegeven.

Bron: IVAGO

Stadsmonitor 2017 geeft aan dat 58% van de Gentenaars vindt dat de straten en voetpaden in hun buurt over het algemeen netjes zijn en scoort hiermee lager dan gemiddeld voor de 13 centrumsteden. Binnen Gent, zijn er grote verschillen tussen verschillende buurten die tot 40 procentpunten oplopen. Over de netheid van het stadscentrum is 83% van de Gentenaars tevreden ten opzichte van 80% voor de 13 centrumsteden.

Uit een bevraging bij de start van de legislatuur 2020-2025 blijkt dat Gentenaars hun stad een gemiddelde score van 5/10 geven voor netheid.

Dit alles geeft aan dat, ondanks de vele inspanningen van de voorbije jaren, zwerfvuil en sluikstort een probleem blijven.

Geluidshinder

Geluidshinder is de meest voorkomende vorm van milieuhinder²⁰⁹

- > 37% van de Gentenaars had de afgelopen maand last van lawaaihinder veroorzaakt door verkeer (33% in 2014)
- > 14% had last van burenlawaai (gelijk aan 2014)
- > 6% van lawaai afkomstig van bedrijven (gelijk aan 2014)
- > 4% van lawaai van horeca

Er is een stijging waar te nemen in het aantal geluidsklachten, dit komt hoofdzakelijk door geluidsklachten over evenementen.²¹⁰

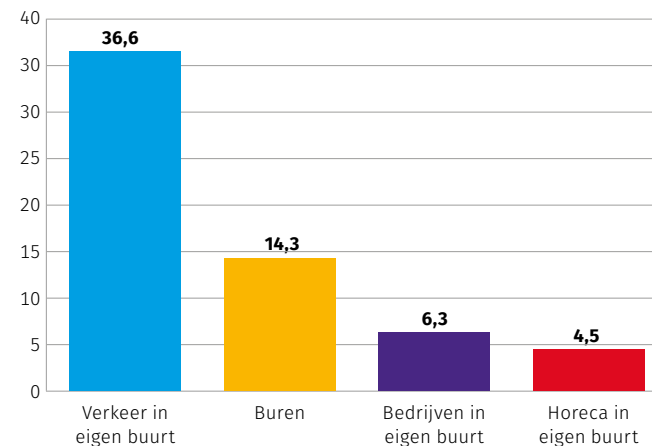
Complexe overlast

Lawaai-overlast is vaak het eerste signaal van een meer complexe conflictsituatie.

Twee voorbeelden:

- > Met velen samen in één huis wonen, leidt soms tot lawaai, een vervuilde woning en afval op straat.
- > Klachten over lawaai van spelende kinderen hebben meestal te maken met drukbezochte speelpleintjes in de dichtbebouwde 19de-eeuwse gordel.

Grafiek 19 Aandeel Gentenaars (in %) dat aangeeft maandelijks hinder te ondervinden van lawaai, 2017

Bron: Stadsmonitor 2017

In 2014 keurde de Vlaamse Regering de Vlaamse geluidskaarten goed.²¹¹ Door die geluidskaarten te koppelen aan de bevolkingsgegevens weten we dat ongeveer 15% van de Gentenaars blootgesteld wordt aan lawaai van het wegverkeer van meer dan 70 decibel. 70 decibel is de hinderlijkheidsgrens.

209 Bral, L., Jacques, A., Laenen, S., & Vanderhasselt, A. (2018). Stadsmonitor 2017 - Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden. Brussel: Agentschap voor Binnenlands Bestuur.

210 Cijfers Stad Gent - Dienst Toezicht Wonen, Bouwen en Milieu.

211 AIB-Vinçotte (2014), Strategische geluidsbelaastingsschaakten Antwerpen & Gent 2de ronde, in opdracht van Vlaamse Overheid – dep. LNE. Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium (ADS) (2011), Census, Brussel.

Gezonde lucht

In maart 2014 stelde de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) dat in 2012 zo'n zeven miljoen mensen wereldwijd vroegtijdig stierven door blootstelling aan luchtvervuiling. Luchtvervuiling is daarmee het milieuprobleem met de grootste gezondheidsimpact.²¹² Zie ook SDG 3 'Goede gezondheid en welzijn' over dit thema.

De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) meet continu de concentratie schadelijke stoffen in de lucht, vijf meetstations staan op Gents grondgebied. Het aantal overschrijdingsdagen voor fijn stof verminderde jaar na jaar en sinds 2012 zitten we overal in Gent onder de norm.

De jaargemiddelde stikstofdioxide (NO₂) mag niet hoger zijn dan 40 µg/m³. Sinds 2004 is deze grenswaarde niet meer overschreden, maar de lokale concentraties verschillen sterk. Bij een meetcampagne gedurende zes maanden op vijftig plaatsen varieerde het jaargemiddelde voor NO₂ van 21 µg/m³ tot 68 µg/m³ en werden op acht plaatsen nog altijd overschrijdingen gemeten.²¹³ De hoogste concentratie NO₂ werd gemeten in de Sint-Jacobsnieuwstraat. Ook het indicatieve jaargemiddelde voor NO₂ in de Begijnhoflaan, de Steendam, het Seghersplein, de New-Orleansstraat, de Antwerpsesteenweg, de Land van Waaslaan en Dok Zuid lagen boven de Europese grenswaarde.

Roet is het meest schadelijk voor de gezondheid, maar daarvoor zijn er geen normen. Sinds 2012 meten we op drie plaatsen in Gent. De jaargemiddelde concentratie lijkt te dalen, maar het is nog te vroeg om hieruit besluiten te trekken.

Er een stijging in het aantal klachten over luchtkwaliteit: 31 in 2013, 47 in 2017, 76 klachten in 2018.²¹⁴

212 Knack; 08/12/17

213 IRCEL (2018), <http://www.irceline.be/nl/luchtkwaliteit/metingen/stikstofdioxide/overschrijdingen>

214 Cijfers Stad Gent - Dienst Toezicht Wonen, Bouwen en Milieu.

215 Federale Politie (2019). Veiligheidsmonitor 2018.

216 Dormaels, A., De Pauw, E. & Easton, M. (2016) Onderzoek naar de behoeften en verwachtingen van de burger in geval van stroomonderbrekingen. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

Toegang tot veilige, inclusieve en groene publiek ruimte (in het bijzonder voor vrouwen, kinderen, ouderen en personen met een beperking) (11.7)

Veilige publieke ruimte (we verwijzen hier naar SDG 16: 'vrede, veiligheid en sterke publieke instellingen')

Gentenaars voelen zich veilig

Het onveiligheidsgevoel in de stad neemt langzaam af. In 2019 geeft bijna 6% van de Gentenaars aan zich altijd of vaak onveilig te voelen in de buurt. Het mijddgedrag ligt hoger: iets meer dan 12% van de Gentenaars mijdt altijd of vaak bepaalde plekken in de stad omdat men het daar onveilig vindt. 18% vermijdt om bij duisternis weg te gaan van huis.²¹⁵

Dat gevoel van veiligheid/onveiligheid wordt bevestigd door ander onderzoek.²¹⁶

Op basis van gemeld slachtofferschap van diverse delicten blijkt het volgende (dit omvat individueel slachtofferschap of slachtofferschap op niveau van het gezin):

- > 1 op 5 geeft aan dat er binnen hun gezin iemand de laatste 12 maand het slachtoffer werd van fietsdiefstal.
- > Bijna 1 op 4 geeft aan dat er binnen hun gezin iemand de laatste 12 maand het slachtoffer werd van diefstal of beschadiging aan de buitenkant van de wagen. Bijna 6% geeft aan dat er binnen hun gezin iemand de laatste 12 maand slachtoffer werd van diefstal uit de auto.
- > 4% geeft aan dat er binnen hun gezin de laatste 12 maand iemand het slachtoffer werd van een inbraak in de woning waarbij iets gestolen werd.

- > 2,6% geeft aan dat ze individueel de laatste 12 maand het slachtoffer werd van lichamelijk geweld.
- > 1,3% werd de laatste 12 maand slachtoffer van diefstal met geweld.

Invloed van de leefomgeving op het veiligheidsgevoel

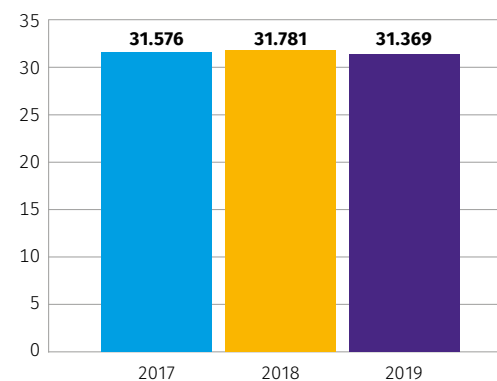
Onveiligheidsgevoelens hangen vaak samen met de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Allerlei zichtbare (en hoorbare) tekenen van buurtverval, zoals zwerfvuil, wildplassen, sluikaffichage, graffiti, vernielingen, verkrotting en diverse vormen van geluidsoverlast roepen gevoelens van onveiligheid op.

Geregistreerde criminaliteit

In 2019 daalde de geregistreerde criminaliteit in Gent met 1% tegenover 2017 om uit te komen op 31.369 misdrijven. Deze daling toont zich in alle categorieën behalve bij de drugsdelicten, waar onder meer een proactief beleid zorgt voor een belangrijke stijging. Aangezien drugsdelicten vooral aan het licht komen door actieve opsporing, zeggen deze cijfers dus vooral iets over de politionele inzet op drugfeiten en niet over de evolutie van het druggebruik.

Men moet de cijfers met de nodige omzichtigheid interpreteren: ze geven de vastgestelde en geregistreerde feiten weer, maar die worden beïnvloed door aangiftebereidheid en prioriteiten binnen de politie.

Grafiek 20 Totaal aantal geregistreerde criminaliteit, 2017-2019, Gent

Bron: Federale Politie - Politiezone Gent

Tabel 10 Meest voorkomende misdrijven, 2017-2019, Gent

	2017	2018	2019	2019 VS.2017 AANTAL	
Diefstal en afpersing	12.252	11.793	11.386	-866	-7%
Drugs	3.100	3.549	3.824	724	23%
Beschadiging van eigendom	2.842	2.264	2.346	-496	-17%
Misdrijven tegen lichamelijke integriteit	2.786	2.569	2.427	-359	-13%
Misdrijven tegen andere morele waarden en gevoelens	1.403	1.275	1.247	-156	-11%

Bron: Federale Politie – Politiezone Gent

Vermogensdelicten

Fietsdiefstallen maken meer dan een kwart (28%) uit van het totaal aantal geregistreerde vermogensdelicten. De registraties voor de feiten daalden evenwel tussen 2017 en 2019 met zo'n 9%.

Inbraak in gebouwen is in 2019 goed voor 17% van de feiten, gevolgd door woninginbraken (13%), winkeldiefstal (13%), diefstal uit/aan voertuigen (12%), en zakkenrollerij (10%).

Inbraken in gebouwen, woninginbraken, winkeldiefstal en moto- en bromfietsdiefstal zitten in een dalende lijn. Binnen de vermogensdelicten was er tussen 2017 en 2019 wel een stijging te noteren van zakkenrollerij, autodiefstal en diefstal uit/aan voertuigen.

Tabel 11 Meest voorkomende vormen van vermogensdelicten, 2017-2019, Gent

	2017	2018	2019	2019 VS. 2017 AANTAL	
Fietsdiefstal	2.785	2.769	2.522	-263	-9%
Inbraak in gebouwen (totaal)	1.711	1.681	1.571	-140	-8%
Woninginbraken (deel gebouwen)	1.219	1.161	1.187	-32	-3%
Winkeldiefstal	1.265	1.338	1.243	-22	-2%
Diefstal uit/aan voertuigen	1.131	1.057	1.152	21	2%
Zakkenrollerij	835	859	959	124	15%
Moto- en bromfietsdiefstal	270	135	206	-64	-24%
Autodiefstal	94	112	120	26	28%

Bron: Federale Politie – Politiezone Gent

Beschadiging van eigendommen

Het beschadigen van eigendommen nam in 2019 met 17% af ten aanzien van 2017. Zowel vandalisme, schade toebrengen aan een voertuig als graffiti daalden over de periode 2017-2019. Voor graffiti worden actueel ook vaststellingen gedaan door middel van GAS.

Tabel 12 Vandalisme, 2017-2019, Gent

	2017	2018	2019	2019 VS. 2017 AANTAL	
Totaal vandalisme	2.485	2.006	2.105	-380	-15%
Beschadiging auto	1.141	922	911	-230	-20%
Graffiti	136	88	119	-17	-13%

Bron: Federale Politie – Politiezone Gent

Persoonsdelicten

In de periode 2017-2019 daalde het aantal misdrijven tegen lichamelijke integriteit met 13% en de misdrijven tegen andere morele waarden en gevoelens met 11%. De misdrijven tegen lichamelijke integriteit bestaan hoofdzakelijk uit slagen en verwondingen.

Tabel 13 Misdrijven tegen de lichamelijke integriteit, 2017-2019, Gent

	2017	2018	2019	2019 VS. 2017 AANTAL	
Totaal	2.786	2.569	2.427	-359	-13%
Slagen en verwondingen	2.379	2.188	2.104	-275	-12%

Bron: Federale Politie – Politiezone Gent

Het aantal geregistreerde feiten van intrafamiliaal geweld bleef stabiel: 1.761 feiten in 2013 en 1.777 in 2017. 27,78% doet zich voor tussen een koppel, het gaat hoofdzakelijk om fysiek (49%) en psychisch (38%) geweld. Vermoedelijk is deze problematiek veel omvangrijker: slachtoffers doen gemiddeld pas aangifte na de zevende slag. Pas bij een vierde melding wordt een PV opgemaakt.

Toegankelijke publieke ruimte

Toegankelijke publieke ruimte is een uitgangspunt in 'Ruimte voor Gent', het ruimtelijke denkkader van Stad Gent. 'Levensloopbestendige wijken' wordt daar een leidraad: dit zijn wijken waar alle leeftijden en alle samenlevingsvormen over alle generaties heen een plek kunnen vinden. Vertaald naar de publieke ruimte en het aanbod van diensten en voorzieningen, wordt toegankelijkheid naar voor geschoven en afgestemd op alle bewoners, los van leeftijd of eventuele beperking. Het gaat dan om brede voetpaden zonder obstakels, goede oversteekplaatsen, voldoende verlichting en zitbanken, voldoende en gevarieerd aanbod van buurtwinkels en diensten, voldoende parkeerplaatsen voor minder mobiele personen, mogelijkheid tot ontspanning in de buurt, aansluiting op vlot en frequent openbaar vervoer.

Een ruimtelijke visie op 2030 is nog niet de realiteit. Cijfers hierover zijn dun gezaaid. Het ouderenbehoeftenonderzoek geeft aan dat bijna 1 op 4 oudere Gentenaars aangeeft dat er een tekort is aan voldoende zitbanken en openbare toiletten. Heel wat ouderen kaarten de vele trappen aan in openbare gebouwen. Vooral buiten de stadskern is er een gevoel van tekort aan openbare toiletten.

Stad Gent erkent de nood en via de toegankelijkheidsambtenaar kunnen zowel interne als externe diensten problemen melden, bijvoorbeeld wanneer mensen hinder ondervinden door slechte voetpaden rond hun woning.²¹⁷

217 Stad Gent (2020b). Gent, leeftijdsvriendelijke stad. Geraadpleegd via <https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/BN%20Leefbaarheidsplan%20stad.pdf>

12 VERANTWOORDE
CONSUMPTIE
EN PRODUCTIE

SDG 12 – Verzeker duurzame consumptie- en productiepatronen

Thema's SDG 12

Leeswijzer: In bijlage vind je de officiële Nederlandstalige vertaling van de VN-teksten per SDG. Hierna vind je de lijst van de onderliggende thema's.

Duurzame consumptiepatronen, duurzame productiepatronen (12.1)

Natuurlijke hulpbronnen (duurzaam beheer, efficiënt gebruik) (12.2)

Voedselverspilling (winkels, consumenten, productieketen, distributieketen) (12.3)

Milieuvriendelijk chemicaliënbeheer, afvalbeheer, uitstoot in lucht-water-bodem, (negatieve) impact op mens (gezondheid) en milieu (12.4)

Afvalproductie, afvalrecyclage, hergebruik (12.5)

Duurzame praktijken in bedrijven (12.6)

Duurzame praktijken bij overheidsopdrachten (12.7)

Bewustwording van duurzame ontwikkeling en levensstijlen (12.8)

SDG 12 in 't kort

SDG 12 wil dat we actie ondernemen op vlak van duurzame consumptie en productie. In eerste instantie door het efficiënt gebruik van natuurlijke hulpbronnen en door het beperken van voedseloverschotten. Maar ook afval moeten we beperken en chemisch afval in het bijzonder. Tot slot kunnen we verder inzetten op een duurzaam aankoopbeleid en duurzame gebruiken bij overheidsopdrachten en in bedrijven. Dit zorgt voor een grotere bewustwording van duurzame ontwikkeling. Dit rapport is een voorbeeld bij uitstek. Tot slot is er de sociale dimensie van klimaat. Een belangrijk aspect, dat we graag in de volgende Gentse duurzaamheidsrapporten belichten.

In het Gentse meerjarenplan 20-25 vinden we de volgende doelstellingen die hiernaar verwijzen:

In Gent werken we samen aan een gezonde en schone leefomgeving door o.a.:

- > Verhogen van de netheid en het circulair afvalbeleid voor alle gebruikers van de stad

Gent blijft koploper in een gedurfd en sociaal klimaatbeleid door o.a.:

- > Verlagen van de klimaatvoetafdruk van voeding
- > Verlagen van de CO₂-voetafdruk van de industrie, KMO's en dienstensector

Groep Gent is een wendbare en resultaatgerichte organisatie door o.a.:

- > Aanbieden van een integrale facilitaire dienstverlening

Staat van de stad

Duurzame consumptiepatronen, duurzame productiepatronen (12.1)

Samen met de partners van de Cleantech Cluster Regio Gent, opgericht in 2016, zet Stad Gent in op een pakket aan acties voor de uitbouw van de circulaire economie in de regio. De analyse van de plastic- en bouwmaterialenstromen is daarbij een belangrijke stap. Tegelijk wordt er ingezet op projecten rond nieuwe materialen en innovatieve vormen van inzameling en verwerking met bedrijven uit de Gentse regio die sterke interesse tonen, en met Vlaamse en Europese actoren enerzijds. Anderzijds door circulaire materialen te gebruiken in gebouwen en infrastructuur op ons grondgebied.²¹⁸

Natuurlijke hulpbronnen (duurzaam beheer, efficiënt gebruik) (12.2)

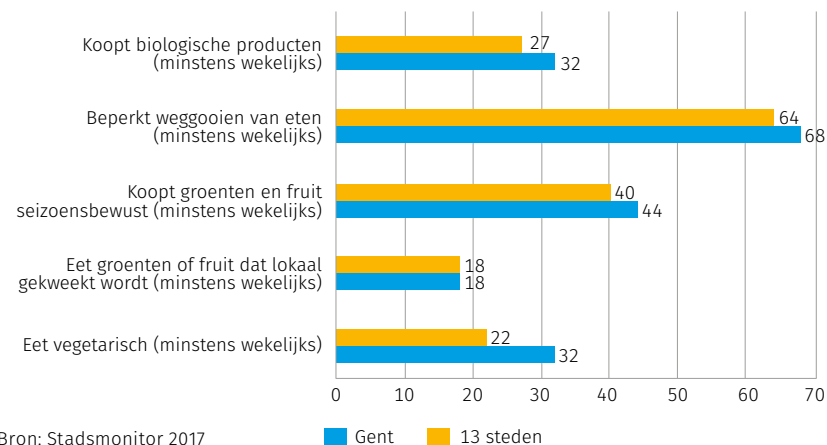
Deze doelstelling is voor Gent minder relevant.

Voedselverspilling (winkels, consumenten, productieketen, distributieketen) (12.3)

Wat we eten, kopen, hoe we bouwen, ... heeft impact op ons energie- en grondstoffenverbruik.²¹⁹ Specifiek binnen de consumptie speelt voeding een prominente rol. Voeding heeft een koolstofvoetafdruk van 2,8 ton CO₂ per inwoner per jaar.

De beschikbare data rond dit thema op niveau van Gent zijn schaars. De Stadsmonitor nam in de survey inzake voeding 5 verschillende vragen op. Opvallend is dat in vergelijking met het gemiddelde over de 13 Vlaamse centrumsteden, Gent fors beter scoort op consumptie van vegetarisch eten, op aankopen van seizoensgebonden producten, op voorkomen van voedselafval en op aankopen van bioproducten. De aankoop van lokaal gekweekte groenten zit op het gemiddelde.

Grafiek 21 Aandeel Gentenaars (in %) met duurzaam consumptiegedrag inzake voeding, 2017

Milieuvriendelijk chemicaliënbeheer, afvalbeheer, uitstoot in lucht-water-bodem, (negatieve) impact op mens (gezondheid) en milieu (12.4)

Deze doelstelling is voor Gent minder relevant.

²¹⁸ VITO (2019). Gent kiest voor een circulaire stadseconomie. Geraadpleegd via <https://vito.be/nl/nieuws/gent-kiest-voor-een-circulaire-stadseconomie>

²¹⁹ Het is belangrijk erbij te vermelden dat de studie van VITO een aanzienlijke uitstoot toekent aan de emissies die ontstaan in de productie- en distributieketen van de brandstoffen en elektriciteit. Dit betekent dat energiebesparende maatregelen en gebruik van hernieuwbare elektriciteit verhoudingsgewijs ook hier een groot effect hebben. Ook voor mobiliteit is dat het geval.

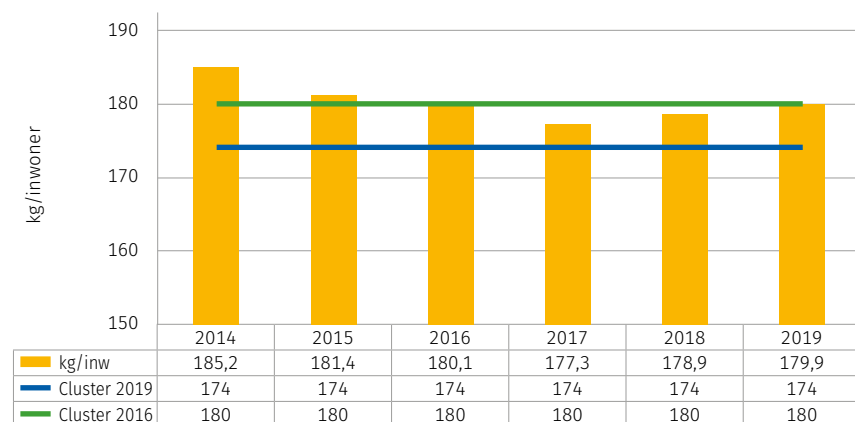
Afvalproductie, afvalrecyclage, hergebruik (12.5)

Afvalbeheer

Het nieuwe 'Uitvoeringsplan huishoudelijk afval en gelijkaardig bedrijfsafval' legt normen op voor de steden en gemeenten voor de periode 2016-2022.²²⁰ In de periode 2016-2018 scoorde de stad Gent al beduidend lager dan de initiële doelstelling van 197 kg restafval per inwoner. In 2018 kwam hier echter een kentering in, met 178,9 kg per inwoner en ook in 2019 stijgt dit verder. Gent doet wel beter dan andere steden als Antwerpen en Brugge.

Over de periode 2013-2018 nam de hoeveelheid restafval per inwoner af met 9 kg of bijna 5%. De doelstelling tegen 2022 is: 174 kg/inwoner. Ook in Gent moeten we dus verder het restafval terugdringen. De totale hoeveelheid afval moet gelijk blijven, ook als de bevolking aangroeit. Concreet wil dat zeggen dat men van gemiddeld 522 kg huishoudelijk afval per inwoner (2014) tegen 2022 moet evolueren naar 502 kg per inwoner.²²¹

Grafiek 22 Restafval, in kg/inwoner, 2014-2019, Gent

Bron: Ivago

220 Stad Gent (2019). Evaluatie beleidsnota 2014-2019 van IVAGO.

221 Stad Gent (2020b). Beleidsnota IVAGO. Geraadpleegd via <https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/Voorontwerp%20Beleidsnota%20Ivago%202020-2025.pdf>

222 Groente-, fruit- en tuinafval.

223 PMD is een afkorting voor het afval van plastic flessen en flacons, metalen verpakkingen en drankkartons of plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drinkpakken.

Afvalgerelateerde vaststellingen

Het aantal afvalgerelateerde vaststellingen zit met 845 stuks in 2017 op hetzelfde niveau als 2013, maar daarmee is het probleem niet onder controle. Cijfers van IVAGO tonen aan dat sluikstorten in Gent blijft woekeren. Een triest hoogtepunt was 2014 met maar liefst 623 ton, daarna daalde de omvang naar 522 ton in 2017. Ook het aantal meldingen daalde na 2014 maar steeg in 2017 weer naar 19.973, mogelijks een gevolg van de introductie van de meldingsapp in september 2017.

Nog een paar cijfers:

- > 47% van de Gentenaars (versus 42% in 2014) had de afgelopen maand last van zwerfvuul en 32% (ook 32% in 2014) van sluikstorten.
- > 8% van de Gentenaars had de afgelopen maand hinder van wildplassen.
- > Het aantal wildplakfeiten nam op vijf jaar tijd af tot een tiende. Het fenomeen is op tien jaar (bijna) verdwenen.
- > De hondenpoepproblematiek lijkt onder controle en komt niet meer voor in de GAS-top 10.

Afvalrecyclage

Recyclage is een belangrijke factor om meer materialen in de kringloop te houden. Hiervoor moeten de juiste verwerkingstechnieken bestaan om specifieke materiaalstromen te valoriseren. De technologische evolutie staat niet stil en er komen steeds nieuwe vormen van verwerking bij.

Om via huidige stromen meer in te zamelen of om nieuwe stromen op te zetten is er een grote afhankelijkheid naar hogere wetgeving, zoals het wijzigen van sorteerregels. De definitie van gft²²² breidde uit in januari 2019 en in januari 2020 startten we in Gent met de uitbreiding van de definitie van pmd.²²³

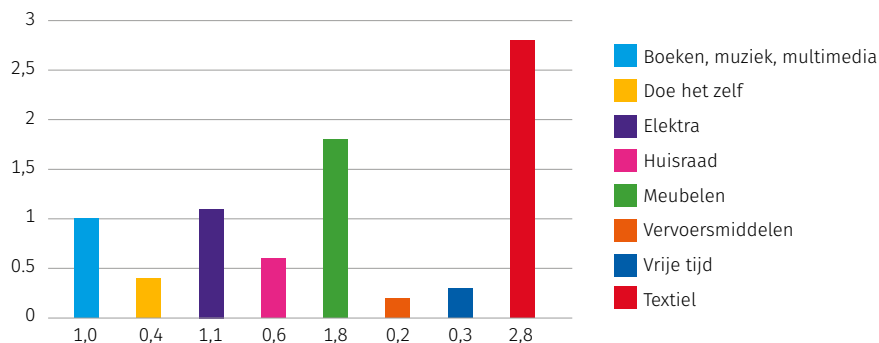
Afvalhergebruik

Om hergebruik te stimuleren is er het Gentse initiatief: ‘Gent Repareert, dat ‘t weer marcheert’. In 2019 vonden er een 50-tal Repair Cafés plaats. Gemiddeld trekken die zo’n 40 bezoekers. 70% van de bezoekers werd geholpen. Elektro (56%) neemt het grootste aandeel in de reparaties in, gevolgd door herstellingen aan fietsen (16%) en textiel (14%).²²⁴

Naast het herstellen van spullen is ook het delen van producten een manier om ervoor te zorgen dat er minder producten en dus ook materialen nodig zijn om dezelfde functies te vervullen. Zo wil Gent bekijken of lokale deelcentra mogelijk zijn, naast de deelinitiatieven die tot stand komen in de private markt.

De Gentse resultaten voor hergebruik zijn bemoedigend: 8,4 kg per inwoner (enkel door Ateljee ingezameld). Open Plaats zamelde in 2018 3,2 kg per inwoner in, met een hergebruik percentage van 50%. Van de overige 50% werd slechts 3,4% niet gerecycleerd.²²⁵

Grafiek 23 Ingezameld hergebruik (Ateljee), in kg/inwoner, 2018, Gent

Bron: Ateljee

Duurzame praktijken in bedrijven (12.6)

Bedrijven zijn een belangrijke partner om van Gent een klimaatneutrale stad te maken. Zowel kleine, middelgrote als grote bedrijven krijgen van de Stad hulp om hun energieverbruik te verlagen. Een coach doet een energiescan en begeleidt hen een jaar lang bij de opmaak en uitvoering van een energieactieplan.

Duurzame praktijken bij overheidsopdrachten (12.7)

Stad Gent heeft een duurzaam concept voor openbare aanbestedingen uitgewerkt en een duurzame aankoopstrategie ingevoerd met 5 doelstellingen:

1. Er wordt bij elke nieuwe behoefte eerst maximaal benut wat reeds beschikbaar is binnen de organisatie en producten en diensten worden actief gedeeld met elkaar.
2. Er wordt actief ingezet op het voorkomen van een aankoop die niet nodig is. Onder andere door de vraag te stellen of producten kunnen worden hersteld of herbestemd.
3. Wanneer het effectief tot een aankoop komt, wordt maximaal gegarandeerd dat dit enerzijds een professionele ...
4. ...en anderzijds een duurzame aankoop is.
5. Producten of diensten die hun levenscyclus doorlopen hebben, worden zoveel mogelijk hergebruikt. Dit kan als product in zijn geheel, of door hergebruik van onderdelen of door re/up/downcycling.

Er werden duurzaamheidscriteria op vlak van milieu, sociale rechtvaardigheid, lokaal en eerlijk handelen opgenomen in bestekken in lijn met de wetgeving op de overheidsopdrachten. Overheidsopdrachten worden ook toegankelijker gemaakt voor kleinere en lokale leveranciers om zo de Gentse economie te maken en te verstevigen.

²²⁴ Stad Gent (2020b). Beleidsnota IVAGO . Geraadpleegd via <https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/Voorontwerp%20Beleidsnota%20Ivago%202020-2025.pdf>

²²⁵ *Ibid.*

Als stadsorganisatie keken we op vlak van duurzame aankopen de afgelopen jaren richting voedsel (productsegmenten zoals eerlijke wijn, koffie, fruitsap, bananen) en textiel. We ijveren voor eerlijke grondstoffen (met een fair trade label) en gaan in dialoog met onze leveranciers (bv. werkkledij) over de transparantie in het productieproces.

Stad Gent onderschreef in 2017 de 'Green Deal Circulair Aankopen', die organisaties oproept om circulair aankopen in praktijk te brengen. In het kader hiervan werden twee circulaire aankoopprojecten opgezet tussen juni 2017 en juni 2019. Naar de toekomst toe wordt ook de werking met afval/materialen binnen de organisatie onder de loep genomen om te komen tot een nieuwe vorm van materialenbeheer, in lijn met de principes van circulaire economie.

Bewustwording van duurzame ontwikkeling en levensstijlen (12.8)

Vanuit Stad Gent worden communicatiecampagnes gevoerd met verschillende invalshoeken: Lage-emissiezone Gent, Gent Klimaatstad, over parken, natuur en bossen, maar uiteraard ook over de rol die de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen in dit hele verhaal spelen, ...

Zowel online (website, sociale media) als offline (brochures, flyers, stadsmagazine) bereikt Stad Gent Gentenaars met thema's die gelinkt zijn aan duurzaamheid.

Stad Gent zet daarom ook in op mondiaal burgerschap en mondiale gebeurtenissen worden gelinkt met het lokale niveau. Via acties stimuleren we kennis, een houding en gedrag dat past bij een gezamenlijke verantwoordelijkheid om zowel in onze stad als elders in de wereld veranderingen tot stand te brengen die bijdragen tot internationale rechtvaardigheid en duurzaamheid.

Internationale solidariteit

Zo is er Belmundo, het jaarlijks activiteitenfestival rond internationale solidariteit. Jaarlijks bieden tal van verenigingen tijdens de maand maart een waaier van activiteiten aan. Duizenden Gentenaars proeven van het gevarieerde aanbod.

Via een divers educatief aanbod worden leerlingen gevormd tot kritische en verantwoordelijke burgers die zich bewust zijn van het belang van internationale solidariteit en duurzaamheid. Stad Gent biedt daarom een gratis educatief programma aan voor kinderen en jongeren om hen te informeren en sensibiliseren over globale thema's en hen aan te zetten om werk te maken van alternatieven en gewenste duurzame veranderingen. De focus ligt hierbij niet louter op het verwerven van kennis maar ook op het trainen van cognitieve en socio-emotionele vaardigheden. Jaarlijks nemen duizenden kinderen en jongeren deel aan het educatief programma.

Dekolonisering

Op 30 juni 2020 zal het 60 jaar geleden zijn dat Congo onafhankelijk werd. Ook heel wat andere Afrikaanse landen werden in die periode onafhankelijk. Zoveel jaren later is de discussie over de erfenis van het kolonialisme zeer actueel. Er beweegt in Gent dan ook al heel wat rond dit maatschappelijke debat. Het dekoloniseringstraject dat gelopen is in 2019-2020, mondt uit in een rapport met aanbevelingen en draagt zo bij tot blijvende aandacht voor internationale solidariteit en rechtvaardigheid.

Vrede en herdenken

Vrede is veel meer dan de afwezigheid van oorlog. Een terugblik op onze eigen moderne geschiedenis – in haar totaliteit en complexiteit – zet aan tot nadenken. Meer nog, stilstaan bij het recente verleden kan bijdragen tot collectieve lessen: de impact van onverdraagzaamheid, racisme en xenofobie (in hun meest extreme vorm) zetten aan tot reflectie.

Het einde van de eerste twee wereldoorlogen in onze regio betekende jammer genoeg niet het einde van oorlog en conflict in de wereld. De in onze stad aanwezige historische bagage is dan ook het fundament om te blijven nadenken over en bijdragen aan duurzame vrede in andere delen van de wereld. Want wat tot onze geschiedenis behoort, blijft dagelijkse realiteit voor tal van gemeenschappen wereldwijd. Wij willen ook in andere streken duurzame vrede laten groeien, niet enkel door oorlogen in andere streken af te zetten tegen onze context van vrede, maar vooral door met onze inwoners in dialoog te gaan over wat wij kunnen doen om dit aan te pakken.

13 KLIMAATACTIE

SDG 13 – Neem dringend actie om de klimaatverandering en haar impact te bestrijden

Thema's SDG 13

Leeswijzer: In bijlage vind je de officiële Nederlandstalige vertaling van de VN-teksten per SDG. Hierna vind je de lijst van de onderliggende thema's.

Veerkracht en aanpassingsvermogen van de omgeving (voor klimaatimpact) (13.1)

Klimaatfocus geïntegreerd in nationaal beleid (planning & uitvoering) (13.2)

Klimaateducatie, klimaatbewustwording, klimaatmitigatie, klimaatadaptatie, klimaatcommunicatie, impactvermindering (mensen & instituten) (13.3)

SDG 13 in 't kort

Klimaatverandering en natuurrampen brengen gevaren mee voor mens en omgeving en daarom moeten we de veerkracht en het aanpassingsvermogen van de mens en zijn omgeving versterken. SDG 13 stelt dat er daartoe een volwaardige integratie nodig is van de klimaatfocus in de nationale beleidsplanning en -uitvoering. En er is een algemene noodzaak aan een verhoogde bewustwording en dat kan via educatie, en het verbeteren van de menselijke en institutionele capaciteit rond klimaatinformatie, -mitigatie, -adaptatie,

In het Gentse meerjarenplan 20-25 vinden we de volgende doelstellingen die hiernaar verwijzen:

Gent blijft koploper in een gedurfd en sociaal klimaatbeleid door o.a.:

- > Verlagen van de klimaatvoetafdruk van voeding
- > Verlagen van de CO₂-voetafdruk van de industrie, KMO's en dienstensector
- > Verhogen van de lokale productie van hernieuwbare energie

Meer groen, natuur en water maken een aangenaam en klimaatrobuust Gent o.a.:

- > Optimaliseren van een waterbeleid
- > Ontharden en vergroenen van het openbaar domein

Staat van de stad

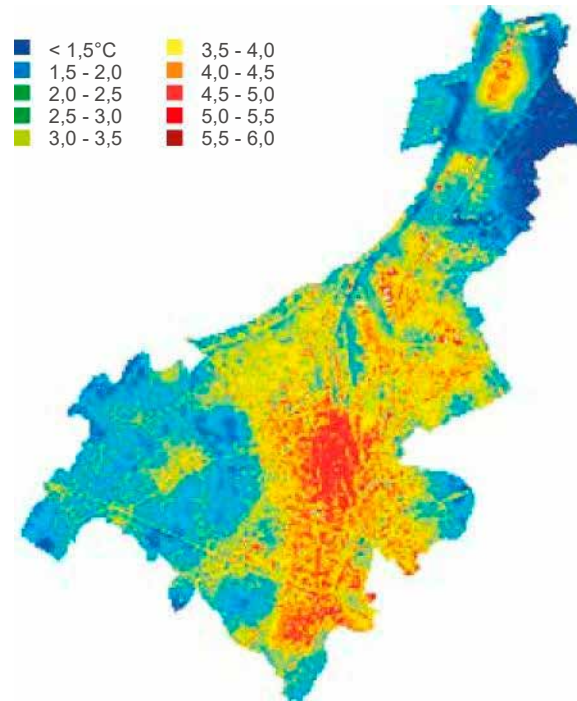
Veerkracht en aanpassingsvermogen van de omgeving (voor klimaatimpact) (13.1)

De schadelijkste klimaateffecten komen van extreme gebeurtenissen zoals hittegolven, heel zware neerslag en overstromingen. Ze zullen vaker voorkomen en intenser zijn, bovendien zijn de effecten in een verstedelijkte omgeving sterker door de hoge verhardingsgraad, de versnelde afvoer van het hemelwater en het tekort aan groen en ruimte voor water.²²⁶

Hittegolven

De laatste twee decennia is de zomertemperatuur in Europa sterk toegenomen. Ook het aantal hittedagen (maxima >35°C), tropische nachten (minima >20°C) en hittegolven nam toe.²²⁷ In de stad is de stijging nog groter door het hitte-eilandeffect.

Grafiek 24 Hittekaart Gent, 2012

Bron: Stad Gent

226 Brouwers J., e.a. (2015) MIRA Klimaatrapport 2015, over waargenomen en toekomstige klimaatveranderingen. Vlaamse Milieumaatschappij i.s.m. KU Leuven, VITO en KMI. Aalst, Belgium, p. 147.

227 *Ibid.*

Het centrum is in de zomermaanden gemiddeld 3 graden warmer, met een piek van 8 graden verschil op hete avonden.²²⁸ De vijf meest kwetsbare wijken voor hittestress zijn de Gentse binnenstad, Sluizeken-Tolhuis-Ham, Muide-Meulestede, Dampoort en Ledeberg. Het stadscentrum en wijken zoals Oostakker, Sint-Amandsberg, Gentbrugge, lopen risico op wateroverlast op straat na hevige regenbuien, doordat de riolering het vele water niet kan slikken. Gent verdroogt door een dalende grondwatertafel en lage waterpeilen als gevolg van steeds langere periodes zonder regen. Vooral het stedelijk groen en de natuur maar ook de Gentse haven hebben daar al duidelijk onder te lijden.

Om dat hitte-eilandeffect tegen te gaan zijn er in Gent allerlei initiatieven genomen:

- > Het aantal straatbomen in Gent is gestegen van 6.662 in 2012 naar 8.690 in 2017.
- > Tussen 2015 en 2017 zijn de afgelopen drie jaar ongeveer 1.400 nieuwe geveltuinen aangelegd.
- > Tussen 2014 en 2016 werd 15.854 m² verharding op het openbaar domein uitgebroken.

Als actie voor deze legislatuur is o.m. opgenomen om een droogtestudie uit te voeren. Daarnaast breiden we de hittestudie van 2013 uit met nieuwe hittekaarten die naast oppervlakte- en luchttemperaturen nu ook de gevoelstemperatuur in beeld brengen. Daarmee visualiseren we hittestress, zoals die buiten overdag ervaren wordt, en detecteren we hitte- en koelte-eilanden.

Extreme neerslag en wateroverlast

In ons land stijgt de jaarlijkse neerslag langzaam, maar significant: 0,5 mm/jaar of een halve cm per decennium.²²⁹ Sinds 1970 is het aantal geregistreerde overstromingen in België per decennium merklijk toegenomen.

36% van de Gentse oppervlakte in 2015 is afgedekt en zo goed als waterondoorlatend (= verhardingsgraad). De gebieden langs de Leie en Bovenschelde lopen in Gent het meest risico op wateroverlast. Op basis van gegevens van 2015 is 16% van de totale oppervlakte in Vlaanderen afgedekt of verhard. Deze afdekking bestaat vooral uit

gebouwen, wegen en parkeerterreinen. In 2012 ging het om een schatting van 15,9% van de oppervlakte. De verhardingsgraad is het hoogst in de gemeenten in de Brusselse en Antwerpse rand en in Antwerpen en Gent.

Klimaatadaptatie

De Gentse klimaatadaptatiestrategie zet in op het voorkomen en verminderen van de negatieve effecten van de klimaatverandering. Maar klimaatadaptatie alleen kan niet alle klimaatextremen opvangen. Uitzonderlijke gebeurtenissen kunnen zich steeds voordoen en de stad gedurende korte of langere tijd ontregelen. Zaak is om een rampenplanning klaar te hebben. De burgemeester coördineert deze noodplanning en crisiscommunicatie. Voorbeelden zijn het hitteplan met extra aandacht voor (sociaal geïsoleerde) ouderen, kinderen, (chronisch) zieken en alleenstaanden, het hitteplan voor evenementen (bv. Gentse Feesten), ... De kennis vanuit de kwetsbaarheidsanalyses voor hitte, wateroverlast en droogte helpen deze noodplanning up to date te houden.²³⁰

Klimaatfocus geïntegreerd in nationaal beleid (planning & uitvoering) (13.2)

In december 2015 tekenden 195 landen, waaronder België, het Klimaatakkoord van Parijs. Het akkoord legt het streven vast om de opwarming beperkt te houden tot 1,5°C. De nadruk ligt op beperking van fossiele brandstoffen, zij zijn een belangrijke oorzaak van de overmatige CO₂-uitstoot. Om dit te bereiken moeten we op alle niveaus, van het Europese tot aan de individuele bewoner, maatregelen nemen.

Op 9 december 2019 keurde de Vlaamse regering het Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030 goed. Vlaanderen wil zijn uitstoot van broeikasgassen met 35% verminderen tegen 2030 (ten opzichte van 2005).

228 Maiheu, 2013. Hittekaart: CLUHI 19 augustus 2012, 0:00 LT.

229 VMM (2020). Jaarlijkse neerslag, geraadpleegd via <https://www.milieuraapport.be/milieuthemas/klimaatverandering/neerslag-verdamping/jaarlijkse-neerslag>

230 Stad Gent. (2020e). Ontwerp Klimaatplan (voorontwerp). Geraadpleegd via <https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/Voorontwerp%20klimaatplan%202020-2025.pdf>

Klimaateducatie, klimaatbewustwording, klimaatmitigatie, klimaatadaptatie, klimaatcommunicatie, impactvermindering (mensen & instituten) (13.3)

Burgemeestersconvenant

Al in 2009 ondertekende onze stad, als eerste in België, het Burgemeestersconvenant, een Europees initiatief om lokale besturen te mobiliseren tegen klimaatverandering. De afgelopen 10 jaar werden heel wat maatregelen getroffen en acties gerealiseerd die er mede voor zorgen dat de doelstelling die we toen formuleerden, -20% CO₂ tegen 2020 ten opzichte van 2007, binnen bereik ligt. Naar analogie met deze Burgemeestersconvenant voor klimaatmitigatie, de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen, ondertekende Gent in 2014 ook een Burgemeestersconvenant voor klimaatadaptatie (de aanpassing aan de klimaatverandering). Deze formele verbintenis leidde tot de opmaak van een strategie en een actieplan.

In lijn met het akkoord van Parijs lanceerde Europa in 2015 de nieuwe, geïntegreerde Burgemeestersconvenant voor klimaat en energie. De Gentse gemeenteraad ondertekende dit engagement op 23 november 2015. Deze nieuwe convenant is gericht op het verminderen van de CO₂-uitstoot met 40% tegen 2030. Ook klimaatadaptatie zit in deze convenant, zodat mitigatie en adaptatie in 1 actieplan worden gevat. Het engagement richting Europa bevat ook de doelstellingen op lange termijn: een klimaatneutrale stad tegen 2050.

De recentste inzichten op het vlak van klimaatverandering zijn niet hoopgevend. De doelstelling uit het akkoord van Parijs, de opwarming van de aarde beperken tot maximaal 1,5°C, vereist wellicht een grotere inspanning dan tot nu toe werd aangenomen. De Europese Unie en haar lidstaten overwegen het opdrijven van de

ambitie tot 50% of zelfs 55% minder CO₂-uitstoot in 2030. De vraag is of dit ook de Burgemeestersconvenant zal beïnvloeden. De stad als voorloper op vlak van klimaatbeleid, volgt deze discussies uiteraard op. Maar we doen meer. De stad beperkt zijn inspanningen op vlak van klimaat niet enkel tot de directe CO₂-uitstoot op het eigen grondgebied. We werken ook op onze indirecte CO₂-uitstoot en kiezen dus ook voor duurzame voeding en circulariteit, domeinen waarbij nog heel wat winst valt te halen voor het klimaat.

Ook de invulling die we momenteel aan een klimaatrobuuste stad geven en de acties die momenteel genomen worden om neerslagextremen, verdroging en hitte aan te pakken, zijn niet het einddoel. Een aantal effecten van klimaatverandering, zeespiegelstijging bijvoorbeeld, zitten op dit moment nog niet in scope omdat deze effecten pas na 2030 tot uiting komen. Ook op het vlak van adaptatie houden we de vinger aan de pols en passen we waar nodig het actieplan aan.²³¹

---

231 Stad Gent (2020e). Ontwerp Klimaatplan (voorontwerp). Geraadpleegd via <https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/Voorontwerp%20klimaatplan%202020-2025.pdf>

Evolutie van de CO₂-uitstoot²³²

De cijfers, geactualiseerd voor 2017, zijn als volgt:

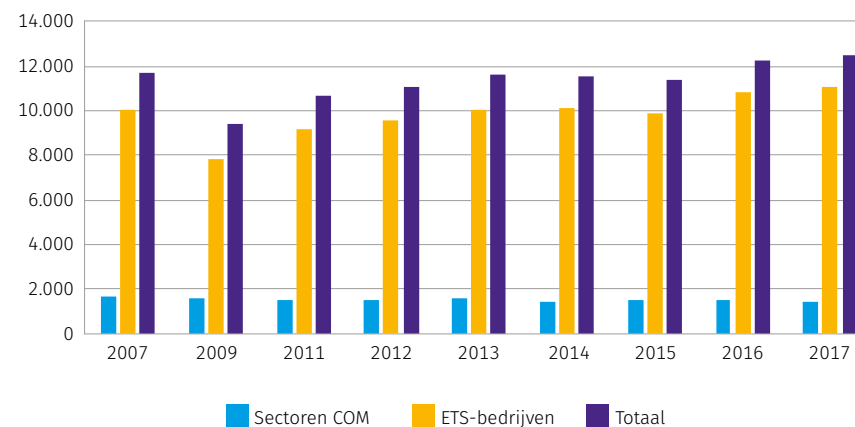
Tabel 14 CO₂-monitoring (kton CO₂), naar bron van uitstoot, 2007-2017, Gent

	2007	2009	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Industrie excl. ETS	196	147	178	182	212	182	176	170	160
Tertiaire sector	460	473	437	441	436	387	428	419	402
stadsgebouwen	22	23	22	24	26	20	19	19	19
Huishoudens	395	382	338	345	353	303	311	323	307
Landbouw	8	7	5	5	5	4	6	6	5
Transport	598	554	543	540	548	556	545	527	524
lokaal wegverkeer	nb	nb	262	261	263	275	254	238	237
snelwegverkeer	nb	nb	266	264	271	267	278	276	274
bus en tram	11	11	13	13	12	12	12	12	11
stadsvloot	2	2	2	2	2	1	1	1	1
Openbare verlichting	5	5	4	4	4	4	3	3	3
Niet toegekend	21	21	23	20	27	23	25	26	25
Totaal	1.682	1.590	1.529	1.537	1.584	1.457	1.493	1.475	1.426
evolutie t.o.v. 2007	100%	94,50%	90,90%	91,30%	94,20%	86,60%	88,80%	87,60%	84,80%

Bron: VITO

Ter verduidelijking: De Covenant Of Mayors vraagt om bedrijven die vallen onder het Europese Emission Trading System (ETS) niet op te nemen in de CO₂-monitor. Daarom rekenen we bij industrie enkel niet-ETS bedrijven mee. ETS is het systeem van verhandelbare emissierechten dat geldt voor de meest energie-intensieve bedrijven. De redenering daarachter is dat opbrengsten van ETS naar de lidstaten gaan (in ons geval naar Vlaanderen) en dat beperking van CO₂-uitstoot van ETS-bedrijven geen taak is van lokale besturen. Dit is ook zo, Stad Gent heeft nauwelijks instrumenten voor ETS-bedrijven. Op het grondgebied van de stad Gent zijn er in 2017 20 ETS bedrijven (waarvan 5 elektriciteitsproducenten) actief, goed voor 10.805 kton CO₂. 95% van deze uitstoot is afkomstig van de staal- en elektriciteitsproductie.

Grafiek 25 CO₂-monitoring (kton CO₂), Emission Trading System (ETS) bedrijven en sectoren Covenant of Mayors, 2007-2017, Gent

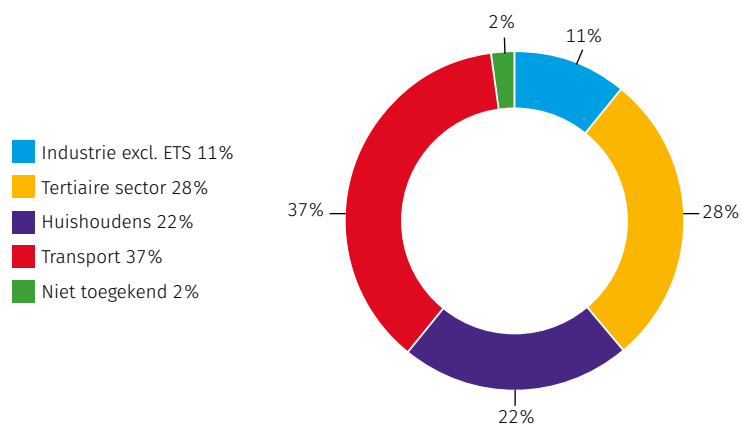

Bron: VITO

232 Stad Gent (2019). CO₂-monitor 2017.

Conclusies:

- > De CO₂-uitstoot was in 2017 lager dan in 2016 (-47 kton). Als we de cijfers bekijken met graaddagencorrectie dan zien we een beperktere daling (-10 kton).
- > Qua hernieuwbare energie gaan we er in 2017 op vooruit. Mede dankzij extra windturbines in de haven komt de zelfvoorzieningsgraad op 16,5%.
- > Op de langere termijn zien we sinds 2007 een daling met 15,6%. Met graaddagencorrectie wordt dat -18,5%.
- > Onderstaande grafiek toont de grootteordes qua CO₂-uitstoot. Transport neemt het grootste aandeel voor zich (37%), gevolgd door de tertiaire sector (28%) en huishoudens (22%). Industrie excl. ETS haalt 11% en de nieuwe categorie 'niet toegekend' 2%. Landbouw en openbare verlichting zijn kleiner dan 1%.

Grafiek 26 CO₂-monitoring (kton CO₂), 2017, Gent

Bron: Vito

Als we het verloop sinds 2007 bekijken, dan zien we dat huishoudens de grootste daling (-27,6%) realiseerden ondanks stijgend aantal inwoners. De uitstoot van transport daalde slechts 12,3%. Op snelwegen zien we een status quo, op lokale wegen een beperkte daling.

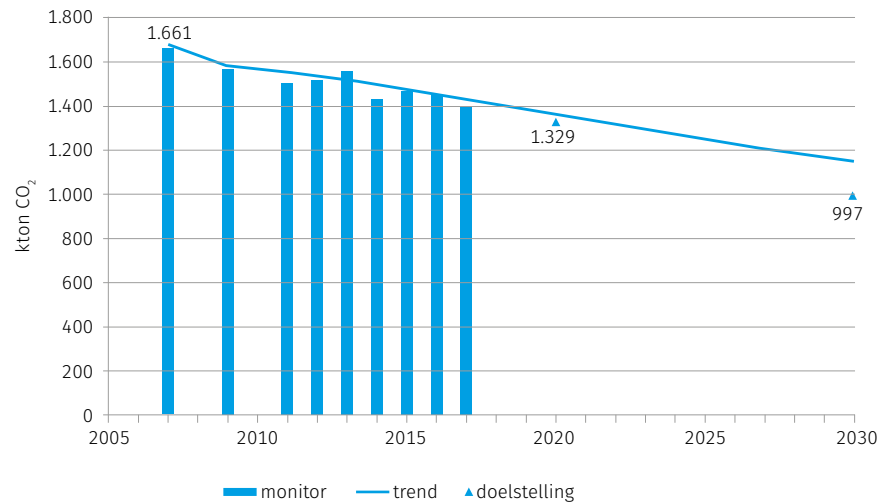
Tabel 15 CO₂-monitoring (kton CO₂), naar bron van uitstoot, met graaddagencorrectie, 2007-2017, Gent

	2007	2017	evolutie 2007-2017
Industrie excl. ETS	196	160	-18,10%
Tertiaire sector	506	418	-17,40%
Huishoudens	445	322	-27,60%
Landbouw	8	5	-35,90%
Transport	598	524	-12,30%
Openbare verlichting	5	3	-37,10%
Totaal incl graaddagencorrectie	1.757	1.433	-18,50%

Bron: Vito

In onderstaande grafiek werd een trendlijn gemaakt. De daling tussen 2007 en 2009 was het grootst (economische crisis liet zich toen voelen in de sectoren industrie en transport). In de periode 2011-2017 is de daling minder groot. De grafiek laat zien dat de doelstelling van 20% reductie in 2020 haalbaar is. De doelstelling van 40% reductie in 2030 halen we niet met de huidige trend.

Grafiek 27 CO₂-uitstoot, Trendlijn tot 2030, Gent

Bron: Vito

14 LEVEN IN
HET WATER

SDG 14 – Behoud en maak duurzaam gebruik van de oceanen, de zeeën en de maritieme hulpbronnen

Thema's SDG 14

Leeswijzer: In bijlage vind je de officiële Nederlandstalige vertaling van de VN-teksten per SDG. Hierna vind je de lijst van de onderliggende thema's.

Vervuiling van de zee, oorzaak (van zeevervuiling) op het land (14.1)

Duurzaam beheer/bescherming zee- en kust-ecosystemen (14.2)

Verzuring oceanen (verhoogde wetenschappelijke samenwerking) (14.3)

Reguleren visvangst (overbevissing, illegale visserij, ongereguleerde visserij, destructieve visserij), duurzaam herstel visvoorraden (14.4)

Behoud/beheer kust- en zeegebied (14.5)

Dysfunctionele of disproportionele visserijsubsidies (mondiaal) (14.6)

Economisch voordeel voor kleine eilandstaten en minst ontwikkelde landen (duurzaam gebruik maritieme rijkdom, duurzaam beheer visserij, duurzaam beheer aquacultuur, duurzaam aqua-toerisme) (14.7)

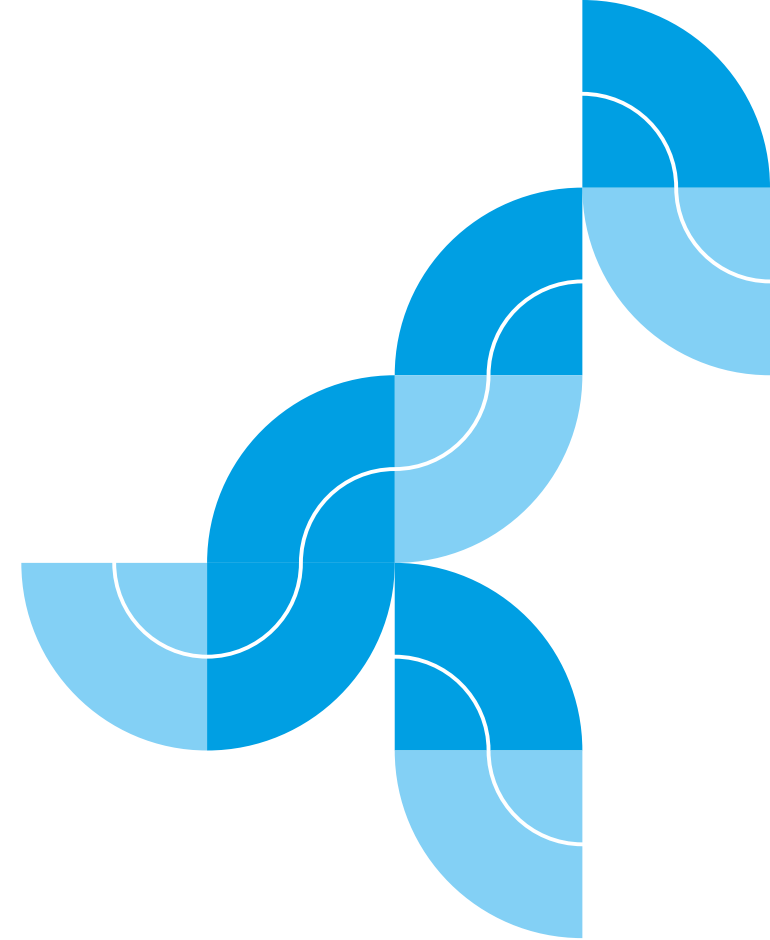
SDG 14 in 't kort

Oceanen zijn met hun temperatuur, hun stromingen en hun onderzeese leven de motor van mondiale systemen die de aarde bewoonbaar maken voor mensen (klimaat, het weer, lucht, drinkwater, voeding).

Zonder zorgvuldig beheer van deze essentiële, mondiale hulpbron is er geen duurzame toekomst mogelijk. Beheer omvat dan bescherming van de ecosystemen en kust- en zeegebieden, geen vervuiling of verzuring van de zee, het reguleren van visserij, het herstel van visvoorraden, het geven van economisch voordeel aan kleine eilandstaten, het opzetten van internationale wetenschappelijke samenwerking in deze materies. Ook aan land kan gewerkt worden aan het wegnemen van oorzaken van zeevervuiling.

Staat van de stad

In strikte zin heeft deze doelstelling geen linken met de stedelijke context van Gent. We geven hier geen omgevingsindicatoren mee. Hoewel Gent niet aan de zee ligt, hebben we als stad wel indirecte impact op deze SDG, bijvoorbeeld via de haven van Gent en de waterlopen, die uiteindelijk ook uitmonden in de zee. We verwijzen naar SDG 6 'Schoon water en sanitair', SDG 9: 'Inclusieve en duurzame industrialisering (in werk, in bbp)' (9.2) en SDG 15: 'Zoetwaterecosysteem en -diensten (behoud, herstel, gebruik)' (15.1).

15 LEVEN OP
HET LAND

SDG 15 – Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming en landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe

Thema's SDG 15

Leeswijzer: In bijlage vind je de officiële Nederlandstalige vertaling van de VN-teksten per SDG. Hierna vind je de lijst van de onderliggende thema's.

Zoetwaterecosysteem en -diensten (behoud, herstel, gebruik) (15.1)

Bosbehoud, bosbeheer, bosherstel, (mondiale) (her)bebossing (15.2)

Woestijnvorming, aangetast land, gedegradeerde bodem (door droogte, overstroming), neutrale landdegradatie (15.3)

Behoud/bescherming bergecosysteem, bergbiodiversiteit (15.4)

Behoud/bescherming natuurlijke leefgebieden, biodiversiteit, bedreigde soorten (15.5)

Gebruik van genetische hulpbronnen (eerlijke, billijke verdeling van de voordelen) (15.6)

Stroperij, handel in planten- en diersoorten, illegale producten (afgeleid van planten- en diersoorten) (15.7)

Invasieve uitheemse soorten (beheersen, controle) (15.8)

Ecosysteem- en biodiversiteitsdenken geïntegreerd in beleid (planning & uitvoering) (15.9)

SDG 15 in 't kort

SDG 15 zegt dat we onze ecosystemen (zoetwater en bergen) moeten beschermen, herstellen en het duurzaam gebruik ervan moeten bevorderen. Beheer bossen daarom duurzaam, bestrijd woestijnvorming en landdegradatie en draai dit terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe. Onderneem ook actie om een einde te maken aan illegaal handen in planten- en diersoorten en voer een beleid om invasieve uitheemse soorten te beheersen. Genetische hulpbronnen moeten eerlijk ingezet worden. Ontbossing en verwoestijning vormen enorme uitdagingen voor duurzame ontwikkeling. Ecosysteem- en biodiversiteit moeten daarom geïntegreerd zijn in het beleid.

In het Gentse meerjarenplan 20-25 vinden we de volgende doelstellingen die hiernaar verwijzen:

Meer groen, natuur en water maken een aangenaam en klimaatrobuust Gent door o.a.:

- > Ontharden en vergroenen van het openbaar domein
- > Uitbreiden en (her)inrichten van parken, bos en natuur voor en met de Gentenaar
- > Optimaliseren beheer van openbaar groen, bos, natuur en dierenbeleid

Staat van de stad

Zoetwaterecosysteem en -diensten (behoud, herstel, gebruik) (15.1)

Zie ook SDG 6 'Schoon water en sanitair'.

Historisch heeft Gent, met de samenvloeiing van de Leie en de Schelde, water in haar DNA zitten. Dit stuk is moeilijker in cijfers te vatten en valt daarom terug op wat hierover in de ruimtelijke visievorming is opgetekend.

De 'Structuurvisie 2030 – Ruimte voor Gent' start met een aantal ruimtelijke concepten als uitgangspunt. "Water, topografie en bodem vormen de basis voor de groeiende stad" is er één van, alsook "Groen-blauwe dooradering levert zuurstof in en rond de stad".

Water

Voor Gent in het bijzonder vervult het natuurlijk waternetwerk een prominente en ruimtelijk, nog onderbenutte rol. De valleigebieden van de Schelde, de Leie, de Kalebeek, Meirebeek en Rosdambeek, en de depressie van de Moervaart/ Zuidlede zijn structuurbepalend. Het zijn dragers van open ruimte en ze verbinden verschillende (groene) plekken en functies met elkaar.

De waterlopen en valleigebieden verbinden het buitengebied met de binnenstad. De combinatie van het waternetwerk met groenassen creëert groenklimateassen.

Het zijn niet alleen verbindingen, ze voeren koele en zuivere lucht aan tot in het stadscentrum, brengen verkoeling door ventilatiestromen, open water, verdamping en schaduwwerking.

Het gaat ook over het voorkomen van wateroverlast door water vast te houden aan de bron en te hergebruiken. Hemelwater ter plekke laten infiltreren is nog belangrijker geworden door de dalende grondwaterstanden. Het vormt een noodzakelijke aanvulling van deze grondwaterreserves. Alternatieve oplossingen

en innovaties zijn nodig om de wateropgave in de binnenstad en de kernstad op te lossen.

Naast voldoende natuurlijke infiltratiemogelijkheden zijn ook innovaties als groene daken, waterpleinen en alternatieve vormen van bovengrondse en ondergrondse waterberging van het grootste belang voor de verdere ontwikkeling van de stad. De verhardingsgraad moet omlaag.

Ook een goed functionerend rioolstelsel is onmisbaar. Afvalwater wordt snel en efficiënt afgevoerd naar een zuiveringsvoorziening en er is oog voor de potenties van afvalwater als bron van energie.

Gent heeft met de North Sea Port ook een functionele hoofdwaterstructuur. De Gentse zeehaven is met zeven andere Noord-Europese havens verbonden via de Schelde en de Ringvaart in het zuiden, het Kanaal Gent-Brugge en Kanaal Terneuzen-Gent in het noorden. Deze hoofdstructuren van economisch verkeer over water verbinden Gent met zowel de zeevaart als de binnenvaart van Europa. Aanvullend op deze hoofdstructuren vervolledigt een uitgebreid netwerk van binnenwateren de connectiviteit van Gent met Noord-Frankrijk en met het Europese binnenvaartnet.

Deze economische hoofddragereen staan wat dimensies en verloop betreft in het teken van functionaliteit, snelheid en capaciteit. De Schelde en de Ringvaart hebben door de flankerende groenstructuur ook een landschappelijke en oriënterende waarde in de Gentse stedelijke ruimte.

De radiale waterassen van de Brugse Vaart, de Leie en de Schelde zijn belangrijke aanvaarroutes om Gent te bereiken. Er is ook een aanvullend netwerk van binnenwateren (Verbindingskanaal, Muinkschelde, Visserijvaart, Handelsdok en Voorhaven) die op stedelijk niveau ruimtelijk structurerende en visueel herkenbare elementen zijn voor de omwonenden, passanten en recreanten.

Door de eeuwen heen heeft Gent steeds een uitweg naar zee gezocht. Vanaf de dertiende eeuw was dat via de Lieve naar het Zwin bij Damme. Door verzanding van het Zwin werd in de zestiende eeuw een nieuw kanaal gegraven, de Sassevaart richting Honte, een toenmalige inham van de Westerschelde.

Als eerste economische levensader van de stad werd de Lieve in de loop van de geschiedenis vaak genegeerd. Sinds enkele jaren is er een proces ingezet om deze historisch belangrijke waterloop in ere te herstellen. De Lieve wordt opnieuw zichtbaar en structurerend gemaakt; grote delen van het project zijn al gerealiseerd. De doelstelling is om de Lieve meer ruimte te geven en wisselwerking met de omliggende woon- en werkmilieus op gang te brengen.

Verder zijn er nog de (recreatieve) waterstructuren zoals de Blaarmeersen en de watersportbaan en kan gewerkt worden aan meer stedelijke waterontmoetingsplekken (zoals vandaag in het Keizerspark, Portus Ganda, Graslei en Korenlei).

Groen-blauwe dooradering

Het groene ruimte- en het waternetwerk in de stad moeten een samenhangend geheel vormen, vooral ecologisch, maar ook landschappelijk en recreatief. Dit aaneengesloten groeneruimtenetwerk start vanuit de dragende groenstructuur en vertakt zich gaandeweg tot een fijnmazig weefsel van kleine, goed gespreide en bereikbare groene ruimtes diep in de verharde en stedelijke ruimte.

Binnen de stedelijke ruimte zijn de vijf groenpolen, de acht groenklimaatassen en op een lager niveau de wijkparken en andere stedelijke groene en groen-blauwe ruimtes, belangrijke dragers van een nog te versterken, toegankelijk, fijnmazig groeneruimtenetwerk.

De groenstructuur van Gent

In het Groenstructuurplan van 2012 staat beschreven waar Gent met de natuur naartoe wil: een volwaardige groenstructuur die zowel het belang van de mens, de natuur, het landschap en het klimaat vooropstelt.²³³

Groenpolen

Groenpolen zijn groter dan 100 hectare en liggen op maximaal vijf kilometer van iemands woning. Het zijn natuurgebieden, (speel)bossen en parkgebieden met een sociaal-educatieve of recreatieve functie. Er zijn vijf groenpolen in Gent:²³⁴

1. De Gentbrugse Meersen in de Scheldevallei
2. Het Parkbos in de zuidelijke open ruimte tussen Sint-Martens-Latem, Sint-Denijs-Westrem, De Pinte en Zwijnaarde
3. De Vinderhoutse bossen in de Oude Kalevallei
4. Het oud vliegveld in Oostakker
5. Het natuurreservaat de Bourgoyen-Ossemeersen en het recreatiegebied de Blaarmeersen: ze vormen samen de Bourgoyen-Malem-Blaarmeersen-Sneppemeersen

Wijkparken en woongroen

Wijkparken zijn groter dan één hectare, liggen op wandelafstand (400 meter) van de woning en hebben een minimale oppervlakte van 10 m² per inwoner. In 2019 heeft 49% van de Gentenaars een wijkpark in de buurt (t.o.v. 31% in 1999) en iets meer dan 44% een vorm van woongroen (t.o.v. 35% in 1999). Deze percentages vragen enige nuancering. De parken in de binnen- en kernstad zijn namelijk te klein voor het aantal mensen dat er een beroep op kan doen.

Een peiling bij 8.500 Gentenaars leert dat 72,5% van hen vindt dat er voldoende groen is in de eigen buurt, bijna 10% meer dan tien jaar geleden.²³⁵ Lage tevredenheid is er in de wijken Elisabethbegijnhof-Papegaai, Muide-Meulestede-Afrikalaan, Sluizeken-Tolhuis-Ham, Rabot-Blaisantvest, Ledeberg en Binnenstad. Hoge tevredenheid is er in Gentbrugge, Oud Gentbrugge, Mariakerke, Watersportbaan-Ekkerghem, Sint-Denijs-Westrem en Sint-Amandsberg.

²³³ Stad Gent (2012). Groenstructuurplan Gent.

²³⁴ De meeste Gentse groenpolen liggen maar deels op het Gents grondgebied. In hun klimatologische en andere functies dienen ze ook Gent.

²³⁵ Bral, L., Jacques, A., Laenen, S., & Vanderhasselt, A. (2018). Stadsmonitor 2017 - Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden. Brussel: Agentschap voor Binnenlands Bestuur.

Elke (her)inrichting start met een uitgebreid onderzoek volgens de richtlijnen van het Harmonisch Park- en Groenbeheer. Inspraak en participatie van buurtbewoners en -organisaties zijn hierbij standaard. In de legislatuur 2020-2025 worden 14 nieuwe wijkparken gerealiseerd en 18 wijkparken heringericht (al dan niet na uitbreiding).²³⁶

Groenklimaatassen

De groenklimaatassen vormen een recreatieve, ecologische en landschappelijke verbinding tussen het buitengebied, de 5 groenpolen en het stadscentrum. Ze brengen het groen tot diep in de stedelijke ruimte en zorgen voor verkoeling en verluchting, temperen het hitte-eiland effect, gaan wateroverlast en verdroging tegen. Daarnaast hebben ze een belangrijke functie als natuurverbinding, zowel voor fauna als flora. Een doorgaande fiets- en wandelas zorgt voor een verbinding tussen centrum en buitengebied.²³⁷

- > Oostakker, naar Groenpool Oud Vliegveld
- > Sint-Amandsberg, naar Destelbergen
- > Zeeschelde, naar Gentbrugse Meersen
- > Bovenschelde, naar Zwijnaarde
- > Parkbos, naar Parkbos
- > Leie, naar Leievallei
- > Vinderhoutse bossen, naar groenpool Vinderhoutse Bossen
- > De Lieve, naar Wondelgem

Aangepast groenbeheer

Door de investeringen in groenpolen, groenklimaatassen en recreatief groen, stijgt de oppervlakte te beheren groen. Bovendien hebben ook de effecten van klimaatverandering nu al een voelbare impact op de werkorganisatie van de openbare en private groenbeheerders: het groeiseizoen start vroeger (half februari i.p.v. half april) en kan doorlopen tot ver in het najaar (half december i.p.v. half

oktober), de zomers worden droger en de regen valt steeds meer in hevige buien, met wateroverlast tot gevolg.

Een aangepast groenbeheer drong zich op en is ondertussen de norm: de laatste jaren werd het beheer steeds extensiever. Dit is niet alleen ecologisch, maar – op middellange en lange termijn – ook minder arbeidsintensief. Tegelijkertijd worden de ontwerpen voor groeninrichting aangepast aan extensief beheer en wijzigend klimaat, o.a. door aangepaste plantkeuze en meer ruimte voor spontane vegetatieontwikkeling. Nog niet alle Gentenaars zijn mee in het verhaal van ecologisch beheer: een bloemrijk grasland is voor sommige Gentenaars een verwaarloosd gazon en onkruid op verharding is storend. Maar het draagvlak hiervoor groeit.

RUP Groen op komst²³⁸

Stad Gent werkt momenteel een thematisch RUP Groen uit. De doelstelling is om bestaande waardevolle groenzones te beschermen en om de oppervlakte natuur en bos uit te breiden. Veel van de ideeën zijn nu echter niet of moeilijk mogelijk door de huidige stedenbouwkundige bestemming.

De Stad Gent en natuurverenigingen zijn ook bezig met bestaande groengebieden aan te kopen. Wanneer private eigenaars die willen verkopen, kan de Stad – voor de in het RUP Groen aangeduide gebieden – haar recht van voorkoop laten gelden, waardoor die als natuurgebieden behouden kunnen blijven. Voor een paar gebieden is een onteigeningplan in opmaak. Het gaat over de gebieden waar de Stad bijkomende natuur en bos zal realiseren.

236 Stad Gent. (2020c). “De tuin van alle Gentenaars” Acties voor beleidsnota openbaar groen (voorontwerp). Geraadpleegd van <https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/Voorontwerp%20Beleidsnota%20openbaar%20groen%202020-2025.pdf>

237 *Ibid.*

238 RUP = Ruimtelijk Uitvoeringsplan

Bosbehoud, bosbeheer, bosherstel, (mondiale) (her)bebossing (15.2)

De bosoppervlakte breidde sinds 1999 uit met 71 hectare, onder andere door aanplantingen in de Gentbrugse Meersen, het Ter Durmepark en het koppelingsgebied Desteldonk. De bosindex bedraagt daarmee 6,1% van het totale Gentse grondgebied t.o.v. 5,4% in 2009 en t.o.v. 11% voor Vlaanderen.²³⁹ Gent kampt wel met veel versnippering: meer dan de helft van de bossen is kleiner dan vijf hectare en is als privébos niet toegankelijk. Wat betreft de oppervlakte toegankelijke bossen en natuur zit Gent onder het gemiddelde van de 13 centrumsteden van Vlaanderen.²⁴⁰

De bosoppervlakte stond in 1999 op 880 hectare. We streven in Gent naar 1.260 hectare in 2030. Om dat te bekomen, zetten we in op bescherming en maximaal behoud van de bestaande natuur- en bosgebieden, o.a. door ze een geschikte juridische bestemming te geven met het RUP Groen.

Daarnaast wordt bos aangeplant en worden grote en kleine natuurgebieden ingericht, vooral in de groenpolen en de koppelingsgebieden. De Vlaamse overheid en Natuurpunt zijn hierin belangrijke partners. Bos of natuur die toch verdwijnt, moet gecompenseerd worden. In Gent is daarvoor een eigen regeling. Door het openbaar groen een natuurvriendelijk en pesticidenvrij beheer te geven, maakt Gent ook van haar parken kleine natuurgebieden.²⁴¹

Woestijnvorming, aangetast land, gedegradeerde bodem (door droogte, overstroming), neutrale landdegradatie (15.3)

In Gent zijn er heel waardevolle bodems die – wanneer ze niet verstoord worden – ruimte bieden aan streekeigen en waardevolle natuur. Bodemvorming en herstel zijn zeer trage processen. Het is daarom aangeraden om voorzichtig om te gaan met bodems en onder andere bij bouwprojecten, doordacht te werk te gaan bij bodemverzet of verharding. Ook ingrepen zoals watertafel-verlaging kunnen ingrijpende gevolgen hebben op een bodem.²⁴²

Daarom werkt de Stad Gent verder aan de opmaak van een bodemwaarderingskaart totdat deze gebiedsdekkend is. De kaart geeft een overzicht van nog bestaande (relicten van) waardevolle en zeer waardevolle bodems. Wanneer een project of nieuwe ontwikkeling binnen een gebied met een zeer waardevolle bodem valt, zal dan verstoring (vergraving of bebouwing) in eerste instantie worden uitgesloten. Binnen een gebied met waardevolle bodems is dan verder onderzoek nodig en is het streefdoel maximaal behoud, zonder de bestemming onmogelijk te maken. Voor waardevolle sites die niet beschermd zijn, formuleert de stad voorstellen voor het documenteren en archiveren ervan.²⁴³

Behoud/bescherming bergecosysteem, bergbiodiversiteit (15.4)

Deze doelstelling is voor Gent minder relevant.

---

239 Stad Gent (2012). Groenstructuurplan Gent.

240 Bral, L., Jacques, A., Laenen, S., & Vanderhasselt, A. (2018). Stadsmonitor 2017 - Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden. Brussel: Agentschap voor Binnenlands Bestuur.

241 Stad Gent (2020c). "De tuin van alle Gentenaars" Acties voor beleidsnota openbaar groen (voorontwerp). Geraadpleegd via <https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/Voorontwerp%20Beleidsnota%20Openbaar%20groen%202020-2025.pdf>

242 *Ibid.*

243 *Ibid.*

Behoud/bescherming natuurlijke leefgebieden, biodiversiteit, bedreigde soorten (15.5)

De kwaliteit van de natuur is de laatste vijftien jaar achteruit is gegaan. De meest waardevolle oppervlakte daalde van 626 hectare in 1999 naar 582 hectare in 2014.²⁴⁴ Nog beter beschermen en een gepast beheer zijn belangrijke aandachtspunten, ook van gebieden waarvan Stad Gent geen eigenaar is. Daar tegenover staat dat de soortenrijkdom in Gent van vogels, vlinders, reptielen en amfibieën groter is dan in de omringende, meer landelijke gemeenten.²⁴⁵

Gebruik van genetische hulpbronnen (eerlijke, billijke verdeling van de voordelen) (15.6)

We beschikken over onvoldoende data voor Gent om een representatief beeld te schetsen.

Stroperij, handel in planten- en diersoorten, illegale producten (afgeleid van planten- en diersoorten) (15.7)

We beschikken over onvoldoende data voor Gent om een representatief beeld te schetsen.

Invasieve uitheemse soorten (beheersen, controle) (15.8)

De laatste jaren krijgt de Stad Gent meer en meer meldingen over exotische soorten (o.a. waterschildpadden, halsbandparkieten ...) in de parken en zelfs in het Stedelijk Natuurreservaat de Bourgoyen-Ossemeersen. Het voorkomen van deze exoten heeft een negatieve invloed op de ontwikkeling van inheemse soorten. Naast de ecologische impact is er ook een wettelijk kader dat verplicht om exoten te bestrijden. De politie treedt op bij illegale handel van exotische dieren.

In functie van het voorkomen van een bepaalde exoot, organiseert Gent afvangacties. De momenteel meest dringende afvangactie, die van start is gegaan in het voorjaar van 2019, is die van de waterschildpadden (roodwang-, geelwang- en geelbuikschildpad). Stad Gent werkt hiervoor actief samen met vzw Rato, het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek (PCM) en het INBO.²⁴⁶

Ecosysteem- en biodiversiteitsdenken geïntegreerd in beleid (planning & uitvoering) (15.9)

We beschikken over onvoldoende data voor Gent om een representatief beeld te schetsen.

---

244 Stad Gent (2015). Geactualiseerde Biologische Waarderingskaart van de stad Gent.

245 Nys, A. (2012). Het natuurrapport van de Vlaamse steden en gemeenten 2006-2012.

246 Stad Gent (2020a). Beleidsnota Dierenbeleid (voorontwerp). Geraadpleegd via <https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/Voorontwerp%20Beleidsnota%20Dierenbeleid%202020-2025.pdf>

16 VREDE,
JUSTITIE EN
STERKE PUBLIEKE
DIENSTEN

SDG 16 – Bevorder vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzeker toegang tot justitie voor iedereen en creëer op alle niveaus doeltreffende, verantwoordelijke en open instellingen

Thema's SDG 16

Leeswijzer: In bijlage vind je de officiële Nederlandstalige vertaling van de VN-teksten per SDG. Hierna vind je de lijst van de onderliggende thema's.

Geweld, sterfte door geweld (16.1)

Kindermisbruik, kinderuitbuiting, kinderhandel, geweld tegen kinderen (16.2)

Rechtsregels, gelijke toegang tot rechtssysteem (16.3)

Ongewettigde financiële stromen, onwettige bewapening, teruggave gestolen goederen, georganiseerde misdaad (16.4)

Corruptie, omkoperij (16.5)

Verantwoordelijke instellingen (doeltreffend, transparant, alle niveaus) (16.6)

SDG 16 in 't kort

Deze doelstelling wil vreedzame en inclusieve samenlevingen bevorderen met het oog op duurzame ontwikkeling en stelt dat daartoe iedereen gelijke toegang tot justitie moet hebben en dat er doeltreffende, verantwoordelijke en open instellingen moeten gecreëerd worden. Dit gaat samen met het sterk verminderen van of een einde maken aan geweld en specifiek aan het geweld tegen kinderen (uitbuiting, misbruik en mensenhandel). Dat geldt ook voor corruptie, ongewettigde financiële stromen, illegale wapenhandel, georganiseerde misdaad. Naast het versterken van rechtssystemen en verantwoordelijke instellingen is een representatieve besluitvorming met transparante informatie, fundamentele vrijheden en grondrechten essentieel.

In het Gentse meerjarenplan 20-25 vinden we de volgende doelstellingen die hiernaar verwijzen:

Een veilig Gent dankzij nabije en alerte veiligheidsdiensten door o.a.:

- > Verruimen van een evenwichtig en gedragen driesporenbeleid: voorkomen, herstellen en handhaven
- > Versterken en vernieuwen van een nabije en alerte veiligheidszorg

Representatieve besluitvorming (ontvankelijk, inclusief, participatief, alle niveaus) (16.7)

Gelijkwaardige deelname van ontwikkelingslanden in mondiaal bestuur (16.8)

Wettelijke identiteit, illegalen, universele geboorteregistratie (16.9)

Toegang tot informatie, fundamentele vrijheden, grondrechten (16.10)

Gent gaat volop voor dynamische dienstverlening op maat van de burger door

o.a.:

- > Versterken van een toegankelijke en nabije dienstverlening op maat
- > Samen versterken van een breed en laagdrempelig digitaal aanbod: spontaan digitaal
- > Verzekeren van kwalitatieve en proactieve dienstverlening met betrekking tot burgerzaken
- > Versterken van de communicatieve organisatie, die luistert, informeert, verbindt en stimuleert

Groep Gent is een wendbare en resultaatgerichte organisatie

We maken Gent samen met haar burgers en partners door o.a.:

- > Versteven van de lokale, stadsbrede, participatieve praktijk voor alle Gentenaars
- > Geïntegreerde aanpak van maatschappelijke uitdagingen in de wijken met alle partners
- > Versterken van vrijwilligers en inzetten op samenwerking met een divers verenigingsleven en middenveld

Staat van de stad

Geweld, sterfte door geweld (16.1)

We verwijzen hier ook naar SDG 11: Toegang tot publieke ruimte (veilig, inclusief, groen) (vrouw, kind, oudere, handicap) (11.7).

In 2019 vonden er 2.427 misdrijven tegen de lichamelijke integriteit plaats in Gent. Een grootorde die we ook in 2018 en 2017 zien. Het gaat hier enkel over feiten die door de politie zijn geregistreerd. Deze 2.427 misdrijven tegen lichamelijke integriteit vallen uiteen in 2.104 gevallen van slagen en/of verwondingen, 18 feiten van moord en doodslag en 305 feiten die onder de categorie 'andere' vallen. De cijfers interpreteren we zoals steeds met de nodige omzichtigheid. Ze zijn een weergave van vastgestelde en geregistreerde feiten, factoren zoals aangiftebereidheid en de keuze van prioritaire fenomenen door de politie, spelen daarin een belangrijke rol. De vermelde cijfers omvatten ook de pogingen.²⁴⁷

Zie ook SDG 11.7 'Toegang tot publieke ruimte (veiligheid)'.

Kindermisbruik, kinderuitbuiting, kinderhandel, geweld tegen kinderen (16.2)

Gentse cijfers zijn niet ter beschikking.

Meldingen over (vermoedens van) kindermishandeling komen in Vlaanderen bij diverse organisaties terecht. De vertrouwenscentra kindermishandeling nemen hierbij een centrale positie in en registreren meldingen van burgers en professionals. Ze rapporteren over deze meldingen aan Kind en Gezin. Kind en Gezin publiceert jaarlijks het aantal gemelde kindermishandelingen bij de vertrouwenscentra.

Voor de provincie Oost-Vlaanderen zijn er voor het jaar 2018 47,6 gemelde kindermishandelingen per 10.000 kinderen onder de 18 jaar. Voor de periode 2015-2017 lagen deze cijfers voor Oost-Vlaanderen iets hoger. Deze cijfers geven een belangrijke indicatie van een probleem, maar interpreteren we niet als incidentiecijfers over (risico's op) kindermishandeling. Niet alle meldingen of verwaarlozing van minderjarigen komen binnen bij de vertrouwenscentra en hoogstwaarschijnlijk worden niet alle gevallen van mishandeling of verwaarlozing gemeld. Cijfers van 2018 geven aan dat het merendeel (76,9%) van de kinderen gemeld werd omdat er sprake was van (een vermoeden van) een concrete mishandeling of verwaarlozing (lichamelijk, emotioneel of seksueel misbruik) door een volwassene. Daarbij worden iets meer kinderen gemeld voor een (vermoeden van) concrete situatie van emotionele mishandeling/verwaarlozing dan voor een (vermoeden van) van lichamelijke mishandeling/verwaarlozing. Bij 11,3% van de gemelde kinderen gaat het om een risicosituatie, bij 0,9% gaat het om verwerkingsproblematiek. 5,2% van de gemelde kinderen werd (vermoedelijk) geconfronteerd met grensoverschrijdend gedrag door een andere minderjarige. De meest geregistreerde problematiek bij minderjarige plegers is seksueel misbruik.²⁴⁸

Rechtsregels, gelijke toegang tot rechtssysteem (16.3)

We beschikken over onvoldoende data voor Gent om een representatief beeld te schetsen. Er zijn signalen dat mensen in armoede moeilijk toegang vinden tot het rechtssysteem, maar hier is nog weinig fundamenteel onderzoek naar gedaan. Dit is een aandachtspunt voor de volgende publicatie.

247 Federale Politie (2020). Ophelderingsbarometer, pleegplaats: politiezone Gent.

248 Kind en Gezin. (2018). Kindermishandeling. Geraadpleegd van <https://www.kindengezin.be/cijfers-en-rapporten/cijfers/kindermishandeling/>

Ongewettigde financiële stromen, onwettige bewapening, teruggave gestolen goederen, georganiseerde misdaad (16.4)

Politiegegevens geven inzicht in handel en productie van (niet) vuurwapens. Voor 2018 zijn er 18 feiten vastgesteld op het Gentse grondgebied. Dit cijfer ligt iets hoger dan voor de jaren 2016 en 2017.

In 2018 vonden 27 gewapende diefstallen plaats op een openbare weg of openbare plaats. Een cijfer dat stabiel is over de jaren 2016-2018.

Corruptie, omkoperij (16.5)

We beschikken over onvoldoende data voor Gent om een representatief beeld te schetsen.

Verantwoordelijke instellingen (doeltreffend, transparant, alle niveaus) (16.6)

Doeltreffendheid, toegankelijkheid, transparantie, goed beheer en bereik zijn maar enkele aspecten die onder 'verantwoordelijk' kunnen worden geschoven. Dat in combinatie met een exhaustieve lijst aan instellingen vraagt om een analyse van audits, inspectieverslagen, jaarrapporten, evaluatierondes. Hieronder wordt het vertrouwen van de Gentenaar/stedeling in een aantal instellingen en bestuursniveaus naar voor geschoven.

Vertrouwen in politie en de verschillende politieke bestuursniveaus

Het vertrouwen in de Gentse politie nam toe van 40% in 2014 naar 45% in 2017. Voor de centrumsteden is dit gemiddeld 43%. Ander onderzoek bevestigt dit: 56% van de bevrageden heeft genoeg tot heel veel vertrouwen in de lokale politie, een op tien van de Gentse inwoners heeft een beperkt tot helemaal geen vertrouwen in de lokale politie.²⁴⁹ In 2019 was twee derden van de Gentenaars (heel) tevreden over het werk van de lokale politie.²⁵⁰

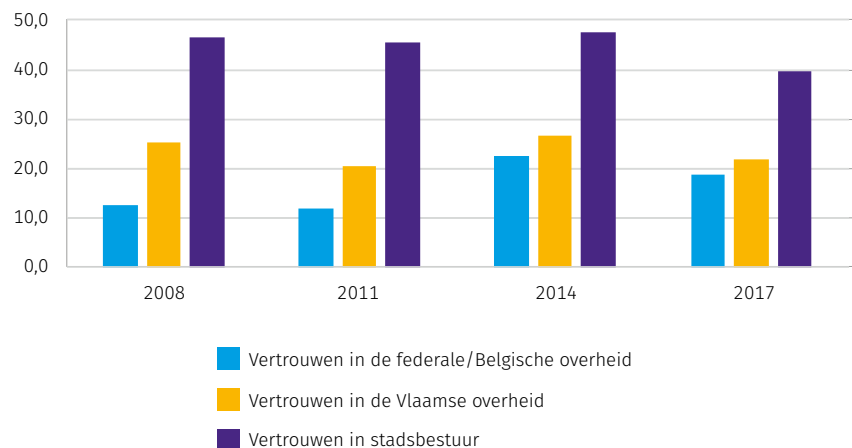
De Stadsmonitor voor leefbare en duurzame steden peilt naar vertrouwen in de federale overheid, de Vlaamse overheid en het stadsbestuur en ook naar vertrouwen in het gerecht en in de politie.

Een vijfde van de stedelijke bevolking (13 steden) vertrouwt de federale overheid en iets minder dan een kwart de Vlaamse overheid. Aan het andere eind, zegt 4 op de 10 stedelingen de federale overheid (helemaal) niet te vertrouwen. Voor de Vlaamse overheid is dat 2 op de 10. De vertrouwenscores liggen het hoogst in Leuven, Mechelen, Antwerpen en Gent.

Voor Gent is in 2008 nog een duidelijk verschil in vertrouwen tussen de verschillende overheidsniveaus: hoe dichter een overheidsniveau bij de Gentenaar staat, hoe groter het vertrouwen. In 2017 zit het vertrouwen in de federale en de Vlaamse overheid op hetzelfde niveau (1 op de 5). Het vertrouwen in het stadsbestuur is in de jaren sterk gedaald, en strandt op (minder dan) 1 op de 3.

249 Bral, L., Jacques, A., Laenen, S., & Vanderhasselt, A. (2018). Stadsmonitor 2017 - Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden. Brussel: Agentschap voor Binnenlands Bestuur.
250 Federale Politie (2019). Veiligheidsmonitor 2018.

Grafiek 28 Aandeel Gentenaars (in %) dat vertrouwen heeft in de overheid, 2017

Bron: Stadsmonitor 2017

In heel Vlaanderen bedraagt het verschil tussen de gemeente met het meeste vertrouwen (Vorselaar met 66%) en de gemeente met het laagste vertrouwen (Zelzate 14%) meer dan 50 procentpunten. Onder de steden zat Gent (vroeger) aan de top; vandaag nog steeds in de top 5.

Bestuurlijk voorbeeld

Gent speelt een voortrekkersrol in Eurocities, het netwerk van meer dan 140 middelgrote en grote Europese steden. De stad is één van de kleinste steden in Eurocities en bekleedt in de periode 2017-2018 het voorzitterschap. Zie ook SDG 17 'Partnerschappen'.

Daarnaast vielen een aantal realisaties van het stadsbestuur de voorbije jaren in de prijzen. Een paar voorbeelden van nationale en internationale erkenningen:

- > In 2015 was Gent finalist voor de *Sustainable Urban Mobility Plans Award* van de Europese Commissie.
- > In 2015 en 2018 is Gent verkozen tot Fietsstad van Vlaanderen – zowel door de vakjury als de publieksjury.
- > In 2017 haalde Gent de shortlist voor de *European Green Capital Award 2019*. Hetzelfde gebeurde in 2018 voor de *Award 2020*.
- > In 2018 kreeg Gent van de Verenigde Naties de *SDG Action Award*. Gent draagt mee de *Sustainable Development Goals* uit als één van de acht Belgische *SDG-voices*.
- > In 2019 nam Stad Gent de *Global Climate Action Award* van de Verenigde Naties in ontvangst voor haar duurzame voedselstrategie 'Gent en Garde'. Gent is de eerste Belgische stad die deze prestigieuze, internationale award wint. De prijsuitreiking vond plaats op de VN-klimaatconferentie in Madrid (COP25).

Representatieve besluitvorming (ontvankelijk, inclusief, participatief, alle niveaus) (16.7)

België hanteert de representatieve democratie en heeft stemplicht. Er zijn verkiezingen voor het lokale, provinciale, Vlaamse en federale niveau.

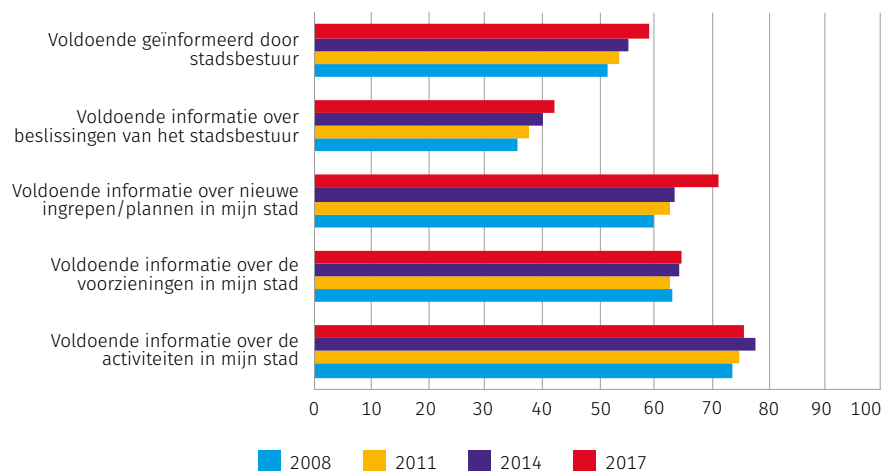
Participatie

Een sterke en levendige democratie op stadsniveau veronderstelt meer participatie en burgerbetrokkenheid. De bereidheid van Gentenaars om mee te praten over de ontwikkelingen in de stad is daarbij een belangrijke randvoorwaarde. 54% van de Gentenaars is bereid om mee te praten over de stad. Dit aandeel is hoger dan

gemiddeld voor de 13 centrumsteden en is een stijging t.o.v. 2008. Dit cijfer geeft ook aan dat we als overheid niet kunnen uitgaan van een participatiebereidheid van 100% van de burgers.²⁵¹

Het is ook van belang dat burgers (en andere maatschappelijke actoren) voldoende goed geïnformeerd zijn over wat er in de stad gebeurt, wat mogelijk is, welke plannen er leven en welke beslissingen er worden genomen.

Grafiek 29 Aandeel Gentenaars dat tevreden is (in %) over de spreiding van informatie door het stadsbestuur, 2008-2017

Betrouwbaarheidsmarge: 95%

Bron: Stadsmonitor 2017

60% van de Gentenaars is tevreden over de verspreiding van informatie over en door de stad. In vergelijking met vorige metingen is er een lichte stijging.²⁵²

Een derde van de Gentenaars vindt dat het stadsbestuur voldoende investeert in raadpleging van de bevolking. Sinds 2008 zien we geen evolutie in dit aandeel. 29% van de Gentenaars vindt dat het stadsbestuur onvoldoende inspanningen levert om de bewoners bij veranderingen te betrekken en een kwart vindt dat het stadsbestuur onvoldoende inspanningen levert om de wensen van de bevolking te kennen.²⁵³

Heel wat Gentenaars gaan een trede hoger op de participatieladder en zetten zich actief in om voor hun buurt of stad iets te doen. Ze werken mee aan de organisatie van een straat-, buurt- of wijkfeest, een schoonmaakactie of ze verfraaien samen met andere burens hun straat.²⁵⁴

Wanneer burgers actief zijn in hun buurt of stad, betekent dit meestal dat ze zich er in zekere mate mee verbonden voelen, bekommerd zijn om de goede gang van zaken en mee willen werken aan de oplossing van stedelijke problemen (o.a. op buurtniveau).

In 2017 was 16,1% van de respondenten het voorbije jaar actief in buurt of stad, t.o.v. 14,4% in 2014 en 13,7% in 2011. Omwille van de overlappende betrouwbaarheidsintervallen is dit geen significante stijging.

Gelijkwaardig deelname van ontwikkelingslanden in mondiaal bestuur (16.8)

Deze doelstelling is voor Gent minder relevant.

251 Bral, L., Jacques, A., Laenen, S., & Vanderhasselt, A. (2018). Stadsmonitor 2017 - Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden. Brussel: Agentschap voor Binnenlands Bestuur.

252 *Ibid.*

253 *Ibid.*

254 In de survey werd de vraag gesteld: "Ben je de voorbije 12 maanden actief geweest om iets in jouw buurt of stad te doen (bijvoorbeeld meegewerkt aan het organiseren van een straat-, buurt- of wijkfeest, schoonmaakactie, buurtbewoners aangesproken voor het verfraaien van de buurt of de straat, een protestactie)?"

Wettelijke identiteit, illegalen, universele geboorteregistratie (16.9)

Rijksregister – wettelijke identiteit²⁵⁵

In België, en dus ook in Gent, is elke burger geregistreerd in de databank/register Rijksregister. Het systeem is een samenvoeging van alle gemeentelijke bevolkingsregisters en registreert de bevolking. Elke burger in België wordt verplicht opgenomen in het Rijksregister.

De Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken beheert het register en de gemeenten/steden leveren de gegevens aan. Bij de geboorte krijgt elke Belg een uniek rijksregisternummer. Het is een manier om je identiteit te bewijzen en van rechten te genieten en te doen gelden. De identificatiegegevens in het Rijksregister voeden ook andere (openbare) databases zoals Financiën of banken en mutualiteiten. Ook burgers met een Belgisch verblijfsdocument hebben een rijksregisternummer, alsook vreemdelingen die zich vluchteling verklaren of die vragen om als vluchteling erkend te worden.²⁵⁶

Mensen met onzeker verblijf/zonder wettig verblijf

80 gezinnen zitten in Gent in een wachtprocedure en wachten op een erkenning. Daarnaast leven in Gent een aantal gezinnen in de illegaliteit/met een precare verblijfsstatus. In 2017 werden bij de medische kaart 476 18-jarigen geregistreerd, 87 (18%) van deze minderjarigen waren nuljarigen. Naar schatting 250 tot 300 kinderen zonder(/met onzeker) verblijfsstatuut gebruiken een gratis buzzypass (6-14-jarigen). Uit een telling van 2015 blijkt dat er in Gent ca. 200 gezinnen zijn met een precair verblijfsstatuut, waarvan ongeveer 100 uit intra-Europese Migratie. Er leven dus in Gent een groot aantal kinderen zonder papieren. We moeten rekening houden met minimum 500 kinderen en dit aantal is naar alle waarschijnlijkheid een onderschatting.²⁵⁷

Toegang tot informatie, fundamentele vrijheden, grondrechten (16.10)

Openbaarheid van bestuur

De politieke besluitvorming in onze Stad speelt zich vooral af in het Stadhuis. Op tal van momenten is ook het publiek welkom. Alle commissievergaderingen en vergaderingen van de gemeenteraad zijn bij wet openbaar. Het publiek kan plaatsnemen op de publieksbanken in de gemeenteraadszaal en zo alle openbare zittingen van dichtbij volgen.

Daarnaast kan iedere burger bestuursdocumenten opvragen en inkijken en er uitleg over vragen (en zelf een kopie vragen). Inzage en uitleg worden kosteloos voorzien. De wijze waarop een aanvraag moet gebeuren en hoe Stad Gent een aanvraag moet afhandelen, wordt beschreven in het Bestuursdecreet.²⁵⁸

255 Wat is het Rijksregister van de natuurlijke personen? (2020). Geraadpleegd via <https://www.ibz.rrn.fgov.be/nl/rijksregister/faq/wat-is-het-rijksregister-van-de-natuurlijke-personen/>

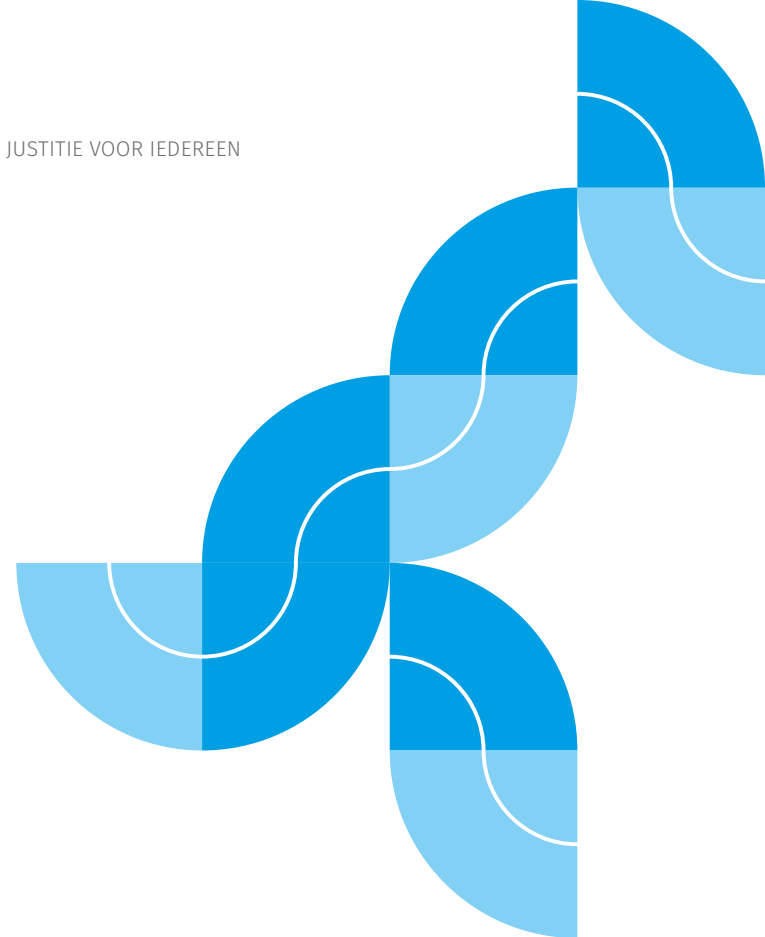
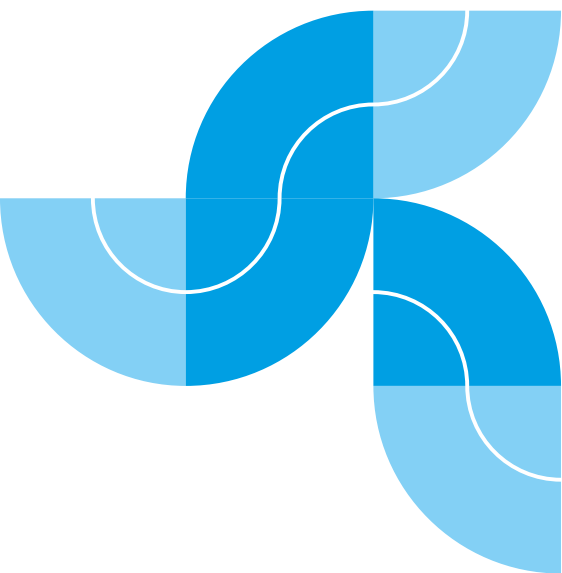
256 Gent, net zoals in België, telt een stijgend aantal erkende vluchtelingen (cijfers dec. 2019). Maar toch, vergeleken met het aantal wereldwijd is het aantal klein. De stad telt momenteel om en bij de 3.000 vluchtelingen. De meeste nieuwkomers zijn Afghanen, Syriërs en Somaliërs. Samen maken die drie nationaliteiten zo'n 60% van alle vluchtelingen uit. Meer dan 75% van de vluchtelingen zijn mannen.

257 Stad Gent - Dienst Data en Informatie. (2018). Omgevingsanalyse 2018. Geraadpleegd via https://d21buns5ku92am.cloudfront.net/62000/documents/36770-Omgevingsanalyse2018-NLweb3_1-08091d.pdf

258 Stad Gent (2018). Bestuursdecreet van 7 december 2018. Geraadpleegd via <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1030009&datum=&geannoteerd=false&print=falsestuu>

Proactieve rechtentoekenning (dit gaat over sociale grondrechten)

Overheden en instanties vaardigen maatregelen uit die een tegemoetkoming, een voordeel, een subsidie, een recht, een kortingskaart, ... mogelijk maken. Te vaak is een administratieve handeling nodig om deze te bekomen. Proactieve rechtentoekenning betekent dat de overheid, op basis van de gegevens die de overheid al van jou heeft, jou automatisch geeft waar je recht op hebt. In Vlaanderen leeft ongeveer 4,2% van de bevolking in een situatie van onderbescherming. Zij realiseren niet al hun sociale grondrechten.²⁵⁹

259 Samenlevingsopbouw (2020). Lokaal proactief kader: Iedereen Beschermd. Geraadpleegd via <https://www.samenlevingsopbouw.be/e-dossiers/onderbescherming/lokaal-proactief-kader-iedereen-beschermd>

17 PARTNERSCHAP OM DOELSTELLINGEN TE BEREIKEN

SDG 17 – Versterk de implementatiemiddelen en revitaliseer het wereldwijd partnerschap voor duurzame ontwikkeling

Thema's SDG 17

Leeswijzer: In bijlage vind je de officiële Nederlandstalige vertaling van de VN-teksten per SDG.

Deze doelstelling omvat 19 subdoelstellingen waarvan er slechts een drietal zich verbinden tot het stedelijke (/gemeentelijke) niveau - veel van de subdoelstellingen hebben betrekking op het Vlaamse of federale niveau.

Bijkomende financiële middelen (17.3)

Versterken van de Noord-Zuid- en de Zuid-Zuid-samenwerking in functie van kennisdeling (17.6)

Doeltreffende partnerschappen (17.17)

SDG 17 in 't kort

Steden dragen bij tot het mobiliseren van bijkomende financiële middelen voor ontwikkelingslanden. Doeltreffende partnerschappen, zowel multi-stakeholderpartnerschappen als brede (inter)stedelijke netwerken, kunnen duurzame ontwikkeling versterken en zo vooral kennis en expertise mobiliseren en delen met het oog op het bereiken van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen in alle landen, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden.

In het Gentse meerjarenplan 20-25 vinden we de volgende doelstellingen die hiernaar verwijzen:

We maken Gent samen met haar burgers en partners door o.a.:

- > Een scherp gesteld imago, meer experimenteer- en innovatieruimte en kracht, een versterkt Gentse (stads)regionale en internationale positie, zorgen dat Gent haar ambities beter en verbindend kan realiseren
- > Geïntegreerde aanpak van maatschappelijke uitdagingen in de wijken met alle partners
- > Versterken van vrijwilligers en inzetten op samenwerking met een divers verenigingsleven en middenveld

Gent is een warme stad waar mensen elkaar ontmoeten en zich verbonden voelen door o.a.:

- > Gent stemt haar beleid af op de impact op het Zuiden en moedigt op verschillende manieren internationale solidariteit aan

Staat van de stad

Bijkomende financiële middelen (17.3)

De capaciteit die Stad Gent vrijmaakt voor internationale solidariteit is hoog in vergelijking met andere steden in België. Dit uit zich zowel financieel, als in een sterk professioneel team en de beschikking over een in de stad centraal gelegen Vredeshuis dat een hotspot is voor NGO's met een mondiale werking. Dit draagt op die manier bij aan de nationale cijfers. Ontwikkelde landen zijn de verbintenis aangegaan om 0,7% van het bruto nationaal inkomen te besteden aan officiële ontwikkelingshulp voor ontwikkelingslanden (ODA/GNI). In het geval van lokale besturen spreken we niet over 0,7%, omdat er niet zoiets bestaat als een Bruto Gents Inkomen. Om de vergelijking tussen lokale besturen mogelijk te maken, wordt vaak verwezen naar het budget/capita, voor Gent komt dit neer op meer dan 2 euro per inwoner. Deze bijdrage kan de Europese vergelijking doorstaan en toont Gent als internationale stad. Het GOLD-rapport van Platforma – de pan-Europese coalitie van steden en regio's actief in ontwikkelingssamenwerking – pleit voor een richtcijfer van 1 euro per inwoner en voor grote steden minimaal 1 voltijds medewerker.

Versterken van de Noord-Zuid- en de Zuid-Zuid-samenwerking in functie van kennisdeling (17.6)

We beschikken over onvoldoende data voor Gent om een representatief beeld te schetsen.

Doeltreffende partnerschappen (17.17)

De Stad Gent is vandaag lid van een veertigtal verschillende internationale en Europese netwerken. Lidmaatschap is een weloverwogen keuze en wordt geregeld geëvalueerd. Het leeuwendeel van de netwerken zijn thematisch.

Voorbeelden van partnerschappen en netwerken in het thema 'duurzaamheid' zijn bijvoorbeeld 'ICLEI – Local Governments for Sustainability' (het toonaangevende

globale netwerk van meer dan 1.500 steden, dorpen en regio's dat vastberaden is een duurzame toekomst uit te bouwen), Climate Alliance (grootste Europese stedennetwerk rond klimaatactie), de Covenant of mayors (met doel tegen 2050 klimaatneutraal te zijn), het Mayors for Peace netwerk (globale netwerk rond vrede en de strijd tegen kernwapens), Civitas (internationaal netwerk van steden voor steden i.v.m. duurzaam transport), en LUCI (vereniging van steden m.b.t. duurzame lichtontwikkeling).

Afhankelijk van de scope van die netwerken wordt ook samengewerkt met ontwikkelingslanden, bv. Climate Alliance werkt nauw samen met inheemse groepen uit het Amazonewoud, LUCI ondersteunt de economische en sociale ontwikkeling van steden in het globale Zuiden via partnerschappen onder het LightLinks initiatief dat de implementatie van straatverlichting ondersteunt.

Vanuit het internationale beleid gaat structureel veel aandacht naar twee 'stadsbrede' stedennetwerken waar Gent een actieve rol in opneemt, met name Eurocities en het Global Parliament of Mayors, waar ook SDG-thema's op de agenda staan. Tijdens het Gents Eurocities-voorzitterschap 2017-2018 heeft Gent de SDG's prominent op de tafel gelegd.

De Stad Gent is eveneens betrokken in een aantal communities en initiatieven die de SDG's promoten, zoals de EU Fair & Ethical Trade award, ESDN (European Sustainable Development Network) en de UN SDG community. Gent ontving tijdens het VN SDG Global Festival (Bonn, 2018) een SDG Award voor de gevoerde campagne die de SDG's (People) bij de Belgische bevolking promootte. Gent ontving in België als eerste stad van de federale overheid de titel van SDG-ambassadeur, als resultaat van de eerste SDG acties die in 2016 (VNCityTalk) in Gent van start gingen.

Sinds 2016 gaat de Stad Gent geen rechtstreekse partnerschappen meer aan met lokale besturen in het Zuiden. De impact van dergelijke samenwerking wordt als te gering gezien. De focus ligt op het samenwerken met lokale besturen en het versterken van hun capaciteit door internationale netwerken op te bouwen die op een bepaald thema een lokaal bestuur versterken. Zo is er bijvoorbeeld RUAF waar Stad Gent een belangrijke rol in opneemt als het gaat over uitwisseling van kennis en expertise over een *lokaal voedselbeleid*. Verschillende steden wereldwijd (Quito, Tegucigalpa, Toronto, Colombo, ...) wisselen uit waarbij ook private partners een rol

kunnen en moeten spelen. Dit geeft een grotere meerwaarde en impact dan een bilaterale samenwerking tussen twee steden.

Door de winst van de Fair and Ethical Trade Award in 2018 hadden we ook de mogelijkheid om een samenwerking met een partner in het Zuiden op te zetten. Dit werd Sahnewal in India, met als focus *eerlijk textiel*. Dit kortlopend project zal gedocumenteerd worden door het International Trade Center om als voorbeeld te dienen voor andere actoren en lokale besturen wereldwijd.

Stad Gent kiest resoluut voor eerlijke handel tussen continenten (zie ook SDG 12 'Verantwoorde consumptie en productie'). Op die manier dragen we bij tot doelstellingen betreffende handel, maar kijken we ook richting een nieuw handelssysteem waar producenten en leveranciers een eerlijke prijs krijgen voor geleverde producten of diensten. Eerlijke handel is niet als dusdanig opgenomen in de SDG's. Er wordt sterk gepleit om handel te stimuleren zonder het component 'eerlijkheid' expliciet te benoemen. Toch blijven we daarop inzetten: het ontginnen van grondstoffen en het productieproces moet anders en eerlijker.

Mondiale tendensen versus lokaal en nationaal beleid

Met 19 subdoelstellingen, waarvan er drie raken aan het stedelijke/gemeentelijke niveau, wordt meteen duidelijk dat mandaat en daadkracht (enkel) op het nationale en Vlaamse niveau liggen en worden verwacht.

Het lokale niveau komt nochtans snel op de voorgrond omdat de gevolgen van mondiale, plotse gebeurtenissen (zoals natuurrampen, pandemieën (bv. Corona) en conflicten) en de mondialisering op zich het meest uitgesproken te zien en te voelen zijn op lokaal niveau.

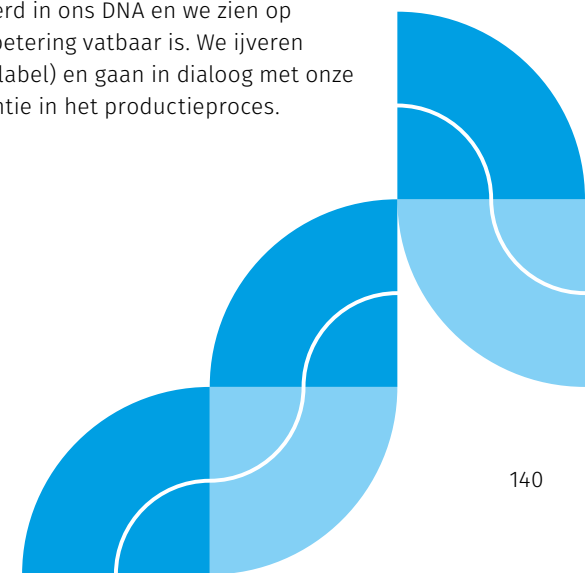
Een voorbeeld van deze lokaal/nationaal verhouding daarvoor is klimaat. Gent heeft zich sinds 2008 via de *Convenant of mayors* tot doel gesteld tegen 2050 klimaatneutraal te zijn. Dit engagement ging vooraf aan de Parijs-doelstellingen en de recente Green Deal van de Europese Unie. Om de vooropgestelde doelen voor CO₂-vermindering in 2030 te bereiken in Gent, zullen zowel huishoudens, bedrijven, transport en overheid veel inspanningen moeten doen. En daarvoor is het nodig dat de hogere overheden de lokale klimaatbeleidsplannen ondersteunen en stimuleren.

Vlaanderen voldoet niet aan de vereiste EU-doelstellingen (35% CO₂-reductie tegen 2030). Vlaanderen zal met het huidige klimaat- en energieplan 32,8% realiseren tegen 2030. Gent volgt daarom nauwgezet de evolutie van de Green Deal-instrumenten op en geeft hierrond input, in de verwachting dat de nodige incentives (bv. wetgeving, subsidies, stimulansen, kennisuitwisseling) tot in de Vlaamse gemeenten zullen doordringen ter ondersteuning van een performant lokaal klimaatbeleid. Een ander voorbeeld zijn (economische, politieke, oorlogs-) vluchtelingen en het vluchtelingenbeleid. Zie ook SDG 10 'Ongelijkheid verminderen'.

Gent heeft als lokaal niveau een traditie in het pionieren voor mondiale duurzaamheidsdoelstellingen (voorheen Millenniumdoelstellingen (VN 2000)). Dit toont zich vandaag in een snel inschakelen in het SDG verhaal.

Het toont zich ook in (de wil om) de lokale beleidscoherentie voor duurzame ontwikkeling te versterken. Zo ontwikkelde de Stad Gent een duurzaam reisbeleid voor buitenlandse dienstreizen. Door het hele stadspersoneel (2019) werd een duurzaam concept uitgewerkt voor openbare aanbestedingen en werd een duurzaam aankoopbeleid ingevoerd dat onder andere rekening houdt met sociale rechtvaardigheid.

Voor een duurzaam aankoopbeleid keken we de afgelopen jaren richting voedsel (productsegmenten zoals eerlijke wijn, koffie, fruitsap, bananen) en een specifieke keuze voor textiel. Als textielstad is dit verankerd in ons DNA en we zien op globaal vlak een productieproces dat voor verbetering vatbaar is. We ijveren voor eerlijke grondstoffen (met een fair trade label) en gaan in dialoog met onze leveranciers (bv. werkkledij) over de transparantie in het productieproces.

Uitleiding

Dit rapport leert ons dat er voor sommige thema's veel cijfermateriaal beschikbaar is, voor andere niet. Daarnaast laat niet elk thema zich even gemakkelijk kwantificeren. Niet overal is er een traditie of is er capaciteit om te monitoren. Andere hindernissen zijn de versnippering van actoren in één domein of moeilijk te operationaliseren concepten. We blijven stappen zetten om te meten en om data publiek te maken.

Vanaf volgend jaar lichten we elk jaar een deel van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen uit. We baseren ons hiervoor op de vijf grote SDG-thema's: mensen, planeet, welvaart, vrede en partnerschap, ook wel de 5 'P's' genoemd (People, Planet, Prosperity, Partnerships & Peace). In 2021 staat People in de kijker, in 2022 zoomen we in op Prosperity en in 2023 gaat de focus van het rapport naar Planet. De thema's Partnerships & Peace nemen we elk jaar mee, omdat ze centraal staan in het bereiken van de doelen. We zetten inspirerende projecten van Gentse bodem in de kijker en brengen belanghebbenden samen. De rapporten bieden ons de kans om verder in te zetten op sterke partnerschappen. Een duurzame transitie maak je niet alleen: het is een verhaal dat we met velen samen schrijven.

Bibliografie

Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium (ADS) (2016). SILC (Statistics on income and living conditions): Statistische gegevens betreffende inkomen en levensomstandigheden.

Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium (ADS) (2019). Toerismecijfers 2018.

Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium (ADS) (2019). Moedersterfte [Dataset]. Geraadpleegd via <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/sterfte-en-levensverwachting/moedersterfte#news>

Arvastat (2020). Arvastat. Geraadpleegd via <https://arvastat.vdab.be/>

Arvastat (2020). Jobratio Vlaams Gewest, 2020.

Avalosse e. a. (2016): Health Literacy: Gezondheidsvaardigheden en informatiebronnen [online publicatie, gelezen 20 maart 2018, https://www.cm.be/media/CM-267-Gezondheidsvaardigheden_tcm47-29109.PDF

Bral, L., Jacques, A., Laenen, S., & Vanderhasselt, A. (2018). Stadsmonitor 2017 - Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden. Brussel: Agentschap voor Binnenlands Bestuur.

Brouwers J., e.a. (2015). MIRA Klimaatrapport 2015, over waargenomen en toekomstige klimaatveranderingen. Vlaamse Milieumaatschappij i.s.m. KU Leuven, VITO en KMI. Aalst, Belgium, p. 147.

Buysse, A. e. a. (Red.) (2013). Sexpert: seksuele gezondheid in Vlaanderen. Gent: Academia en <https://www.sensoa.be/abortus-en-ongepande-zwangerschap-belgie-feiten-en-cijfers>

CAMPO, Compagnie Cecilia, Les ballets C de la B, NTGent, Vooruit. (2015). Kunstenlandschapschets 2015 Gent. Geraadpleegd via <https://overlegkunsten.org/media/7509c8a0b82f8c1b135488cb52d3921a/Landschapstekening%20Gent.pdf>

CIB Vlaanderen. (2020). CIB-Huurbarometer. Geraadpleegd via <https://www.cib.be/actua>

De Vlaamse Waterweg NV en Stad Gent. (2018). Beleidsvisie “Water in de stad”. Geraadpleegd via https://www.vlaamsewaterweg.be/sites/default/files/download/15061_tk_010_gezamenlijke_visienota_layout_2019.pdf

Decock, S. (2020, 8 april). Belgische economie krimpt met 8 procent in 2020. De Standaard. Geraadpleegd via https://www.standaard.be/cnt/dmf20200408_04916751

Delbeke, B., Meyer, S., Coene, J. (2017). Barometer Energiearmoede, derde editie 2017, Brussel: Koning Boudewijnstichting.

Deloitte (2020). Deloitte’s Technology Fast 50: connected companies, global growth, geraadpleegd via <https://www2.deloitte.com/be/en/pages/technology/topics/fast50.html>

Departement Onderwijs Vlaanderen: databestand DHO op vraag van Stad Gent.

Devlieger R. , E. Martens, R. Goemaes, H. Cammu (2018). Perinatale activiteiten in Vlaanderen 2017, Studiecentrum voor Perinatale Epidemiologie (SPE), Brussel.

Diensten Data & Analyse van de 5 Vlaamse Provincies. (2020). Provincies in Cijfers. Geraadpleegd via <https://provincies.incijfers.be/dashboard>

Dormaels, A., De Pauw, E. & Easton, M. (2016). Onderzoek naar de behoeften en verwachtingen van de burger in geval van stroomonderbrekingen. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

E20 (2017). Energetische staat woningen stad Gent, eindrapport, p. 52.

Eenheid voor Zelfmoordonderzoek UGent (2017). De epidemiologie van suicidepogingen in Gent: Jaarverslag 2016, [online publicatie], <https://www.eenheidzelfmoordonderzoek.be/pdf/17112017-143418-Jaarverslag%20Groot%20Gent%202016.pdf>

Europees instituut voor Gelijkheid (2019). Gendergelijkheidsindex 2019: België, Vilnius, Litouwen.

fDi Intelligence | A service from The Financial Times (2018). FDI European Cities and Regions of the Future 2018/2019, February/march, <https://www.fdiintelligence.com/content/download/70984/2026095/file/fDi%20European%20Cities%20and%20Regions%20of%20the%20Future%202018:19>

Federaal Planbureau (2018b). Economische begroting 2018, Brussel, 8 februari 2018.

Federaal Planbureau (2019, 8 november). Watervverbruik. Geraadpleegd via https://www.indicators.be/nl/i/G06_WAT/Watervverbruik

Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en leefmilieu. (2018). Schatting van de prevalentie van in België wonende meisjes en vrouwen die vrouwelijke genitale verminking ondergingen of het risico lopen om verminkt te worden, 2018. Geraadpleegd via https://gams.be/wp-content/uploads/2019/02/VGV_Prevalentiestudie-04-02-19.pdf

Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu. (2019, 19 december). Zuigelingensterfte. Geraadpleegd op 15 april 2020, via <https://www.gezondbelgie.be/nl/gezondheidstoestand/sterfte-en-doodsoorzaken/zuingelingensterfte>

Federale Politie (2019). Veiligheidsmonitor 2018.

Federale Politie (2019). Veiligheidsrapport 2018, Tabellenrapport, Finaal rapport – PZ Gent, Brussel.

Federale Politie (2020). Nationaal Veiligheidsplan 2016-2019: Prioritaire gerechtelijke fenomenen, Politiezone Gent, Brussel.

Federale Politie (2020). Criminoliteitsbarometer 2017-2020 – pleegplaats: politiezone Gent – PZ Gent, Brussel

Federale Politie (2020). Ophelderingsbarometer, pleegplaats: politiezone Gent.

Gislé L, Drieskens S, Demarest S, Van der Heyden J. Geestelijke gezondheid: gezondheidsenquête 2018. Brussel, België: Sciensano; Rapportnummer: D/2020/14. 440/4. Beschikbaar op: www.gezondheidsenquete.be

Gislé L , S. Demarest, S. Drieskens. Gezondheidsenquête 2018. Gebruik van alcohol. Brussel, België: Sciensano; Rapportnummer: D/2019/14. 440/56. Beschikbaar op: www.gezondheidsenquete.be

Gislé L , S. Drieskens. Gezondheidsenquête 2018. Druggebruik. Brussel, België: Sciensano; Rapportnummer: D/2019/14. 440/59. Beschikbaar op: www.gezondheidsenquete.be

Goedemé, T., Coene, J. en Hubeau, B. (2017). Energie en armoede, in: Armoede, energie en wonen: creatieve ideeën voor een toekomst zonder energiearmoede, p. 7-12, Antwerpen: Universiteit Antwerpen.

Health Belgium (2018), databestand op maat: MPG 2008-2016: Aantal psychiatrische opnames van Gentenaars in de Belgische PZ en PAAZ, Brussel.

Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (2012). Gedwongen huwelijken. Geraadpleegd via https://igvm-iefh.belgium.be/nl/publicaties/gedwongen_huwelijken_in_het_brussels_hoofdstedelijk_gewest

Intermutualistisch agentschap (IMA) (2020): beleidsrelevante statistieken en indicatoren, Geraadpleegd via <http://atlas.aim-ima.be/databanken>

J. Tafforeau, S. Drieskens, R. Charafeddine, J. Van der Heyden. Gezondheidsenquête 2018: Subjectieve gezondheid. Brussel, België: Sciensano. Rapportnummer: D/2019/14. 440/35.

Jaarrapport Bevolkingsonderzoeken naar kanker 2019; Centrum voor Kankeropsporing - Belgian Cancer Registry, Brugge 2019
Kenniscentrum WWZ (2020), Armoede en sociale uitsluiting.

Kind en Gezin (2017) via Oost-Vlaanderen in cijfers. Geraadpleegd via <https://oostvlaanderen.incijfers.be/>

Kind en Gezin (2018). Kindermishandeling. Geraadpleegd via <https://www.kindengezin.be/cijfers-en-rapporten/cijfers/kindermishandeling/>

Kras Gent (2019). Activiteitenverslag 2018. Geraadpleegd via https://www.krasgent.be/assets/files/kras_jaarverslag-2018.pdf

Lierman S. e.a. (2015). Visie op landbouw in de stedelijke omgeving van Gent 2030 en de ruimtelijke vertaling ervan, SumResearch, ILVO & Paul de Graaf Ontwerp & Onderzoek i.o. van Stad Gent, Gent, januari 2015.

Maiheu, 2013. Hittekaart: CLUHI 19 augustus 2012, 0:00 LT.

Missiaen J. en Seynaeve H. (2016). Onderzoek naar het psychisch welzijn van Vlaamse holebi's en/of transgender personen, Risico- en beschermende factoren in kaart gebracht voor lifetimeprevalentie van suïcidepogingen, UGent, Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen, Masterproef Academiejaar 2015 – 2016; Promotor: Prof. Dr. Gwendolyn Portzky.

Montalto V., Jorge Tacao Moura C., Langedijk S., Saisana M. (2017). The Cultural and Creative Cities Monitor - 2017, European Commission, Edition. doi: 10.2760/031627.

Nys, A. (2012). Het natuurrapport van de Vlaamse steden en gemeenten 2006- 2012.

OCMW Gent (2018). Jaaroverzicht 2017.

Onderwijs Vlaanderen (2020). Dataloep: aan de slag met cijfers over onderwijs [Dataset]. Geraadpleegd via <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/dataloep-aan-de-slag-met-cijfers-over-onderwijs>

POD Maatschappelijke Integratie (2017). Interfederale armoedemonitor, cijfers 2016.

Provincie Oost-Vlaanderen (2017a), Sociaal-economische situatieschets van Oost-Vlaanderen, Gent, 19 mei 2017.

Ronsse, Stijn en Van de Cloot, Ivan (2017). De maakindustrie van de toekomst in België, Itinera Institute, Brussel, 7 september 2017.

Rosiers J. (2015). Uitgaansonderzoek 2015, Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen (VAD), Brussel, 2016.

Samenlevingsopbouw. (2020). Lokaal proactief kader: Iedereen Beschermd. Geraadpleegd via <https://www.samenlevingsopbouw.be/e-dossiers/onderbescherming/lokaal-proactief-kader-iedereen-beschermd>

Stad Gent (2015). Geactualiseerde Biologische Waarderingskaart van de stad Gent.

Stad Gent - Dienst Data en Informatie (2018). Omgevingsanalyse 2018 – technische versie.

Stad Gent - Dienst Milieu en Klimaat (2019). CO2-monitor 2017.

Stad Gent – Dienst Toezicht (2020). Leegstandsregister.

Stad Gent - Mobiliteitsbedrijf. (2019). Mobiliteits- en verplaatsingsonderzoek bij de Gentenaren. Gent, België.

Stad Gent (2018): Bestuursdecreet van 7 december 2018. Geraadpleegd via <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1030009&datum=&geannoteerd=false&print=falsestuu>

Stad Gent (2012). Groenstructuurplan Gent.

Stad Gent (2012). Nota samenhuizen; collegebesluit dd. 5 juli 2012.

Stad Gent (2017). Diversiteitsactieplan Stad Gent - OCMW Gent 2017-2020, Human resources Stad Gent & OCMW Gent.

Stad Gent (2017b). Maak Gent negenduust keer wijzer, resultaten van de studentenenquête 2017, Stad Gent i.s.m. Arteveldehogeschool.

Stad Gent (2019). CO2-monitor 2017.

Stad Gent (2020). Cijfers bestuursondersteuning.

Stad Gent (2020). Gent In Cijfers. Geraadpleegd via <https://gent.buurtmonitor.be/>

Stad Gent (2020). Beleidsnota Dierenbeleid (voorontwerp). Geraadpleegd via <https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/Voorontwerp%20Beleidsnota%20Dierenbeleid%202020-2025.pdf>

Stad Gent (2020). Beleidsnota IVAGO. Geraadpleegd via <https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/Voorontwerp%20Beleidsnota%20Ivago%202020-2025.pdf>

Stad Gent (2020). Gent, leeftijdsvriendelijke stad. Geraadpleegd via <https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/BN%20Leeftijdsvriendelijke%20stad.pdf>

Stad Gent (2020). Ontwerp Klimaatplan (voorontwerp). Geraadpleegd via <https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/Voorontwerp%20Klimaatplan%202020-2025.pdf>

Stad Gent (2020). Voor een sterk ondernemersklimaat en een economie van de toekomst - Beleidsnota Economie (voorontwerp). Geraadpleegd via <https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/Voorontwerp%20Beleidsnota%20Economie%202020-2025.pdf>

Stad Gent (2020). Werk en sociale economie - Beleidsnota (voorontwerp). Geraadpleegd via <https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/Voorontwerp%20Beleidsnota%20Werk%20en%20Sociale%20Economie%202020-2025.pdf>

Statistiek Vlaanderen (2018). Vlaamse gemeentelijke demografische vooruitzichten

2018-2035. Geraadpleegd via <https://www.statistiekvlaanderen.be/vlaamse-gemeentelijke-demografische-voorzichten--2018-2035>

Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (SWVG), (2013), Inschatting van de behoefte aan geestelijke gezondheidszorg, SWVG-Rapport 16, Leuven.

Steunpunt Wonen (2019). Wonen in Vlaanderen anno 2018.

Stichting Kanker (2017). Rookgedrag in België 2017, GfK in opdracht van Stichting tegen Kanker.

Stuyck K. & Jacques, A., e.a. (2014). Katern Stadsmonitor 2014 - Gezinnen in de stad: de gezins- en kindvriendelijkheid van onze centrumsteden in kaart.

Stuyck, K., Doyen, G., Feys, Y., Noppe, J., Jacques, A., Buyschaert, P. (2018). Survey Samenleven in Diversiteit 2017. Brussel: Agentschap Binnenlands Bestuur.

SWVG rapport 16 (2013). Inschatting van de behoefte aan geestelijke gezondheidszorg. Geraadpleegd via <https://steunpuntwvg.be/images/rapporten-en-werknotas/behoefte-aan-ggz>

Toerisme Vlaanderen (2017a). Bewonersonderzoek Vlaanderen: Antwerpen, Brugge, Gent en Mechelen: onderzoek naar de draagkracht voor toerisme, Brussel.

Toerisme Vlaanderen (2017). Reputation Study Flanders 2017. Mature Markets – Europe + US & Japan, <https://www.toerismevlaanderen.be/reputatieonderzoek>

Trends (2019). Trends gazellen 2019, geraadpleegd via <https://trends.knack.be/economie/ondernemen/gazellen-oost-vlaanderen-categorie-kleine-bedrijven/game-normal-1440447.html>

Trends (2020). Trends gazellen 2020, geraadpleegd via <https://trends.knack.be/economie/bedrijven/rangschikking-oost-vlaamse-gazellen-categorie-kleine-bedrijven/game-normal-1578511.html>

Van Damme J., e.a. (2017). In hogere sferen?, volume 4: een onderzoek naar het middelengebruik bij Vlaamse studenten Vereniging voor Alcohol en andere Drugproblemen (VAD), Brussel, 2018.

Verenigde Naties (2015, 21 oktober). Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. Geraadpleegd via <https://www.SDG's.be/nl/bronnen/publicaties>

Verhaeghe, P. P. (2017). Juridische praktijktesten naar discriminatie op de private huurwoningmarkt in Gent: De proactieve fase.

Verhaeghe, P. P. (2018). Juridische praktijktesten naar discriminatie op de private huurwoningmarkt in Gent: De reactieve fase.

Vettenburg, N., Elchardus, M., & Put, J., Pleysier, S., (Eds.) (2013). Jong in Antwerpen en Gent. Bevindingen uit de JOPmonitor Antwerpen-Gent. Leuven/Den Haag: Acco.

VITO (2019). Gent kiest voor een circulaire stadseconomie. Geraadpleegd via <https://vito.be/nl/nieuws/gent-kiest-voor-een-circulaire-stadseconomie>

Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid, Afdeling Toezicht Volksgezondheid, Team infectieziekten (2017). Studie van de vaccinatiegraad in Vlaanderen 2016. Geraadpleegd via <https://www.zorg-en-gezondheid.be/sites/default/files/atoms/files/Vaccinatiegraadstudie%202016.pdf>

Vlaams Expertisecentrum Suicidepreventie (Vlesp) (2015). Communicatiefiche Zelfmoord bij jongeren.

Vlaams Expertisecentrum Suicidepreventie (Vlesp) (2017). Epidemiologisch Rapport: 2017. De Vlaamse suïcidcijfers in een nationale en internationale context. UGent, Gent.

Vlaamse Overheid (2017). Vlaamse gendermonitor 2016, Brussel, België.

Vlaamse Overheid, Departement WSE. (2016). De Vlaamse arbeidsmarkt na 2020. Analyses door de studiedienst van het departement WSE (maart 2016). Geraadpleegd via <https://www.vlaanderen.be/publicaties/de-vlaamse-arbeidsmarkt-na-2020-analyse-door-de-studiedienst-van-het-departement-wse>

Vlaamse overheid. (2020). Uit Databank. Geraadpleegd via <https://www.uitdatabank.be/>

Vlaamse regering (2015). Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2019 - beleidsdocument, Brussel, België.

Vlaamse Woonraad (2017). Advies onderste segment private huurmarkt, Brussel, België.

Vlaanderen (2016). Actieplan kleuterparticipatie: Elke dag kleuteronderwijs telt, Vlaanderen is onderwijs & vorming, Brussel.

Vlaanderen (2017), Voortgangstoets Vlaanderen.

Vlaanderen Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) (2020). Kandidaat-huurders en -kopers. Geraadpleegd via <https://www.vmsw.be/Home/Footer/Over-sociale-huisvesting/Statistieken/Kandidaat-huurders-en-kopers>

Vlaanderen Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) (2020). Woningen en gronden. Geraadpleegd via <https://www.vmsw.be/Home/Footer/Over-sociale-huisvesting/Statistieken/Woningen-en-gronden>

Vlaio, Vlaams Agentschap, EWI, Flanders D.C. (2019). "De Creatieve Sector in Vlaanderen". Geraadpleegd via <https://creatievesector.be/>

VLESP (2017). Detectie en behandeling van suïcidaal gedrag: multidisciplinaire richtlijn voor hulpverleners in de gezondheidszorg.

VMM. (2016). Geoloket waterkwaliteit. Geraadpleegd via <https://www.vmm.be/data/waterkwaliteit>

Vranken, J., Huybrechs, F., Meyer, S, (2011) Energiearmoede in België, Antwerpen en Brussel: Oases en CEESE.

World Tourism Organization. (2017). Tourism Highlights. Geraadpleegd via <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419029>

Bijlages

SDG 1 – Beëindig armoede overal en in al haar vormen

- 1.1 Tegen 2030 extreme armoede uitroeien voor alle mensen wereldwijd die met minder dan \$ 1,25 per dag moeten rondkomen
- 1.2 Tegen 2030 het aandeel mannen, vrouwen en kinderen van alle leeftijden die volgens de nationale definities in armoede leven in al haar dimensies minstens tot de helft terugbrengen
- 1.3 Nationaal toepasbare sociale beschermingssystemen en maatregelen implementeren voor iedereen, met inbegrip van sociale beschermingsvloeren en tegen 2030 een aanzienlijke dekkinggraad realiseren van de armen en de kwetsbaren
- 1.4 Er tegen 2030 voor zorgen dat alle mannen en vrouwen, in het bijzonder de armen en de kwetsbaren, gelijke rechten hebben op economische middelen, alsook toegang tot basisdiensten, eigenaarschap en controle over land en andere vormen van eigendom, nalatenschap, natuurlijke hulpbronnen, gepaste nieuwe technologie en financiële diensten, met inbegrip van microfinanciering
- 1.5 Tegen 2030 de weerbaarheid opbouwen van de armen en van zij die zich in kwetsbare situaties bevinden en hun blootstelling aan en kwetsbaarheid voor klimaatgerelateerde, extreme gebeurtenissen en andere economische, sociale en ecologische schokken en rampen, beperken
  - 1.a Zorgen voor een aanzienlijke mobilisatie van middelen afkomstig uit verschillende bronnen, ook via versterkte ontwikkelings samenwerking, om adequate en voorspelbare middelen te voorzien voor ontwikkelingslanden, in het bijzonder de minst ontwikkelde landen, om programma's en beleidlijnen te implementeren die een einde moeten maken aan armoede in al haar vormen
  - 1.b Solide beleidskaders creëren op nationaal, regionaal en internationaal niveau die zijn gebaseerd op ontwikkelingsstrategieën ten gunste van de armen en het genderbeleid, om de versnelde investering te ondersteunen in acties die gericht zijn op het uitroeien van armoede

SDG 2 - Beëindig honger, bereik voedselzekerheid en verbeterde voeding en promoot duurzame landbouw

- 2.1 Tegen 2030 een einde maken aan honger en voor iedereen, in het bijzonder de armen en de mensen die leven in kwetsbare situaties, met inbegrip van kinderen, toegang garanderen tot veilig, voedzaam en voldoende voedsel en dit het hele jaar lang
- 2.2 Tegen 2030 komaf maken met alle vormen van ondervoeding, waarbij ook tegen 2025 voldaan moet kunnen worden aan de internationaal overeengekomen doelstellingen met betrekking tot groeiachterstand en

ondergewicht bij kinderen onder de 5 jaar; en eveneens tegemoetkomen aan de voedingsbehoeften van adolescente meisjes, zwangere vrouwen, vrouwen die borstvoeding geven en oudere personen

- 2.3 Tegen 2030 de landbouwproductiviteit en de inkomens verdubbelen voor kleinschalige voedselproducenten, in het bijzonder vrouwen, inheemse bevolkingen, familieboeren, veefokkers en vissers, onder meer door een veilige en gelijke toegang tot land, andere productieve hulpbronnen en inputs, kennis, financiële diensten, markten en opportuniteiten die toegevoegde waarde bieden en ook buiten de landbouw tewerkstelling genereren
- 2.4 Tegen 2030 duurzame voedselproductiesystemen garanderen en veerkrachtige landbouwpraktijken implementeren die de productiviteit en de productie kunnen verhogen, die helpen bij het in stand houden van ecosystemen, die de aanpassingscapaciteit verhogen in de strijd tegen klimaatverandering, extreme weersomstandigheden, droogte, overstromingen en andere rampen en die op een progressieve manier de kwaliteit van het land en de bodem verbeteren
- 2.5 Tegen 2020 de genetische diversiteit in stand houden van zaden, cultuurgewassen en gefokte en gedomesticeerde dieren en hun in het wild levende verwanten, ook aan de hand van zaad- en plantenbanken die op een degelijke manier beheerd en gediversifieerd worden op nationaal, regionaal en internationaal niveau; en de toegang bevorderen tot het eerlijk en billijk delen van voordelen afkomstig van het gebruik van genetische hulpbronnen en daaraan gekoppelde traditionele kennis, zoals internationaal overeengekomen
  - 2.a Verhogen van de investeringen, door versterkte internationale samenwerking, in landelijke infrastructuur, landbouwkundig onderzoek en uitgebreide diensten, technologische ontwikkeling en genetische databanken voor planten en vee om de landbouwkundige productiecapaciteit in ontwikkelingslanden, in het bijzonder in de minst ontwikkelde landen, te versterken
  - 2.b Corrigeren en voorkomen van handelsbeperkingen en scheefgegroeide situaties op de wereldlandbouwmarkten, door onder andere tegelijk alle vormen van landbouwexportsubsidies en alle exportmaatregelen met een gelijkaardig effect af te schaffen, in overeenstemming met het mandaat van de Ontwikkelingsronde in Doha
  - 2.c Maatregelen aannemen die de correcte werking moeten garanderen van de voedselgrondstoffenmarkten en hun afgeleiden en een snelle toegang tot marktinformatie bevorderen, met inbegrip van informatie over voedselreserves, om de extreme volatiliteit van de voedselprijzen te helpen beperken

SDG 3 – Verzeker een goede gezondheid en promoot welvaart voor alle leeftijden

- 3.1 Tegen 2030 de globale moedersterfte terugdringen tot minder dan 70 per 100.000 levendgeborenen
- 3.2 Tegen 2030 een einde maken aan vermijdbare overlijdens van pasgeborenen en kinderen onder de 5 jaar, waarbij alle landen er moeten naar streven om het sterftecijfer van baby's minstens tot 12 per 1.000 levendgeborenen te beperken alsook het sterftecijfer van kinderen jonger dan 5 jaar eveneens in te perken tot maximum 25 per 1.000 levendgeborenen
- 3.3 Tegen 2030 een einde maken aan epidemieën zoals aids, tuberculose, malaria en verwaarloosde tropische ziekten, alsook hepatitis, door water overgebrachte ziekten en andere overdraagbare ziekten bestrijden
- 3.4 Tegen 2030 de vroegtijdige kindersterfte gelinkt aan niet-overdraagbare ziekten met een derde inperken via preventie en behandeling, en mentale gezondheid en welzijn bevorderen
- 3.5 De preventie en behandeling versterken van misbruik van verslavende middelen, met inbegrip van drugsgebruik en het schadelijk gebruik van alcohol
- 3.6 Tegen 2020 het aantal doden en gewonden in het verkeer wereldwijd halveren
- 3.7 Tegen 2030 universele toegang tot seksuele en reproductieve gezondheidszorgdiensten garanderen, met inbegrip van diensten voor gezinsplanning, informatie en opvoeding, en voor de integratie van reproductieve gezondheid in nationale strategieën en programma's
- 3.8 Zorgen voor een universele ziekteverzekering, met inbegrip van de bescherming tegen financiële risico's, toegang tot kwaliteitsvolle essentiële gezondheidszorgdiensten en toegang tot de veilige, doeltreffende, kwaliteitsvolle en betaalbare essentiële geneesmiddelen en vaccins voor iedereen
- 3.9 Tegen 2030 in aanzienlijke mate het aantal sterfgevallen en ziekten verminderen als gevolg van gevaarlijke chemicaliën en de vervuiling en besmetting van lucht, water en bodem,
- 3.a Waar nodig de implementatie van de kaderovereenkomst van de Wereldgezondheidsorganisatie over tabakscontrole versterken.
- 3.b Het onderzoek en de ontwikkeling ondersteunen van vaccins en geneesmiddelen voor overdraagbare en niet-overdraagbare ziekten voor de overdraagbare en de niet-overdraagbare ziekten die in hoofdzaak ontwikkelingslanden treffen, toegang verschaffen tot betaalbare essentiële geneesmiddelen en vaccins, volgens de richtlijnen van de Verklaring van Doha aangaande het TRIPS-akkoord en Volksgezondheid. De Verklaring bevestigt het recht van ontwikkelingslanden om ten volle gebruik te maken van de bepalingen van de Overeenkomst aangaande de Handelsaspecten van de

Intellectuele Eigendom (TRAIPIR) die ruimte laat voor de bescherming van de volksgezondheid; en, in het bijzonder, het verschaffen van toegang tot geneesmiddelen voor

- 3.c De financiering van de gezondheidszorg aanzienlijk opvoeren, net als de aanwerving, de ontwikkeling, de opleiding en het lange tijd in dienst houden van gezondheidswerkers in ontwikkelingslanden, in het bijzonder in de minst ontwikkelde landen en de kleine eilandstaten
- 3.d De capaciteit van alle landen versterken, in het bijzonder die van de ontwikkelingslanden, met betrekking tot systemen voor vroegtijdige waarschuwing, risicovermindering en het beheer van nationale en globale gezondheidsrisico's

SDG 4 – Verzeker gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en bevorder levenslang leren voor iedereen

- 4.1 Er tegen 2030 voor zorgen dat alle meisjes en jongens op een vrije, billijke en kwalitatief hoogstaande manier lager en middelbaar onderwijs kunnen afwerken, wat moet kunnen leiden tot relevante en doeltreffende leerresultaten
- 4.2 Er tegen 2030 voor zorgen dat alle meisjes en jongens in hun vroege kindertijd toegang hebben tot een kwalitatieve ontwikkeling, zorg en opvoeding voorafgaand aan de lagere school zodat ze klaar zijn voor het basisonderwijs
- 4.3 Tegen 2030 gelijke toegang garanderen voor alle vrouwen en mannen tot betaalbaar en kwaliteitsvol technisch, beroeps- en hoger onderwijs, met inbegrip van de universiteit
- 4.4 Tegen 2030 het aantal jongeren en volwassenen met relevante vaardigheden, met inbegrip van technische en beroepsvaardigheden, voor tewerkstelling, degelijke jobs en ondernemerschap aanzienlijk opdrijven
- 4.5 Tegen 2030 genderongelijkheden wegwerken in het onderwijs en zorgen voor gelijke toegang tot alle niveaus inzake onderwijs en beroepsopleiding voor de kwetsbaren, met inbegrip van mensen met een handicap, inheemse bevolkingen en kinderen in kwetsbare situaties
- 4.6 Er tegen 2030 voor zorgen dat alle jongeren en een groot aantal volwassenen, zowel mannen als vrouwen, geletterd en rekenvaardig zijn
- 4.7 Er tegen 2030 voor zorgen dat alle leerlingen kennis en vaardigheden verwerven die nodig zijn om duurzame ontwikkeling te bevorderen, onder andere via vorming omtrent duurzame ontwikkeling en duurzame levenswijzen, mensenrechten, gendergelijkheid, de bevordering van een cultuur van vrede en geweldloosheid, wereldburgerschap en de waardering van culturele diversiteit en van de bijdrage van de cultuur tot de duurzame ontwikkeling
- 4.a Bouwen en verbeteren van onderwijsfaciliteiten die aandacht hebben voor kinderen, mensen met een beperking en gendergelijkheid en die een veilige,

geweldloze, inclusieve en doeltreffende leeromgeving bieden voor iedereen

- 4.b Tegen 2020 het aantal studiebeurzen wereldwijd en substantieel verhogen dat beschikbaar is voor ontwikkelingslanden, in het bijzonder de minst ontwikkelde landen, de kleine eilandstaten en de Afrikaanse landen, voor toegang tot het hoger onderwijs, met inbegrip van beroepsopleiding en programma's omtrent informatie en communicatietechnologie, techniek, ingenieurswezen en wetenschappen, in ontwikkelde landen en andere ontwikkelingslanden

SDG 5 - Bereik gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes

- 5.1 Een einde maken aan alle vormen van discriminatie jegens vrouwen en meisjes, overal
- 5.2 Alle vormen van geweld tegen vrouwen en meisjes in de openbare en in de privésfeer uitroeien, ook inzake vrouwenhandel en seksuele en andere soorten uitbuiting
- 5.3 Uit de wereld helpen van alle schadelijke praktijken, zoals kind-, vroege en gedwongen huwelijken en vrouwelijke genitale verminking
- 5.4 Erkennen en naar waarde schatten van onbetaalde zorg en thuiswerk door het voorzien van openbare diensten, infrastructuur en een sociaal beschermingsbeleid en door de bevordering van gedeelde verantwoordelijkheden binnen het gezin en de familie, zoals dat nationaal van toepassing is
- 5.5 Verzekeren van de volledige en doeltreffende deelname van vrouwen en voor gelijke kansen inzake leiderschap op alle niveaus van de besluitvorming in het politieke, economische en openbare leven
- 5.6 Verzekeren van universele toegang tot seksuele en reproductieve gezondheidszorg en reproductieve rechten zoals overeengekomen in het kader van het Actieprogramma van de Internationale Conferentie over Bevolking en Ontwikkeling en het Peking-Actieplatform en de slotdocumenten van hun desbetreffende conferenties
- 5.a Hervormingen doorvoeren waarbij vrouwen gelijke rechten krijgen op economische middelen, naast toegang tot eigenaarschap en controle over land en andere vormen van eigendom, financiële diensten, erfenissen en natuurlijke hulpbronnen, in overeenstemming met nationaal recht
- 5.b Het gebruik doen toenemen van innovatieve technologie, in het bijzonder de informatie- en communicatietechnologie, om te komen tot een grotere zelfredzaamheid van vrouwen
- 5.c Een gezond beleid en afdwingbare wetgeving goedkeuren en versterken voor de bevordering van gendergelijkheid en de zelfredzaamheid van alle vrouwen en meisjes op alle niveaus
- 4.c Tegen 2030 op aanzienlijke wijze de toevloed verhogen van gekwalificeerde

leraren, ook via internationale samenwerking voor lerarenopleidingen in ontwikkelingslanden, in het bijzonder in de minst ontwikkelde landen en de kleine eilandstaten

SDG 6 – Verzeker toegang tot duurzaam beheer van water en sanitatie voor iedereen

- 6.1 Tegen 2030 komen tot een universele en gelijke toegang tot veilig en betaalbaar drinkwater voor iedereen
- 6.2 Tegen 2030 komen tot toegang tot gepaste en degelijke sanitaire voorzieningen en hygiëne voor iedereen en een einde maken aan openbare ontlasting, waarbij speciale aandacht wordt besteed aan de behoeften van vrouwen en meisjes en mensen in kwetsbare situaties
- 6.3 Tegen 2030 de waterkwaliteit verbeteren door verontreiniging te beperken, de lozing van gevaarlijke chemicaliën en materialen een halt toe te roepen en de uitstoot ervan tot een minimum te beperken waarbij ook het aandeel van onbehandeld afvalwater wordt gehalveerd en recyclage en veilige hergebruik wereldwijd aanzienlijk worden verhoogd
- 6.4 Tegen 2030 in aanzienlijke mate de efficiëntie van het watergebruik verhogen in alle sectoren en het duurzaam winnen en verschaffen van zoetwater garanderen om een antwoord te bieden op de waterschaarste en om het aantal mensen dat af te rekenen heeft met waterschaarste, aanzienlijk te verminderen
- 6.5 Tegen 2030 het geïntegreerde beheer van de waterhulpbronnen implementeren op alle niveaus, ook via gerichte grensoverschrijdende samenwerking
- 6.6 Tegen 2020 de op water gebaseerde ecosystemen beschermen en herstellen, met inbegrip van bergen, bossen, moerassen, rivieren, grondwaterlagen en meren
- 6.a Tegen 2030 de internationale samenwerking en de capaciteitsopbouwende ondersteuning uitbreiden voor de ontwikkelingslanden voor activiteiten die betrekking hebben op water en sanitaire voorzieningen en programma's, met inbegrip van technologieën voor waterwinning, ontzilting, waterefficiëntie, afvalwaterzuivering, recyclage en hergebruik.
- 6.b De deelname versterken en ondersteunen van plaatselijke gemeenschappen bij de verbetering van het waterbeheer en van de sanitaire voorzieningen

SDG 7 – Verzeker toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen

- 7.1 Tegen 2030 universele toegang tot betaalbare, betrouwbare en moderne energiediensten garanderen
- 7.2 Tegen 2030 in aanzienlijke mate het aandeel hernieuwbare energie in de globale energiemix verhogen

- 7.3 *Tegen 2030 de globale snelheid van verbetering in energie-efficiëntie verdubbelen*
- 7.a *Tegen 2030 de internationale samenwerking verhogen om toegang te vergemakkelijken tot onderzoek en technologie inzake schone energie, met inbegrip van de hernieuwbare energie, de energiedoeltreffendheid en de geavanceerde en schonere fossiele brandstoffentechnologie, en de investering promoten in energie-infrastructuur en schone energietechnologie*
- 7.b *Tegen 2030 de infrastructuur uitbreiden en de technologie upgraden om moderne en duurzame energiediensten te kunnen aanbieden aan alle ontwikkelingslanden, in het bijzonder de minst ontwikkelde landen, de kleine eilandstaten en door land ingesloten ontwikkelingslanden, in overeenstemming met hun respectieve steunprogramma's*

SDG 8 – Bevorder aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen

- 8.1 *De economische groei per capita in stand houden in overeenstemming met de nationale omstandigheden en, in het bijzonder, minstens 7% aangroei van het bruto binnenlands product per jaar in de minst ontwikkelde landen*
- 8.2 *Tot meer economische productiviteit komen door diversificatie, technologische modernisatie en innovatie, ook door de klemtoon te leggen op sectoren met hoge toegevoegde waarde en arbeidsintensieve sectoren*
- 8.3 *Bevorderen van op ontwikkeling toegespitste beleidslijnen die productieve activiteiten ondersteunen, alsook de creatie van waardige jobs, ondernemerschap, creativiteit en innovatie, en de formalisering en de groei aanmoedigen van micro-, kleine en middelgrote ondernemingen, ook via toegang tot financiële diensten*
- 8.4 *Tegen 2030 geleidelijk aan de wereldwijde efficiëntie, productie en consumptie van hulpbronnen verbeteren en streven naar de ontkoppeling van economische groei en achteruitgang van het milieu, volgens het 10-jarig Programmakader voor Duurzame Consumptie en Productie, waarbij de ontwikkelde landen de leiding nemen*
- 8.5 *Tegen 2030 komen tot een volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor alle vrouwen en mannen, ook voor jonge mensen en personen met een handicap, alsook een gelijk loon voor werk van gelijke waarde*
- 8.6 *Tegen 2020 het aandeel aanzienlijk terugschroeven van jongeren die niet aan het werk zijn, geen onderwijs volgen en niet met een opleiding bezig zijn*
- 8.7 *Onmiddellijke en effectieve maatregelen nemen om gedwongen arbeid uit de wereld te helpen, een einde te maken aan moderne slavernij en mensensmokkel en het verbod en de afschaffing van de ergste vormen van kinderarbeid veiligstellen, met inbegrip van het rekruteren en inzetten van*

kindsoldaten, en tegen 2025 een einde stellen aan kinderarbeid in al haar vormen

- 8.8 *De arbeidsrechten beschermen en veilige en gezonde werkomgevingen bevorderen voor alle werknemers, met inbegrip van migrantenarbeiders, in het bijzonder vrouwelijke migranten, en zij die zich in precare werkomstandigheden bevinden*
- 8.9 *Tegen 2030 beleidslijnen uitwerken en implementeren ter ondersteuning van het duurzaam toerisme dat jobs creëert en plaatselijke cultuur en producten bevordert*
- 8.10 *Versterken van de mogelijkheden van de plaatselijke financiële instellingen om toegang tot het bankwezen, de verzekeringen en financiële diensten voor allen aan te moedigen*
- 8.a *Verhogen van de Aid for Trade voor ontwikkelingslanden, in het bijzonder de minst ontwikkelde landen, ook via het verbeterde geïntegreerde kader voor handelsgerelateerde bijstand aan de minst ontwikkelde landen*
- 8.b *Tegen 2020 een globale strategie voor jongerentewerkstelling ontwikkelen en die operationeel maken en het Globale Jobs Pact van de Internationale Arbeidsorganisatie implementeren*

SDG 9 – Bouw veerkrachtige infrastructuur, bevorder inclusieve en duurzame industrialisering en stimuleer innovatie

- 9.1 *Ontwikkelen van kwalitatieve, betrouwbare, duurzame en veerkrachtige infrastructuur, met inbegrip van regionale en grensoverschrijdende infrastructuur, ter ondersteuning van de economische ontwikkeling en het menselijk welzijn, met klemtoon op een betaalbare en billijke toegang voor iedereen*
- 9.2 *Bevorderen van inclusieve en duurzame industrialisering en, tegen 2030, het aandeel in de werkgelegenheid en het bruto binnenlands product van de industrie aanzienlijk doen toenemen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden, en dat aandeel verdubbelen in de minst ontwikkelde landen*
- 9.3 *De toegang vergroten van kleinschalige industriële en andere ondernemingen, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden, tot financiële diensten, inclusief betaalbare kredietverlening, alsook hun integratie in waardeketens en markten*
- 9.4 *Tegen 2030 de infrastructuur moderniseren en industrieën aanpassen om hen duurzaam te maken, waarbij de focus ligt op een grotere doeltreffendheid bij het gebruik van hulpbronnen en van schonere en milieuvriendelijke technologieën en industriële processen, waarbij alle landen de nodige actie ondernemen volgens hun eigen respectieve mogelijkheden*
- 9.5 *Verbeteren van het wetenschappelijk onderzoek, moderniseren van de technologische capaciteiten van industriële sectoren in alle landen, in het bijzonder in ontwikkelingslanden, waarbij ook tegen 2030 innovatie*

wordt aangemoedigd en op aanzienlijke wijze het aantal onderzoeks- en ontwikkelingswerkers per miljoen inwoners wordt verhoogd en waarbij ook meer wordt uitgegeven aan publiek en privaat onderzoek en ontwikkeling

- 9.a De duurzame en veerkrachtige ontwikkeling van infrastructuur mogelijk maken in ontwikkelingslanden aan de hand van extra financiële, technologische en technische steun aan Afrikaanse landen, de minst ontwikkelde landen, de door land ingesloten ontwikkelingslanden en de kleine eilandstaten
- 9.b Ondersteunen van de binnenlandse technologische ontwikkeling, onderzoek en innovatie in ontwikkelingslanden, ook door een gunstig beleidsklimaat te garanderen voor, onder andere, industriële diversificatie en waardetoevoeging aan handelsproducten
- 9.c In aanzienlijke mate de toegang verhogen tot informatie- en communicatietechnologie en streven naar het verschaffen van universele en betaalbare toegang tot internet in de minst ontwikkelde landen tegen 2020

SDG 10 – Dring ongelijkheid in en tussen landen terug

- 10.1 Tegen 2030 geleidelijk tot een inkomenstoename van de onderste 40% van de bevolking komen tegen een ritme dat hoger ligt dan het nationale gemiddelde, en die toename ook in stand houden
- 10.2 Tegen 2030 de sociale, economische en politieke inclusie van iedereen mogelijk maken en bevorderen, ongeacht leeftijd, geslacht, handicap, ras, etniciteit, herkomst, godsdienst of economische of andere status
- 10.3 Gelijke kansen verzekeren en ongelijkheden wegwerken, ook door het afvoeren van discriminerende wetten, beleidslijnen en praktijken en door het bevorderen van de geschikte wetgeving, beleidslijnen en acties in dit opzicht
- 10.4 Beleid voeren dat geleidelijk tot een grotere gelijkheid leidt, in het bijzonder inzake fiscaliteit, lonen en sociale bescherming
- 10.5 De regulering en monitoring verbeteren van de globale financiële markten en instellingen en de implementatie versterken van dergelijke reguleringen
- 10.6 Een verbeterde vertegenwoordiging verzekeren en een beter gehoor geven aan de ontwikkelingslanden bij de besluitvorming in mondiale, internationale economische en financiële instellingen om te komen tot meer doeltreffende, geloofwaardige, verantwoordelijke en legitieme instellingen
- 10.7 Een ordelijke, veilige, regelmatige en verantwoordelijke migratie en mobiliteit van mensen mogelijk maken, ook via de implementatie van geplande en degelijk beheerde migratiebeleidslijnen
- 10.a Het beginsel implementeren van speciale en gedifferentieerde behandeling voor ontwikkelingslanden, in het bijzonder de minst ontwikkelde landen, in overeenstemming met de overeenkomsten van de Wereldhandelsorganisatie
- 10.b Officiële ontwikkelingsbijstand en financiële stromen aanmoedigen, met inbegrip van directe buitenlandse investeringen, voor staten waar de behoefte

het grootst is, in het bijzonder in de minst ontwikkelde landen, de Afrikaanse landen, de kleine eilandstaten en de door land ingesloten ontwikkelingslanden, in overeenstemming met hun nationale plannen en programma's

- 10.c Tegen 2030 de transactiekosten van overschrijvingen van migranten reduceren tot minder dan 3% en transfer vanuit landen met kosten hoger dan 5% elimineren

SDG 11 – Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam

- 11.1 Tegen 2030 voor iedereen toegang voorzien tot adequate, veilige en betaalbare huisvesting en basisdiensten, en sloppenwijken verbeteren
- 11.2 Tegen 2030 toegang voorzien tot veilige, betaalbare, toegankelijke en duurzame vervoerssystemen voor iedereen, waarbij de verkeersveiligheid verbeterd wordt, met name door het openbaar vervoer uit te breiden, met aandacht voor de behoeften van mensen in kwetsbare situaties, vrouwen, kinderen, personen met een handicap en ouderen
- 11.3 Tegen 2030 inclusieve en duurzame stadsontwikkeling en capaciteit opbouwen voor participatieve, geïntegreerde en duurzame planning en beheer van menselijke nederzettingen in alle landen
- 11.4 De inspanningen verhogen om het culturele en natuurlijke erfgoed van de wereld te beschermen en veilig te stellen
- 11.5 Tegen 2030 het aantal doden en getroffen mensen aanzienlijk verminderen en in aanzienlijke mate de rechtstreekse economische impact op het bruto binnenlands product terugschroeven dat veroorzaakt wordt door rampen, met inbegrip van rampen die met water verband houden, waarbij de klemtoon ligt op het beschermen van de armen en van mensen in kwetsbare situaties
- 11.6 Tegen 2030 de nadelige milieu-impact van steden per capita reduceren, ook door bijzondere aandacht te besteden aan de luchtkwaliteit en aan het gemeentelijk en ander afvalbeheer
- 11.7 Tegen 2030 universele toegang voorzien tot veilige, inclusieve en toegankelijke, groene en openbare ruimtes, in het bijzonder voor vrouwen en kinderen, ouderen en personen met een handicap
- 11.a Positieve economische, sociale en ecologische verbanden ondersteunen tussen stedelijke, voorstedelijke en landelijke gebieden door de nationale en regionale ontwikkelingsplanning te versterken
- 11.b Tegen 2020 het aantal steden en menselijke nederzettingen aanzienlijk verhogen die geïntegreerde beleidslijnen en plannen goedkeuren en implementeren inzake inclusie, doeltreffendheid van hulpbronnengebruik, mitigatie en adaptatie aan klimaatverandering, weerbaarheid tegen rampen, en in overeenstemming met het kader van Sendai voor rampenrisicovermindering 2015-2030 een holistisch rampenrisicobeheer

ontwikkelen en implementeren op alle niveaus

- 11.c *De minst ontwikkelde landen steunen, ook via financiële en technische bijstand, in het opbouwen van duurzame en veerkrachtige gebouwen waarbij gebruik wordt gemaakt van lokale materialen*

SDG 12 – Verzeker duurzame consumptie- en productiepatronen

- 12.1 *Het 10-jarig Programmakader inzake Duurzame Consumptie- en Productiepatronen implementeren, waarbij alle landen actie ondernemen, en waarbij de ontwikkelde landen de leiding nemen, rekening houdend met de ontwikkeling en de mogelijkheden van de ontwikkelingslanden*
- 12.2 *Tegen 2030 het duurzame beheer en het efficiënte gebruik van natuurlijke hulpbronnen realiseren*
- 12.3 *Tegen 2030 de voedselverspilling in winkels en bij consumenten per capita halveren en voedselverlies reduceren in de productie- en bevoorradingsketens, met inbegrip van verliezen na de oogst*
- 12.4 *Tegen 2020 komen tot een vanuit milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en van alle afval gedurende hun hele levenscyclus, in overeenstemming met afgesproken nationale kaderovereenkomsten, en de uitstoot aanzienlijk beperken in lucht, water en bodem om hun negatieve invloeden op de menselijke gezondheid en het milieu zoveel mogelijk te beperken*
- 12.5 *Tegen 2030 de afvalproductie aanzienlijk beperken via preventie, vermindering, recyclage en hergebruik*
- 12.6 *Bedrijven aanmoedigen, in het bijzonder grote en transnationale bedrijven, om duurzame praktijken aan te nemen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus*
- 12.7 *Duurzame praktijken bij overheidsopdrachten bevorderen in overeenstemming met nationale beleidslijnen en prioriteiten*
- 12.8 *Tegen 2030 garanderen dat mensen overal beschikken over relevantie informatie over en zich bewust zijn van duurzame ontwikkeling en levensstijlen die in harmonie zijn met de natuur*
- 12.a *Ondersteunen van ontwikkelingslanden ter versterking van hun wetenschappelijke en technologische mogelijkheden om de richting uit te gaan van meer duurzame consumptie- en productiepatronen*
- 12.b *Ontwikkelen en implementeren van instrumenten om de impact te monitoren van duurzame ontwikkeling op duurzaam toerisme dat werkgelegenheid creëert en de plaatselijke cultuur en producten promoot*
- 12.c *Inefficiënte subsidies voor fossiele brandstoffen die afvalproducerende consumptie aanmoedigen rationaliseren, door storende marktinvloeden uit de wereld te helpen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden, ook door het belastingstelsel te herstructureren en deze schadelijke subsidies te laten uitdoven, waar deze bestaan, waarbij rekening wordt gehouden met de*

specifieke noden en omstandigheden in de ontwikkelingslanden en waarbij de mogelijke negatieve invloeden worden geminimaliseerd op hun ontwikkeling op een manier die de armen en de getroffen gemeenschappen beschermt

SDG 13 – Neem dringend actie om de klimaatverandering en haar impact te bestrijden

- 13.1 *De veerkracht en het aanpassingsvermogen versterken van met klimaat in verband te brengen gevaren en natuurrampen in alle landen*
- 13.2 *Maatregelen inzake klimaatverandering integreren in nationale beleidslijnen, strategieën en planning*
- 13.3 *De opvoeding, bewustwording en de menselijke en institutionele capaciteit verbeteren met betrekking tot mitigatie, adaptatie, impactvermindering en vroegtijdige waarschuwing inzake klimaatverandering*
- 13.a *De verbintenis uitvoeren die door de ontwikkelde landen in het kader van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering genomen werd omtrent de doelstelling om tegen 2020 gezamenlijk jaarlijks \$ 100 miljard bijeen te brengen uit allerlei bronnen, om tegemoet te komen aan de behoeften van de ontwikkelingslanden in de context van aanzienlijke mitigatieacties en van transparantie inzake implementatie, en om door deze kapitalisatie het Groene Klimaatfonds zo snel mogelijk volledig operationeel te maken*
- 13.b *Mechanismen promoten om de capaciteit te vergroten in het kader van doeltreffende aan klimaatverandering gekoppelde planning en beheer in de minst ontwikkelde landen en de kleine eilandstaten, waarbij ook wordt gefocust op vrouwen, jongeren en lokale en gemarginaliseerde gemeenschappen*

SDG 14 – Behoud en maak duurzaam gebruik van de oceanen, de zeeën en de maritieme hulpbronnen

- 14.1 *Tegen 2025 de vervuiling van de zee voorkomen en in aanzienlijke mate verminderen, in het bijzonder als gevolg van activiteiten op het land, met inbegrip van vervuiling door rondrijvend afval en voedingsstoffen*
- 14.2 *Tegen 2020 op een duurzame manier zee- en kustecosystemen beheren en beschermen om aanzienlijke negatieve gevolgen te vermijden, ook door het versterken van hun veerkracht, en actie ondernemen om deze te herstellen en om te komen tot gezonde en productieve oceanen*
- 14.3 *De impact van de verzuring van de oceanen minimaliseren en aanpakken, ook via verhoogde wetenschappelijke samenwerking op alle niveaus*
- 14.4 *Tegen 2020 op een doeltreffende manier de visvangst reguleren en een einde maken aan overbevissing, aan illegale, niet-aangegeven en ongereguleerde visserij en aan destructieve visserijpraktijken, en op wetenschap gebaseerde*

- beheerplannen implementeren, om de visvoorraden zo snel mogelijk te herstellen, op zijn minst op niveaus die een maximale duurzame opbrengst kunnen garanderen zoals bepaald door hun biologische kenmerken
- 14.5 Tegen 2020 minstens 10% van de kust- en zeegebieden behouden, in overeenstemming met het nationale en internationale recht en gebaseerd op de beste beschikbare wetenschappelijke informatie
- 14.6 Tegen 2020 bepaalde vormen van visserijsubsidies afschaffen die bijdragen tot overcapaciteit en overbevissing, komaf maken met subsidies die bijdragen tot illegale, niet-aangegeven en ongereguleerde visserij en geen nieuwe vergelijkbare subsidies invoeren, erkennen dat een passende en doeltreffende speciale en gedifferentieerde behandeling van de ontwikkelingslanden en van de minst ontwikkelde landen integraal deel zou moeten uitmaken van de onderhandelingen inzake visserijsubsidies van de Wereldhandelsorganisatie²⁶⁸
- 14.7 Tegen 2030 de economische voordelen vergroten voor kleine eilandstaten en voor de minst ontwikkelde landen van het duurzaam gebruik van mariene rijkdommen, ook via het duurzaam beheer van visserij, aquacultuur en toerisme
- 14.a De wetenschappelijke kennis vergroten, onderzoekscapaciteit ontwikkelen en mariene technologie overdragen, waarbij rekening wordt gehouden met de criteria en richtlijnen van de Intergouvernementele Oceanografische Commissie inzake de overdracht van mariene technologie, om de gezondheid van de oceaan te verbeteren en de bijdrage te verruimen van de mariene biodiversiteit tot de ontwikkeling van ontwikkelingslanden, in het bijzonder kleine eilandstaten en de minst ontwikkelde landen
- 14.b Toegang verschaffen aan kleinschalige ambachtelijke vissers tot mariene hulpbronnen en markten
- 14.c Het behoud en het duurzaam gebruik van oceanen en hulpbronnen versterken door het implementeren van internationaal recht zoals dat wordt weerspiegeld in het VN-Zeerechtverdrag, dat een wettelijk kader voorziet voor het behoud en het duurzaam gebruik van oceanen en hun hulpbronnen, zoals ook wordt vermeld in paragraaf 158 van "De toekomst die wij willen"

SDG 15 – Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming en landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe

- 15.1 Tegen 2020 het behoud, herstel en het duurzaam gebruik van terrestrische en inlandse zoetwaterecosystemen en hun diensten waarborgen, in het bijzonder

bossen, moeraslanden, bergen en droge gebieden, in lijn met de verplichtingen van de internationale overeenkomsten

- 15.2 Tegen 2020 de implementatie bevorderen van het duurzaam beheer van alle soorten bossen, de ontbossing een halt toeroepen, verloederde bossen herstellen en op duurzame manier bebossing en herbebossing mondiaal opvoeren
- 15.3 Tegen 2030 de woestijnvorming tegengaan, aangetast land en gedegradeerde bodem herstellen, ook land dat wordt aangetast door woestijnvorming, droogte en overstromingen, en streven naar een wereld die qua landdegradatie neutraal is
- 15.4 Tegen 2030 het behoud garanderen van de ecosystemen in de bergen, met inbegrip van hun biodiversiteit, om hun vermogen te versterken voordelen te genereren die essentieel zijn voor duurzame ontwikkeling
- 15.5 Dringende en doortastende actie ondernemen om de aftakeling in te perken van natuurlijke leefgebieden, het verlies van biodiversiteit een halt toe te roepen en, tegen 2020, de met uitsterven bedreigde soorten te beschermen en hun uitsterven te voorkomen
- 15.6 Bevorderen van het eerlijk en billijk verdelen van de voordelen die voortvloeien uit het gebruik van genetische hulpbronnen en bevorderen van gepaste toegang tot dergelijke hulpbronnen, zoals internationaal overeengekomen
- 15.7 Dringend actie ondernemen om een einde te maken aan stroperij en de handel in beschermde planten- en diersoorten en zowel de vraag naar als het aanbod van illegale producten afkomstig van deze planten- en diersoorten aan te pakken
- 15.8 Tegen 2020 maatregelen invoeren om de invoering van invasieve uitheemse soorten in land- en waterecosystemen te beperken en hun impact op aanzienlijke wijze te beperken, en de prioritaire soorten controleren of uitroeien
- 15.9 Tegen 2020 ecosysteem- en biodiversiteitswaarden integreren in nationale en plaatselijke planning, ontwikkelingsprocessen, strategieën en plannen inzake armoedebestrijding
- 15.a Financiële hulpbronnen mobiliseren en aanzienlijk verhogen vanuit allerlei bronnen om de biodiversiteit en de ecosystemen te vrijwaren en op duurzame wijze te gebruiken
- 15.b Aanzienlijke middelen mobiliseren vanuit allerlei bronnen en op alle niveaus om duurzaam bosbeheer te financieren en gepaste stimuli te verschaffen aan

268 Rekening houdend met de lopende onderhandelingen van de Wereldhandelsorganisatie, de Ontwikkelingsagenda van Doha en het ministeriële mandaat van Hongkong

ontwikkelingslanden om een dergelijk beheer te organiseren, ook voor behoud en herbebossing

- 15.c De wereldwijde inspanningen ter bestrijding van stroperij en illegale handel in beschermde diersoorten opvoeren, ook door verhoging van de capaciteit van plaatselijke gemeenschappen in hun streven naar kansen inzake een duurzaam bestaan

SDG 16 – Bevorder vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzeker toegang tot justitie voor iedereen en creëer op alle niveaus doeltreffende, verantwoordelijke en open instellingen

- 16.1 Alle vormen van geweld en de daaraan gekoppelde sterftcijfers wereldwijd aanzienlijk terugschroeven
- 16.2 Een einde maken aan het misbruik, de exploitatie, de handel en van alle vormen van geweld tegen en het martelen van kinderen
- 16.3 De rechtsregels bevorderen op nationaal en internationaal niveau en gelijke toegang tot het rechtssysteem voor iedereen garanderen
- 16.4 Tegen 2030 ongewettigde financiële en wapenstromen aanzienlijk indijken, het herstel en de teruggave van gestolen goederen versterken en alle vormen van georganiseerde misdaad bestrijden
- 16.5 Op duurzame wijze komaf maken met corruptie en omkoperij in al hun vormen
- 16.6 Doeltreffende, verantwoordelijke en transparante instellingen ontwikkelen op alle niveaus
- 16.7 Ontvankelijke, inclusieve, participatieve en representatieve besluitvorming op alle niveaus garanderen
- 16.8 Verruimen en versterken van de participatie van de ontwikkelingslanden in de instellingen van mondiaal bestuur
- 16.9 Tegen 2030 een wettelijke identiteit voorzien voor iedereen, met inbegrip van geboorteregistratie
- 16.10 Publieke toegang tot informatie en beschermen van fundamentele vrijheden, volgens de nationale wetgeving en internationale overeenkomsten garanderen
- 16.a Versterken van de relevante nationale instellingen, ook via internationale samenwerking, voor het opbouwen van capaciteit op alle niveaus, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden, om geweld te voorkomen en terrorisme en misdaad te bestrijden
- 16.b Bevorderen en afdwingen van niet-discriminerende wetten en beleidslijnen voor duurzame ontwikkeling

SDG 17 – Versterk de implementatiemiddelen en revitaliseer het wereldwijd partnerschap voor duurzame ontwikkeling

Financiën

- 17.1 Versterken van de binnenlandse middelenmobilisatie (DRM), ook via internationale steun aan ontwikkelingslanden, om de binnenlandse capaciteit te verbeteren voor het innen van belastingen en andere inkomsten
- 17.2 Ontwikkelde landen dienen ten volle hun verbintenissen aangaande officiële ontwikkelingshulp te implementeren, waaronder ook de verbintenis van vele ontwikkelde landen om 0,7% van het bruto nationaal inkomen te besteden aan officiële ontwikkelingshulp voor ontwikkelingslanden (ODA/GNI) en 0,15% tot 0,20% ontwikkelingshulp aan de minst ontwikkelde landen; ODA-donoren worden aangemoedigd om voor zichzelf een doelstelling te bepalen om minstens 0,2% van de ODA te besteden aan de minst ontwikkelde landen
- 17.3 Bijkomende financiële middelen voor ontwikkelingslanden mobiliseren vanuit verschillende bronnen
- 17.4 Ontwikkelingslanden bijstaan in hun streven naar schuldhoudbaarheid op lange termijn via gecoördineerde beleidslijnen waarbij aandacht wordt besteed aan het aanmoedigen van de schuldfinanciering, de schuldverlichting en de schuldherstructurering, indien van toepassing, en de externe schuld aanpakken van arme landen met een grote schuldenlast om hun schulden crisis in te perken
- 17.5 Regelingen goedkeuren en uitvoeren die investeringen in de minst ontwikkelde landen moeten bevorderen

Technologie

- 17.6 Versterken van de Noord-Zuid-, de Zuid-Zuid- en de regionale en internationale trilaterale samenwerking inzake wetenschap, technologie en innovatie en vergemakkelijken van de toegang daartoe; en het delen van kennis uitbreiden volgens voorwaarden die wederzijds worden bepaald, ook via de verbeterde coördinatie tussen bestaande mechanismen, in het bijzonder op het niveau van de Verenigde Naties, en via een mondiaal mechanisme voor de facilitering van technologie
- 17.7 De ontwikkeling, overdracht, verspreiding en verdeling van ecologische technologieën aan ontwikkelingslanden volgens gunstige voorwaarden, ook inzake gunstige en preferentiële bepalingen, zoals wederzijds overeengekomen
- 17.8 De technologiebank en het mechanisme voor het opbouwen van wetenschappelijke, technologische en innoverende capaciteit voor de minst ontwikkelde landen volledig operationeel maken tegen 2017 en het gebruik opdrijven van de technologie die dit mogelijk moet maken, in het bijzonder de informatie- en communicatietechnologie

Capaciteitsopbouw

- 17.9 De internationale steun verhogen voor het implementeren van doeltreffende en doelgerichte capaciteitsopbouw in ontwikkelingslanden ter

ondersteuning van nationale plannen die erop gericht zijn om alle Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen te implementeren, ook via de Noord-Zuid-, Zuid-Zuid- en trilaterale samenwerking

Handel

- 17.10 Een universeel, op regels gebaseerd, open, niet-discriminerend en billijk multilateraal handelssysteem bevorderen onder de Wereldhandelsorganisatie, ook via het volbrengen van de onderhandelingen onder de Ontwikkelingsagenda van Doha van deze organisatie*
- 17.11 De export van ontwikkelingslanden aanzienlijk doen toenemen, in het bijzonder met de bedoeling om het aandeel van de minst ontwikkelde landen in de mondiale export tegen 2020 te verdubbelen*
- 17.12 Tijdig de implementatie realiseren van belasting- en quotavrije markttoegang op blijvende wijze voor alle minst ontwikkelde landen, in overeenstemming met de beslissingen van de Wereldhandelsorganisatie, ook door ervoor te zorgen dat de voorkeursregels die van oorsprong van toepassing zijn op import van de minst ontwikkelde landen, transparant en eenvoudig zijn, en bijdragen tot het vergemakkelijken van markttoegang*

Systemische kwesties

Beleids- en institutionele coherentie

- 17.13 De globale macro-economische stabiliteit versterken, ook via beleidscoördinatie en beleidscoherentie*
- 17.14 Beleidscoherentie voor duurzame ontwikkeling versterken*
- 17.15 De beleidsruimte en het leiderschap van elke land respecteren om beleidslijnen uit te werken en om duurzame ontwikkeling te implementeren om een einde te maken aan armoede*

Partnerschappen met meerdere belanghebbenden

- 17.16 Het Globaal Partnerschap voor duurzame ontwikkeling versterken, aangevuld door partnerschappen met meerdere belanghebbenden (multi-stakeholderpartnerschappen) en kennis, expertise, technologie en financiële hulpmiddelen mobiliseren en delen met het oog op het bereiken van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen in alle landen, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden*
- 17.17 Doeltreffende openbare, publiek-private en maatschappelijke partnerschappen aanmoedigen en bevorderen, voortbouwend op de ervaring en het netwerk van partnerschappen*

Gegevens, monitoring en verantwoordingsplicht

- 17.18 Tegen 2020 de steun voor capaciteitsopbouw verhogen aan*

ontwikkelingslanden, inclusief de minst ontwikkelde landen en de kleine eilandstaten, om de beschikbaarheid van hoogwaardige, actuele en betrouwbare gegevens opgedeeld naar inkomen, gender, leeftijd, ras, etnische afkomst, migratiestatus, handicap, geografische locatie en andere kenmerken relevant in een nationale context, aanzienlijk op te drijven

- 17.19 Tegen 2030 voortbouwen op bestaande initiatieven om metingen te ontwikkelen met betrekking tot de vooruitgang van duurzame ontwikkeling die kunnen dienen als aanvulling op het bruto binnenlands product, en de statistische capaciteitsopbouw ondersteunen in ontwikkelingslanden*